



เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัล

งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

REFLECTIONS OF THAI SOCIETY IN THAI NATIONAL BOOK FAIR

AWARDED NOVELS DURING 2017-2019

HUANG FANGHUA

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ


พ.ศ. 2564


ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ


ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัล
งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562
REFLECTIONS OF THAI SOCIETY IN THAI NATIONAL BOOK FAIR
AWARDED NOVELS DURING 2017-2019


HUANG FANGHUA

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2564



รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ


อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
อาจารย์ที่ปรึกษา


อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ


อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)


อาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ
กรรมการ


ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัล
งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

HUANG FANGHUA 626011

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พชรินทร์ บุรณะกร, อ.ด.

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 และเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 โดยศึกษาวิเคราะห์นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 จำนวน 5 เรื่อง และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนภาพสังคมไทยใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบทเป็นบ้านเรือนสร้างจากไม้เป็นหลัก สังคมเมืองเป็นบ้านเรือนสร้างด้วยปูน ทันสมัยและมีตึกสูงใหญ่รายล้อม คนไทยมักประกอบอาหารกินเอง ส่วนอาชีพของคนไทยมีหลายประเภท และการเดินทางของคนไทยค่อนข้างสะดวก 2) ด้านครอบครัว โครงสร้างของครอบครัวไทยคือ ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว นิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน และครอบครัวไทยเป็นครอบครัวที่มีความรัก ผู้ใหญ่มีวิธีที่เหมาะสมสั่งสอนลูกหลาน 3) ด้านคุณธรรม คนไทยมีความขยัน กตัญญู อดทน และช่วยเหลือกัน 4) ด้านวัฒนธรรม คนไทยนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม จึงมีการจัดประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องกรรม และความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 พบว่า ปัญหาสังคมไทยมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาครอบครัว 2) ปัญหาอาชญากรรม 3) ปัญหาการคอร์รัปชัน 4) ปัญหาความยากจน 5) ปัญหาเยาวชนหนีเรียน 6) ปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหามี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันด้วยตัวเองและผู้ใหญ่ 2) การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมด้วยตัวเองและตำรวจ 3) การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันด้วยนักข่าว 4) การแก้ไขปัญหานี้สินด้วยตัวเอง 5) การแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติด้วยนโยบายของรัฐบาล

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน สังคมไทย นวนิยาย รางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

REFLECTIONS OF THAI SOCIETY IN THAI NATIONAL BOOK FAIR
AWARDED NOVELS DURING 2017-2019

HUANG FANGHUA 626011

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PATCHARIN BURANAKORN, Ph.D.

ABSTRACT

This research aimed to analyze reflections of Thai society, focusing on its problems and solutions, in five novels awarded Thai National Book Fair Award, during 2017 – 2019. Research findings were reported as a descriptive analysis.

Four aspects of Thai society were reflected in the studied novels, as the following. 1) Ways of life – rural houses mostly were wooden, while urban ones were modern concrete buildings surrounded by high towers; most Thais preferred to cook their own meals; their profession were varieties; and transportation was moderate. 2) Family – Thai family structure was patriarchal; most families raised more than one child; relationships between family members were warm; adults properly culturalized the young. 3) Moral – most Thais regarded diligence, gratefulness, tolerance, and collaboration. 4) Culture – the majority of Thai was Buddhist, and the minority was Islamist. Most traditions were religious related. Also, some beliefs, relating to spirits; Karma; and the goddess of barges, were practiced.

For problems of Thai society, six areas were noticeable, relating to families; crime; governmental officials; poverty; young adults; and environment. Solutions for stated problems depended on all stakeholders. Family members, especially adults, were responsible for their affairs. Police had to respond to all crime. Journalists could disclose wrong practices of governmental officials. Each individual was responsible for his own finance management. Lastly, governmental policies would solve the environmental problems.

Keywords: reflections, Thai society, novels, Thai National Book Fair Award

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน ซึ่งท่านได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และอาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ ที่ได้สละเวลาในการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนและการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและพี่สาวที่ให้ความรัก ความห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการมาศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทย และขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา

สุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทุก ๆ คนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างดีในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด

HUANG FANGHUA

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการศึกษา	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	9
2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม	9
2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม	10
2.1.3 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม	11
2.2 ความรู้เกี่ยวกับนวนิยาย	12
2.2.1 ความหมายของนวนิยาย	13
2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย	13
2.2.3 ประเภทของนวนิยาย	15
2.2.4 คุณค่าของนวนิยาย	16
2.3 ความรู้เกี่ยวกับสังคมไทย	18
2.3.1 ลักษณะของสังคมไทย	18
2.3.2 ความหมายของปัญหาสังคมไทย	19
2.3.3 ลักษณะของปัญหาสังคมไทย	20
2.3.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 ความรู้เกี่ยวกับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ	22
2.4.1 ความเป็นมาของรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ	22
2.4.2 วัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์การประกวดวรรณกรรมรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคม	25
2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมไทยในวรรณกรรม	27
2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล	31
บทที่ 3 ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562	
3.1 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทย	36
3.1.1 ที่อยู่อาศัย	36
3.1.2 อาหารการกินของคนในสังคมไทย	42
3.1.3 การประกอบอาชีพของคนในสังคมไทย	44
3.1.4 การคมนาคมในสังคมไทย	53
3.2 ครอบครัวในสังคมไทย	58
3.2.1 โครงสร้างของครอบครัวไทย	58
3.2.2 ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย	61
3.2.3 การอบรมสั่งสอนลูกหลานในครอบครัวไทย	68
3.3 คุณธรรมในสังคมไทย	70
3.3.1 ความขยัน	70
3.3.2 ความกตัญญู	71
3.3.3 ความอดทน	73
3.3.4 การช่วยเหลือกัน	75
3.4 วัฒนธรรมในสังคมไทย	76
3.4.1 การนับถือศาสนาในสังคมไทย	77
3.4.2 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธในสังคมไทย	80
3.4.3 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามในสังคมไทย	84
3.4.4 ความเชื่อ	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ปัญหาสังคมและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัล งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562	
4.1 ปัญหาในสังคมไทย	91
4.1.1 ปัญหาครอบครัว	91
4.1.2 ปัญหาอาชญากรรม	99
4.1.3 ปัญหาการคอร์รัปชัน	109
4.1.4 ปัญหาความยากจน	111
4.1.5 ปัญหาเยาวชนหนีเรียน	115
4.1.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม	116
4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย	119
4.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว	119
4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม	121
4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน	123
4.2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน	124
4.2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	125
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	127
5.2 อภิปรายผล	132
5.3 ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	140
ภาคผนวก ข เรื่องย่อนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562	141
ประวัติผู้เขียน	143

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมเป็นผลงานที่เรียบเรียงขึ้นมาจากความคิด ความเห็นและจินตนาการของผู้เขียน เพื่อบอกเล่ามุมมองของตนเองผ่านการสื่อสารด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งมุมมองต่าง ๆ ของผู้เขียนวรรณกรรมนั้น มักนำมาจากประสบการณ์ เหตุการณ์ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รอบตัว จึงทำให้วรรณกรรมที่เขียนขึ้นมานั้น สอดแทรกไปด้วยความรู้ ข้อมูลของสภาพสังคมและเหตุการณ์ทางสังคมในสมัยนั้น และสามารถ ใ้ควบคู่กับวิวัฒนาการของวรรณคดีในสมัยนั้น ๆ ได้ ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549, น. 16-19) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมว่า นอกจากจะให้ความสนุกเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านแล้ว วรรณกรรม ยังมักจะสอดแทรกแง่คิดที่ดีและมีประโยชน์ให้ผู้อ่านอยู่เสมอ ๆ ด้วย วรรณกรรมมีคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางปัญญา คุณค่าทางศีลธรรม คุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทาง จินตนาการ คุณค่าทางทักษะเชิงวิจารณ์ และคุณค่าทางการใช้ภาษา

วรรณกรรมไม่ใช่เป็นเพียงแค่สื่อที่สะท้อนถึงระดับภูมิปัญญาและความจริงจังของผู้เขียน ต่อผู้อ่านเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสื่อสารถึงความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และศิลปะอันประณีต ของผู้เขียน การศึกษาหรืออ่านวรรณกรรมจะทำให้มองเห็นมุมมองและความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนที่ มีต่อสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ วรรณกรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ อิงอร สุพันธ์วิช (2552, น. 8) กล่าวว่า ไม่ว่าจะวรรณกรรมจะเป็นเพียงเครื่องสะท้อนความคิด หรืออาจถูกใช้เป็นเครื่องมือ ทางการเมือง หรือจะถูกใช้เป็นสื่อซึ่งนำความเห็นของคนในสังคมก็ตาม วรรณกรรมก็ยังคงสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่เสมอ

แม้สื่อที่ใช้ในการนำเสนอวรรณกรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปจากอดีตเพียงใดก็ตาม วรรณกรรมก็ไม่สามารถถูกแยกจากสังคมได้ เพียงแต่อาจเปลี่ยนแค่สื่อหรือเครื่องมือที่ใช้ในการนำเสนอ เท่านั้น เนื่องจากไม่ว่าเป็นยุคใดสังคมใด ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า แหล่งข้อมูลสำคัญในการเขียนวรรณกรรมนั้น ก็ได้รับจากสภาพความเป็นจริงในสังคมนั้นเอง อิงอร สุพันธ์วิช (2558, คำนำ) ได้กล่าวถึง วรรณกรรม และสังคมที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน ในขณะที่สังคมส่งผลต่อวรรณกรรม ไม่ว่าจะป็นประสบการณ์ที่ ผู้เขียนได้รับจากสังคม หรือมุมมองทัศนะความคิดที่ถูกสังคมหล่อหลอม วรรณกรรมเองก็เป็นสิ่งที่ สะท้อนถึงสภาพสังคมได้เป็นอย่างดีผ่านมุมมองของผู้เขียนที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมเช่นกัน

นอกจากเอกสารบันทึกหรือพงศาวดารที่บรรยายเหตุการณ์และความเป็นไปของสังคมแล้ว วรรณกรรมก็เป็นเหมือนพยานที่สนับสนุนเรื่องราวที่ถูกบันทึกไว้ในเอกสารบันทึกทางประวัติศาสตร์ด้วย เพียงแต่วรรณกรรมจะนำเสนอไปในอีกแง่มุม รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2547, น. 109) ได้กล่าวว่า วรรณกรรม เป็นทั้งหลักฐานและกระจกส่องภาพให้กับสังคมในแต่ละยุค เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และมองเห็น

ประวัติศาสตร์ในอีกแง่มุมที่อาจไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในหนังสือบันทึกประวัติศาสตร์ หรือพงศาวดาร และอีกหนึ่งจุดประสงค์ของการสร้างวรรณกรรมก็เพื่อสนับสนุนส่งเสริมสังคม วัฒนธรรม หรืออาจรวมไปถึงการส่งเสริมทัศนคติในด้านเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

นอกจากนี้ การจะผลิตหรือเขียนวรรณกรรมขึ้นมาก็จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ให้กับผู้เขียน วรรณกรรมเสมอ เพียงแต่วัตถุประสงค์สำหรับผู้เขียนวรรณกรรมนั้น คือ ทัศนคติ มุมมอง ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากสังคม หรือจากชีวิตผู้คนในสังคม ประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยม ระเบียบปฏิบัติของคนในสังคม เป็นต้น ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น. 5) กล่าวว่า การสะท้อนภาพสังคมของวรรณกรรมไม่เหมือนกับบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่เน้นแต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง แต่วรรณกรรมอาจเลือกเขียนเฉพาะเหตุการณ์บางส่วนด้วยมุมมองและประสบการณ์ของผู้เขียน จึงเป็นเหตุให้แม้วรรณกรรมจะไม่ได้เป็นหนังสือที่เล่าเหตุการณ์ทั้งหมด แต่ก็ยังมีความจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

นวนิยายเป็นวรรณกรรมในรูปแบบบันเทิงคดีของไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมตะวันตก อิงอร สุพันธ์วิช (2547, น. 3) ได้ให้ความหมายของนวนิยายว่า นวนิยายเป็นงานเขียนที่ได้ถูกจำกัดไว้แน่นอนแล้วว่า มีลักษณะงานเขียนที่เป็นร้อยแก้ว มีวิธีการดำเนินเรื่องหลายรูปแบบ ผู้แต่งสามารถพลิกแพลงได้ตามความพอใจและความถนัด เรื่องราวเหตุการณ์ในนวนิยายก็ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับ แต่จะมีการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างสำนวนที่ใช้ในการบรรยายเรื่อง

นวนิยายในฐานะผลิตผลของนักประพันธ์ และเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่ง นวนิยายจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างมาก ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2546, น. 1-2) กล่าวว่า องค์ประกอบของนวนิยายถ่ายทอดมาจากบุคคลและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง ๆ นวนิยายจึงผูกพันและสัมพันธ์กับสังคมโดยผ่านทางโลกทัศน์ของผู้เขียนที่มีต่อสังคม ความผูกพันและสัมพันธ์แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อผู้เขียน และวรรณกรรมหรือนักเขียนส่งอิทธิพลย้อนกลับไปสู่สังคม

งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติจัดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2515 จัดขึ้นโดยกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ อิงอร สุพันธ์วิช (2552, น. 37) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์รางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ คือ เพื่อต้องการสนับสนุนให้คนไทยรักการอ่านหนังสือ และอ่านหนังสือมากขึ้น ซึ่งนอกจากผู้จัดงานสัปดาห์หนังสือจะทำการรวบรวมผู้จำหน่ายมาเพื่อให้ผู้ร่วมงานได้เลือกหนังสืออย่างเต็มที่แล้ว ก็ยังช่วยส่งเสริมในฝั่งผู้ผลิต ไม่ว่าจะเป็นผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้จำหน่ายและบรรณารักษ์ ให้สามารถผลิตงานที่มีคุณภาพ มีความประณีต และมีคุณค่าประโยชน์ต่อสังคมและผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านมีแรงจูงใจที่อยากจะอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น อันจะมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไป

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติเป็นวรรณกรรมที่ดีเด่น สะท้อนสภาพสังคมไทยได้ชัดเจนเป็นอย่างมาก นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติได้เล่าเรื่องราว

ของคนไทยทั้งในด้านจุดดีและจุดด้อย ด้านจุดดีก็ได้สะท้อนให้เห็นการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทย ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย วัฒนธรรมไทยในสังคม และสะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของคนในสังคมไทย แต่ในส่วนจุดด้อยก็ได้สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทยที่หลายปัญหามีมาอย่างยาวนานด้วย ซึ่งจากการที่ผู้เขียนมีมุมมองความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของสังคมไทย จึงทำให้ผู้เขียนไม่เพียงสามารถเขียนวรรณกรรมที่แสดงให้เห็นถึงสภาพที่เกิดขึ้นในสังคมเท่านั้น แต่ยังสามารถสอดแทรกแง่คิดเพื่อจะปรับปรุงพัฒนาหรือปลุกฝังในสิ่งที่คนในสังคมไทยยังขาดอยู่ได้

วรรณกรรมมีคุณค่าให้เรียนรู้สังคมไทยที่สะท้อนจากวรรณกรรม ดังที่ ZHANG XIAOJIAO (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทย ด้านครอบครัว ด้านวัฒนธรรมทั้งอาหารไทย มารยาทไทย และความเชื่อของคนไทย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย และด้านปัญหาของสังคมไทย วรรณกรรมมีคุณค่าให้เรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทยที่สะท้อนจากวรรณกรรม ดังที่ LU ZUOXI (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาของเยาวชน และแนวทางแก้ไขปัญหาของเยาวชนไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วประเพณีนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเยาวชนมีหลายด้าน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านครอบครัว ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาของเยาวชน คือ การแก้ไขปัญหโดยครอบครัวและผู้ใหญ่ในชุมชน และการแก้ไขปัญหาโดยครูและเพื่อนของเยาวชน จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การศึกษาวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมได้รับความนิยมนเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลอีกหลายเรื่องที่ยังไม่เคยศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมมาก่อน และวรรณกรรมที่ได้รางวัลก็สะท้อนภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีคุณค่าเหมาะสมกับการเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยได้เป็นอย่างดี

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 25560-2562 ได้กล่าวถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทย ครอบครัวในสังคมไทย ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย วัฒนธรรมไทยในสังคมไทย คุณธรรมของคนในสังคมไทย และปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทย สะท้อนได้อย่างน่าสนใจ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ซึ่งได้

นำเสนอเนื้อหาวรรณกรรมที่มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจสภาพสังคมไทยได้ละเอียดและลึกซึ้งมากขึ้น และจะเป็นข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านที่มีความสนใจเรื่องของสังคมไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม วรรณกรรมเป็นกระจกส่องภาพสังคมในแต่ละยุค สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมของแต่ละยุคให้เห็นได้อย่างชัดเจน สังคมเป็นแหล่งความคิดของนักเขียนวรรณกรรม นักเขียนใช้ชีวิตอยู่สังคมนั้น ซึ่งวรรณกรรมที่นักเขียนแต่งขึ้นมักเป็นประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ของผู้เขียนส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งวรรณกรรมไม่เพียงแต่เป็นหนังสือที่บันทึกสิ่งใด ๆ แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ของสังคมไปด้วย

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในสังคมไทย

ปัญหาในสังคมไทยเป็นสภาวะใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากในสังคมไทย ซึ่งในสังคมไทยหลายปัญหาได้สะสมหรือหมักหมมเป็นเวลานาน บางปัญหากันนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งปัญหามีตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล เช่น ยาเสพติด การด้อยโอกาส ระดับครอบครัว เช่น การหย่าร้าง การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ระดับสังคมและเศรษฐกิจ เช่น อาชญากรรม ชุมชู่ ระดับประเทศ เช่น การคอร์รัปชัน การประทุพติมิชอบในวงการราชการ ระดับสิ่งแวดล้อม เช่น นิสัยมักง่ายขาดจิตสำนึกสิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งไม่ว่าจะจะเป็นปัญหาสังคมในระดับใด ก็ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นในสังคมทั้งสิ้น ไม่มากก็น้อย บางปัญหาก็ก่ส่งผลเป็นวงกว้าง โยงใยพันกันหลายฝ่าย จนแทบจะไม่มีหนทางแก้ไข แม้จะมีบุคคลหรือองค์กรหลายฝ่ายต้องการจะแก้ไขสังคมไทยให้ดีขึ้น แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ปัญหาเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมไทยไว้อย่างชัดเจน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1. ประชากร นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ทั้งหมด 11 เรื่อง

2. กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ได้ศึกษานวนิยาย 5 เรื่องที่นำเสนอฉากและเรื่องราวของตัวละครไทยที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยตลอดทั้งเรื่อง ดังต่อไปนี้

- 1) ทางบุญ โดย ชมัยพร มาลัยทัต (พ.ศ 2560)
- 2) บ้านในโคลน โดย กิตติศักดิ์ คเชนทร (พ.ศ 2560)
- 3) กรงกรรม โดย จุฬามณี (พ.ศ 2561)
- 4) ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ โดย ปองวุฒิ รุจิระชาคร (พ.ศ 2562)
- 5) ในกับดักและกลางวงล้อม โดย ประชาคม ลุณาชัย (พ.ศ 2562)

3. ข้อตกลงเบื้องต้น ผู้วิจัยไม่เลือกศึกษานวนิยายจำนวน 6 เรื่อง ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ โดย วีรพร นิติประภา (พ.ศ 2560) เป็นนวนิยายนำเสนอเรื่องราวครอบครัวชาวจีนอพยพที่เข้ามาเมืองไทย ตั้งแต่ระยะแรกและเหตุการณ์ในเรื่องเน้นการเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของไทยควบคู่กับประวัติศาสตร์โลกตลอดทั้งเรื่อง มีเหตุการณ์ปัจจุบันปรากฏอยู่น้อยมาก จึงไม่ศึกษาเรื่องนี้

2) ชีวิตของประเทศ โดย วิษณุ เครืองาม (พ.ศ 2560) เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์นำเสนอเหตุการณ์ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเรื่อยมาจนถึงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงไม่ศึกษาเรื่องนี้

3) กระหนกนที โดย ยุวดี มณีกุล (พ.ศ 2561) เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ผสมกับจินตนาการที่ให้ตัวละครจากโลกปัจจุบันย้อนไปในอดีตได้ จึงไม่ศึกษาเรื่องนี้

4) ม่านชีวิต โดย ธนายุทธ สิริขจร (พ.ศ 2561) เป็นเรื่องราวเกิดขึ้นที่ฮ่องกง ทั้งตัวละครเป็นชาวฮ่องกง และฉากเป็นฮ่องกง ไม่ได้กล่าวถึงสังคมไทย จึงไม่ศึกษาเรื่องนี้

5) ใต้ฝุ่น โดย โกลาบ จัน (พ.ศ 2562) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสงครามในประเทศอัฟกานิสถาน ไม่มีสังคมไทย จึงไม่ศึกษาเรื่องนี้

6) ผากไว้ในแผ่นดิน In The Kingdom โดย ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง (พ.ศ 2562) เรื่องราวของพ่อค้าเยอรมันผู้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาบุกเบิกกิจการในสยามตั้งแต่ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 จึงมีลักษณะเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ จึงไม่ศึกษาเรื่องนี้

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาพสะท้อนสังคมไทย หมายถึง สภาพสังคมด้านต่าง ๆ ของประเทศไทยที่นักเขียนนำเสนอไว้ในวรรณกรรม เป็นภาพที่ให้เห็นถึงชีวิตของคนในสังคมไทยในหลายด้าน เช่น ที่อยู่อาศัย วัฒนธรรม คุณธรรม ครอบครัว เป็นต้น

2. นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ หมายถึง วรรณกรรมประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลประกวดงานเขียนรายปีจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จัดขึ้นโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา

3. ปัญหาสังคมไทย หมายถึง สภาวะใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากในสังคมไทย และเป็นสิ่งที่ผิดจากปกติ ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นในสังคม หรือแม้แต่สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในสังคม จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ซึ่งหลายปัญหา มีความซับซ้อนและเกี่ยวโยงกับหลายฝ่าย

4. แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย หมายถึง วิธีต่าง ๆ ที่สามารถจะนำมาใช้แก้ไขปัญหาสังคมไทยได้ ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม ทั้งจากภาครัฐและประชาชน ซึ่งหากต่างฝ่ายต่างผลักดันให้เป็นภาระหน้าที่ของอีกฝ่าย หรือมัวแต่รอให้อีกฝ่ายแก้ไขปัญหา ก็จะยังคงเรื้อรังหมกหมมต่อไปไม่สิ้นสุดและอาจจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนก่อให้เกิดปัญหาใหม่ตามมา

1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาความเป็นมาเกี่ยวกับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ
3. ศึกษานวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
4. คัดเลือกนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับสังคมไทยเท่านั้นจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ “ทางบุญ” “กรงกรรม” “ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่” “บ้านโนโคลน” “ในก้นตึกและกลางวงล้อม”
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562
6. วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562
7. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้รู้และเข้าใจในภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562
2. ทำให้รู้และเข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562
3. งานวิจัยนี้สามารถทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้สังคมไทยในมุมมองต่าง ๆ จนเกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพสังคมไทย อันมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง และสามารถนำความรู้นี้ไปปรับใช้ในดำรงชีวิตของตนเองได้



บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวិเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

2.1.3 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

2.2 ความรู้เกี่ยวกับนวนิยาย

2.2.1 ความหมายของนวนิยาย

2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย

2.2.3 ประเภทของนวนิยาย

2.2.4 คุณค่าของนวนิยาย

2.3 ความรู้เกี่ยวกับสังคมไทย

2.3.1 ลักษณะของสังคมไทย

2.3.2 ความหมายของปัญหาสังคมไทย

2.3.3 ลักษณะของปัญหาสังคมไทย

2.3.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย

2.4 ความรู้เกี่ยวกับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

2.4.1 ความเป็นมาของรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

2.4.2 วัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์การประกวดวรรณกรรมรางวัลงานสัปดาห์หนังสือ

แห่งชาติ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคม

2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมไทยในวรรณกรรม

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก แม้สื่อที่ใช้ในการนำเสนอวรรณกรรม จะมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปจากอดีตเพียงใดก็ตาม วรรณกรรมก็ไม่สามารถถูกแยกจากสังคมได้ เพียงแต่อาจเปลี่ยนแคสือหรือเครื่องมือที่ใช้ในการนำเสนอเท่านั้น เนื่องจากไม่ว่าเป็นยุคใดสังคมใดก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า แหล่งข้อมูลสำคัญในการเขียนวรรณกรรมนั้นก็ได้รับจากสภาพความเป็นจริงในสังคมนั้นเอง

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

นักเขียนวรรณกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งในด้านประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ทรรศนะความคิดต่าง ๆ จากสังคม ซึ่งเมื่อนักเขียนวรรณกรรมได้รับอิทธิพลจากสิ่งเหล่านี้ ก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อวรรณกรรมที่เขียนขึ้นเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า สังคมนั้นส่งอิทธิพลต่อวรรณกรรมผ่านการนำเสนอของผู้เขียนวรรณกรรม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542, น. 6) ได้กล่าวว่า สภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา หรือแม้แต่สภาพเศรษฐกิจและทางการเมือง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนส่งอิทธิพลต่อนักเขียนวรรณกรรม มีอิทธิพลใจการกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของนักเขียนวรรณกรรม ซึ่งหมายถึงส่งผลต่อแนวโน้มของวรรณกรรมด้วย และเมื่อนักเขียนได้รับอิทธิพลเหล่านี้จากสังคมก็ส่งผลให้วรรณกรรมที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถสะท้อนสภาพเศรษฐกิจและสภาพการเมืองในสังคมนั้น ๆ ได้

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (2546, น. 44-45) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมและวรรณคดีเป็นเสมือนสนามเก็บข้อมูลที่มีฐานรองรับหลายระดับ โดยลักษณะการกำเนิดของวรรณกรรมจะอยู่ในโครงสร้างส่วนบนสุดของฐานเหล่านี้ ทั้งประสบการณ์และทรรศนะความคิดต่าง ๆ ตลอดจนภาวะความกดดันหรือแรงกระตุ้นจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม ล้วนเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดงานเขียนลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมา วรรณกรรมและวรรณคดีแต่ละชิ้นจึงมีการสอดแทรกทรรศนะและถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตในสังคมของผู้เขียนไม่ว่าผู้เขียนจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, น. 4) กล่าวว่า นักเขียนคนเดียนั้นเปรียบเสมือนคนสามคน คือต้องเป็นทั้งนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของรุ่น และเป็นพลเมืองของสังคม จึงเป็นการยากที่นักเขียนจะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคนี้ได้ เพราะเมื่อนักเขียนยังต้องอยู่ในสังคมก็ย่อมต้องได้รับอิทธิพลจากสังคมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา ความเชื่อ ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของผู้เขียน

สรุปได้ว่า การที่สังคมส่งอิทธิพลต่อนักเขียนวรรณกรรม สะท้อนออกมาเป็นเรื่องราว แง่คิด และมุมมองจากนักเขียนวรรณกรรม สังคมจึงส่งอิทธิพลต่อวรรณกรรมด้วย เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง วรรณกรรมก็จะมีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมด้วยเช่นกัน

2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

ขณะที่สังคมส่งอิทธิพลต่อนักเขียนวรรณกรรม ในทางกลับกัน วรรณกรรมก็ส่งอิทธิพลต่อสังคมด้วยเช่นกัน โดยสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมผ่านปรัชญาความคิด ค่านิยม ทรรศนะความคิดของนักเขียนวรรณกรรมได้

บุญยง ชื่นสุวิมล (2551, น. 55-58) ได้สรุปไว้ว่า วรรณกรรมสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายระดับ ตั้งแต่ถูกใช้เพื่อความบันเทิงจนไปถึงการกลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง เพราะวรรณกรรมสามารถปลูกฝังค่านิยม และมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อปรัชญาความคิดความเชื่อของคนในสังคมได้ ดังนั้นหากเป็นวรรณกรรมที่สร้างสรรค์สังคม ก็จะเป็นผลดีต่อสังคมในทางสร้างสรรค์ถ่ายทอดค่านิยม ปรัชญาความคิดที่ดี ๆ แก่สังคมหรือชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข้อบกพร่องที่เกิดจากปัจเจกบุคคลหรือระบบในสังคมนั้นก็ตาม อันจะเป็นการกระตุ้นความคิดผู้อ่านให้อยากช่วยกันแก้ไขสังคมให้ดีขึ้น ในทางกลับกัน หากวรรณกรรมถูกสร้างขึ้นมาอย่างไร้จิตสำนึกต่อสังคม มุ่งหวังแต่หาผลประโยชน์โดยการขายแต่ความบันเทิงอย่างเดียวด้วยเนื้อหาที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมก็อาจจะส่งผลให้เกิดการสร้างค่านิยมที่ผิด ๆ บิดเบือนจากความเป็นจริง หรือไม่ได้ให้สาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านเลย ก็จะส่งผลเสียต่อผู้อ่านที่จะไม่ได้แง่คิดสาระที่เป็นประโยชน์ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการเผชิญปัญหาหรือแก้ไขปัญหาในโลกความเป็นจริงได้

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น. 7) ได้กล่าวว่า นักเขียนที่ยิ่งใหญ่มากไม่เพียงแต่มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถโน้มน้าวใจและอารมณ์ของผู้อ่านได้เท่านั้น แต่มักเป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดาทั่วไปอีกด้วย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะพวกเขาสามารถเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคมได้เป็นอย่างดีดังที่ Leo Rosenthal ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาได้กล่าวไว้ว่า ศิลปินที่มีอาชีวะวาดภาพหรือเป็นนักวาดภาพนั้นสามารถจะวาดภาพที่มีความสมจริงยิ่งกว่าตัวแบบหรือสภาพเรื่องราวจริง ๆ เสียอีก นั่นเพราะเขาสามารถมองสภาพและสะท้อนความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไป ยิ่งกว่านั้นพวกเขาไม่เพียงแต่จะสามารถสะท้อนภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงได้เป็นอย่างดี แต่ยังสามารถคาดคะเนถึงความเป็นไปได้ในอนาคตผ่านวรรณกรรมของพวกเขา ซึ่งสามารถส่งอิทธิพลต่อสังคมได้ทั้งภายนอกและภายใน

รีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2547, น. 109) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นเหมือนกระจกส่องสะท้อนสภาพสังคมในแต่ละยุคและบันทึกไว้เป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้เห็นแง่มุมที่ประวัติศาสตร์อาจไม่ได้บันทึกไว้ วรรณคดีหรือวรรณกรรมจึงมีบทบาทส่งอิทธิพลต่อสังคม ด้วยว่าวรรณกรรมถูกสร้างโดยมีเป้าหมายในการส่งเสริม สนับสนุนระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น นวนิยายก็เช่นกัน ปัจจัยหลัก ๆ เกิดมาจากสิ่งใกล้ตัวหรือรอบ ๆ ตัว เช่น สังคมมนุษย์ ธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมในประสบการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เขียนถ่ายทอด

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 177) ได้กล่าวว่า อิทธิพลของวรรณกรรมต่อสังคมปัจจุบัน คือ การมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ จากผู้เขียนไปยังบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ยิ่งกว่านั้น นอกเหนือจากการเป็นสื่อกลางระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านแล้ว ยังอาจจะมีบทบาทหน้าที่ในการชักนำความคิดผู้อ่านอีกด้วย จนถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือของการต่อสู้ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ จึงเป็นผลให้นวนิยายในยุคนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

พิชัย ศรีภูไฟ (2542, น. 105) ได้กล่าวว่า นักเขียนเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมที่ใช้วรรณกรรมในการแสดงความรู้สึกและความเห็นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้น มนุษย์จึงเป็นผู้ที่สร้างวรรณกรรมและใช้วรรณกรรมในการบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสังคมในแต่ละยุคสมัย วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมในทุกยุคสมัยในด้านการสร้างทัศนคติต่อบุคคลในสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางที่ดีขึ้น

สิทธา พิณิจกุลวล (2540, น. 143) กล่าวว่า ลักษณะอิทธิพลของวรรณคดีที่มีต่อสังคม คือ การแสดงอิทธิพลของผู้แต่งที่มีต่อสังคม ถ้าเป็นผู้แต่งที่มีทัศนคติที่ต่อต้านสังคม ก็มักจะแต่งวรรณคดีที่มีเนื้อหาในลักษณะที่ต่อต้านสังคม แต่หากผู้แต่งนั้นมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับสังคม วรรณคดีที่แต่งขึ้นก็จะไปในทางเห็นด้วยกับความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคม เช่น การที่ผู้อ่านสามารถสังเกตถึงน้ำเสียงในเนื้อเรื่องที่สื่อออกมา ไม่ว่าจะเป็นความคับแค้นใจต่อความอสังคยธรรม หรือความไม่ยุติธรรมของผู้มีอำนาจ หรือจะเป็นความชื่นชมต่อน้ำใจไมตรีของชาวชนบท ซึ่งจะสังเกตได้ว่า หากผู้แต่งชื่นชมสิ่งใดเป็นพิเศษก็จะสอดใส่ความคิด หรือความรู้สึกตามมโนคติเชิงบวกของตนลงไป ไม่ว่าจะเป็นโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ซึ่งผลตอบรับหรือผลสะท้อนของผู้อ่านจะเห็นได้จากความนิยมของผู้อ่านว่า ถูกใจหรือคล้อยตามต่อวรรณกรรมนั้นมากเพียงใด

สรุปได้ว่า วรรณกรรมสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมตลอดทุกยุคทุกสมัย ผ่านมุมมองแง่คิดที่นักเขียนแทรกเข้าไปเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมหรือคล้อยตาม ในการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้น วรรณกรรมจึงสัมพันธ์กับสังคมและมีความสำคัญต่อสังคม หากวรรณกรรมนั้นเป็นวรรณกรรมที่ดี เป็นวรรณกรรมที่สร้างสรรค์สังคม ก็จะมีส่วนในการเสริมสร้างสังคมไปในทางที่ดีขึ้น แต่หากวรรณกรรมไม่มีคุณภาพ ถูกเขียนด้วยแรงจูงใจที่ไม่ถูกต้อง หรือถูกเขียนเพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม ก็อาจจะนำไปสู่ปัญหาหรือความขัดแย้งในสังคมได้เช่นกัน

2.1.3 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

นอกจากหนังสือบันทึกประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมแล้ว วรรณกรรมก็เป็นอีกสื่อหนึ่งที่กล่าวถึงเรื่องราวในสังคม เพียงแต่หนังสือบันทึกประวัติศาสตร์จะบันทึกเฉพาะสภาพความเป็นจริง แต่วรรณกรรมจะสะท้อนสภาพและเรื่องราวของสังคมผ่านแง่คิด มุมมองและประสบการณ์ของผู้เขียน

อิงอร สุพันธ์วณิช (2558, คำนำ) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราได้รับรู้ทุกสิ่งที่เกิดขึ้น และวรรณกรรมและสังคมที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน ในขณะที่สังคมส่งผลต่อวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้รับจากสังคม หรือมุมมองทัศนคติความคิดที่ถูกสังคมหล่อหลอม วรรณกรรมเองก็เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสภาพสังคมได้เป็นอย่างดีผ่านมุมมองของผู้เขียนที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมเช่นกัน

จิตฐิตา นาคเกษม (2550, น. 92) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นเครื่องบันทึกความเป็นไปของสังคม และเป็นเครื่องบันทึกวัฒนธรรมของชาติให้ชนรุ่นหลังได้รู้จัก วรรณกรรมจึงเปรียบเสมือนกระจกส่องให้เห็นสภาพสังคมของชนชาตินั้น ๆ และมีความผูกพันกับสังคม ซึ่งการสะท้อนสภาพสังคมของวรรณกรรมแต่ละเรื่องก็ไม่เท่ากัน มีความมากน้อยแตกต่างกันไป โดยการบันทึกเรื่องราวสภาพทางสังคม บางส่วนของวรรณกรรมอาจบันทึกเป็นเหตุการณ์โดยตรง แต่บางส่วนอาจบันทึกเรื่องราวโดยอ้อม เช่น วัฒนธรรมทางวัตถุ ด้านการแต่งกาย ด้านความเชื่อ ด้านวัฒนธรรมทางจิตใจ ด้านประเพณี และอื่น ๆ

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น. 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มีความสัมพันธ์กับสังคม โดยเป็นภาพสะท้อนสังคมผ่านประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนในแต่ละยุคสมัยของสังคม ตลอดจนสะท้อนเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม ทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคสมัย และด้านนามธรรม คือ ค่านิยมของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนที่มีต่อสังคมนั้น

วนิดา บำรุงไทย (2544: 13) กล่าวถึงอิทธิพลของการเมืองต่อวรรณกรรมว่า กระแสหลักของวรรณกรรมในช่วง ปี 2516-2519 นั้นเริ่มเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนทั้งสังคมและการเมือง วรรณกรรมที่เป็นประเภทเพื่อชีวิตก็จะมุ่งสะท้อนถึงความทุกข์ยากของชาวนา หรือเป็นวรรณกรรมที่ปลุกเร้าให้ต่อสู้กับนายทุน ผู้มีอิทธิพล ข้าราชการที่ทุจริต เนื้อหาวรรณกรรมในช่วงดังกล่าวจะแสดงเหตุการณ์ในสังคม และสะท้อนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างชัดเจนมากกว่าวรรณกรรมในยุคก่อน ๆ จึงเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคมได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมีหน้าที่สะท้อนสังคมและค่านิยมในสังคม วรรณกรรมเป็นทั้งหลักฐานและกระจกส่องภาพให้กับสังคมในแต่ละยุค การสะท้อนภาพสังคมของวรรณกรรมไม่เหมือนกับบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่เน้นแต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เป็นเหตุให้แม้วรรณกรรมจะไม่ได้เป็นหนังสือที่เล่าเหตุการณ์ทั้งหมด แต่ก็ยังมีความจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

2.2 ความรู้เกี่ยวกับนวนิยาย

นวนิยายเป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรมที่มีบทบาทสำคัญในสังคม การมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวข้องกับนวนิยายเป็นความจำเป็นอย่างสำคัญเพื่อศึกษาภาพสะท้อนในนวนิยาย

2.2.1 ความหมายของนวนิยาย

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของนวนิยายจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน โดยสรุปได้ดังนี้ ตริศศิลป์ บุญขจร (2547, น. 1) กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมในรูปแบบบันเทิงคดีของไทย ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมตะวันตก ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างจากบันเทิงคดีแบบดั้งเดิม ต่อมานวนิยายรูปแบบนี้ก็ได้รับความนิยมแพร่หลายในไทย จนกลายเป็นบันเทิงคดีสำคัญประเภทหนึ่งในปัจจุบัน

อิงอร สุพันธ์วิช (2547, น. 3) ได้ให้ความหมายของนวนิยายว่า นวนิยายเป็นงานเขียนที่ได้ถูกจำกัดไว้แน่นอนแล้วว่า มีลักษณะงานเขียนที่เป็นร้อยแก้ว มีวิธีการดำเนินเรื่องหลายรูปแบบ ผู้แต่งสามารถพลิกแพลงได้ตามความพอใจและความถนัด เรื่องราวเหตุการณ์ในนวนิยายก็ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับ แต่จะมีการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจนระหว่างสำนวนที่ใช้ในการบรรยายเรื่อง หรือพรรณาสื่อต่าง ๆ กับสำนวนการสนทนาตามความเป็นจริง จึงเห็นได้ว่า นวนิยายเป็นเรื่องเล่าที่ผู้เขียนมักสอดแทรกความเป็นจริงลงไปจากศิลปะและจินตนาการของผู้เขียน ที่ต้องการจะถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อนำเสนอแก่ผู้อ่านในสังคม

สุจิตรา จรจิต (2543, น. 6) ได้กล่าวว่า นวนิยายเป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษว่า “novel” ซึ่งมาจากคำว่า “novella” ในภาษาอิตาลี ซึ่งนักประพันธ์ชาวอิตาลีชื่อ Giovanni Boccaccio ได้ใช้คำนี้เรียกนิยายใหม่ของเขา สำหรับประเทศไทย คำว่านวนิยายจึงหมายถึง เรื่องที่เขียนเป็นร้อยแก้ว ชนิดพรรณนาโวหาร โดยอาจจะเป็นเรื่องแต่งที่สมมุติทั้งหมด หรือเป็นนวนิยายที่มีความจริงผสมอยู่บ้าง ซึ่งมักมีความยาวเกิน 30,000-40,000 คำขึ้นไป

วิภา กงกะนันทน์ (2540, น. 1) ได้กล่าวถึงความหมายและที่มาของคำ “นวนิยาย” ว่าเป็นคำที่นักวิชาการด้านวรรณคดีของไทยต่างยอมรับว่า นำความหมายมาจากคำว่า “novel” ในภาษาอังกฤษ เช่น ชื่อวิชา “นวนิยายและเรื่องสั้นของไทย” ที่เปิดสอนกว่า 20 ปีแล้ว ในระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ก็มาจากชื่อภาษาอังกฤษว่า “Thai Novels and Short Stories” ในขณะเดียวกัน บทประพันธ์ของไทยที่นักวิชาการยอมรับว่า เป็นนวนิยาย นักวิชาการต่างประเทศก็ยอมรับว่า เป็น novel เช่นกัน ตามมาตรฐานสากล

สรุปได้ว่า นวนิยายนั้นจัดเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ที่มีลักษณะเป็นหนังสืออ่านเล่น หรือที่แต่เดิมถูกเรียกเป็นเรื่องประโลมโลก มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ มีเนื้อหาที่อ่านง่าย สามารถสร้างความเพลิดเพลินและความพึงพอใจแก่ผู้อ่าน แต่ก็มีสอดแทรกแง่คิดต่าง ๆ จากผู้เขียน

2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย

นวนิยายเป็นเรื่องที่มนุษย์แต่งขึ้นจากจินตนาการ ไม่ใช่เรื่องจริง แม้บางครั้งอาจจะมีการสอดแทรกเหตุการณ์จริงหรือสภาพสังคมจริง ๆ ไว้ก็ตาม ซึ่งจุดประสงค์การแต่งนวนิยายก็เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ แต่ยังคงแฝงด้วยสาระข้อคิด ดังนั้น องค์ประกอบของนวนิยาย

จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการที่จะทำให้นวนิยายมีคุณสมบัติครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาวិเคราะห์วรรณกรรมมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2540, น. 182-187) กล่าวว่า นวนิยายมีองค์ประกอบสำคัญของเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่องสั้น เพราะต่างก็เป็นเรื่องบันเทิงคดีเหมือนกัน แต่เนื่องจากนวนิยายมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้นมากจึงมีผลทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ของนวนิยายมีรายละเอียดแตกต่างไปจากเรื่องสั้นอย่างเห็นเด่นชัด มีนักวิชาการได้อธิบายองค์ประกอบของนวนิยาย ซึ่งจะมีความแตกต่างจากเรื่องสั้นอย่างเห็นเด่นชัด ดังนี้

1) แก่นเรื่อง คือ แนวคิดสำคัญของเรื่องที่ถูกแต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ นวนิยายมีขนาดยาวจึงสามารถแบ่งแนวคิดออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความคิดของเรื่องทั้งหมด เรียกว่า แนวคิดเอก และความคิดเฉพาะ บางตอนของเรื่องเรียกว่า แนวคิดรอง

2) โครงเรื่อง จะต้องมิตัวละครบวกกับเหตุการณ์ประกอบไปด้วย ตอนต้น ตอนกลาง และบทส่งท้ายในเรื่อง ตอนต้นของโครงเรื่อง คือ การเปิดเรื่อง ตอนกลางประกอบด้วย การผูกพัน บทส่งท้ายก็คือ ผลหรือคำตอบของเรื่องนั้น หรือขึ้นคลี่คลายปม โครงเรื่องของนวนิยายประกอบด้วย ปัญหาขัดแย้งด้านพฤติกรรม ด้านเหตุการณ์ หรือด้านอารมณ์ของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านสนใจ อยากรู้คำตอบในตอนจบ และเนื่องจากโครงเรื่องของนวนิยายมักมีลักษณะที่ซับซ้อน จึงจำเป็นต้องมีโครงเรื่องย่อย ๆ หลายโครงแทรกอยู่ภายในโครงเรื่องใหญ่อีกที

3) ตัวละคร คือ ผู้ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่องหรือเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อาจเป็นมนุษย์ สัตว์ ต้นไม้ สิ่งของ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละคร เรื่องราวในนวนิยายก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้ ตัวละครประกอบมิตส่วนช่วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง ทำให้เรื่องดำเนินไปด้วยดี ตัวละครแบ่งเป็นได้ 2 ประเภท ได้แก่ ตัวละครที่มีลักษณะเดียว ตัวละครประเภทนี้จะแสดงลักษณะนิสัยเพียงด้านเดียวหรือมิติเดียว เช่น ถ้าเป็นตัวละครดี ก็จะดีไปเลย มีศีลธรรมสูงมาก ๆ สมบูรณ์แบบไม่เคยทำผิดเลย หรือถ้าเป็นตัวละครร้าย ก็จะมีแต่ด้านร้ายอย่างเดียวไปเลย ไม่มีมุมดีเลยแม้แต่น้อย ตัวละครที่มีหลายลักษณะหรือหลายมิติ เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัย อารมณ์ ความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม หรืออาจมีปมหลังที่มาของการกระทำ เช่น ตัวละครที่เป็นตัวร้ายอาจจะมีสาเหตุที่มาของการทำสิ่งที่ เป็นเรื่องร้าย หรือบางครั้งตัวละครดี ก็อาจจะมีจุดอ่อนบางเรื่องที่เป็นเรื่องที่เกิดศีลธรรมก็ได้

4) บทสนทนา คือ คำพูดที่ตัวละครใช้โต้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนาต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละคร ต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่อง ที่สำคัญที่สุดคือเป็นจริงสมจริงคือมีคำพูด เหมือนกับใช้ชีวิตประจำวัน อาจเป็นเรื่องราวของอาหารการกิน การค้าขาย เป็นต้น

5) ฉาก คือ สถานที่หรือยุคสมัยทางประวัติศาสตร์รวมทั้งสภาวะแวดล้อมแห่งสังคม ซึ่งเป็นแหล่งที่เกิดเหตุการณ์ทั้งหมดและเหตุการณ์เฉพาะในแต่ละตอนของเรื่อง เป็นส่วนที่มีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับนวนิยาย

6) บรรยากาศ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในงานเขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม และมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร เช่น การสร้างบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาของสังคมเมือง ส่วนสังคมชนบทผู้แต่งมักจะกล่าวถึงในชนบทเกือบทุกบ้านจะเลี้ยงไก่ หมา ได้กลิ่นจากธรรมชาติ ชาวบ้านมักจะกินแกงส้ม และผักต่าง ๆ เป็นอาหารประจำวัน สังคมเมืองจะติดมาก แต่มีห้างสรรพสินค้ามากมายและสะดวกมาก

ไพโรธ เลิศพิริยกุลม (2542, น. 73-74) กล่าวว่า นวนิยายโดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการดังนี้

1) เนื้อเรื่อง หมายถึง มีเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาเขียน มีแก่นของเรื่อง มีสาระของเรื่อง ตลอดจนความเหมาะสมมีเหตุมีผลในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

2) ฉาก หมายถึง การเขียนที่ก่อให้เกิดมโนภาพแก่ผู้อ่านจนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัด เพื่อให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยตลอดทำให้เกิดความสมบูรณ์เมื่ออ่านแล้ว จะทำให้เกิดอารมณ์และมโนภาพตามไปได้ทันที

3) โครงเรื่อง หมายถึง การจัดลำดับเรื่องไว้เป็นขั้นตอน การปล่อยตัวละคร การผูกเรื่อง การเรียงเหตุการณ์ การขึ้นต้น การจบเรื่อง

4) ความคิดหรือทัศนะของผู้แต่ง หมายถึง ข้อคิดหลักอย่างใดอย่างหนึ่งที่แฝงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง

5) การสร้างตัวละคร หมายถึง การสร้างลักษณะนิสัยของตัวละคร แต่ละตัวให้เกิดความเด่นชัด เหมาะสมกับท้องเรื่อง มีการสร้างตัวละครที่เป็นแบบพิมพ์เดียวกัน การสร้างตัวละครแบบธรรมเนียม การสร้างตัวละครแบบมิติสมบูรณ์ การสร้างตัวละครแบบเปรียบเทียบ หรือสัญลักษณ์ การสร้างตัวละครแบบคงที่ตลอดกาล

6) การปิดเรื่อง หมายถึง ตอนจบของเรื่อง มีการปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมาย แบบโศกนาฏกรรม และแบบสุขนานาฏกรรม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของนวนิยายมี แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศ องค์ประกอบทำหน้าที่ของตนเอง ทำให้นวนิยายน่าสนใจมากขึ้น

2.2.3 ประเภทของนวนิยาย

นวนิยายมีหลายประเภท โดยสรุปได้ดังนี้

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2552, น. 2) พิจารณาแบ่งประเภทของนวนิยายโดยแบ่งตามเนื้อเรื่องได้ 11 ประเภท ได้แก่ 1) นวนิยายรัก 2) นวนิยายสะท้อนสังคม 3) นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา

- 4) นวนิยายชีวิตโลดโผน 5) อาชญานิยาย 6) นวนิยายผจญภัย 7) หัสนิยาย 8) นวนิยายอิงประวัติศาสตร์
9) นวนิยายการเมือง 10) นวนิยายพุทธศาสนา 11) นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 187-193) ได้แบ่งลักษณะการจัดประเภทของนวนิยาย ออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามแนวคิดในการเขียน แบ่งตามเนื้อหาของเรื่อง และแบ่งตามแนวการเขียน โดยมีรายละเอียดคร่าว ๆ ดังนี้

1) การแบ่งตามแนวคิดในการเขียน เป็นการพิจารณาจัดประเภทนวนิยายตามแนวคิดของเรื่อง ทั้งนี้เพราะนวนิยายแต่ละเรื่องย่อมสะท้อนแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป ตามความสนใจและประสบการณ์ของผู้แต่งแนวคิดการจัดประเภทนวนิยายดังกล่าวนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากนักเขียนวรรณกรรมตะวันตก ซึ่งความเคลื่อนไหวทางความคิดของวรรณกรรมตะวันตกนี้ ยังสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย ได้แก่ นวนิยายแนวจินตนิยม นิยายแนวสังคมนิยม นิยายแนวสังคมนิยมใหม่ นิยายแนวธรรมชาตินิยม และนิยายแนวสัญลักษณ์นิยม

2) การแบ่งตามเนื้อหาของเรื่อง เป็นการพิจารณาจัดประเภทของนวนิยายตามเนื้อเรื่อง โดยแบ่งได้เป็น 15 ประเภท ได้แก่ นวนิยายเชิงชีวประวัติ นวนิยายสะท้อนสังคม นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ นวนิยายแสดงข้อคิด นวนิยายล้อเลียน นวนิยายผจญภัย จินตนิยาย อาชญานิยาย และเรื่องลึกลับ นวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ นวนิยายเกี่ยวกับท้องถิ่น นวนิยายเป็นตอนต่อเนื่องกัน นวนิยายผู้ร้ายผู้ดี นวนิยายเชิงจิตวิทยา นวนิยายเชิงปัญหา หัสนิยาย

3) การแบ่งตามแนวการเขียน เป็นการพิจารณาจัดประเภทของนวนิยายตามแนวการเขียน โดยสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 9 ประเภท คือ งานเขียนของกลุ่มพาฝัน งานเขียนของกลุ่มจินตนิยาย ทั้งอิงประวัติศาสตร์และไม่ได้อิงประวัติศาสตร์ งานเขียนของกลุ่มชีวิตครอบครัว และงานเขียนของกลุ่มนวนิยายชีวิตต่างแดน งานเขียนของกลุ่มสะท้อนชีวิตชาวชนบท งานเขียนของกลุ่มบู้ล้างผลาญ งานเขียนในแบบอุดมคติของปัญญาชนเสรีนิยม งานเขียนในแบบกลุ่มผู้ดีรุ่นใหม่ งานเขียนในกลุ่มศิลปะเพื่อชีวิต

สรุปได้ว่า ประเภทของนวนิยายมีหลายประเภท แบ่งได้หลายลักษณะ เช่น การแบ่งตามแนวคิดในการเขียน การแบ่งตามเนื้อหาของเรื่องและแบ่งตามแนวการเขียน

2.2.4 คุณค่าของนวนิยาย

แม้นวนิยายจะเป็นงานวรรณกรรมที่ถูกเขียนขึ้นมาเพื่อความบันเทิงแก่ผู้อ่าน และส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียน แต่นวนิยายก็ยังมีคุณค่าในตัวของมันเอง ในการสื่อถึงเรื่องราวความนึกคิดของคนในสังคมในแต่ละยุคสมัยได้ ซึ่งบางครั้งการเขียนนวนิยายก็ต้องอาศัยการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูล หรือแม้แต่ศึกษาค้นคว้าสภาพทางสังคมและเรื่องราวต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์เพื่อจะสามารถนำมาเขียนเป็นนวนิยายที่ให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิงอย่างครบถ้วนได้ เช่น เรื่องสี่แผ่นดินที่สะท้อนวิถีชีวิตไทยในอดีต คู่กรรมที่สะท้อนสภาพสังคม

ช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง หรือเรื่องบุพเพสันนิวาสที่สะท้อนประวัติศาสตร์ในสมัยพระนารายณ์ เป็นต้น

วนิดา บำรุงไทย (2544, น. 161-166) ได้แบ่งคุณค่าของนวนิยายไว้ 6 ประการ ดังนี้

1) คุณค่าด้านความบันเทิงวรรณกรรมในรูปแบบของนวนิยายเป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถสัมผัสถึงคุณค่าได้ง่ายกว่าสาระอื่น และสัมผัสคุณค่าได้ก่อนสาระอื่น มีรูปแบบลักษณะในการเสนอเรื่องราวชีวิตที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครได้ ทำให้สามารถเพลิดเพลินไปกับการติดตามชีวิตของตัวละคร และได้รับการผ่อนคลายจิตใจไปในตัวจากการที่ได้ปลีกตัวปลีกใจหลีกหนีจากชีวิตจริงชั่วขณะหนึ่ง และเข้าไปสู่โลกแห่งจินตนาการที่อาจเติมเต็มความปรารถนาทางใจของตนได้

2) คุณค่าด้านการสร้างเสริมจินตนาการ นวนิยายเป็นเรื่องที่ผู้เขียนสมมติขึ้นโลกและตัวละครในนวนิยายก็เกิดจากจินตนาการของผู้เขียน เพื่อพาผู้อ่านร่วมเดินทางไปสู่โลก หรือดินแดนในจินตนาการของผู้เขียน ในขณะเดียวกันก็ได้แทรกหรือหล่อหลอมการโน้มน้าว และภาพฝันของผู้เขียน การอ่านนวนิยายจำเป็นต้องมีการจินตนาการภาพตามสิ่งที่ตนได้อ่าน ดังนั้น การอ่านนวนิยายจึงมีประสิทธิภาพในการช่วยฝึกฝนจินตนาการของผู้อ่านจนเกิดความฉับไว ในการสร้างสรรค์จินตนาการ

3) คุณค่าทางวัฒนธรรม ด้วยความที่นวนิยายเป็นเรื่องราวของชีวิตมนุษย์ บอกเล่าเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ จึงทำให้นวนิยายเป็นสื่อในการบันทึกวัฒนธรรมต่าง ๆ ตลอดจนอารมณ์ ความนึกคิด และค่านิยมของคนในสังคมตลอดทุกยุคทุกสมัย นวนิยายจึงมีความสำคัญยิ่งในการเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมสำคัญ ๆ ต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนชีวิตของบุคคลในสังคมในระดับต่าง ๆ ตามที่ในนวนิยายได้กล่าวถึง

4) คุณค่าทางภาษา นวนิยายเป็นแหล่งของการจารึกภาษา หรือลักษณะสำนวนการใช้ภาษาของผู้คนในแต่ละสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาพูดของบุคคลในแต่ละกลุ่มแต่ละวัยในแต่ละยุคสมัยของสังคม ดังนั้น นวนิยายนอกจากจะให้คุณค่าในฐานะที่เป็นเอกสารเก็บบันทึกภาษาแล้ว ก็ยังเป็นแหล่งนำเสนอ สร้างสรรค์ถ้อยคำสำนวนให้แก่ผู้คนในสังคมได้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างสรรค์และเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านภาษาให้แก่ผู้อ่าน

5) คุณค่าด้านสาระความรู้ แม้ว่านวนิยายจะมีจุดประสงค์ที่ต่างจากหนังสือตำราความรู้และหนังสือสารคดี คือ นวนิยายไม่ได้มุ่งเน้นให้ข้อมูลความรู้ในเชิงวิชาการ ซึ่งหากเป็นหนังสือประเภทตำราความรู้ เนื้อหาก็น่าจะเน้นให้ความรู้วิชาการเป็นเรื่องหลัก แต่กระนั้น นวนิยายก็ยังมีบทบาทในการให้สาระความรู้แก่ผู้อ่านผ่านการแทรกสาระข้อคิดต่าง ๆ ในนวนิยายอย่างต่อเนื่อง

6) คุณค่าทางจิตใจ ในฐานะที่นวนิยายก็เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ดังนั้น นวนิยายที่ดีนอกจากสามารถให้ความบันเทิงเพลิดเพลินหรือร่าอารมณ์แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดีแล้ว จึงควรมีเนื้อหาที่ทำให้ผู้ที่ได้อ่าน ได้รับการกลมกล่อมเกลายกระดับจิตใจ ได้รับการพัฒนายกระดับจิตใจให้มีความละเอียดละไมประณีต รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าลึกลับยิ่งไปกว่าความบันเทิงที่จะได้รับ

พิทยา ว่องกุล (2540, น. 1) กล่าวว่า ทั้งวรรณกรรมและนวนิยายต่างก็มีคุณค่าเช่นเดียวกัน เพราะนวนิยายก็เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม ซึ่งต่างก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกชาติต้องมีเพื่อใช้ในการบันทึกถ่ายทอดสะท้อนถึงสังคมนั้น ปริมาณและคุณภาพของวรรณกรรมจะมีมากเพียงใดก็ขึ้นกับความเจริญของชาติหรือประชาชนในชาตินั้น ๆ วรรณกรรมจึงสามารถเป็นเครื่องชี้วัดขนาดความเจริญทางวัฒนธรรม ว่าชาติใดมีวัฒนธรรมสูง ยุคใดมีความเจริญถึงขีดสุด หรือยุคใดที่ความเจริญทางวัฒนธรรมได้เสื่อมถอยลง ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นตัวชี้วัดจิตใจของประชาชนในยุคต่าง ๆ ว่ากำลังจำเจริญขึ้นหรือเสื่อมถอยลง

สรุปได้ว่า นวนิยายมีความสำคัญเป็นอย่างมาก มีคุณค่าหลายด้าน เช่น ด้านความบันเทิง คุณค่าทางจิตใจ คุณค่าด้านสาระความรู้ คุณค่าทางภาษา คุณค่าด้านการสร้างเสริมจินตนาการ เราควรให้ความสำคัญกับนวนิยาย

2.3 ความรู้เกี่ยวกับสังคมไทย

สังคม คือ คนที่อยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน มีการกระทำต่อกันเป็นการเสนอสนองประโยชน์ของกันและกัน ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันที่จะบำรุงรักษาความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันนั้นไว้

2.3.1 ลักษณะของสังคมไทย

สังคมไทยมีลักษณะเฉพาะ สำหรับลักษณะของสังคมไทย มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559, น. 60) กล่าวถึงลักษณะของสถาบันทางสังคม ได้แก่ 1) ความแท้จริงภายนอก 2) ภาวะวัตถุนิยม 3) อำนาจบังคับ 4) อำนาจทางศีลธรรม 5) ความเป็นประวัติศาสตร์

สมจิตนา วิศิษฏ์อนุพงษ์, วิชาญ ชูช่วย (2546, น. 16-17) ได้กล่าวถึงลักษณะของสังคมไทย สังคมไทยแบ่งโครงสร้างเป็น 2 ส่วน คือ โครงสร้างสังคมชนบทและโครงสร้างสังคมเมือง ได้แก่ 1) ลักษณะของชุมชนชนบท ในชนบทของไทยนั้น ประชากรมีความสัมพันธ์กันแบบปฐมนิคม ประชากรอยู่ตามธรรมชาติ และคนในชนบทส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพทางการเกษตร กลุ่มปฐมนิคมเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อชีวิตคนไทยเป็นอย่างมาก การที่สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมย่อมทำให้สมาชิกของสังคมโดยเฉพาะในชุมชนชนบทมีโอกาสใกล้ชิดกัน ความสัมพันธ์แบบปฐมนิคมทำให้สมาชิกมีความอบอุ่น และสามารถรวมกลุ่มได้ง่าย 2) ลักษณะของชุมชนเมือง ในชุมชนเมือง ประชากรมีความสัมพันธ์กันแบบทุติยนิคม ประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีการแข่งขันกันสูง ฐานะความร่ำรวยและยากจนแตกต่างกัน เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนจะมีลักษณะเป็นทางการและเป็นไปตามระเบียบที่เห็นได้ชัดในเมืองใหญ่ ๆ

สุพัตรา สุภาพ (2543, น. 30-31) กล่าวว่า สังคมไทยมี 7 ลักษณะ ได้แก่ 1) โครงสร้างแบบหลวม ๆ คือ บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนพอใจ 2) มีการเปลี่ยนแปลงน้อย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลง 3) เป็นสังคมเกษตร ประกอบอาชีพทางเกษตรมากกว่า 80% โดยมีอาชีพทางทำไร่ทำนา 4) ยึดขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นหลัก 5) มีการศึกษาต่ำ 6) ไม่นิยมอพยพเคลื่อนย้ายไปสู่ถิ่นอื่น 7) มีโครงสร้างชนชั้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของสังคมไทย คือ มีโครงสร้างชนชั้น สังคมไทยแบ่งโครงสร้างเป็น 2 ส่วน โครงสร้างสังคมชนบทและโครงสร้างสังคมเมือง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีการศึกษาต่ำ คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ความเจริญส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองหลวง เป็นต้น

2.3.2 ความหมายของปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคมเป็นปัญหาที่ทุกประเทศต้องประสบ ไม่เว้นแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งปัญหาในแต่ละประเทศอาจมีมากน้อยหรืออาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น แนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละประเทศก็ยังคงแตกต่างกันไปด้วย สำหรับความหมายของปัญหาสังคม มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2559, น. 146) กล่าวว่า ปัญหาสังคมหมายถึง สภาวะการณ์ที่เลวร้ายมีพิษเป็นภัย ไม่สอดคล้องกับค่านิยม เป็นผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมาก คุกคามก่ออันตรายเสียหายแก่สังคม คนจำนวนมากเดือดร้อน เกิดความรู้สึกไม่พอใจ และคนเหล่านั้นคิดว่าปัญหานั้น ๆ มีวิถีทางจะแก้ไขได้ และพิจารณาเห็นว่าควรจะร่วมกันแก้ไขปัญหาให้หมดไปหรือเบาบางลงไป

สมจินตนา วิศิษฏ์อนุพงษ์, วิชาญ ชูช่วย (2546, น. 103) กล่าวว่า ปัญหาสังคมเป็นปัญหาที่กระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม และมีความรู้สึกที่ควรมาร่วมกันแก้ไขให้ดีขึ้น คือ สถานการณ์ที่ยอมรับกันว่าไม่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติ และด้วยความเพียรพยายามของกลุ่มย่อมสามารถดำเนินการแก้ไขได้ โดยการกระทำบางสิ่งบางอย่างลงไป

โกศล วงศ์สวรรค์, สถิต วงศ์สวรรค์ (2543, น. 15) กล่าวว่า ปัญหาสังคม คือ สภาวะการณ์ที่เลวร้าย เป็นภัย ไม่สอดคล้องกับค่านิยม เป็นไปในทางไม่ดี ไม่พึงปรารถนา เบี่ยงเบนไปจากสภาวะปกติ และปทัสถานสังคม มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากพอสมควร คุกคามก่ออันตรายเสียหายแก่สังคม คนจำนวนมากเดือดร้อน เกิดความรู้สึกไม่พอใจ แต่ปัญหานั้นมีวิถีทางจะแก้ไขได้

สรุปได้ว่า ปัญหาในสังคมไทย เป็นสภาวะใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากในสังคมไทย และเป็นสิ่งที่ผิดจากปกติ ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นในสังคม หรือแม้แต่สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในสังคม จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ซึ่งหลายปัญหา มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย

2.3.3 ลักษณะของปัญหาสังคมไทย

สำหรับประเทศไทย ก็มีปัญหาสังคมอยู่ไม่น้อย หลายปัญหาก็สะสมมาเป็นเวลานาน ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อเฉพาะคุณภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสุขภาพจิตของผู้คนในสังคมไทยอีกด้วย ปัญหาสังคมจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถปล่อยปละละเลยได้ เพราะจะกระทบก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ที่รุนแรงตามมาได้

สุเทพ สุวีรางกูร (2551, น. 5) ได้กล่าวว่า ปัญหาสังคมไทยโดยทั่วไป มีลักษณะ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) มีลักษณะกระทบกระเทือนทำลายสุขภาพกายและจิตของบุคคลในสังคม ถ้าพฤติกรรมที่คนบางคนหรือบางกลุ่มได้ก่อ ก่อความรำคาญแก่คนรอบข้าง แต่ไม่รุนแรงถึงขนาดคนรอบข้างทนไม่ได้ ก็จะไม่เป็นปัญหาสังคม แต่หากคนรอบข้าง หรือสังคมรอบข้างทนไม่ได้จนถึงกับทะเลาะเบาะแว้ง หรือต้องแจ้งความดำเนินคดีกัน ก็ถือว่าปัญหาสังคมได้เกิดขึ้นแล้ว เช่น กลุ่มวัยรุ่นช้อมดนตรีกันเสียงดัง รบกวนเพื่อนบ้าน หากเพื่อนบ้านรู้สึกรำคาญจนทนไม่ได้ต้องไปห้ามไปเตือนจนมีปากเสียงกัน หรือต้องไปแจ้งความฟ้องร้อง หรือมีการโพสต์แชร์แสดงความไม่พอใจในโลกโซเชียล ก็ถือว่าปัญหาสังคมเกิดขึ้นแล้ว

2) มีลักษณะเบียดเบียนทำลายบรรทัดฐานและคุณค่าของสังคม เช่น พระพุทธรูปเป็นสิ่งที่ชาวไทยเคารพ บูชา หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักและเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทย สังคมไทยจะห้ามแสดงกิริยาอาการไม่สุภาพต่อพระพุทธรูป หรือกล่าวร้ายดูหมิ่นดูถูกเหยียดหยามสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอันขาด หากมีใครมาแสดงกิริยาอาการอันไม่สุภาพ กล่าวดูหมิ่นเหยียดหยามก็จะถูกมองว่าเป็นปัญหาในสังคมไทยได้

3) มีลักษณะที่บุคคลในสังคมต้องร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหานั้น คนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าสภาวะการณ์นั้นเป็นสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม ทั้งจากภาครัฐและประชาชน ซึ่งหากต่างฝ่ายต่างผลัดให้เป็นภาระหน้าที่ของอีกฝ่าย หรือมัวแต่รอให้อีกฝ่ายแก้ไขปัญหาก็จะยังคงเรื้อรังหมักหมมต่อไปไม่สิ้นสุดและอาจจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนก่อให้เกิดปัญหาใหม่ตามมา

สนธิ สมัครการ, สุพรรณิ ไชยอำพร (2548, น. 13) ได้กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะของปัญหาสังคมมีลักษณะ 2 ลักษณะดังนี้

1) ปัญหาสังคมมีองค์ประกอบทั้งทางด้านที่เป็นภาวะวิสัยและอัตวิสัย ภาวะวิสัยของปัญหาสังคม คือ สถานการณ์ทางสังคมที่ไม่พึงปรารถนา อัตวิสัยของปัญหาสังคม คือ ค่านิยมหรือทัศนคติที่มีต่อภาวะวิสัยของมัน เช่น สถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นค่านิยมหรือทัศนคติยอมผูกติดอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคล

2) ปัญหาสังคมยังสืบเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบศีลธรรมแบบองค์การ กับระบบศีลธรรมแบบมนุษยธรรมนิยม ระบบศีลธรรมแบบองค์การ ได้แก่ ระบบที่วางรากฐานทางศีลธรรมหรือความถูกต้องดั่งงามในแต่ละสังคม เช่น ยุโรปตะวันตก ระบบศีลธรรมแบบมนุษยธรรมนิยม หรือความถูกต้องในการดำเนินชีวิตที่ยอมรับกันทั่วไป เช่น ลัทธิปัจเจกชนนิยม ลัทธิชาตินิยม

สรุปได้ว่า ปัญหาสังคมเป็นสภาวะการณ์ที่ส่งผลกระทบ หรือมีผลกระทบกระเทือนต่อคนเป็นจำนวนมาก คนในสังคมคนส่วนใหญ่มองว่าสภาวะการณ์นั้นเป็นสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ปัญหาสังคมจะผันแปรไปตามกาลเวลา การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม

2.3.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย

เมื่อสามารถแบ่งแยกวิเคราะห์ปัญหาสังคมแต่ละแบบที่มีลักษณะและต้นเหตุของปัญหาที่แตกต่างกันแล้ว ก็ต้องวางหรือกำหนดแนวทางสำหรับการแก้ไข ซึ่งปัญหาแต่ละแบบนี้ อาจต้องมีวิธีแก้ไขที่แตกต่างกัน บางแนวทางหรือวิธีการอาจใช้กับหลายปัญหาได้ แต่บางปัญหาอาจต้องมีวิธีแก้ไขที่แตกต่างเป็นการเฉพาะ

สนธิ สมัครการ, สุพรรณณี ไชยอำพร (2548, น. 91-92) ได้กล่าวถึงแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม ดังนี้

1) พัฒนาบุคลิกภาพให้เข้มแข็ง เช่น เชื้อมั่นตัวเอง ยึดหลักวิทยาศาสตร์ ความมั่นคงในอารมณณ์ เป็นต้น

2) พัฒนาสถาบันและองค์การสังคมที่สามารถทำหน้าที่ได้ดีตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ครอบครัว การศึกษา การเศรษฐกิจ การศาสนา เป็นต้น

3) กำหนดเป็นนโยบายที่สามารถตามความเป็นจริงและต่อเนื่อง
การแก้ไข ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวิจัยปัญหาสังคมตามแนววิทยาศาสตร์ เพื่อได้รู้ลักษณะปัญหาและจัดทำลำดับความสำคัญของปัญหา

2) กำหนดเป้าหมาย และระยะเวลา องค์การบุคลากร และงบประมาณที่จะใช้จ่าย เพื่อแก้ไขปัญหาได้

3) ดำเนินการอย่างจริงจัง เข้มงวด เช่น การติดตามงานประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ และเผยแพร่ผลงาน

สมจินตนา วิศิษฏ์อนุพงษ์, วิชาญ ชูช่วย (2546, น. 115) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมในชุมชนชนบท ดังนี้

1) ให้ความรู้ข่าวสารจากรัฐบาลและเอกชนให้ทั่วถึงชาวชนบท โดยเฉพาะสุขอนามัย และโภชนาการ

2) ขยายการศึกษา ทั้งระบบโรงเรียนและขยายการศึกษาภาคบังคับโดยไม่คิดมูลค่า และขยายการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่มีโอกาสได้รับความรู้

3) ให้ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว ให้ชาวชนบทมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนครอบครัว และลดอัตราการเกิดให้พอเหมาะกับการครองชีพ

4) จัดที่ดินทำกินและพัฒนาความรู้ในการปรับปรุงที่ดิน เพิ่มผลผลิตมากขึ้น ปฏิรูปที่ดินในการเกษตร

สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหา ควรมีความรู้เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับปัญหานั้น การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมทั้งจากภาครัฐและประชาชน

2.4 ความรู้เกี่ยวกับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

การรักการอ่านหนังสือของคนในชาติ มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก แต่ในอดีต ประเทศไทยถูกจัดอันดับเป็นประเทศที่ประชาชนอ่านหนังสือน้อยมาก โดยเฉพาะต่อประชากรไทย จะอ่านหนังสือเพียงไม่กี่หน้าต่อปี ต่างจากประเทศที่พัฒนาแล้วหลาย ๆ ประเทศที่ประชาชนในประเทศจะมีนิสัยรักการอ่านเป็นอย่างมาก ทางภาครัฐจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการรณรงค์หรือหาวิธีการกระตุ้นให้คนไทยรักการอ่านมากขึ้น ดังนั้นในปี พ.ศ. 2515 กรมวิชาการซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ จึงได้มีการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้น

2.4.1 ความเป็นมาของรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

นอกจากการกระตุ้นให้คนไทยรักการอ่านมากขึ้นผ่านโครงการงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติแล้ว ในฝั่งของทางนักเขียน ทางผู้จัดก็มีการกระตุ้นจูงใจให้ผู้เขียนได้สร้างผลงานดี ๆ ออกมาสู่สาธารณะเช่นกัน ซึ่งการจัดให้มีการประกวดและมีรางวัลสำหรับหนังสือดีเด่น ก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่จะก่อให้เกิดการสร้างสรรคงานเขียนที่ดีมีคุณภาพ

อิงอร สุพันธุ์วิช (2552, น. 30-32) กล่าวถึงความเป็นมาของงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ซึ่งได้เริ่มมีขึ้นในต่างประเทศว่า ใน พ.ศ. 2513 องค์การยูเนสโกประกาศให้ปี พ.ศ. 2515 เป็น “ปีหนังสือระหว่างชาติ” หรือ “ปีหนังสือสากล” (International Book Year 1972) โดยเหตุผลที่ว่าหนังสือมีส่วนสำคัญทั้งต่อสังคมกับบุคคล และยังเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในชาติต่าง ๆ การจัดกิจกรรมและดำเนินการหลาย ๆ อย่าง จึงมีขึ้นเพื่อนำให้รัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ สถาบัน สมาคม และประชาชนทั่วไป ได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของหนังสือที่มีต่อสังคม ซึ่งสำหรับประเทศไทย ก็ได้เริ่มต้นจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้นเช่นกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา โดยกรมวิชาการในกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันกับคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การยูเนสโก มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเป็นผู้ดำเนินงาน ได้มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดงานปีหนังสือระหว่างชาติ 2515” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และมีกรรมการเป็นผู้แทนของหน่วยงานและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือ ได้จัดทำโครงการขึ้นทั้งหมด 19 โครงการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรักการอ่านหนังสือ แต่มีเพียง 2 โครงการ คือ “โครงการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ” และ “โครงการประกวดหนังสือดีเด่น” ที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนของโครงการประกวดหนังสือดีเด่น ซึ่งเริ่มในปี พ.ศ.2515 นั้น เป็นโครงการที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยรับผิดชอบดำเนินการในช่วงแรก แต่ภายหลังได้มอบให้คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติรับช่วงดำเนินการต่อตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน

2.4.2 วัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์การประกวดวรรณกรรมรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

การประกวดวรรณกรรมรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติได้ถูกจัดขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการรักการอ่าน และมอบขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ที่ทำงานทางด้านงานเขียน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีผู้สนใจและนักเขียนส่งผลงานเข้าประกวดกันเป็นจำนวนมาก อันเป็นสัญญาณที่ดีของปริมาณการอ่านหนังสือที่มากขึ้นของคนไทย

อิงอร สุพันธ์ุณี (2552, น. 37) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์รางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ คือ เพื่อต้องการสนับสนุนให้คนไทยรักการอ่านหนังสือและอ่านหนังสือมากขึ้น ซึ่งนอกจากผู้จัดงานสัปดาห์หนังสือจะทำการรวบรวมผู้จำหน่ายมาเพื่อให้ผู้ร่วมงานได้เลือกหนังสืออย่างเต็มที่แล้วก็ยังช่วยส่งเสริมในฝั่งผู้ผลิต ไม่ว่าจะเป็นผู้แต่ง สำนักพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้จำหน่าย และบรรณารักษ์ให้สามารถผลิตงานที่มีคุณภาพมีความประณีตและมีคุณค่าประโยชน์ต่อสังคมและผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านมีแรงจูงใจที่อยากจะอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น อันจะมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไป

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการประกวดหนังสือดีเด่นผู้มีสิทธิ์ส่งหนังสือเข้าประกวด ได้แก่ สำนักพิมพ์ ผู้ประพันธ์ ผู้จัดทำภาพประกอบ ผู้ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม ผู้จัดพิมพ์ บรรณารักษ์ ส่วนราชการ สมาคม และผู้สนใจทั่วไป

หนังสือที่ส่งเข้าประกวด ได้แก่

- 1) เป็นหนังสือที่ผู้ประพันธ์ขึ้นเองและพิมพ์โฆษณาเป็นเล่มบริบูรณ์เป็นครั้งแรกโดยมีเลข พ.ศ. ตีพิมพ์ชัดเจนในหนังสือ
- 2) เป็นหนังสือที่ไม่เคยได้รับรางวัลในการประกวดหนังสือใด ๆ มาก่อน
- 3) เป็นหนังสือภาษาไทยตีพิมพ์โฆษณาในประเทศไทย

4) เป็นหนังสือที่ไม่กระทบกระเทือนต่อศีลธรรมหรือความมั่นคงของประเทศชาติได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว

5) หนังสือสารคดีหรือนวนิยายเป็นของผู้ประพันธ์คนเดียวมีความยาวไม่น้อยกว่า 10 ยกขนาด 16 หน้ายก (160 หน้า) หรือขนาด 8 หน้ายก (80 หน้า) ทั้งนี้จำนวนคำต้องไม่น้อยกว่า 60,000 คำ

6) หนังสือกวีนิพนธ์จะเป็นเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้แต่ต้องเป็นผู้ประพันธ์คนเดียวรวมพิมพ์เป็นเล่มมีความยาวไม่น้อยกว่า 100 บท ตามฉันทลักษณ์ไทย

7) หนังสือรวมเรื่องสั้นเป็นของผู้ประพันธ์คนเดียวรวมพิมพ์เป็นเล่มปริบูรณ์ครั้งแรกมีจำนวนเรื่องไม่น้อยกว่า 8 เรื่อง

8) หนังสือการ์ตูนต้องเป็นหนังสือที่ใช้ภาพชุดต่อเนื่องกันจะเป็นการ์ตูนหรือภาพสมจริงก็ได้เล่มหนึ่งจะมีเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้ ความยาวไม่น้อยกว่า 16 หน้า ถ้าเป็นวารสารการ์ตูนต้องเป็นวารสารที่มีการ์ตูนหรือภาพเขียนภาพประกอบในเล่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเล่ม เป็นวารสารที่มีชื่อถาวรออกติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอจะเป็นรายเดือน รายปักษ์ หรือรายสัปดาห์ก็ได้

หนังสือที่ส่งเข้าประกวดแบ่งออกเป็น 9 กลุ่มดังนี้

1) กลุ่มหนังสือสารคดี (มิใช่ตำราเรียนหรือหนังสือเรียนหรือหนังสือที่มีวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะจะให้เป็นการเรียนหรือหนังสือเรียน)

2) กลุ่มหนังสือนวนิยาย

3) กลุ่มหนังสือกวีนิพนธ์

4) กลุ่มหนังสือรวมเรื่องสั้น

5) กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่านอายุ 3-5 ปี

6) กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กเล็กอายุ 6-11 ปี หนังสือบันเทิงคดี หนังสือสารคดี

7) กลุ่มหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 12-18 ปี หนังสือบันเทิงคดี หนังสือสารคดี หนังสือร้อยกรอง

8) กลุ่มหนังสือการ์ตูนและ/หรือนิยายภาพ

9) กลุ่มหนังสือสวยงาม หนังสือสวยงามทั่วไป หนังสือสวยงามสำหรับเด็ก (การประกวดหนังสือดีเด่น, 2563)

สรุปได้ว่า หน่วยงานราชการไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่างก็เล็งเห็นความสำคัญของการอ่าน จึงเป็นที่มาของการตั้งโครงการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน อ่านหนังสือมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนนักเขียนวรรณกรรมให้มีแรงจูงใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีคุณภาพออกมามากยิ่งขึ้น ผ่านการประกวดและรางวัลต่าง ๆ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือจากวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพสังคมแล้ว ยังมีงานวิจัยด้านอื่น ๆ ที่ช่วยทำให้เข้าใจสภาพสังคมได้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคม

วรรณกรรมและสังคมล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งอิทธิพลต่อกันและกันมาตลอดทุกยุคสมัย วรรณกรรมจึงเป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยถึงสภาพสังคมและปัญหาสังคมได้ด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมและสังคม ดังนี้

สาริตา เขี้ยววง (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในสารคดี เรื่อง เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก ของ ทิพย์วาณี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็กของ ทิพย์วาณี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ขอบเขตของการวิจัย คือ หนังสือจำนวน 4 เล่ม ได้แก่ เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก เล่ม 1 เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก เล่ม 2 เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก เล่ม 3 เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก เล่ม 4 รวมทั้งสิ้น 159 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า สารคดีเรื่อง เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็กสะท้อนภาพสังคม และวัฒนธรรมหลายด้าน ได้แก่ 1) ด้านครอบครัวสะท้อนลักษณะและหน้าที่ของครอบครัวและสมาชิก 2) ด้านเศรษฐกิจสะท้อนอาชีพ เศรษฐกิจและการเงิน 3) ด้านการศึกษาสะท้อนระบบการศึกษา และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4) ด้านการเมืองการปกครองสะท้อนชนชั้นในสังคม ระบอบการปกครอง และการบริหารแผ่นดิน 5) ด้านคมนาคมสะท้อนการคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร 6) ด้านภาษา สะท้อนการใช้ภาษาต่างประเทศ 7) ด้านอาหารสะท้อนการรับประทานอาหารและการปรุงแต่งอาหาร 8) ด้านเครื่องแต่งกาย สะท้อนการแต่งกาย การจัดทำเสื้อผ้า การใช้เครื่องประดับ เครื่องหอม เครื่องสำอาง และเครื่องประทีป 9) ด้านศิลปะและบันเทิง สะท้อนสถาปัตยกรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ ประณีตศิลป์ และกิจกรรมเพื่อความบันเทิง 10) ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ สะท้อนของใช้ในบ้านและของใช้ส่วนตัว 11) ด้านการรักษาโรคสะท้อนการรักษาโรคด้วยวิธีโบราณ 12) ด้านประเพณีสะท้อนประเพณีส่วนบุคคล ส่วนชุมชน และส่วนรัฐบาล 13) ด้านค่านิยมสะท้อนค่านิยมผู้หญิง ผู้ชาย อาชีพ การศึกษา การแต่งงาน และความกตัญญู 14) ด้านศาสนาและความเชื่อสะท้อนศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่เหนือธรรมชาติ

CHEN XIAOYUN (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ดั่งดั่งมนตร์รัก ในร่มเงารัก เพรงรักรอยฝัน รอยรักในดวงใจ ผลการวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมพบว่า นวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย คือ คนที่มีฐานะดี จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่หรูหรา สามารถสร้างบ้านหลังใหญ่และมีคนรับใช้ได้ คนที่ไม่มีฐานะจะ

อยู่บ้านไม้หลังเล็ก และมีคมนาคมทางน้ำที่อำนวยความสะดวกให้กับคนไทย 2) ด้านค่านิยม คนไทยมีค่านิยมการยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ค่านิยมเกี่ยวกับความดี ค่านิยมผู้ใหญ่อำนาจบังคับให้ลูกเลือกคู่ที่สมกับฐานะและสกุล ค่านิยมผู้ชายมีเมียหลายคนและมีลูกหลายคนเพื่อสืบสกุล ค่านิยมว่าผู้หญิงไทยไม่ต้องเรียนสูง 3) ด้านประเพณี การบวช การทำบุญตักบาตร ลอยกระทง การแต่งงาน และงานศพ 4) ด้านความเชื่อ มีความเชื่อเรื่องกรรม การเกิดใหม่ ความฝัน และผีเจ้าที่

SHI WEIHONG (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ ขอบเขตของการวิจัย คือ วรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะจำนวน 11 เล่ม ได้แก่ โมงยามกับความรัก นิยายความรัก ใส่สีชีวิต แปรสองสี เดียว เพลงนก ฟ้ายีทอง ความสุขของกะทิ ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์ ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก เมื่อเธอกลับมา ผลการวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมพบว่า วรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านที่อยู่อาศัย คนไทยในชนบทนิยมสร้างบ้านเรือนด้วยวัสดุจากธรรมชาติ คนไทยอาศัยอยู่ในสังคมเมืองหลวงนิยมแต่งบ้านเรือนโดยวัสดุจากธรรมชาติ 2) ด้านวัฒนธรรมไทย รวมทั้งวัฒนธรรมอาหารไทยและมารยาทของคน นอกจากนี้ วัฒนธรรมไทยมีการผสมกับวัฒนธรรมของจีน มีศาลเจ้าและการไหว้เจ้า 3) ด้านความเชื่อ มีทั้งความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา 4) ด้านครอบครัวไทย ผู้ชายมีหน้าที่ผู้นำครอบครัว ครอบครัวไทยนิยม มีลูกหลายคน นอกจากนี้ สมาชิกในครอบครัวรักกันแต่บางทีก็มีปัญหา 5) ด้านค่านิยม คนไทยมีค่านิยมด้านการสั่งสอนให้ลูกหลานรักการเรียน ผู้ใหญ่ในครอบครัวปลูกฝังให้ลูกหลานรู้จักประหยัด ออดอม 6) ด้านปัญหาสังคมไทย มีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่ยุติธรรม

เกศรินทร์ คันธมาลา (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมวรรณคดีเรื่อง พระสี่เสาธิ์กลอนสวด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมวรรณคดีเรื่อง พระสี่เสาธิ์กลอนสวด ขอบเขตของการวิจัยคือ วรรณคดีเรื่อง พระสี่เสาธิ์กลอนสวด ผลการวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมพบว่า วรรณคดีเรื่องนี้สะท้อนสังคม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ กล่าวถึงอาชีพ คือ เกษตรกรรมและกสิกรรม 2) ด้านการเมืองการปกครอง เสนอภาพว่า กษัตริย์ทรงเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รวมทั้งเสนอคุณลักษณะของกษัตริย์ ว่าทรงเป็นพุทธมามกะที่ดี และตั้งมั่นในทศพิธราชธรรม 3) ด้านครอบครัวสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ทั้งชนชั้นกษัตริย์และไพร่ฟ้าว่า กษัตริย์มีภรรยาได้มากพระองค์ โดยพระมหะสีต้องทรงรับสภาวะนี้แต่โดยดี ส่วนสามัญชนนั้น ภรรยาไม่อาจต่อรองและอาจขัดขืนไม่ยินยอมให้สามีมีภรยาน้อย นอกจากนี้ ได้สะท้อนถึงหน้าที่พระมหะสีต่อพระสวามี และความสัมพันธ์ในพระราชวงศ์ ทั้งความรักของพระชนนีต่อพระธิดาและความรักของพระอัยกาต่อพระนัดดา 4) ด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ได้เสนอสภาพความเป็นอยู่บางประการของคนในยุคสมัยของวรรณคดีดังกล่าว

ส่วนใหญ่กล่าวถึงประเพณีต่าง ๆ ของราชสำนัก วัฒนธรรมที่ปรากฏ คือ การกินหมาก ส่วนด้านความเชื่อ มีความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรมความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ การสะเดาะเคราะห์ และความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด รวมทั้งความเชื่อเรื่องความฝัน ด้านค่านิยม สะท้อนความมุ่งหวังที่จะบรรลุนิพพานของพุทธศาสนิกชนค่านิยมในความกตัญญูและความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล 5) ภาพสะท้อนด้านการศึกษา แสดงว่าเป็นการศึกษานอกระบบโดยผ่านพระพุทธศาสนา บุคคลภายในครอบครัวรวมทั้งจากผู้เป็น “ครู” โดยตรง

ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโบทัน ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของโบทันตามแนววาทกรรม ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายของโบทัน ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ เกิดแต่ดม ไฟในดวงตา นวลนางข้างเตียง ดาวแต่มดิน ทิพยดุริยางค์ เพรงกรรม คลื่นเหนือน้ำ รอยอดีต ซุ้มสะบันงา ผลการวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมพบว่า นวนิยาย สะท้อนสังคม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นยุคเศรษฐกิจฟองสบู่อย่างชัดเจนในเรื่อง การเก็งกำไรจากที่ดินและหุ้น สังคมบริโภคนิยม การทำธุรกิจส่วนตัว มนุษย์กินเงินเดือนและเงินทูนกับการสะสมทรัพย์ 2) ด้านครอบครัว สะท้อนสภาพครอบครัวชนชั้นกลางในเมืองหลวงที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวอย่างเด่นชัดโดยเน้นให้เห็นว่า ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างทุนเชิงปัจเจกชน 3) ด้านการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาก่อให้เกิดโอกาสที่ดีให้กับชีวิตในด้าน การงานและรายได้ 4) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นกลางในเมืองหลวงที่เปลี่ยนแปลงชีวิตไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยชนชั้นกลางเป็นผู้นำพาชีวิตให้หลงอยู่ในวังวนของกระแสวัฒนธรรมตะวันตก 5) ด้านปัญหาสังคม แสดงออกทางพฤติกรรมด้วยใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ ไม่มีการวางแผนตามแนวทางที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดผลกระทบตามมา คือ ปัญหาการถูกข่มขืน ปัญหาโสเภณี ปัญหายาเสพติด ปัญหามลภาวะเป็นพิษ การเกิดปัญหาสังคมเป็นผลสะท้อนมาจากการกระทำของคนในสังคม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด นักเขียนได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิดของตนโดยผ่านวรรณกรรม วรรณกรรมได้สะท้อนสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านครอบครัว ด้านวัฒนธรรมไทย ด้านปัญหา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการเมือง การปกครอง ด้านวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมไทยในวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมไทยมีจำนวนมาก ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมไทย ดังนี้

LAN QIAO (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนของ ชัยกร หาญไฟฟ้า มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนของ ชัยกร หาญไฟฟ้า และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาในวรรณกรรมเยาวชน

ของ ชัยกร หาญไฟฟ้า ขอบเขตของการวิจัยคือ วรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ วิ่งสู่วัน บันทึกลับนักสืบน้อย ขอนุชนขึ้นเวที แปรดา สามคน บนโลกสองใบ ทศกัณฐ์ออนไลน์ โลกสวยที่น้ำใส ผลการวิจัยด้านปัญหาสังคมพบว่า วรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า ให้เห็น ปัญหาของเยาวชนและการแก้ไขปัญหาของเยาวชน ได้แก่ 1) ปัญหาของเยาวชน มีปัญหาการติดเกม ปัญหาชอบแกล้งเพื่อน ปัญหาการศึกษา ปัญหาขาดเป้าหมายในชีวิต เพราะเยาวชนเป็นวัยที่ทำตามใจ ทำตามอารมณ์ ทำตามเพื่อนโดยขาดการไตร่ตรองและการยั้งคิดเป็นส่วนใหญ่ 2) ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านครอบครัวส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กโตของเยาวชน ปัญหาครอบครัวไม่สมบูรณ์ ปัญหานี้จะทำให้เยาวชนขาดการเลี้ยงดูขาดความอบอุ่น ปัญหาครอบครัวยากจน ไม่สามารถส่งลูกเรียนต่อได้ ซึ่งจะทำให้เยาวชนไม่มีโอกาสพ้นไปจากความยากลำบากได้ 3) ปัญหาเศรษฐกิจ ปัจจุบันมีความเจริญในด้านเศรษฐกิจทำให้สังคมพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ทำให้ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น 4) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศไทยทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเรื่องอากาศ การลดลงของสัตว์ป่า 5) ปัญหาอาชญากรรม ให้เห็นถึง ปัญหาอาชญากรรม ด้านปัญหาการขายน้ยาเสพติด ปัญหานี้เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย 6) แนวทางแก้ไข ปัญหาสังคมไทย มีการแก้ไขปัญหาของเยาวชนโดยพ่อแม่ผู้ปกครองและครูต้องให้ความรักความอบอุ่น ชี้แนะแนวทางให้กับเยาวชน แนวทางการแก้ไขปัญหาครอบครัวโดยสมาชิกในครอบครัวต้องมีความรักความผูกพันกัน แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทต้องสนับสนุนโครงการก่อสร้างมาพัฒนาบ้านเกิดของตัวเอง แนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษและทรัพยากรธรรมชาติ โดยชาวบ้านร่วมมือกับโครงการก่อสร้างที่เข้ามาพัฒนาสังคมชนบท พัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดี แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยมนุษย์ไม่ซื้อสัตว์ป่าและไม่ควรสนับสนุนการค้าขายสัตว์ป่าสงวน

LI JIAJIA (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยาย ของ สถาพร ศรีสังข์ การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยาย ของสถาพร ศรีสังข์ และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหามลพิษที่สะท้อนในนวนิยาย ของสถาพร ศรีสังข์ ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ดั่งผีเสื้อเดือน บองหลา พุงหญ้าป่าสูงและวันรุ่งทอสาย เด็กชายชาวเล ดงคนตี ผลการวิจัยด้านปัญหาสังคมพบว่า นวนิยาย สะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ปัญหามลพิษของชนบทภาคใต้ ได้แก่ 1) ปัญหาในครอบครัว สะท้อนให้เห็น ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาเด็กขาดพ่อแม่ และปัญหาการส่งเสริมการศึกษา ครอบครัวในชนบทภาคใต้ ส่วนใหญ่ยากจน ลูกต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงพ่อแม่ มีชีวิตที่ลำบากยากจนมาก คนในชนบทภาคใต้ ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยและทำงานเกษตรกรรม จึงไม่อยากจะให้ลูกไปเรียนในเมือง เพราะต้องการให้เด็กช่วยงานบ้าน 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีปัญหาความยากจน ปัญหาการประกอบอาชีพ และปัญหา การเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน ครอบครัวในชนบทภาคใต้ค่อนข้างยากจน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

ลูกต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงพ่อแม่ หรือคนชราต้องทำงานหาเงินเลี้ยงลูกหลาน ชาวชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยขายแรงงาน มีรายได้น้อย ส่วนใหญ่ปลูกพืชผักเอาไปขายให้พ่อค้าแม่ค้า ราคาถูก เอาเปรียบจากพ่อค้าแม่ค้า 3) ปัญหาอาชญากรรม สะท้อนให้เห็นปัญหาอาชญากรรม คือ ปัญหาการพนัน และปัญหาการลักขโมย คนในชนบทภาคใต้มีปัญหาการพนัน จะทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต ผิดศีลธรรม สังคมไทยมีปัญหาการลักขโมยเกิดขึ้น ปัญหาการลักขโมยถือว่าเป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคม โดยเฉพาะสังคมชนบทภาคใต้เป็นสังคมที่ยากจน 4) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม มีปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง ปัญหาความขัดแย้งของคนบ้านกับพวกนายเป็นปัญหาใหญ่ พวกตำรวจชอบขู่ชาวบ้าน เวลาพวกตำรวจมาจะทำให้ชีวิตของคนบ้านเกิดปัญหา 5) ปัญหาสุขภาพ มีปัญหาความเจ็บป่วย และปัญหาอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล 6) แนวทางการแก้ปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาครอบครัว การแก้ปัญหาผู้สูงอายุ คือ คนที่เพื่อนบ้านมีน้ำใจช่วยเหลือผู้สูงอายุ การแก้ปัญหาการส่งเสริมการศึกษา คือครอบครัวให้ความสนับสนุนเด็กไปเรียน แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทางงานอย่างอื่นทำด้วย แนวทางแก้ปัญหาอาชญากรรมโดยผู้ใหญ่สั่งสอนให้ลูกหลานรู้ว่า การเล่นพนันเป็นเรื่องที่ไม่ดี

QIN SIYAN (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550 และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไข ปัญหาในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550 ขอบเขตของการวิจัยคือ หนังสือจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ โลกหมุนรอบตัวเอง รอบบ้านทั้งสี่ทิศ นิทานประเทศ กวีตาย คนตัวเล็ก รวมเรื่องสั้น 40 เรื่อง ผลการวิจัยด้านปัญหาสังคมพบว่า เรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550 ให้เห็นปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาด้านครอบครัว มีปัญหาระหว่างสามีกับภรรยา ปัญหาผู้สูงอายุ ปัญหาเด็กกับเยาวชน ปัญหาระหว่างสามีกับภรรยา มีสาเหตุจากผู้ชายเจ้าชู้ มีภรรยาน้อย จึงทอดทิ้งครอบครัว ทำให้ครอบครัวแตกแยกมีผลกระทบต่อลูก ๆ ปัญหาผู้สูงอายุมีสาเหตุมาจากไม่มีคนดูแล ลูก ๆ เติบโตต้องทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุอยู่คนเดียวเกิดความรู้สึกเหงาและไม่มีความสุข ปัญหาของเด็กกับเยาวชน ขาดความอบอุ่น และการสนับสนุนจากครอบครัว เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง แก้ไขปัญหาโดยคนในครอบครัว 2) ปัญหาความยากจน มีปัญหาความยากจนในชนบท และปัญหาความยากจนในเมือง ปัญหาความยากจนในชนบทมีสาเหตุจากเศรษฐกิจของชนบทไม่มั่นคง คนไทยในชนบททำเกษตรเป็นหลัก มีรายได้น้อย ทำให้คนไทยมีชีวิตยากจน ปัญหาความยากจนในเมืองมีสาเหตุจากมีจำนวนประชากรย้ายเข้าเมืองเพิ่มขึ้น คนไทยในเมืองหางานยาก และมีการบริโภคที่สูง ทำให้ชีวิตของคนไทยมีความยากจน แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน คือ การทำงานมีความขยันและมีความอดทน เพื่อหาเงินทองเพื่อดำรงชีวิต 3) ปัญหาการศึกษา ปัญหาการศึกษาด้านคุณภาพของครูมีสาเหตุจากครูไม่มีความรับผิดชอบ และครูขาดความรู้ในการเรียนการสอน ทำให้เด็กเกิดความกลัวและเรียนไม่มีความสุข ปัญหาการศึกษา

ด้านคุณภาพของครอบครัว มีสาเหตุมาจากพ่อแม่ขาดความรู้ในการศึกษา การลงโทษด้วยการใช้ความรุนแรง ทำให้เด็กจมอยู่ในโลกส่วนตัวและอาจซึมเศร้าได้ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ครูกับพ่อแม่เข้าใจกัน และเปลี่ยนวิธีสั่งสอนเด็ก 4) ปัญหาอาชญากรรม มีปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักขโมย ยาเสพติดมีสาเหตุจากเศรษฐกิจของสังคมไทยมีการพัฒนาก้าวหน้า คนไทยมีความต้องการมากขึ้น ยาเสพติดทำร้ายสุขภาพของคนไทย และทำร้ายต่อเศรษฐกิจของสังคมไทย ปัญหาการลักขโมย ปัญหาการลักขโมยมีสาเหตุจากเศรษฐกิจไม่มั่นคง และคนไทยยากจนจึงมีปัญหาการลักขโมยเกิดขึ้น ทำให้คนไทยมีชีวิตไม่ปลอดภัย แก้ไขปัญหาโดยรัฐบาลและการควบคุมจากข้าราชการ

MO LINGFEN (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยาย 4 เรื่อง ได้แก่ เมียหลวง สิ้นสวาท เพรงกรรม ตามลมปลิว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยายมีดังนี้ 1) ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหา ได้แก่ สามัคคีหาสนทนากับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจภรรยา การไม่พูดจาเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน และพฤติกรรมที่ขาดสติเนื่องจากเมาสุรา 2) ปัญหาเกิดจากการรับค่านิยมจากตะวันตกที่เห็นว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ การสมรสครั้งที่สองของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องน่าอับอาย และการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงหรือชายที่ไม่ใช่คู่สมรสเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมปัจจุบัน 3) ปัญหาเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้เกิดความเครียดหรือต้องทำงานเพิ่มเติมจนไม่มีเวลาให้ครอบครัว ชีวิตสมรสห่างเหิน และมีปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติและปัญหาความเห็นแก่ตัว 4) ปัญหาเกิดจากพื้นฐานวิถีชีวิตแตกต่างกันทำให้มีปัญหาในการปรับตัว ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวเกิดจากปัจจัย 2 ประการ ประการที่หนึ่งคือสาเหตุจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนตัว บุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดปัญหา ประการที่สองคือสาเหตุจากปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ 1) ความเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ผู้หญิงได้รับการยอมรับและมีบทบาทสำคัญในสังคมมากขึ้นเมื่อประสบปัญหาครอบครัวจึงสามารถถอนตัวออกจากปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชาย 2) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมและทัศนคติคนรุ่นใหม่คิดว่าการหย่าร้าง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน หรือการเคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดาและไม่เป็นเรื่องที่น่าอับอาย ในด้านการเลือกคู่ครองหญิงชายรุ่นใหม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกคู่ครองโดยคำนึงถึงความรักความชอบของตนเองเป็นสำคัญ 3) ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมของประชาชนในสังคมยุคใหม่ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมมากขึ้นในครอบครัวรวมทั้งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว 4) การให้ความสำคัญด้านวัตถุนิยมและทุนนิยมทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้คน

ในสังคมต้องแบกภาระงานมากขึ้นเพื่อสนองตอบค่านิยมในด้านนี้ จนเป็นสาเหตุที่ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจและทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวห่างเหินกันไปเรื่อย ๆ

อัญชลีพล ส่งแสง (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่างพุทธศักราช 2538-2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2538- 2542 ในด้านเนื้อหาและรูปแบบ รวมถึงบริบททางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องสั้นดังกล่าว ขอบเขตของการวิจัยคือ เรื่องสั้นไทย พ.ศ. 2538-2542 จำนวน 95 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสั้นในช่วงปีพุทธศักราช 2538-2542 ให้เห็นถึงปัญหาสังคม ได้แก่ 1) ปัญหาครอบครัว ครอบครัวที่เกิดปัญหามักมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงนัก ทำให้เกิดค่านิยมในการหลงใหลในวัตถุที่เกินจำเป็น ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน ฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงส่งผลต่อเนื่องไปสู่การศึกษาของทั้งผู้เป็นพ่อแม่และลูก 2) ปัญหาเด็กและคนชรา ให้เห็นปัญหาการถูกทอดทิ้ง การอบรมสั่งสอน ความอยู่รอด สุขภาพ การเป็นส่วนเกินของสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและคนชรา ด้านปัญหาการถูกทอดทิ้งเกิดขึ้นทั้งเด็กและคนชรา ซึ่งกระทบกระเทือนด้านความรู้สึกของเด็กและคนชรา 3) ปัญหาโสเภณี ให้เห็นปัญหาใหญ่ คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม สภาพจิตใจของโสเภณี และเด็กที่เกิดจากโสเภณี ด้านปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมของสังคม แสดงให้เห็นถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีมนุษย์ถูกตีค่าเป็นเงิน 4) ปัญหาอาชีพการงานของคนในสังคม อาชีพของคนในสังคมนั้นเปรียบเสมือนฟันเฟืองที่ช่วยขับเคลื่อนสังคมให้ไปสู่ทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาชีพแต่ละอาชีพล้วนสร้างผลกระทบใด ๆ ต่อสังคม 5) ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมนั้นประกอบด้วยความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมไทยได้นำเสนอภาพปัญหาสังคมไทยอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหาของเยาวชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านการศึกษา หรือปัญหาความยากจน และได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยไว้ด้วย วิธีการแก้ไขปัญหามีหลากหลายทั้งภาคโดยรัฐและประชาชน

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล ดังนี้

LU YANWEI (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุ๊คอวอร์ด พ.ศ. 2558-2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุ๊คอวอร์ด พ.ศ. 2558-2560 และปัญหาสังคมไทยกับแนวทางแก้ปัญหาในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเวนบุ๊คอวอร์ด พ.ศ. 2558-2560 ขอบเขตของการวิจัยคือ นวนิยายจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เซนในสวน โลกสวยที่น้ำใส ลูกชายแดน ห้องเรียนไม่มีฝา ความทรงจำอยู่ที่ไหน ความคิดถึงอยู่ที่นั่น กระจ่าในพระจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมประเภท

นวนิยายที่ได้รับรางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ด พ.ศ. 2558-2560 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ชีวิตความเป็นอยู่ สังคมไทยมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันระหว่างชนบทกับเมือง ด้านการประกอบอาชีพ คนไทยประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามลักษณะของถิ่นที่อยู่อาศัยในชนบทและในเมือง ด้านการคมนาคมมีความสะดวกสบายในการเดินทาง 2) การศึกษาของเยาวชน รวมทั้งในครอบครัว และในโรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากรการศึกษา 3) วัฒนธรรมทั้งด้านอาหารไทย ด้านความเชื่อ มีความเชื่อเรื่องการทำความดี มีการทำบุญและการไม่ทำสิ่งที่ไม่ดี ด้านประเพณีเป็น ประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธและประเพณีของกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน 4) ความสัมพันธ์ระหว่าง คนในสังคม มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และความสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อน สะท้อนถึงความอบอุ่นและความขัดแย้ง นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของคน ในสังคมไทยอีกด้วย วรรณกรรมเยาวชนสะท้อนปัญหาสังคมไทย และแนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาด้านครอบครัว แก้ไขโดยคนในครอบครัว สามัคคีกับภรรยาให้ความเข้าใจกัน ให้ความสนใจ และความอบอุ่นกับลูก 2) ปัญหาในสังคม แก้ไขโดยคนในสังคมไทย รักษาธรรมชาติ มีความสามัคคี กับคนอื่น มีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน 3) ปัญหาการสู้รบของประเทศเพื่อนบ้าน แก้ไขโดย รัฐบาลและชาวบ้านที่อยู่แถวชายแดน รัฐบาลควรให้ความสนใจ และช่วยชาวบ้านให้ไกลจากความเดือดร้อน ชาวบ้านก็ควรอดทนเข้มแข็งเพื่อผ่านความลำบากได้

LIU SUNYUE (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2553-2556 งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2553-2556 และวิเคราะห์คุณค่าของสารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2553-2556 ขอบเขตของการวิจัย คือ สารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2553-2556 จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ พวกเราแปลงร่างได้ ชีวิตศิษย์วัด เมื่อฉันลงมือปลูกต้นไม้ เกิดเป็นเด็กตลาด วัยใสหัวใจโชน ใคร ๆ ก็เคยยี่สิบ จากยายอีสานถึงหลานฝรั่ง และหนูน้อยหัวใจพิราบบ้าง ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาสารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2553-2556 แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สารคดีที่ให้ความรู้เชิง วิชาการซึ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ในด้านต่าง ๆ ความรู้ชีววิทยาเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ชนิดต่าง ๆ ความรู้ภูมิปัญญาการเกษตรของภาคใต้เกี่ยวกับการแนะนำวิธีการปลูกต้นไม้และการดูแลธรรมชาติ ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวอีสาน ในด้านวิถีชีวิต ประเพณี อาหารการกิน การทำเครื่องนุ่งห่มและของใช้ประจำวัน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ความรู้เกี่ยวกับ ศิลปะการแสดงโชน ในด้านความเป็นมาวิวัฒนาการ และลักษณะการแสดงโชน และความรู้เกี่ยวกับ บุคคลสำคัญของโลกจำนวน 25 คนที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จเมื่ออายุ 20 กว่า 2) สารคดีเล่าประสบการณ์มีเนื้อหาที่นำเสนอประสบการณ์ การเลี้ยงนก การดำเนินชีวิตในชุมชนตลาด กิจวัตรประจำวันที่โรงเรียนและการเป็นลูกศิษย์วัด สารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2553-2556 มีคุณค่าในด้านความรู้ แง่คิดและความเพลิดเพลิน โดยผู้เขียนใช้ภาษาและสำนวนโวหารที่เหมาะสม

กับเรื่องราว ใช้กลวิธีการเขียนที่ได้ถ่ายทอดความรู้ข้อเท็จจริงและความเพลิดเพลิน ซึ่งช่วยส่งเสริมการอ่านให้แก่เยาวชน

ZHANG XIAOJIAO (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่านขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ รุสณี น้ำท่วมดิน ร้านหนังสือที่มีแต่นิยายรักไม้ดอก กอ ผีเสื้อที่บินข้างบึง อันเกิดแต่ดวงจิต...อิฐฐาน จับต้นมาชนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมชนบทกับสังคมเมือง 2) ด้านครอบครัว ครอบครัวไทยผูกพันด้วยความรัก ผู้ใหญ่มักมีวิธีที่ดีสั่งสอนลูกหลาน 3) ด้านวัฒนธรรม ทั้งอาหารไทย มารยาทไทย และความเชื่อของคนไทย 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย สังคมไทยนิยมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น 5) ด้านปัญหาของสังคมไทย ปัญหาที่ปรากฏในสังคมไทยเป็นต้นเหตุที่ทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคม ทำให้สังคมไม่มั่นคง ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2556-2557 ที่มีต่อผู้อ่านพบว่า มีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้มนุษย์เรามีจิตใจดีงาม 2) ชักชวนให้รักครอบครัว เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว สมาชิกในครอบครัวสามัคคีกันและครอบครัวมีความสุข 3) ให้แนวคิดในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 4) กระตุ้นให้หวงแหนธรรมชาติ เพื่อให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียง 5) สั่งสอนให้รักษาวัฒนธรรมที่ดีงามไว้และสืบต่อวัฒนธรรมที่ดีงามสู่ลูกหลาน

QIN HONGBO (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550-2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550-2553 และเพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550-2553 ขอบเขตของการวิจัย คือ เรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ. 2550-2553 จำนวน 48 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ได้แสดงให้เห็นสภาพสังคมไทยใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังคม เรื่องสั้นสะท้อนปัญหาความยากจน ปัญหาวัฒนธรรมเสื่อมโทรม ประชาชนระดับล่างไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกฎหมายและเจ้าหน้าที่บ้านเมือง มีชีวิตที่ความยากลำบาก 2) ด้านเศรษฐกิจ เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองและวิกฤติเศรษฐกิจโลกส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย การพัฒนาและการขยายตัวของเศรษฐกิจทำให้ชนบทเกิดปัญหาตามมาเป็นปัญหาการทำมาหากินของชาวชนบท และปัญหาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ 3) ด้านสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การใช้มาตรการและนโยบายของรัฐในการควบคุมสถานการณ์

ไม่ได้ผล ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเกิดเหตุการณ์ฆาตกรรมอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ด้านความคิดเห็นทางการเมืองมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งทางการเมือง เกิดจากนักการเมืองการแสวงหาผลประโยชน์ การนำเสนอข่าวสารที่ไม่ตรงข้อเท็จจริงของสื่อมวลชนบางส่วน 2) สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย อีกทั้งเรียกร้องให้ทุกฝ่ายยุติความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสอดคล้อง การเสียดสีและการตำหนิมาตรการและนโยบายของรัฐที่ไร้ประสิทธิภาพ และพฤติกรรมของนักการเมืองที่สร้างภาพหลอกลวงประชาชน

พรรณทิตา ปานเอี่ยม (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว ปี พ.ศ. 2552 ประเภทนวนิยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลแวนแก้วประจำปี พ.ศ. 2552 ขอบเขตของการวิจัย คือ วรรณกรรมเยาวชนจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ขวดตมอยู่ไหนใด บ้านต่างสายเลือด การกลับมาของดาวหางดวงที่เจ็ด หมิพิทักษ์ฝัน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านเนื้อเรื่องผู้แต่งนำเสนอเนื้อเรื่อง 2 ลักษณะ คือ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยในโลกสมมุติ และเนื้อเรื่องผจญภัยในโลกแห่งความเป็นจริง มุ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมองชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว และแนวคิดเรื่องมิตรภาพ ด้วยกลวิธีการประพันธ์ ทั้งในด้านตัวละคร การเล่าเรื่อง การนำเสนอเรื่องและการใช้ภาษาที่มีศิลปะพอควรสามารถสื่อความหมายให้แก่ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนได้ค่อนข้างดี

สรุปได้ว่า วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลเป็นวรรณกรรมที่ดี มีคุณค่าต่อผู้อ่าน ได้สะท้อนสังคมและความคิดเห็นในวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทยทำให้มองเห็นสังคมอย่างชัดเจน

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจะได้นำมาเป็นแนวทางที่ดี ในการศึกษาวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-256 อย่างมีกรอบแนวคิดที่ชัดเจน มีระเบียบวิชาการวิเคราะห์วิจัยที่ลึกซึ้งและชัดเจนได้ต่อไป

บทที่ 3
ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ
พ.ศ. 2560-2562

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ
พ.ศ. 2560-2562 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทย

3.1.1 ที่อยู่อาศัย

- 1) ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท
- 2) ที่อยู่อาศัยในสังคมเมือง

3.1.2 อาหารการกินของคนในสังคมไทย

3.1.3 การประกอบอาชีพของคนในสังคมไทย

- 1) เกษตรกร
- 2) ชาวประมง
- 3) รับจ้าง
- 4) ช่าง
- 5) พ่อค้าแม่ค้า
- 6) ครู

3.1.4 การคมนาคมในสังคมไทย

- 1) รถไฟ
- 2) เรือ
- 3) รถกระบะ
- 4) รถจักรยานยนต์
- 5) รถประจำทาง

3.2 ครอบครัวในสังคมไทย

3.2.1 โครงสร้างของครอบครัวไทย

3.2.2 ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย

3.2.3 การอบรมสั่งสอนลูกหลานของคนในครอบครัวไทย

3.3 คุณธรรมของคนในสังคมไทย

3.3.1 ความขยัน

3.3.2 ความกตัญญู

3.3.3 ความอดทน

3.3.4 การช่วยเหลือกัน

3.4 วัฒนธรรมในสังคมไทย

3.4.1 การนับถือศาสนาในสังคมไทย

- 1) การนับถือศาสนาพุทธ
- 2) การนับถือศาสนาอิสลาม

3.4.2 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธในสังคมไทย

- 1) การทำบุญตักบาตร
- 2) การบวช

3.4.3 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามในสังคมไทย

- 1) ประเพณีโกนผมไฟ
- 2) ประเพณีงานแต่งงาน
- 3) ประเพณีงานศพ

3.4.4 ความเชื่อ

- 1) ความเชื่อเรื่องผี
- 2) ความเชื่อเรื่องกรรม
- 3) ความเชื่อเรื่องแม่ม่ายนาง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทย

ภาพสะท้อนสังคมไทยด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตในด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหารการกิน ด้านการประกอบอาชีพ และการคมนาคมของคนในสังคมไทย ดังนี้

3.1.1 ที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย หมายถึง สถานที่ที่บุคคลในครอบครัวใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ เป็นที่ดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน ที่อยู่อาศัยของคนไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายที่ได้รับรางวัลสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 นำเสนอที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท และที่อยู่อาศัยในสังคมเมือง ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ที่อยู่อาศัยในชนบทอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่รีบเร่ง บ้านเรือนมักสร้างจากไม้เป็นหลัก ขณะที่ที่อยู่อาศัยในเมือง มักอยู่ห่างไกลจากธรรมชาติ บ้านเรือนสร้างด้วยปูน และมีอาคารสูงใหญ่รายล้อม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท

ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบทมักสร้างที่อยู่ใกล้ธรรมชาติ ใช้วัสดุธรรมชาติในการสร้างบ้าน ส่วนประกอบของตัวบ้านจึงมักจะไม่เป็นหลัก ดังนั้น บ้านเรือนที่พักอาศัยของคนในชนบทจึงมักจะเป็นบ้านไม้

นวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงสิงห์ ได้ใช้ชีวิตในชนบทอยู่กับพ่อแม่ ปู่ย่าของตนเอง ในบ้านไม้ที่มีลักษณะกว้างใหญ่และแข็งแรง ดังตัวอย่าง

เรือนของปู่ยืนเด่นเป็นสง่าอวดความคงทนแข็งแรงของไม้หลุมพองและไม้ฝาด ผ่านแดดลมฝนและพายุมาแล้วหลายฤดู แต่มันไม่ได้ทรุดโทรมไปกับกาลเวลามากนัก เรือนยังคงแข็งแรงอวดเสาต้นโตเหมือนบอกเล่าฝีมือเลื่อยไม้ของคนยุคเก่า บอกเล่าความตั้งใจอดทน การร่วมแรงร่วมใจของช่างไม้รุ่นเก่า ตัวเรือนขนาดสิบสองเสาต่อหลังคร่าวออกไปอีกสามเสายื่นหน้าบ้านออกมาสามเสาและนอกชานอีกสองเสา เรือนมีเสาทั้งหมดยี่สิบต้น

(บ้านในโคลน. 2559 : 29-30)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยในชนบทโดยทั่วไปมักจะสร้างบ้านอาศัยอยู่กันเป็นหลังใหญ่ สร้างด้วยวัสดุจากธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นไม้ที่เนื้อดี คงทน และแข็งแรง การที่สร้างบ้านขนาดใหญ่แสดงถึงลักษณะครอบครัวของคนในชนบทที่มักจะอาศัยรวมกันอยู่หลายคนในบ้านหลังเดียวกัน และแสดงถึงฝีมือความชำนาญของช่างไม้ยุคเก่า การที่บ้านหลังนี้ยังคงสภาพดี ก็ยังสะท้อนถึงปัจจัยทางคุณภาพของไม้ที่นำมาใช้ ความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้ไม้ในการสร้างบ้าน รวมทั้งการดูแลรักษาบ้านไม้ของคนในครอบครัวไทยในชนบทได้อีกด้วย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงโนรีหญิงสาวผู้ได้ใช้ชีวิตอยู่กับสามีและลูกอีก 3 คน บ้านของพวกเขาเป็นเพียงบ้านแคบ ๆ ไม่กว้างใหญ่ ดังตัวอย่าง

เรือนไม้ชั้นเดียวได้ถุนสูงริมคลอง ตกเพิงด้านข้างเป็นครัวขนาดกะทัดรัดลดพื้นด้านหน้าลงมาเพื่อใช้เป็นนอกชานเล็ก ๆ มีหลังคาครอบต่อบันไดลงข้างล่างซึ่งเทพื้นปูนซีเมนต์รองรับโองดินใบเล็กสำหรับใส่น้ำล้างเท้าก่อนขึ้นเรือน ทั้งบ้านไม่มีห้องนอน ตัวเรือนคือห้องนอน พอจะนอนก็ปูที่นอนกางมุ้ง ตื่นขึ้นก็เก็บที่นอนหมอนมุ้งกลายเป็นพื้นที่ว่างได้ กระนั้นก็ตาม ทั้งโนรีและสมหวังก็มองบ้านหลังแรกของตนด้วยความภาคภูมิใจ

“ไม่น่าเชื่อเลยเราได้บ้านของเราจริง ๆ ”

(ทางบุญ. 2559 : 34)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบทนิยมสร้างจากไม้ ขนาดของบ้านจะใหญ่หรือเล็กขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ บ้านในสังคมชนบทมักเป็นบ้านเรือนที่มีใต้ถุนสูงและอยู่ริมคลอง

สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมชนบทได้มีเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ซึ่งเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยในสังคมไทย นอกจากนี้ ยังมีห้องครัวเพื่อใช้ประกอบอาหาร และมีการเตรียมน้ำใส่โอ่งเพื่อล้างเท้าก่อนเข้าบ้านเพื่อความสะอาด เป็นการป้องกันเชื้อโรค และกันไม่ให้พื้นบ้านเลอะเทอะด้วย สะท้อนให้เห็นถึงที่อยู่อาศัยของคนในชนบทจะเน้นเรื่องความสะอาด และบ้านบางหลังในสังคมชนบทไม่มีห้องนอน เป็นเพียงห้องโล่ง ๆ กว้าง ๆ ห้องเดียวในตัวบ้าน เนื่องจากเป็นบ้านขนาดเล็กของครอบครัวใหม่จึงไม่จำเป็นต้องมีห้องแยกอะไร และคนไทยในชนบทก็ไม่นิยมทำห้องนอนแยกจากห้องอื่น นิยมใช้ห้อง ๆ ในตัวบ้านทั้งหลังเป็นห้องทำกิจกรรมทุกอย่างในบ้าน นอกเหนือจากการนิยมนิยมนสร้างบ้านด้วยไม้ของสังคมไทยในชนบทแล้ว รอบ ๆ ตัวบ้านยังนิยมปลูกต้นไม้ไว้รอบ ๆ โดยเฉพาะต้นไม้ใหญ่และผลไม้ ดังเช่นกรณีของบ้านแม่เฒ่าของสิงห์จากนวนิยาย บ้านในโคลน ซึ่งได้ปลูกต้นไม้ไว้รอบ ๆ ตัวบ้านจนมีบรรยากาศที่ร่มรื่น สวยงาม และมีชีวิตชีวา ดังตัวอย่าง

มองจากถนนบ้านแม่เฒ่าถูกบดบังด้วยแมกไม้เขียวครึ้ม
ต้นมะพร้าว ต้นหมากสูง ๆ ต้นเงาะ ต้นมังคุด ต้นทุเรียนสูงใหญ่
และไม้อื่น ๆ อีกหลากชนิดล้อมเป็นรั้วจนมองแทบไม่เห็นตัวเรือน
เหมือนเป็นเกาะสีเขียวกว้างสองสามไร่ล้อมรอบด้วยนาข้าว

(บ้านในโคลน. 2559 : 94)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่อยู่ในสังคมชนบทจะใช้ชีวิตอยู่อย่างร่มเย็น มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ คนไทยในสังคมชนบทมักปลูกต้นไม้ไว้ที่รอบตัวบ้าน พืชหรือต้นไม้ต่าง ๆ ที่นิยมปลูกไว้รอบ ๆ บ้านของสังคมไทยในชนบทมักจะเป็นต้นมะพร้าว หมาก เงาะ มังคุด หรือทุเรียน ซึ่งสูงใหญ่และกิ่งก้านสาขาที่แผ่ออกมาของต้นไม้ใหญ่นั้นก็มีส่วนช่วยให้บ้านเรือนที่พักอาศัยดูร่มรื่น สวยงามน่าอยู่ แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ และให้ความรู้สึกว่ายังใกล้ชิดกับธรรมชาติ อยู่เสมอ นอกจากได้ความร่มรื่นจากต้นไม้ใหญ่แล้ว ยังได้กินผลไม้ที่ปลูกเองด้วย

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของลุงศักดิ์ เป็นบ้านทรงไทยสมัยโบราณ ซึ่งลุงศักดิ์อยากมีบ้านเรือนไทยมาตั้งแต่เด็กแล้ว ดังตัวอย่าง

บ้านลุงศักดิ์เป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง เพิ่งสร้างได้ไม่กี่ปีก่อน
เลยยังใหม่อยู่มาก ลักษณะเหมือนบ้านทรงไทยสมัยโบราณ บ้าน
แล้วว่าแกอยากได้บ้านปูนสมัยใหม่มากกว่า มันดูโอ้อวดดี หาก
ลุงศักดิ์ยื่นกรานว่าจะปลูกบ้านทรงไทย เพราะความหลงใหลมา
ตั้งแต่วัยเด็กกว่าอยากมีบ้านเรือนไทยสวย ๆ ลึกหลังเป็นของตัวเอง
พอมีเงินขึ้นมาเลยทำตามความฝันจนได้

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 45)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่อยู่ในสังคมชนบทยังคงชื่นชอบและยังคง ออกแบบบ้านเรือนเป็นบ้านไม้ทรงไทยดั้งเดิม ที่สร้างจากไม้เนื่องจากในชนบทมีป่าที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งง่ายต่อการหาไม้สำหรับสร้างบ้าน และสาเหตุที่ต้องสร้างบ้านยกสูง เพราะช่วงหน้าฝนอาจเกิดน้ำท่วมขึ้นได้ จึงต้องสร้างบ้านยกสูงไว้ นอกจากนี้ คนในชนบทยังใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเพื่อเลี้ยงวัว และเก็บของได้อีกด้วย อีกทั้งการใช้ชีวิตของคนในชนบทมีความแตกต่างกับคนในเมืองอย่างมาก ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตน้อย จึงทำให้คนในชนบทมีความเคยชินกับที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิม และยังคงอยากรักษาวินัยชีวิตแบบไทยเดิมนี้อยู่

นวนิยายเรื่อง กระจกกรรม กล่าวถึงบ้านของกำนันศร เป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง อยู่ติดแม่น้ำ ทั้งยังเป็นที่พักอาศัย ซึ่งอาศัยรวมกันอยู่หลายคน ดังตัวอย่าง

เรือนของกำนันศรเป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูง ตั้งอยู่ทิศ ตะวันออกของแม่น้ำน่าน เวลาไปไหนมาไหนนอกจากเรือหางยาว แยกยังมีม้าคู่บุญชื่อ 'ไอ้ทองดี'

ที่ดินติดกับบริเวณบ้านเป็นโรงเสื่อ โรงเผาถ่าน ด้านหลัง เป็นบ้านพักคนงานที่เป็นเรือนแถว กิจการนี้สืบทอดมาตั้งแต่สมัย พ่อของแกซึ่งเป็นกำนันเช่นกัน ห้องของเพียงเพ็ญอยู่ทิศตะวันออก ของบ้าน เปิดหน้าต่างออกไปจะไม่เห็นแม่น้ำน่าน เห็นแต่สวนหลัง บ้าน ห้องนั้นติดลูกกรงเหล็กแน่นหนาทั้งคนในและคนข้างนอก ยามค่ำคืนหน้าต่างก็ยังม่านางแรมซึ่งเป็นญาติห่าง ๆ ของกำนันศร กางมุ้งนอนเฝ้า

(กระจกกรรม. 2560 : 187)

จากตัวอย่างนี้ ยังคงเป็นบ้านไม้ที่ยกสูงเช่นกันและทั้งยังอยู่ติดแม่น้ำ แสดงให้เห็นว่า การสร้างบ้านไม้ยกสูง เพื่อป้องกันน้ำท่วมจากช่วงหน้าฝนและช่วงน้ำขึ้น และนอกจากนี้คนในชนบท ที่มีฐานะ ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ส่วนตัวเป็นของตนเอง สามารถสร้างที่อยู่อาศัยที่กว้างขวางได้ และสร้างพื้นที่ทำงานไว้ในบริเวณบ้านได้ แต่ก็ยังเป็นบ้านทรงไทยที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการสร้างบ้านสมัยใหม่ในสังคมไทย คือ การสร้างลูกกรงเหล็กติดตามหน้าต่างเพื่อป้องกันขโมยมาเข้าบ้าน และมีญาติ ๆ อาศัยอยู่ร่วมกันในบ้านเพื่อคอยสอดส่องเฝ้าดูแลความปลอดภัยได้อีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตในสังคมชนบทที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป คือ เริ่มไม่ปลอดภัยเหมือนในอดีต จนมักต้องสร้างเครื่องป้องกันไว้ในบ้านโบราณของไทยด้วย จึงนับเป็นการผสมผสาน การสร้างรูปแบบบ้านไทยในสมัยก่อน เข้ากับแนวคิดของสังคมสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมชนบทและในสังคมเมืองนั้นมีความแตกต่างกัน ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบทส่วนใหญ่มักจะสร้างบ้านอาศัยอยู่กันเป็นหลัง ๆ ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ

ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นไม้ นิยมการสร้างบ้านขนาดใหญ่มักจะอาศัยอยู่รวมกันหลายคนในบ้านหลังเดียวกัน และคนไทยในสังคมชนบทนิยมปลูกต้นไม้และผลไม้ไว้รอบตัวบ้าน บ้านของสังคมไทยในชนบทมักจะนิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูง เนื่องจากช่วงหน้าฝนอาจเกิดน้ำท่วมขึ้นได้ เพื่อเลี้ยงวัวและเก็บของได้อีกด้วย

2) ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมือง

สังคมเมืองเป็นสังคมที่แตกต่างกับสังคมชนบท สังคมเมืองมักอยู่ห่างไกลจากธรรมชาติ ลักษณะการสร้างที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมืองก็มักไม่ได้ใช้วัสดุจากธรรมชาติ และมักมีราคาสูงกว่าบ้านในชนบท โดยเฉพาะอาคารสูงใหญ่ ภาพสะท้อนสังคมเมืองที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของอามีนะห์ซึ่งเป็นบ้านที่อยู่ในเมืองจัดเป็นห้องชุด จัดแต่งได้สวยงาม ดังตัวอย่าง

โนรีกวาดตามองไปรอบ ๆ ตึกแถวที่อาศัยของอามีนะห์
จัดเป็น ห้องชุด มีห้องนอนอยู่ด้านในและด้านนอกเป็นกึ่ง
ห้องนั่งเล่นรับแขกไปด้วยในตัว ทุกอย่างจัดแต่งไว้สวยงามราวกับ
จำลองออกมาจากหนังสือแบบบ้านที่โนรีเคยเห็น เธอไม่คิดว่าอามีนะห์
จะมีปัญหาหาตึกแถวแพง ๆ แบบนี้ได้เอง

(ทางบุญ. 2559 : 328)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมเมือง ประเภทตึกแถวซึ่งภายในมักมีการแบ่งแยกสัดส่วนห้องต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการตกแต่งห้องที่สวยงาม สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมเมืองชอบที่อยู่อาศัยที่มีความเป็นส่วนตัว ไม่ปะปนกัน ขณะเดียวกันสะท้อนให้เห็นว่าการทำงานในสังคมเมือง สามารถสร้างรายได้ได้ดี ทำให้สามารถมีที่อยู่อาศัยเช่นนี้ได้ รวมทั้งสามารถซื้อของแต่งบ้านมาตกแต่งห้องต่าง ๆ ให้ออกมาสวยงามด้วย

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงสุรเดชเจ้าของโรงงานที่ตั้งในชนบท สุรเดชเป็นเศรษฐีใหญ่ประจำตำบล มีบ้านใหญ่โตระดับคฤหาสน์ตกแต่งได้อย่างสวยงามอยู่ในเมือง ห่างออกไปจากที่ตั้งของโรงงาน ดังตัวอย่าง

รั้วสูงลิบลิว ประตูรั้วอัลลอยทาสีทองอร่าม มองทะลุไป
เห็นตัวอาคารทรงสี่เหลี่ยมสีขาว หลังคาสีฟ้า น้ำทะเลสีสดใส
ด้านหน้ามีเสาโรมันสลักเสลาอลังการ เสริมให้ดูมีสง่าราศีสมฐานะ
เศรษฐี

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 14)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนที่มีฐานะร่ำรวย มักจะมีเงินซื้อที่ดินส่วนตัว สามารถสร้างบ้านเดี่ยวหลังใหญ่กว้างขวางในสังคมเมืองได้ โดยมีการออกแบบตกแต่งรั้วบ้านและรูปแบบบ้านให้สวยงามตามแบบตะวันตก ดูหรูหรา ราคาแพงและทันสมัย ที่อยู่อาศัยของคนที่มีฐานะร่ำรวยเหล่านี้มักจะออกแบบให้มีเสาโรมันหรือของตกแต่งอย่างอื่นที่แสดงถึงความมั่งคั่ง ร่ำรวย มีฐานะที่ดี

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึงไตพจน์ ไต่กังเรือที่ทำงานหนักบนเรือมา 30 ปี ก็ตัดสินใจซื้อบ้านใหม่ เป็นห้องแถวสามชั้นอยู่ชานเมืองปัตตานี ดังตัวอย่าง

ห้องแถวสามชั้นเกือบปลายสุดของซอยนาเกลือ ถือเป็นชานเมืองปัตตานี ใกล้กับริมฝั่งแม่น้ำ ห่างสะพานปลาและท่าน้ำลึกไม่กี่กิโลเมตร แก่ตัดสินใจซื้อบ้านหลังขนาดนี้ไว้ด้วยการมองการณ์ไกล แม้ต้องผ่อนอีกเป็นหลายสิบปีกว่าจะหมดหนี้สิน แต่แกถือว่าคุ้ม เพราะมันรองรับสถานภาพ ไต่กังมีอาชีพได้เกือบสมบูรณ์

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 33-34)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนที่ทำงานหนักบนเรือมาเป็นเวลานาน เมื่อต้องการมีบ้านมักจะเลือกซื้อบ้านที่อยู่ห่างตัวเมืองออกไปเล็กน้อยและเลือกสถานที่ที่สามารถตั้งหลักประกอบอาชีพส่วนตัวของตัวเองได้ โดยที่อยู่อาศัยเหล่านี้มักจะเป็นตึกแถว ราคาไม่สูง สามารถผ่อนจ่ายได้ ถึงแม้ว่าจะต้องผ่อนจ่ายนานหลายปี แต่ก็ถือว่าคุ้มค่าสำหรับการประกอบอาชีพ อย่างเช่นตัวอย่างข้างบนเป็นต้นที่เขาเลือกที่อยู่อาศัยติดกับแม่น้ำเพราะ ตัวเขามีอาชีพทำประมงนั่นเอง

นวนิยายเรื่อง ครงกรรม กล่าวถึงก้านไปตามหาความฝันของตัวเองที่กรุงเทพฯ ซึ่งอาศัยอยู่กับอาหนั้น บ้านของอาหนั้นเป็นบ้านที่คับแคบ อาศัยรวมกันอยู่หลายคน ดังตัวอย่าง

เพราะช่วงอยู่ที่นั่น ก้านค้นพบว่าเขาคงไม่เหมาะที่จะเป็นคนในเมืองหลวง บ้านของอาหนั้นอยู่ในชุมชนแออัดริมคลอง คละคลุ้งไปด้วยกลิ่นน้ำคร่ำ ตัวบ้านก็คับแคบต้องนอนเบียดเสียดกัน เรื่องปากเรื่องท้องก็หากินลำบาก จะคว่ำอะไรเข้าปากก็รู้สึกอึดอัดใจ เพราะอาหนั้นมีลูกอยู่เป็นโขยง

(ครงกรรม. 2560 : 365)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ที่อยู่อาศัยของคนในเมืองบางแห่ง คนต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่แออัด คับแคบ ตึกริมคลองมีกลิ่นน้ำเน่า และยังมีคนหลายคนอยู่ในครอบครัวอยู่รวมกันในพื้นที่เล็ก ๆ อีกด้วย เนื่องจากฐานะที่ยากจน รายได้น้อย แต่ค่าครองชีพของกรุงเทพฯ นั้นสูงมาก ทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะซื้อที่อยู่อาศัยที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและสะดวกต่อการใช้ชีวิตในเมืองหลวงได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า สังคมเมืองมีความเจริญ บ้านเรือนมักสร้างด้วยปูน คนในสังคมเมืองที่มีฐานะร่ำรวย จะสร้างบ้านโดยมีการตกแต่งทั้งภายในภายนอกหรูหราตามสมัยนิยม และมีราคาสูง โดยเฉพาะตึกสูงใหญ่มาก แต่คนในเมืองที่มีฐานะยากจนมักจะอาศัยอยู่ในพื้นที่แออัดคับแคบ บ้านมีขนาดเล็ก สร้างแบบง่าย ๆ ให้พออยู่ได้เท่านั้น ในสังคมเมืองจึงปรากฏภาพความแตกต่างด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนรวยกับกลุ่มคนยากจนได้อย่างชัดเจน

3.1.2 อาหารการกินของคนในสังคมไทย

อาหารการกินเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คนแต่ละสังคมก็จะมีอาหารการกินที่แตกต่างกันไป ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีการนำเสนอเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย คือ การประกอบอาหารไทยในท้องถิ่นกินเองในครอบครัว ดังนี้

นวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงสิ่งที่ได้ใช้ชีวิตอยู่กับพ่อแม่ ปู่ย่า ในครอบครัวซึ่งนั้นพวกเขา มักทำกับข้าวกินเอง ย่าเป็นคนที่ทำอาหารไทยหลายอย่างให้ทุกคนในครอบครัวได้กิน ดังตัวอย่าง

พ่อบอกย่ำว่าแกงส้มอร่อย หัวปลากดรสมันกว่าปลาหาได้จากคลองทั้งหมด แม่ชมว่าย่าแกงส้มอร่อย ปูชอบแกงเลียง ผักหวาน ตักน้ำแกงชดเสียงดังจนย่าต้องบอกให้เบา ๆ แมื่อยิ้มก่อนใคร พ่อกับปู่ส่งงานให้ย่าเติมข้าว ผมก็เติมเช่นกัน ย่ายิ้มดีใจที่ผมทานข้าวได้มากกว่าทุกวัน

(บ้านในโคลน. 2559 : 32)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขของครอบครัวในชนบทไทย ที่มักทำอาหารเองและกินด้วยกันในครอบครัวอย่างอบอุ่น อาหารไทยจะประกอบด้วยอาหารหลักและกับข้าวต่าง ๆ อาหารที่ทำก็มักเป็นอาหารที่ประกอบด้วยวัตถุดิบที่หาได้ง่ายตามธรรมชาติ ในท้องถิ่น ไม่ต้องการไปซื้อที่อื่น สะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมชนบทมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่สิ้นเปลือง ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่คุ้นเคยกับการทำเกษตร อาหารที่นิยมทำรับประทาน มักมีหลากหลายหรือหลายอย่างในแต่ละมื้อ สะท้อนให้เห็นว่าการปลูกผัก หรือเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำอาหารเองช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ จึงทำให้ครอบครัวสามารถทำอาหารในแต่ละมื้อได้หลากหลาย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ยังกล่าวถึงโนรีเก็บวัตถุดิบมาจากริมคลองใกล้บ้านมาทำเป็นอาหาร เช่น การนำผักต่าง ๆ จากคลองแถว ๆ บ้านมาประกอบอาหาร ดังตัวอย่าง

กชายน้ำทอดตัวเป็นเงาตะคุ่มอยู่ริมคลอง ชายคลองนี้
เต็มไปด้วยต้นผักเป็ดและผักแพงพวยน้ำที่โนรีมักจะเก็บเอามากิน

กับปลาร้าหลนหรือจิ้มน้ำพริกอยู่บ่อย ๆ เพราะเป็นผักน้ำ ลำต้นจึง
กรอบอ่อน ชุ่มน้ำ เคี้ยวง่ายได้รสอร่อย

สมหวังมีความคิดว่าจะทดลองปักหลัก แล้วเอาผัก
กระเฉดมาด่าปอบให้ลอยเป็นแพอยู่ในน้ำฝั่งสะพานที่บ้าน
เพื่อว่าเมื่อไรที่อยากกินจะได้เก็บกินง่าย ๆ ไม่ต้องพายเรือไปเที่ยว
เก็บตามชายคลองอีก

(ทางบุญ. 2559 : 200)

จากตัวอย่างตอนนี้ แสดงให้เห็นว่า สำหรับคนไทยที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง มักจะ
นิยมเก็บพืชผักต่าง ๆ จากพื้นที่ธรรมชาติในท้องถิ่นมาทำอาหาร ซึ่งเป็นข้อดีจากการอาศัยอยู่ริมแม่น้ำ
ลำคลองจึงสามารถหาผักเหล่านี้ได้ง่าย แม่น้ำลำคลองมีความอุดมสมบูรณ์ สะอาด และมีสภาพแวดล้อม
ที่เหมาะสมกับพืชชนิดนี้ บริเวณดังกล่าวจึงเต็มไปด้วยต้นผักเบ็ดและผักแพงพวยน้ำ จึงสามารถเก็บพืชผัก
มารับประทานได้ ผู้คนริมคลองจึงมีความคิดที่จะปลูกผักเหล่านี้ทานเองอย่าง ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก
และประหยัดค่าใช้จ่ายในครอบครัวลงได้

นวนิยายเรื่อง ในกบดักและกลางวงล้อม ยังกล่าวถึงอาหารกินของชาวประมง
ซึ่งต้องออกเรือไปเป็นเวลายาวนาน อาหารหลักคือข้าว ดังตัวอย่าง

ข้าวสารลงเที่ยวทะเลเกือบสัปดาห์กระสอบ เป็นข้าวเหนียว
ครึ่งหนึ่งต่อให้ลูกอีสานกินจุขนาดไหน ก็ไม่เคยหมดก่อนเรือเข้าฝั่ง
ฝีมือพ่อครัวสมัครเล่นในแต่ละคืน นำมาซึ่งความอิมเอมเปรมสุข
ทันทีที่อวลกลิ่นน้ำมันทอดปลาคลุ้งไปทั่วท้ายเรือ ข้าวเหนียวที่หุง
ด้วยกระทะสุกพร้อมกัน บรรดานักพนันในแก๊งก็จะทยอยโหนตัวลง
มา มือเบ็ดรีบพักรบ ตักน้ำจืดจากห้องท้องเรือมาล้างไม้ล้างมือ

(ในกบดักและกลางวงล้อม.2561 : 177)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สำหรับคนที่ประกอบอาชีพเป็นชาวประมง มักจะกินข้าว
เป็นหลัก เนื่องจากต้องออกเรือไปเป็นเวลายาวนาน ดังนั้น อาหารที่เก็บได้นานก็คือข้าว หากเป็น
อาหารพวกเนื้อสัตว์ของสด จะเสียได้ง่าย นอกจากข้าวแล้วยังมีข้าวเหนียว เนื่องจากบนเรืออาจจะมี
คนอีสานอยู่ด้วย เพื่อให้คนเหล่านี้อิ่มท้องและมีแรงทำงานมากขึ้น อาหารอีกหนึ่งอย่างของชาวประมง
ก็คือปลา เนื่องจากชาวประมงจะสามารถหาปลาได้ง่ายจากท้องทะเล ซึ่งอาหารบนเรือมีไม่หลากหลาย
และรสชาติธรรมดา แต่สามารถทำให้ชาวประมงอิ่มท้องและมีกำลังใจทำงานต่อได้

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงอาหารการกินของครอบครัวนางพิกุล ปกติจะกิน
อาหารจืด เนื่องจากสามีของนางพิกุลเป็นลูกคนจีน ชินกับอาหารรสจืด แต่นางพิกุลชินกับอาหารไทย
ในท้องถิ่นมากกว่า ซึ่งเมื่อสามีไม่อยู่ นางพิกุลก็จะทำอาหารไทยในท้องถิ่นมากิน ดังตัวอย่าง

นางพิกุลก็ตามนางย่อยไปนั่งกินข้าว สำหรับกับข้าวที่วาง
อยู่บนโต๊ะไม้สัก มีปลาหมอบึ่ง น้ำพริกตาแดง ผักต้ม ไข่เปิดต้ม
และมีแกงส้มดอกแคอีกชาม

“ทำอะไรเอะเอะ”

“ปกติเค้าแก่กินแต่หมูแต่ไก่ กินแต่ของจืด ๆ เจ้มาหาฉัน
ก็มีเพื่อนกินของพวกนี้”

(กรงกรรม. 2560 : 26)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่แต่งงานกับลูกคนจีนแล้วส่วนใหญ่มักจะกิน
อาหารรสจืดได้ ตามที่สามีกิน แต่ก็ยังคงรักอาหารไทยตามบ้านเกิดของตัวเองมากกว่า เช่น น้ำพริก
ตาแดง ผักต้ม ไข่เปิดต้ม ที่คนไทยชอบกินและทำได้ง่ายด้วย และหากมีเพื่อนที่กินอาหารรสจัด
แบบอาหารท้องถิ่นของไทยด้วยก็จะทำให้การกินอาหารไทยรสจืดอร่อยมากขึ้นด้วย

นอกจากกับข้าวซึ่งเป็นอาหารคาวที่มักจะทำด้วยตนเองเพื่อกินกันในครอบครัวแล้ว
คนไทยยังชอบทำขนมเอาไว้กินเองหลังกินข้าวด้วย ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ก็เช่นกัน ได้กล่าวถึง
ยาของสิ่งที่กำลังทำขนมโคให้ลูกหลานกิน ดังตัวอย่าง

ปู่ปอกมะพร้าว ย่ากับบ้านช่วยกันเคล้าแป้ง พอกำลัง
ก่อไฟ แม่ยืนอุ้มน้องอยู่ใกล้ๆ เราทุกคนถูกไล่ออกไป ย่าไม่ยอมให้
เราเข้าไปยุ่งวาย

ลุงหมักกับป้าภามาถึงตอนย่ากำลังปั้นลูกขนมโค ป้าภา
ลงมือขูดมะพร้าว ลุงหมี่ช่วยปั้นลูกขนมโค

(บ้านในโคลน. 2559 : 134)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แม้แต่ขนมหวาน คนในสังคมไทยก็มักทำด้วยตนเอง
ซึ่งขนมส่วนใหญ่จะใช้ผลไม้ในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบ ขนมบางประเภทอาจทำได้ไม่ยาก แต่บางประเภท
อาจจะยากหรือซับซ้อน ทำได้ไม่ง่าย จึงมักเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ในการทำขนมที่มีขั้นตอนกระบวน
การที่ยุ่งยาก เป็นเหตุให้ขณะกำลังทำขนมเหล่านี้ เด็ก ๆ มักจะถูกสั่งห้ามหรือไล่ไม่ให้เข้าไปยุ่งวาย
หรือรบกวนการทำขนม หากเป็นขนมมีขั้นตอนกระบวนการทำงานที่ยุ่งยาก จำเป็นที่ทุกคนต้องร่วมมือ
ทำกัน

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า นวนิยายได้สะท้อนให้เห็นภาพด้านอาหารการกินของคนไทย
ที่มักจะประกอบอาหารกินเอง คนไทยทำอาหารไทยพื้นบ้านเพื่อกินด้วยกันในครอบครัว ส่วนวัตถุดิบ
ของอาหารที่ทำก็มักเป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายตามธรรมชาติ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้กับข้าว
ซึ่งเป็นอาหารคาวแล้ว คนไทยยังชอบทำขนมเพื่อกินเล่นหรือหลังกินอาหารคาวอีกด้วย

3.1.3 การประกอบอาชีพของคนในสังคมไทย

อาชีพ เป็นการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลตอบแทนออกมาในรูปของรายได้ เพื่อบุคคลจะนำไปดำรงชีพทั้งของตนเองและครอบครัว นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 กล่าวถึงอาชีพของคนในสังคมไทย รวมถึงสังคมชาวไทยมุสลิม สังคมชนบท และสังคมเมือง ซึ่งอาชีพของคนไทยมีหลากหลายประเภท มีทั้งอาชีพเกษตรกร รับจ้าง พ่อค้าแม่ค้า เป็นต้น ดังนี้

1) เกษตรกร

นวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงครอบครัวสิงห์ ปู่ย่า พ่อแม่มีอาชีพเกษตรกร ปลูกต้นยางเป็นหลัก รายได้ส่วนใหญ่มาจากการปลูกยาง ดังตัวอย่าง

*ฤดูฝนเริ่มต้นขึ้นแล้ว ถึงจะมาช้ากว่าปีก่อน แต่ฝนก็ตก
เกือบทุกเย็นหรือค่ำ บางคืนหนักจนพ่อเข้าสวนยางไม่ได้ บางคืนก็
เบา พ่อพ่อกจะเข้าไปกรี๊ดได้บ้าง บางวันฝนตกตั้งแต่เช้า พ่อต้องวิ่ง
วุ่นรีบเก็บน้ำยาก่อนน้ำฝนไหลลงจากร่องน้ำยาก บางเช้าฝนหนัก
ปู่ต้องไปช่วยพ่อเก็บอีกแรง*

(บ้านในโคลน. 2559 : 163)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพาสภาพอากาศที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ คนประกอบอาชีพเกษตรกรจึงต้องบริหารจัดการแก้ปัญหา อาชีพทำสวนยาง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่คนไทยนิยมทำกันมาก การกรีดยางนั้นเป็นขั้นตอนที่มีช่วงเวลาจำกัดในการทำ ดังนั้นหากฝนตกหนัก ก็จะเพิ่มความยากลำบากในการกรีดยางเป็นอย่างมาก บางครั้งจำเป็นต้องเรียกให้คนอื่น ๆ มาช่วยเหลือเพื่อจะเก็บน้ำยาก่อนที่น้ำฝนจะไหลเข้าไปในร่องน้ำยาก ซึ่งจะสร้างความเสียหายแก่น้ำยากได้ อาชีพเกษตรกรจึงเป็นอาชีพที่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ที่เกษตรกรทำการเกษตรของตนเองอยู่ อาชีพเกษตรกรจึงเป็นอาชีพที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของภูมิประเทศและภูมิอากาศในท้องถิ่น เพื่อจะได้วางแผนการงานเกษตรกรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงลุงศักดิ์กับชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีสวนของตัวเอง มักจะเป็นสวนผลไม้ เป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพาสภาพอากาศ ดังตัวอย่าง

*“หลายคนติดธุระมาไม่ได้ พวกคนสวนก็ต้องวิ่งเต็นหาน้ำ
มารดต้นไม้ ในสวน ช่วงนี้มันแล้งเหลือเกิน กลัวต้นไม้มันจะตาย
เสียก่อน” ลุงศักดิ์ตอบพลางผินหน้าไปทางด้านสวนของตัวเอง
สวนผลไม้ของลุงศักดิ์เป็นสวนใหญ่ต้องการน้ำมาหล่อเลี้ยงพืชผล
ไม่ต่างจากคนอื่น*

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 100)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนที่ทำอาชีพเกษตรกร จำเป็นต้องยอมรับความเสี่ยงกับสภาพอากาศตามฤดูกาลที่เกิดขึ้น หากเกิดสภาพภัยแล้งเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ชาวสวนได้รับผลกระทบรุนแรง ดังนั้น จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมในส่วนของการน้ำสำหรับรดต้นไม้ รดสวนของตนล่วงหน้าไว้ เพื่อป้องกันความเสียหายของพืชผลในสวนจากสภาพอากาศที่แห้งแล้ง อาชีพเกษตรกรจึงเป็นอาชีพที่ต้องวางแผนและเตรียมการแก้ปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา เพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรออกผลได้ดีเช่นเดิม

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงครอบครัวแจ็กเซ็ง มีโรงสีของส่วนตัว เลี้ยงหมู ไก่ เป็ด เป็นต้น เป็นอาชีพที่ต้องมีความอดทนสูง ทำงานหนัก ดังตัวอย่าง

“แต่ก่อนช่วงหมู่ออกลูก ต้องคอยเฝ้าดูทั้งวันทั้งคืนนะ
ถ้าไม่เฝ้า เดียวแม่มันนอนทับ ถ้าปล่อยให้เตี้ยทำคนเดียวก็สงสารเตี้ย”
เรณูรู้สึกว้าเหวของเขานั้นเป็นคนขยันขันแข็งและไม่ใช้คน
พูดมาก

(กรงกรรม. 2560 : 50)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ครอบครัวที่มีธุรกิจการเกษตรเป็นของตัวเอง มีการเลี้ยงสัตว์ด้วยตัวเอง มักจะต้องมีความรับผิดชอบและความอดทนสูง ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ต้องยอมเสียเวลาชีวิตส่วนตัวของตนเพื่อดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของสัตว์ที่เลี้ยงไว้ด้วย นอกจากนี้ จะเห็นว่าคนในครอบครัวเดียวกันมักจะทำนอกเหนือใจกัน ไม่อยากปล่อยให้ใครคนใดคนหนึ่งต้องทำงานหนักอยู่คนเดียว โดยเฉพาะคนที่ขยันขันแข็ง ยิ่งจะได้รับความช่วยเหลือจากคนในครอบครัวเสมอ

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงแก๊งเลี้ยงวัว และเลี้ยงวัวได้อย่างดีโดยใช้วิธีแบบสมัยใหม่ ดังตัวอย่าง

“วัวพวกนี้ของพี่หมดเลยเธอ” ผมถาม
“ใช่ ตอนแรกพี่ก็ทำสวนนะ แต่บังเอิญไอ้เรามันไม่เหมาะ
ทำไปก็ไม่ค่อยรุ่ง ไม่เหมือนรุ่นพ่อรุ่นแม่เลยเปลี่ยนมาทำอย่างอื่น
ดีกว่า นี่เพิ่งลงทุนไปได้สองเดือนเองนะ แต่ละตัวเลี้ยงอย่างดี
พี่ศึกษากรรมวิธีแบบสมัยใหม่ ไม่ได้เลี้ยงแบบปล่อยปละอย่างคน
บ้านเรา ตั้งใจจะให้มันคุณภาพเหมือนวัวนอกเลย”

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 126)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนบางกลุ่มที่เคยทำสวนมาก่อนแล้วไม่เป็นผลที่น่าพอใจ ก็มีความคิดที่อยากจะลองเปลี่ยนมาเลี้ยงสัตว์แทน เช่น เลี้ยงวัว เป็นต้น การเลี้ยงวัวนั้น นอกจากจะสามารถใช้งานในการทำนา หรือแม้แต่เพาะเลี้ยงวัวเพื่อการค้าขาย สามารถช่วยให้คนเหล่านี้มีรายได้

ทำเป็นอาชีพได้ ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์จึงจำเป็นต้องให้ความสนใจอย่างมาก เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์ให้สุขภาพแข็งแรง มีชีวิตอยู่ได้ยาวนานไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ที่ดี จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาหาข้อมูลเพื่อเลี้ยงสัตว์ของตัวเองให้มีคุณภาพที่ดีและต่อยอดต่อไปได้ ดังนั้นอาชีพเกษตรกรที่ปรากฏในตัวอย่างตอนนี้ได้สะท้อนให้เห็นการผสมผสานของอาชีพเกษตรกรแบบดั้งเดิมของไทยเข้ากับความรู้สมัยใหม่ จนพัฒนาผลผลิตของเกษตรกรไทยไปสู่ระดับนานาชาติได้

2) ชาวประมง

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงได้พจน์เป็นชาวประมง ทำงานเป็นลูกเรือสามสีกว่าปี เขาขยันทำงานมาก และค่อย ๆ เลื่อนตำแหน่งการทำงานในเรือขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันเขาได้เป็นได้ก๋ง ดังตัวอย่าง

ทำอะไรลงไปแล้ว เกิดความผิดพลาดอะไรขึ้น แก่ต้อง
รับผิดชอบ ได้พจน์ยึดไหล่ขึ้นเล็กน้อย พร้อมกวาดตาเชิงกร้าวไป
ยังเรือลำใหญ่ที่ตระหง่านอยู่เบื้องหน้า

แก่เป็นได้ก๋งต้องทำหน้าที่บริหาร ไม่ว่าจะคนงานในเรื่องจะ
ขาดเจ็บพิกลพิการอย่างไร นักบริหารที่ดีต้องสามารถรับมือได้หมด

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 42)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า หน้าที่สำคัญที่สุดของอาชีพชาวประมงคือการได้เป็นได้ก๋ง ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการความเรียบร้อยภายในเรือ หรือเทียบเท่ากับหัวหน้าของชาวประมงบนเรือ นอกจากนี้ หน้าที่ของได้ก๋งยังต้องดูแลทั้งเรื่องการเดินเรือ ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ของลูกน้อง และสิ่งการ ควบคุม ดูแลลูกน้องให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นได้ก๋งได้จะต้องมีคุณสมบัติในการจัดการ ดูแลงานภาพรวมบนเรือได้ และยังคงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างมาก

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงร่วมกับเพื่อนอีกหลายคนมีอาชีพเป็นชาวประมง มีตำแหน่งเป็นลูกเรือ ซึ่งต้องออกทะเลไปทำงานเป็นเวลายาวนาน ต้องทำงานหนักเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่าง

ทุกคนเจ็บเนื้อปวดตัวกับการทำงานที่ผลตอบแทนน้อย
เข้าฝั่งพร้อมความหวังอันเล็กรระจ้อย และเงินสองร้อยบาทครั้ง
เรือแล่นออกสู่ทะเลอีกครั้งพวกเขาหวังลึก ๆ ว่า เรือคงจับปลาได้
เสียที

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 83)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพประมงนั้น เป็นอีกหนึ่งอาชีพของคนที่ใช้ชีวิตพักอาศัยในเมืองที่ติดทะเลมักจะทำอาชีพนี้เพื่อหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ค่อนข้างลำบาก ต้องใช้แรงกายและความอดทนอย่างมาก อีกทั้งยังต้องอยู่บนเรือเป็นเวลานาน แต่ได้ผลตอบแทนน้อย

ดังนั้นชาวประมงจึงคาดหวังที่จะจับปลาให้ได้เยอะและโดยเร็วที่สุด เพื่อไม่ให้เป็นการเสียแรงเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

3) รั้ง

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงโนรีเป็นสาวโรงงานเย็บเสื้อยืดซึ่งต้องทำงานหนัก และไม่ค่อยมีเวลาของตัวเอง ดังตัวอย่าง

หล่อนต้องเข้าทำงานกะเช้าตอนเจ็ดโมงครึ่ง ซึ่งหมายความว่าโนรีจะต้องตื่นตั้งแต่ตีห้า เพื่อเตรียมลูก และเอาลูกไปส่งที่บ้านนงเราะหยา ก่อนจะรีบไปทำงาน งานเลิกตอนบ่ายสามโมงครึ่งเพื่อจะให้กะเย็นเข้ามาทำต่อจนถึงค่ำ และหากว่าช่วงใดงานต้องเร่งส่งให้ทันออเดอร์ นั้นหมายความว่า จะต้องเลิกเย็น หรืออาจจะต้องทำไปจนถึงตอนดึกเลยก็ได้ ที่ทำให้ลำบากใจที่สุดก็คือตอนช่วงงานเร่ง แม้แต่การจะเข้าห้องน้ำ ก็ยังโดนเจ้หัวหน้างานด่าประชดประชัน ทว่าเสียงงานแอบไปนั่งเล่นในส้วมเสียอีก

(ทางบุญ. 2559 : 51)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงอีกหนึ่งอาชีพของคนในสังคมไทย สำหรับคนชนบทหลายคนที่ไม่ได้มีฐานะการเงินที่ดี ไม่ได้มีการศึกษาสูง ไม่มีความรู้ที่จะประกอบอาชีพอิสระได้ก็มักจะประกอบอาชีพรับจ้างตามโรงงานต่าง ๆ เช่น เป็นสาวโรงงาน ซึ่งเป็นงานที่ไม่ต้องใช้ความรู้การศึกษาที่สูงมาก แต่ต้องใช้ความอดทนสูง ภายใต้อากาศที่ร้อนแรง เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้แรงกายอย่างมาก ในขณะที่รายได้อาชีพนี้ค่อนข้างต่ำ ต้องทำงานอย่างหนัก ซึ่งหากต้องการรายได้เพิ่ม หลังเวลาเลิกงานก็จำเป็นต้องทำงานต่อกะเย็นจนถึงค่ำ หรือหากมีงานด่วน ก็ต้องเร่งทำงานเพื่อให้ทันออเดอร์

4) ช่าง

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงลุงเสาร์มีอาชีพช่างสร้างบ้าน มีฝีมือการสร้างบ้านที่ดีและทำงานได้อย่างรวดเร็ว ดังตัวอย่าง

“ก๋อได้แน่นดินะครับ” พ่อพูดพร้อมรอยยิ้ม ลุงเสาร์เอามือมาลูบใกล้ ๆ พ่อ

“ตรงนี้ก๋อเมื่อวานแดดมันตีปูนเลยแห้งเร็ว” ลุงเสาร์บอกผมลูบดูบ้าง ลุงเสาร์ก๋ออิฐได้เร็วกว่าที่คิด ฝาด้านหนึ่งเสร็จเรียบร้อยไปแล้ว ด้านหลังก็เสร็จแล้ว ฝาดีกด้านก๋ออิฐได้เกินครึ่ง วงกบสองบานก็ติดเข้าไปแล้ว

“พรุ่งนี้ฝาด้านนี้คงเรียบริ้อย อีกสองสามวันคงได้ลงมือ
ด้านหน้า” ลุงเสาร์พูด พอยิ้มอย่างดีใจ บ้านใหม่ของเราใกล้
ความจริงเข้าทุกวัน

(บ้านในโคลน. 2559 : 117)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยังมีคนไทยที่มีฝีมือในการเป็นช่างประดิษฐ์
ที่สามารถหารายได้จากการเป็นช่างก่อสร้างบ้าน ต่อเติมบ้าน สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพช่างก่อสร้างบ้าน
จะต้องเป็นคนที่ฝีมือดี และทำงานได้อย่างรวดเร็ว อดทน เพราะการสร้างบ้านต้องทำงานหนัก
ใช้เวลานาน การวัดผลสำเร็จของอาชีพ คือ ดูที่คนว่าจ้าง หรือเจ้าของบ้าน ถ้าเจ้าของบ้านพอใจกับ
ผลงาน การก่อสร้างบ้านก็ถือว่าประสบความสำเร็จในอาชีพนี้

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงพลมีอาชีพเป็นช่างซ่อมรถ
มีความรู้เฉพาะด้านการซ่อมมอเตอร์ไซด์และปรับแต่งเครื่องยนต์ ดังตัวอย่าง

ภายในอู่รถท้ายตลาดที่พี่พลทำงานอยู่รับซ่อมมอเตอร์ไซด์
เป็นหลักลูกค้าส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กพวกนี้เอง ใช้บริการปรับแต่ง
เครื่องยนต์เป็นหลัก ทำรายได้ให้สูงกว่าการซ่อมรถประเภทอื่นอีก

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2560 : 26)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การมีความรู้ในการเป็นช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ทำให้
ได้รับรายได้ที่มากขึ้น และการทำงานในร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ โดยได้รับรายได้มาจากการปรับแต่ง
เครื่องยนต์เป็นหลัก เพราะเนื่องจากเด็กวัยรุ่นบางกลุ่มในสังคมไทย มีความชื่นชอบในการตกแต่ง
เครื่องยนต์เป็นพิเศษและมักจะชอบนำรถของตนเองที่เพิ่งจะแต่งใหม่ออกมาประชันกันกับเพื่อน ๆ
ดังนั้น จึงทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการซ่อมรถประเภทอื่น ๆ

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงอาหมิ่นที่เรียนเสริมสวยจบคอร์สแล้ว มีคนชวน
ไปทำงานที่ร้าน ซึ่งได้งานเป็นช่างทำผม ดังตัวอย่าง

“ก็แล้วแต่นะมะ แต่ร้านเขาพยายามไม่ปิดดึกอยู่แล้ว”

อาหมิ่นเองก็ยังไม่ตอบไม่ได้เช่นกัน งานทำผมแต่งหน้าเป็นงาน
บริการ กำหนดเวลาตายตัวแน่นอนไม่ได้

“ไปเริ่มต้นทำงานเมื่อไหร่ล่ะลูก”

โนรีไม่ได้ถามลูกว่าจะได้รับเงินเดือนแค่ไหน การเริ่มต้น
เป็นช่างทำผมและมีร้านให้ทำงาน ถือได้ว่าโชคดีนักแล้ว ฝีมือและ
ประสบการณ์ที่สั่งสมมาจากการทำงานจึงจะเป็นตัวกำหนดเงินเดือน
ให้ในภายหลัง

(ทางบุญ. 2559 : 223)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อีกหนึ่งอาชีพในสังคมไทย คือ ช่างทำผม และแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของงานให้บริการตัดผมและงานแต่งหน้าทำผม ซึ่งไม่สามารถกำหนดเวลาเลิกงานและเงินเดือนได้ ปัจจัยของรายได้หรือเงินเดือนนั้นก็ขึ้นกับฝีมือของช่างคนแต่ละคน ซึ่งการพัฒนาฝีมือตัดผมและแต่งหน้าทำผมนั้นล้วนต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนและสะสมประสบการณ์ ดังนั้นสำหรับช่างมือใหม่ที่ยังประสบการณ์น้อย การมีร้านทำผมรับเข้าทำงานจึงถือเป็นโอกาสที่ดีมาก ๆ ของช่างคนนั้น

5) พ่อค้าแม่ค้า

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงโลลาได้ทำตามความฝันเปิดร้านเล็ก ๆ เป็นเพียงขายข้าวแกงและอาหารตามสั่งอยู่ใกล้ ๆ กับปากทางเข้าหมู่บ้านจัดสรร ดังตัวอย่าง

เพิงของโลลามีเพิงเสาไม้ดอกหลักติดกับพื้นดินที่ถูกปรับไว้ค่อนข้างเรียบ แต่ก็มีเศษหินตะปุมตะป้าบ้าง เวลาเดินต้องระวังกันเอง ภายในเพิงมียาวและโต๊ะไม้แบบง่าย ๆ ที่สมานต่อขึ้นเองวางไว้สามชุด แทรกด้วยโต๊ะยาวที่มีเก้าอี้ไม้หัวโล้นกลม ๆ ไม่มีหลังพิง ซื้อมาจากร้านขายเครื่องเรือนสำเร็จรูปในตลาดวางเอาไว้ด้วย เพื่อบางเวลาที่ลูกค้ามากจะได้มีที่นั่งพอ ห่างออกไปคือถังน้ำแข็งและตะกร้าวางแก้วน้ำซ้อน ๆ กัน เคียงอยู่กับถังน้ำอัดลมหลากสี รวมไปถึงกะละมังอะลูมิเนียมขนาดใหญ่สองสามใบ บรรจุจานชามที่ลูกค้ากินเอาไว้รอเวลาให้โลลาว่างพอจึงจะมาล้างจำนวนมันมากเพราะลูกค้าของหล่อนมีมากจนทำให้หล่อนแทบไม่มีเวลาว่าง

(ทางบุญ. 2559 : 160)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพพ่อค้าแม่ค้าขายอาหาร คือ คนที่มีฝีมือในการทำอาหาร ซึ่งอาจจะเปิดร้านอาหารเล็ก ๆ เพื่อสร้างรายได้ ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ที่ต้องการจะมีร้านค้าเป็นของตนเอง ซึ่งหากมีทุนในการตกแต่งร้านค้าไม่มากนัก ก็มักจะทำร้านเป็นลักษณะเพิงเล็ก ๆ ใช้เสาไม้ดอกหลักติดกับพื้นดิน ในร้านก็ใช้โต๊ะไม้แบบง่าย ๆ และม้านั่งแบบยาวไว้รองรับลูกค้า แม้แต่เป็นร้านเล็ก ๆ ก็มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ครบถ้วนพร้อมให้บริการลูกค้า หากพ่อค้าแม่ค้ามีฝีมือที่ดี ก็มีลูกค้ามากมายนิยมมากิน จนทำให้แม่ค้าไม่มีเวลาว่างได้เช่นกัน

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงชายชราที่มีร้านค้าของตนเองเป็นร้านกาแฟ มีลูกค้าประจำเสมอ ดังตัวอย่าง

ร้านของชายชราตั้งอยู่ในตึกแถวสามชั้นคูหาเดียวข้างตลาด คนรุ่นเก่ามักจะมาตั้งสภากาแฟคอยถกเรื่องราวต่าง ๆ ตามกระแสสังคมกันเป็นประจำ บางวันเมื่อไม่มีลูกค้ารายอื่นโกชั้นเองก็เข้าร่วมสภาด้วยเป็นครั้งคราวหากส่วนใหญ่แล้วมักฟังข้อถกเถียงจากทางหน้ากาน้ำร้อนและขวดกาแฟมข้นมากกว่า

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2560 : 10)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า พ่อค้าที่มีที่ตั้งร้านในตึกแถวเป็นของตัวเอง มีพื้นที่ที่มากพอให้วางโต๊ะ ที่นั่งสำหรับลูกค้า เป็นข้อดีของการเปิดร้านกาแฟเพื่อให้ลูกค้าที่ผ่านมาสามารถเข้ามานั่งพักผ่อนพูดคุยกันระหว่างที่สิ่งเครื่องดื่มได้ และใช้เวลาที่นั่งพักผ่อนตามอัธยาศัยไปเรื่อย ๆ ได้โดยไม่ต้องรีบ ทำให้ร้านมีลูกค้าประจำเข้ามาในร้านอยู่เสมอ และเมื่อมีลูกค้าประจำ จึงทำให้เจ้าของร้านสามารถพูดคุยรู้จักกับลูกค้าได้มากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าของร้านและลูกค้า อีกทั้งยังสามารถรักษากิจการลูกค้าไว้ได้ด้วย ดังนั้น ร้านที่มีพื้นที่มากพอต้อนรับลูกค้า และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าและลูกค้าที่ดีจึงสำคัญมาก

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงเรณูเป็นแม่ค้าขายขนม เรณูมีฝีมือที่ดี ซึ่งทำขนมหลายอย่างเป็น และมีความคิดในการค้าขาย ดังตัวอย่าง

ส่วนขนมตะโก้เผือกกับขนมเปียกปูนใบเตยที่ทำออกขายในเช้าวันนี้ เรณูกว่นใส่ถาดไว้ตั้งแต่ช่วงหัวค่ำ เรณูตั้งใจไว้ว่าจะทำขนมหลาย ๆ อย่างสลับเปลี่ยนกันไปวันละสองอย่าง กันคนกินเบื่อ เบื้องต้นจะขายที่ตลาดเช้า ถ้าขายไม่หมดจะเดินเร่ขายตามบ้านเรือน ตามตรอกซอกซอย แต่ถ้ายังขายไม่หมดอีก เรณูตั้งใจจะขอครูเข้าไปขายที่โรงเรียน ขายเสร็จแล้วกลับมาบ้านเพื่อเตรียมทำของไว้ขายในวันพรุ่งนี้อีก

(กรงกรรม. 2560 : 88)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สำหรับคนที่มีฝีมือในการประกอบอาหาร เป็นอีกอย่างที่ได้เปรียบในการหาเลี้ยงชีพ เพราะสามารถทำขนมเพื่อนำออกมาขาย หารายได้ได้ แต่เนื่องจากการทำขนมหรืออาหารเพื่อขาย จำเป็นต้องทำในปริมาณมาก ดังนั้น การทำขนมคนเดียวเป็นเรื่องที่ไม่ถ่วงนักเท่าไร เพราะค่อนข้างใช้เวลาและใช้แรง จึงจำเป็นต้องมีความขยัน อดทนในการทำขนม นอกจากนี้ การค้าขายยังต้องรู้จักปรับตัวและคิดแผนการตลาดเพื่อให้สามารถขายขนมได้หมดตามเป้าหมายด้วย

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงนางย้อยได้ย้ายออกจากโรงสีแล้ว ก็ไปเปิดร้านโซห่วยอยู่ที่ตลาดชุมแสง มีเป้าหมายของตัวเอง และคิดหาวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายของเขา ดังตัวอย่าง

กระทั่งนางย้อยคลอดลูกคนที่สี่ หลังจากนางล้มถึง
แก่กรรมไปแล้ว นายหลักให้ก็ให้ทุนรอนบุตรชายคนเล็กพา
ครอบครัวขยับขยายมาเปิดร้านโชห่วยอยู่ที่ตลาดชุมแสง

ที่นี้นางเป็นเจ้าของเต็มตัว นางจึงทุ่มเทร่างกาย เพ็น
สติปัญญาที่มี ทำทุกวิถีทางที่จะทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ทรัพย์สิน
เพิ่มพูนโดยนางตั้งใจไว้ว่าในบรรดาลูกสะใภ้ของนาย หลักให้
และนางชกเพ็งนั้น นางจะต้องขึ้นชื่อว่าเป็นคนเก่งที่สุด แม้ว่านาง
จะเป็นคนไทยแท้ก็ตามที

(กรงกรรม. 2560 : 17-18)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การจะเปิดร้านค้าปลีกหรือร้านสะดวกซื้อ จำเป็นต้อง
ใช้ต้นทุนสูง และนอกจากนี้ ยังต้องมีความเข้าใจในการค้าขาย การวางแผนการตลาดที่ดีเพื่อพัฒนา
ร้านค้าให้มั่นคงและเติบโตไปเรื่อย ๆ สามารถต่อยอดในรุ่นต่อไปได้ เพราะฉะนั้นความรู้ความเข้าใจ
ในการทำธุรกิจและความมุ่งมั่นพัฒนาจึงเป็นเรื่องสำคัญ

6) ครู

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงครูใหญ่ เป็นคนที่สำคัญ
ของอำเภอ ได้รับความเคารพจากชาวบ้าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ดังตัวอย่าง

ส่วนครูใหญ่มีความโอบอ้อมอารี แก่เหมาะสมกับอาชีพนี้
เป็นอย่างยิ่งเข้าใจเด็ก พร้อมให้คำปรึกษาได้ทั้งในและนอกรั้วโรงเรียน
ต่างจากครูบางคนที่ถือว่าหน้าที่ของตนมีเพียงแคในโรงเรียน
เท่านั้น

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2560 : 51)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพครูนั้นเหมาะสมกับคนที่มีความอดทน ใจเย็นใจกว้าง
พร้อมเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนหรือคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือผู้ใหญ่ก็รับฟังได้เสมอ
ไม่ใช่เพียงให้ความรู้เฉพาะในชั่วโมงเรียนแต่ยังสามารถให้ความสำคัญ อบรมสั่งสอนเรื่องอื่น ๆ ด้วย
เพราะฉะนั้นครูที่มีลักษณะดังนี้จึงมักจะได้รับ ความชื่นชมและความเคารพนับถือจากเด็กนักเรียน
เป็นส่วนใหญ่ และนั่นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนที่เป็นครูควรมี

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า คนไทยมีอาชีพหลากหลาย แต่ละอาชีพก็มีความแตกต่างกัน
มีอาชีพเกษตรกร ชาวประมงที่ต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ อาชีพช่างสร้างบ้าน
ช่างซ่อมรถที่การทำงานด้านการช่าง อาชีพครู พ่อค้าแม่ค้าที่ต้องมีความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวกับงาน
และอาชีพรับจ้างที่ต้องใช้ร่างกายด้วย ซึ่งความยากง่ายของงานที่ไม่เหมือนกัน รายได้ของแต่ละอาชีพ
มักจะขึ้นกับประสบการณ์และความชำนาญของแต่ละอาชีพ

3.1.4 การคมนาคมในสังคมไทย

การคมนาคม หมายถึง การเดินทางไปมาเพื่อติดต่อกันระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ สังคมไทยมีการคมนาคมหลากหลายทางเลือก ซึ่งการเดินทางนั้น ถ้าระยะไกลอาจจะต้องพึ่งพาความเร็วเพื่อความสะดวกรวดสบายและประหยัดเวลา ส่วนระยะทางสั้นนั้นก็อาจจะใช้การเดินทางหรือใช้พาหนะเพื่อให้ไปถึงจุดหมายได้ทันเวลาที่ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงการคมนาคมหลากหลายวิธีในสังคมไทย เช่น รถไฟ รถประจำทาง รถจักรยานยนต์ เรือ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) รถไฟ

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงว่ามีรถไฟที่เคลื่อนขบวนผ่านระหว่างหมู่บ้านคนไทยได้นั่งรถไฟไปต่างหมู่บ้าน จอดทุกสถานี และไม่ใช้เวลานาน สะดวกกว่าเมื่อก่อน ถ้าเป็นเด็ก ก็ไม่ต้องซื้อตั๋ว ดังตัวอย่าง

“รถไฟหยุดทำไมครับแม่”

“รถไฟหยุดที่สถานีให้คนลง” แม่ตอบ

“ซื้อสถานีอะไรครับ”

“สถานีกะเปียด จำไว้นะสิงห์” พ่อบอก ผมมองภายใน

สถานีมีคนยืนอยู่บนลิบคน

“ต่อไปจะเป็นสถานีทานพอ เราจะลงกันที่นั่น” แม่เป็น

คนบอกผม ขณะผู้โดยสารในขบวนรถพากันทยอยลงจากรถ และ

ผู้โดยสารที่รออยู่ในสถานีอีกห้าหกคนก็หอบหิ้วข้าวของก้าวสวน

ขึ้นมาเช่นกัน

(บ้านในโคลน. 2559 : 85)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สำหรับชาวบ้านในสังคมไทยมักจะเลือกใช้บริการของรถไฟ เพราะด้วยฐานะทางเศรษฐกิจคนไทยหลายคนยังไม่มีรถส่วนตัว รถไฟเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เพราะรถไฟมีเส้นทางผ่านหลายพื้นที่ หลายสถานี และไม่ใช้เวลาเดินทางนานนัก เดินทางค่อนข้างสะดวก และที่สำคัญราคาไม่แพงมากนัก รถไฟจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด

นอกเหนือจากข้อดีแล้วการคมนาคมโดยรถไฟนั้นก็ยังมีข้อเสียอยู่บ้าง เช่น มาไม่ตรงเวลาบ้าง ไม่มีที่นั่งโดยสาร ในนวนิยายนี้ได้กล่าวถึงสิงห์กับพ่อแม่ที่กำลังรอรถไฟกลับบ้าน แต่รถไฟมาไม่ตรงเวลา ดังตัวอย่าง

“พ่อเรารอนานแล้วนะครับ ทำไมรถไฟยังไม่มาอีกล่ะ”

พ่อที่นั่งบนบุหรืลงพื้นแล้วเอาปลายเท้าขยี้ พ่อมองนาฬิกาหน้าช่อง

ขายตั๋ว

“ใช้รถไฟมาช้า ลีบเอ็ดโมงแล้วแต่ยังไม่ถึง รถไฟ
คงเสียเวลา เราต้องรอดต่อไปอีกสักนิด”

“รถไฟเสียเวลาอย่างไรครับ”

“รถไฟเสียเวลาก็คือ รถไฟมาไม่ตรงเวลาที่กำหนดไว้ในตัว”

(บ้านในโคลน. 2559 : 107)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ข้อเสียของการใช้บริการโดยสารรถไฟ คือ บางครั้งรถไฟมาไม่ตรงเวลาที่กำหนด เนื่องจากรถไฟเป็นการเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างชุมชนต่าง ๆ มีการทำทางข้ามเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน ซึ่งบางครั้งก็ก่อให้เกิดอุบัติเหตุรถไฟชนรถประเภทอื่น ๆ และสัตว์ ที่เดินทางผ่านรางรถไฟ เพราะรถไฟไม่มีการหักหลบ เพราะมันต้องอยู่บนราง อีกทั้งตัวรถไฟที่นำมาให้บริการไม่มีความทันสมัย จึงส่งผลให้การเดินทางช้า ทำให้ผู้โดยสารเสียเวลา

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงผู้คนที่ไปต่างอำเภอหรือต่างท้องถื่นมักจะเลือกทางรถไฟ อย่างที่เรณูกับน้องสาวนั่งรถไฟกลับบ้านที่ต่างจังหวัด ดังตัวอย่าง

ขึ้นรถไฟมาแล้วเรณูก็ซื้อข้าวเหนียวเนื้อทอดสองห่อไก่
ย่างสองไม้อีกรองอีกสองกระป๋องให้น้องสาวและตนเองกิน
ระหว่างที่รถไฟวิ่งล่องใต้ซึ่งจะต้องผ่านสถานีคลองปลากด สถานี
ทับกฤช และเธอจะต้องลงที่สถานีปากน้ำโพแล้วพากันเดินกลับบ้าน

(กรงกรรม. 2560 : 95)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยนิยมเดินทางด้วยรถไฟ เนื่องจากเส้นทางรถไฟมีความสะดวกสบายในการเดินทาง รถไฟวิ่งผ่านชุมชนหลายแห่ง มีหลายสถานีให้ลง ยิ่งกว่านั้นบนรถไฟยังอนุญาตให้กินอาหาร เครื่องดื่มด้วย ดังนั้นจึงไม่ต้องกลัวอดอาหารระหว่างทาง ซึ่งเป็นการคมนาคมที่เหมาะสมกับคนที่ไม่มียานต์ส่วนตัวหรือคนที่ฐานะยากจน

2) เรือ

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงสมหวังต้องนั่งเรือไปทำงานทุกวัน หากไม่มีเรือจะลำบากเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่าง

“อันนี้กว่าอะไรบังก็รีบ ๆ หน่อยสิ ตอนดึกเรือหมดกลับ
บ้านลำบากตายเลย”

บ้านของหล่อนกับสมหวังอยู่ริมคลองไม่มีถนนตัดผ่านจึง
ต้องนั่งเรือเข้าบ้านปกติสมหวังจะนั่งเรือของหัวหน้าคนงานที่ขับ
เรือรับส่งคนงานทุกวันแต่มาระยะหลังสมหวังมักกลับคนเดียวและ
กลับช้ากว่าเดิม

(ทางบุญ. 2559 : 68)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เรือเป็นพาหนะการเดินทางคมนาคมที่สำคัญอย่างมาก สำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ริมคลองในอดีต การเดินทางสัญจรมักต้องพึ่งพาเรือ บางคนจึงต้องมีเรือส่วนตัว เนื่องจากในหลายพื้นที่ยังไม่มีถนนตัดผ่าน การเดินทางของคนที่อยู่ริมคลองนั้นก็ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากเรือรับส่งผู้โดยสารจะมีเวลาให้บริการที่จำกัด หากทำงานดึกและไปไม่ทันเวลาปิดบริการก็จะไม่มีเรือให้ใช้เดินทาง ส่งผลให้คนที่ทำงานไกลและจำเป็นต้องเดินทางด้วยเรือต้องเร่งรีบทำงาน และเดินทางไปใช้บริการเรือให้ทันเวลา

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงศักดิ์มีเรือส่วนตัว เมื่ออาชีพกับอาชามีเรื่องวิวาทกัน จะไปหาอาจารย์สมมติเพื่อหาคำตอบที่ต้องการ เรือจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ศักดิ์จึงขับเรือไปส่งสองพี่น้องไปหาอาจารย์สมมติ ดังตัวอย่าง

*เรือของศักดิ์พาสองพี่น้องมาถึงท่าหน้าบ้านอาจารย์
สมมติ ซึ่งเรือหางยาวจอดอยู่เป็นแพประหนึ่งว่าบ้านหลังขนาด
กะทัดรัดนั้นมิ่งงานบุญ*

(กรงกรรม. 2560 : 775)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เรือเป็นอีกหนึ่งพาหนะสำหรับใช้เดินทางไปตามแม่น้ำ โดยที่ไม่ต้องขับรถหรือเดินทางอ้อมจากเส้นทางอื่น ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะมีเรือส่วนตัวเป็นพาหนะสำหรับเดินทาง หรือใครที่ไม่มีเงินพอที่จะซื้อก็จะเช่าเรือมาใช้ ดังนั้น เรือจึงถือเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สะดวกต่อการคมนาคมของคนไทย

3) รถกระบะ

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึงหลิว ฉมและลูกเรืออีกหลายคน นั่งรถกระบะไปที่ทำงาน ดังตัวอย่าง

*รถกระบะสองคันพร้อม ก่อนที่ทุกคนจะก้าวขึ้นไปรวมกัน
ในด้านท้ายหลิวถามความสมัครใจว่าใครอยากไปนั่งหน้ารถอีกคันใหม่
จะได้เป็นเพื่อนคุยกับคนขับบ้าง ขณะหลายคนลังเล ฉมปลื้มตัว
ก้าวขึ้นไปพร้อมกระเป๋าสตางค์*

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 30)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยานพาหนะในการคมนาคมอีกหนึ่งอย่างที่สำคัญ และเป็นที่ยอมรับใช้เดินทาง คือ รถกระบะ เพราะนอกจากรถกระบะจะสามารถให้คนนั่งโดยสารได้หลายคนแล้ว ด้านหลังของรถยังสามารถบรรทุกสิ่งของต่างสำหรับเคลื่อนย้ายได้อีกด้วย และสังคมไทย มักจะมีความเห็นอกเห็นใจ เป็นห่วงความปลอดภัยของคนขับรถและผู้ร่วมทาง ทำให้มีการเชิญชวนมานั่งข้างหน้า ข้างคนขับรถ โดยที่จริงแล้วมีสาเหตุเพื่อป้องกันการหลับในของคนขับรถได้

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงลุงศักดิ์และชาวบ้านอีกหลายคน มีรถกระบะ รถกระบะเป็นพาหนะการเดินทางคมนาคมที่สำคัญอย่างมากสำหรับชาวบ้านที่มีสวน ดังตัวอย่าง

ชาวตำบลทั่วไปต่างหากที่ใช้รถกระบะกันอย่างแพร่หลาย
ชาวสวนมีไว้ในครอบครองกันทั้งนั้น เป็นตัวเลือกแรกหากจะมีรถ
สักคัน นอกเหนือไปจากมอเตอร์ไซค์ เพราะจำเป็นต้องใช้ในการ
ขนส่งผลิตผล

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2560 : 40)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยานพาหนะที่สำคัญนอกเหนือจากรถจักรยานยนต์นั้น ก็คือรถกระบะ รถกระบะเป็นที่นิยมมากในสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพที่จำเป็นต้องบรรทุกของปริมาณมาก เช่น ชาวสวน ชาวไร่ กรรมกร เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีรถกระบะมาช่วยเคลื่อนย้ายสิ่งของ จะทำให้การทำงานมีความลำบากมาก ดังนั้น รถกระบะจึงสำคัญต่อผู้ประกอบการอาชีพ ชาวสวน ชาวไร่ อย่างมาก

4) รถจักรยานยนต์

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงคนในสังคมไทยส่วนใหญ่มีรถจักรยานยนต์ เป็นของตนเอง รถจักรยานยนต์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกของการเดินทางของคนไทย เนื่องจากถนนยังคงเป็นถนนลูกรังจึงค่อนข้างแคบ และคนไทยสมัยก่อนก็ไม่ค่อยเดินทางไกลมากนัก ดังตัวอย่าง

สายลมปะทะใบหน้า สองมือผมวางจับบนถังน้ำมันไว้แน่น
พอกำลังขับมอเตอร์ไซค์พาเรามุ่งหน้าไปบ้านแม่เฒ่า รถเคลื่อน
ด้วยความเร็วต่อเนื่อง น่องหลับปุ๋ยในอ้อมอกแม่ ผมยิ่งตื่นเต้นและ
อยากไปให้ถึงสถานีรถไฟเร็ว ๆ

(บ้านในโคลน. 2559 : 79)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่มักจะเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ เพราะรถจักรยานยนต์มีราคาถูกซื้อได้ง่ายกว่ารถยนต์ และคนไทยสมัยก่อนมักจะไม่ค่อยได้เดินทางไปไกลมากนัก ระยะทางสั้นนั้นก็อาจจะใช้รถจักรยานยนต์เพื่อให้ไปถึงจุดหมายได้ทันท่วงที เพราะฉะนั้นรถจักรยานยนต์จึงเป็นทางเลือกหลักของการเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ของคนไทย เนื่องจากเดินทางค่อนข้างสะดวก ไม่จำเป็นต้องเสียเวลารอรถโดยสารเป็นเวลานาน

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึงไต้พจน์ซึ่งรถจักรยานยนต์ไปที่ทำงานเสมอ ดังตัวอย่าง

ไต้พจน์ขี่มอเตอร์ไซค์มาพร้อมเมียของแกที่นั่งซ้อนท้าย
เป็นวิถีเดินทางที่แกปฏิบัติมาตั้งแต่อยู่เรืออวนซั้ง พอแกก้าวลงเรือ
เมียของแกก็ขี่มอเตอร์ไซค์กลับบ้าน

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 105)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่มีความสะดวกสบาย
ในการเดินทางเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะใช้เดินทางในระยะทางที่ไม่ไกลมาก อีกทั้งยังมีราคาไม่สูง ผู้คน
ส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้ และการเรียนการขับขี่สามารถฝึกได้ง่ายกว่ารถยนต์ ดังนั้น คนในสังคมไทยส่วน
ใหญ่มักจะมีรถจักรยานยนต์อยู่ในครอบครั้ว ไว้สำหรับเดินทางไปกลับจากที่ทำงานกลับบ้าน

5) รถประจำทาง

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงอุสมานไปโรงเรียนและกลับบ้านต้องนั่งรถประจำทาง
ดังตัวอย่าง

รถเมล์คันที่อุสมานจะโดยสารกลับบ้านแล่นมาจอด
ชายหนุ่มขยับกระเป๋าสะพายที่มีตำราเรียนและเอกสารให้เข้า
ที่ก่อนจะก้าวขึ้นไป เสียงกระเป๋ารถเมล์ร้อง.. ชิดใน ชิดใน ทำให้
เขาขยับตามไปเรื่อย ๆ อย่างรู้หน้าที่เพื่อแบ่งปันที่นั่งให้กับคนอื่น
และพบว่าตัวเองค่อย ๆ เลื่อนมายืนโหนราวรถเมล์อยู่ตรงด้านท้าย
ซึ่งมีนักเรียนช่างกลนั่งกันมาสามสี่คน

(ทางบุญ. 2559 : 68)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการคมนาคมอีกทางเลือกหนึ่งในสังคมไทย นั่นคือ
รถประจำทาง ซึ่งเป็นอีกทางเลือกของการคมนาคมที่สำคัญสำหรับผู้คนมากมายที่จำเป็นต้องเดินทาง
มีผู้โดยสารหลายคน que เลือกใช้บริการรถประจำทาง เนื่องจากรถประจำทางมีเส้นทางเดินรถค่อนข้างมาก
ไปไหนมาไหนค่อนข้างสะดวก และอีกสาเหตุคือค่าโดยสารรถประจำทางซึ่งมีราคาไม่แพง จำนวน
ผู้โดยสารที่มีมาก ส่งผลให้ที่นั่งบนรถประจำทางมักจะไม่มีเพียงพอ มีผู้โดยสารหลายคนที่ต้องยืน
เนื่องจากที่นั่งไม่เพียงพอ และในบางครั้งการใช้รถประจำทางก็เสี่ยงต่ออันตรายจากกลุ่มคนบางกลุ่มที่
อาจก่อเรื่องทำให้ได้รับอันตรายไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การคมนาคมในสังคมไทยมีหลายประเภทเพื่อรองรับ
กลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินที่แตกต่างกัน เช่น รถไฟ เรือ และรถประจำทาง เป็นต้น ที่มีค่าบริการ
ไม่แพงเพื่อรองรับกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย และสำหรับผู้ที่มีรายได้มากก็ซื้อรถจักรยานยนต์ไว้ใช้เองได้
คนในสังคมไทยจึงมีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลายและสะดวกสบาย

3.2 ครอบครัวยุคใหม่ในสังคมไทย

ครอบครัว แม้เป็นสถาบันหน่วยย่อยที่สุดในสังคม แต่เป็นหน่วยย่อยที่เป็นรากฐานและพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เริ่มจากการพัฒนาเสริมสร้างสมาชิกในครอบครัว เช่น การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรหลานในครอบครัวให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของครอบครัวไทย ความรักของสมาชิกในครอบครัว การสั่งสอนลูกหลานของคนในครอบครัวไทย ดังนี้

3.2.1 โครงสร้างของครอบครัวไทย

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของครอบครัวไทย ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว การมีลูกมากกว่าหนึ่งคน ดังนี้

1) ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว

ผู้ชายมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อครอบครัวมีหน้าที่เลี้ยงครอบครัว เป็นคนที่ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว เพราะฉะนั้นผู้ชายจะเป็นผู้นำของครอบครัว ต้องมีหน้าที่นำพาครอบครัวของตนเองให้เจริญก้าวหน้า

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงครอบครัวสมหวัง สมหวังเป็นผู้นำครอบครัวเป็นผู้ตัดสินใจในทุกปัญหา ดังตัวอย่าง

สมหวังเรียนรู้มาตั้งแต่เริ่มจำความได้แล้วว่า ที่นี้...

ผู้ชายจะได้สิทธิพิเศษเหนือผู้หญิง ได้อำนาจ ได้เป็นผู้นำครอบครัว

เป็นผู้ตัดสินใจในทุกปัญหา แต่การเป็นผู้นำนั้นสิ่งที่ติดตามมาอย่าง

ไม่อาจเลี่ยงได้คือความรับผิดชอบต่อครอบครัวของตนเอง

(ทางบุญ. 2559 : 68)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ในสังคมไทยผู้ชายมักเป็นผู้นำของครอบครัว ผู้ชายในสังคมไทย มักจะได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่เด็กให้ต้องเป็นผู้นำที่สามารถดูแลครอบครัวได้ หลายครอบครัวจึงให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่ก็ต้องรับภาระหน้าที่หลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ผู้นำของครอบครัวจึงมีความหมายรวมถึงภาระหน้าที่ในการเลี้ยงครอบครัวด้วย และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ได้ การเป็นผู้นำครอบครัวจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะต้องมีหน้าที่ในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัวและดูแลรับผิดชอบแทบทุกอย่างในครอบครัว

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงชาวบ้านในตำบลมีความเชื่อที่ยึดถือมานานว่า ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว ดังตัวอย่าง

ชาวบ้านในตำบลยังถือคติแบบเก่า คือ ปล่อยงานบ้าน

ให้เป็นภาระของเพศหญิง ส่วนเพศชายก็หันไปทำอย่างอื่นที่

ยิ่งใหญ่กว่า ซึ่งจะเป็นอะไรนั้นเอาเข้าจริงผมไม่ค่อยเห็นผลงาน
เป็นชิ้น เป็นอัน เดว่าพวกเขาคงหมายถึงการเป็นผู้นำของ
ครอบครัวกระมัง

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 99)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ความคิดของชาวบ้านยังถือคติแบบเก่าอยู่ โดยมองว่าผู้ชาย
ควรเป็นผู้นำของครอบครัว ซึ่งจะออกไปทำงาน ทำธุระข้างนอกที่ไม่ใช้งานบ้านเพราะมองว่างานบ้าน
เป็นงานของผู้หญิง จึงปล่อยให้เป็นที่ของผู้หญิงทำ นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าต่างฝ่ายต่างยินยอม
และยอมรับในหน้าที่ของตนเอง

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงครูใหญ่เป็นผู้นำที่ดีของ
ครอบครัว สมาชิกในครอบครัวนับถือครูใหญ่เป็นอย่างมาก ดังตัวอย่าง

สิ่งที่น้ำหมายพูดไม่ต่างจากความเป็นจริงแม้แต่น้อย พี่พล
รักครูใหญ่มากกว่าครูน้อยเสียอีก อาจเพราะครูใหญ่เป็นเพศ
เดียวกัน ทั้งยังเป็นหัวหน้าครอบครัว มีบุคลิกของความเป็นผู้นำ
พี่พลเลยซึมซับตรงจุดนั้นไปใช้ภายนอก หากไม่เหิมเกริมวัด
รอยเท้าผู้ที่ตนนับถือ

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 27)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ในสังคมไทยผู้ชายถูกตั้งให้เป็นผู้นำของครอบครัว และหาก
ในครอบครัวมีลูกชาย ลูกชายก็จะมองผู้เป็นพ่อหรือผู้ชายที่อาวุโสกว่าเป็นตัวอย่าง เนื่องจากผู้ใหญ่
ที่เป็นเพศเดียวกัน เป็นทั้งหัวหน้าครอบครัว มีความเป็นผู้นำสูงและมีบุคลิกที่ดีดูน่าเคารพนับถือ
ซึ่งจะทำให้ลูกเคารพและเชื่อฟัง แล้วยังทำให้คนอื่น ๆ อยากปฏิบัติตัวตามด้วย

2) การมีลูกมากกว่าหนึ่งคน

ครอบครัวไทยสมัยก่อนนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน เพราะเชื่อว่าครอบครัวที่มีลูกหลาน
หลายคนจะเป็นครอบครัวที่มีความสุข และคำสอนของศาสนาอิสลามก็สนับสนุนให้มีลูกหลายคน
โดยเชื่อว่า การมีลูกมากย่อมดีกว่าการมีลูกน้อย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงโนรีกับสมหวังได้แต่งงานกันและมีลูกสองคน แม่ของ
สมหวังรู้สึกว่าการมีลูกสองคนเป็นเรื่องที่ดี แต่การที่โนรีกับสมหวังยังไม่ค่อยมีเงิน การที่ต้องเลี้ยงลูก
สองคนจึงค่อนข้างลำบาก ดังตัวอย่าง

“จะดีจะห่าง ออกมาแล้วก็ต้องเลี้ยงกันไป สมัยพ่อแม่ปู่ย่า
ตายายยังเลี้ยงลูกหลานมาได้ตั้งพะเรือ ทำไมกันกะแค่ลูกสองคน
พวกมึงบ่นกันแล้วว่าเยอะ”

นางเปรยออกมาเป็นเชิงปราม ความคิดเห็นที่นางสรุป
แล้วว่า “นอกกลุ่มนอกทาง”

มุสลิมถือว่าทุกคนเกิดมาต้องแต่งงาน มีครอบครัว อันเป็น
ความสมบูรณ์แบบของชีวิตคน ลูกที่เกิดจากการแต่งงานถูกต้อง
ตามหลักศาสนา คือลามที่อัลเลาะห์ประทานแก่ตน การมีลูกมาก
จึงเท่ากับมีลาภมาก และเป็นการไม่ถูกต้องที่จะไม่ให้ลูกมาเกิด

(ทางบุญ. 2559 : 37)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงครอบครัวชาวไทยมุสลิมในสังคมไทยสมัยก่อนมักจะ
นิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน เนื่องจากคนมุสลิมถือว่าการมีลูกมากเท่ากับมีลาภมาก ยังสะท้อนถึง
การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครอบครัวในปัจจุบันที่ต่างจากอดีตและความแตกต่างทางมุมมอง
ความคิดของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่ายังเชื่อในเรื่องการมีลูกมากย่อมดีกว่าการมีลูกน้อยโดยยัง
มองที่สภาพแวดล้อมสังคมในอดีตที่การเลี้ยงดูลูกหลานหลายคนยังไม่ใช้เรื่องยาก แต่เมื่อสภาพ
สังคมเปลี่ยนแปลงไป ค่าครองชีพที่สูงขึ้นส่งผลต่อคนรุ่นใหม่ ทำให้การต้องดูแลลูกหลายคนมีความลำบาก
ขึ้นมาก จนถึงกับมีลูกแค่ 2 คนก็จะเลี้ยงดูไม่ไหวแล้ว

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงครอบครัวเรณู แม้ว่าป็นครอบครัวที่ยากจน แต่ก็
มีลูกทั้งหมด 10 คน ดังตัวอย่าง

เรณูบอกกับเขาวว่า เธอเกิดในครอบครัวยากจนข้นแค้น
มีพี่น้องนับทั้งตัวเธอด้วยมีจำนวนสิบคน ความรู้ก็มีเพียงชั้น
ประถม ๔

(กรงกรรม. 2560 : 14)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยในอดีตโดยส่วนใหญ่นิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน
สำหรับคนกลุ่มนี้ที่มีฐานะยากจน ได้รับการศึกษาน้อย และขาดความรู้เรื่องการคุมกำเนิด ทำให้มีลูก
เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ในกลุ่มคนเหล่านี้ การมีลูกหลายคนทำให้การใช้ชีวิตมีความลำบากมาก
ยิ่งขึ้น รวมถึงไม่สามารถให้การศึกษาลูก ๆ ได้อย่างทั่วถึงด้วย แต่ข้อดีของการมีลูกหลายคน คือ ลูก ๆ
สามารถช่วยพ่อแม่ทำงานหาเลี้ยงชีพได้

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงครอบครัวนางย้อย นางย้อยแต่งงานกับนายหลักแข็ง
แต่แม่สามีเป็นคนจีน ซึ่งไม่ชอบนางย้อย นางย้อยกับสามีจึงอยากมีลูกหลายคนเพื่อเปลี่ยนความคิด
ของแม่ตนเอง และเมื่อมีลูกสี่คนแล้ว ทั้งสี่คนเป็นผู้ชายด้วย ทำให้นางย้อยได้เปลี่ยนสถานะ
ดังตัวอย่าง

นางย้อยมีลูกชายกับนายหลักแข็ง แซ่แบ้ หรือ ‘เจ๊กแข็ง’

ถึงสี่คน

ลูกชายทั้งสี่คนนี้แหละที่เปลี่ยนสถานะของนางย้อย
คนหนองนมวัวลูกสาวชานาให้เป็น ‘เจ้าแม่เนี้ย’ ในปัจจุบัน
เพราะหลังจากที่นางย้อยคลอดปฐม ‘นางลิ้ม’ อาม่าหรือย่าของเจ๊ก
เซ็งก็มองหลานสะใภ้คนไทยด้วยสายตาที่เปลี่ยนไป จากที่เคย
ดูแคลน รังแกรังคัต ก็กลับมีเมตตา ยกย่อง จัดหาหยูกยามาบำรุง
ร่างกาย

(กรรกรรม. 2560 : 17)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่แต่งงานกับลูกคนจีน มักจะได้รับอิทธิพล
ทางวัฒนธรรมจีนเรื่องการมีลูกหลายคนและอีกทั้งคนจีนนิยมมีลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะมองว่า
ผู้ชายจะสามารถสืบทอดตระกูลได้ในอนาคต ซึ่งโดยทั่วไปแม่สามีคนจีนบางกลุ่มอาจจะมีทัศนคติที่
ไม่ค่อยดีต่อลูกสะใภ้คนไทย แต่เมื่อลูกสะใภ้มีลูกชายหลายคนแล้ว ทำให้แม่สามีเปลี่ยนมุมมอง
และเปลี่ยนท่าทีที่ดีขึ้น ดังนั้น การมีลูกหลายคนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้ดีขึ้นได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า โครงสร้างของครอบครัวในสังคมไทย ผู้ชายมักจะเป็น
ผู้นำของครอบครัว มีหน้าที่นำพาครอบครัวของตนเองให้เจริญก้าวหน้า มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อ
ครอบครัว เลี้ยงดูครอบครัว เป็นคนที่ต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว นอกจากนี้ ครอบครัว
ไทยมักนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน

3.2.2 ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย

ครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญ สมาชิกในครอบครัวจึงต้องรู้จักรับผิดชอบ และปฏิบัติ
หน้าที่ของตนเป็นอย่างดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวก็ถือเป็นพลังในการสร้างความสุขให้แก่
ทุกคนในครอบครัว นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนถึง
ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย ดังนี้

1) ความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก

ความรักที่พ่อแม่มีต่อลูกเป็นสิ่งที่ไม้อาจปฏิเสธได้ว่า โดยทั่วไปพ่อแม่ทุกคนย่อมรักลูก
ของตน แม้มุมมองและวิธีการแสดงออกของความรักจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคลก็ตาม พ่อแม่
บางคนอาจคิดว่าการตามใจลูกทุกอย่างคือการให้ความรักกับลูก ในขณะที่บางคนอาจคิดว่าการหวังดี
ให้สิ่งที่ดีที่สุดต่อลูกคือการเข้มงวดควบคุมลูกให้ไปตามวิถีที่ตนเองกำหนดไว้ให้ ซึ่งมุมมองความคิดเหล่านี้
สามารถส่งผลดีและผลเสียต่อลูก ๆ ได้ทั้งสิ้น

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงโนริกับสมหวังสองคนผัวเมียรักลูกทุกคน ลูกอยาก
เรียนอะไรสองคนผัวเมียก็พยายามหาเงินส่งลูกไปเรียน ดังตัวอย่าง

“ลูกมันไม่รับรู้หรอกว่าเราลำบากกันแค่ไหน”

ลูกอยากได้สิ่งใด หากสามารถให้ได้สองคนผิวเมียไม่เคย
รั้งรอ ด้วยความหวังว่าการทุ่มเทให้ลูกคือการสร้างอนาคตให้
นั่นเอง

“ปีนี้อุสมานมันจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว ถ้ามันเรียน
หมอเราต้องหาเงินให้มากกว่านี้นะแก”

สมหวังกะการณ์เรียนแพทย์ต้องใช้เงินมากมาย แต่ไม่ว่า
อย่างไร เขาก็ต้องหาเงินมาจ่ายให้ได้ ขอแต่ให้อุสมานสอบได้
เท่านั้นเอง

(ทางบุญ. 2559 : 37)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกของความรักอย่างถูกต้องของพ่อแม่ที่มีต่อ
ลูก ๆ ของตน โดยไม่ใช่การตามใจลูกทุกอย่าง หรือควบคุมบังคับให้ลูกต้องเป็นไปอย่างที่ตนเอง
ต้องการทุกอย่าง แต่เป็นการสนับสนุนลูกให้ประสบความสำเร็จในเรื่องการเรียน ในสาขาที่ลูกต้องการ
ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีถูกต้อง แม่ตนเองต้องลำบากเพียงใดก็ตาม ด้วยความหวังที่จะเห็นลูก ๆ มีอนาคตที่ดี
ไม่ต้องลำบากขัดสนเหมือนอย่างตน อีกทั้งยังเป็นที่ยังเป็นที่พึ่งช่วยดูแลพ่อแม่ยามแก่เฒ่าได้ด้วย

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงครอบครัวสิงห์ มีสมาชิกหลายคน ปู่ย่า พ่อแม่
พี่น้องทั้งหมด 6 คนอยู่ด้วยกัน ทุกคนรักกัน ช่วยเหลือกัน ทำหน้าที่ของตนเอง ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข
ผู้ใหญ่รักลูกหลานและดูแลอย่างดี ดังตัวอย่าง

“แม่บอกว่าสิงห์อยากได้ พ่อเลยซื้อมาให้ ”

ผมกระโดดเข้ากอด พ่ออุ้มผมขึ้นไปหอมแก้ม ผมหอมพ่อ
กลับอย่างมีความสุขที่สุด พ่อยกผมขึ้นนั่งบนอาน ถึงผมจะยังถือ
จักรยานไม่เป็น แต่ก็ไม่ทำให้ผมล้ม จักรยานมีล้อเล็ก ๆ ด้านหลัง
สองล้อช่วยค้ำเอาไว้ แต่ผมยังไม่ค่อยมั่นใจ ไม่กล้าจะถีบมันออกไป
พ่อบอกให้ตั้งหัวให้ตรง ผมทำตาม พ่อจับรั้วท้ายประคองให้ผม
ค่อย ๆ ถีบ

(บ้านในโคลน. 2559 : 139)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวที่มีความสุขและอบอุ่น
ไปด้วยความรัก ความรักของสมาชิกในครอบครัวแสดงผ่านการกระทำ ความรักที่พ่อแม่ต่อลูก
คือ ลูกอยากได้อะไรก็พยายามหามาให้ แม่บ้านจะไม่ค่อยมีเงินทอง จักรยานที่ซื้อมาก็ถูกใจและเหมาะสม
กับลูก ๆ เมื่อลูกไม่ค่อยมั่นใจในการเริ่มขี่จักรยาน พ่อก็ช่วยจับท้ายรถประคองให้ลูกค่อย ๆ ถีบ
สะท้อนให้เห็นถึงครอบครัวที่มีความสุข สมาชิกในครอบครัวรักและดูแลกันเป็นอย่างดี

ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงครอบครัวนางย้อยมีลูก 4 คน ทั้งหมดเป็นลูกชาย นางย้อยรักลูกทุกคน เมื่อลูกอยากได้อะไร นางย้อยจะทำให้ ดังตัวอย่าง

เพราะมีแต่ลูกชาย นางย้อยจึงคุ้นชินกับคำพูดของลูก ๆ ทำนองว่าอยากให้แม่ทำอะไรให้กิน และแม่อย่างนางย้อย แม้จะเหนื่อยยากจากการทำมาหากินพร้อมจะ ‘เนรมิต’ ของกินตามความต้องการของลูกของฝั้ว ด้วยคิดเพียงว่าลูกกินอิ่ม นอนหลับ แม่ก็พลอยมีความสุขไปด้วย

(กรงกรรม. 2560 : 122)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกของสังคมไทยนั้น เป็นความรัก ความสนิทสนม ที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ดังนั้น ความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นมีมากเหลือเกิน เพราะไม่ว่าลูกจะต้องการอะไร และไม่ว่าแม่จะเหนื่อยแค่ไหน แม่ก็พร้อมที่จะทำให้ลูกพอใจ เพียงแค่ได้เห็นคนที่รักมีความสุข แม่ก็มีความสุขด้วย

2) ความรักที่ลูกมีต่อพ่อแม่

นวนิยายที่นำเสนอแสดงถึงความรักและความกตัญญูต่อพ่อแม่เป็นหน้าที่ที่ลูกควรกระทำด้วยความเต็มใจ เป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ที่ได้เสียสละดูแลตนจนเติบโตใหญ่

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงอามีนะห์ ซึ่งเป็นลูกสาวของโนรี เป็นลูกสาวที่ได้ทำงานเป็นช่างทำผม ตอนที่ยังไม่ได้ทำงาน เธอก็บอกกับตัวเองว่า ต้องพยายามหาเงินช่วยพ่อแม่ เพราะไม่อยากให้พ่อแม่ลำบากอีก ในที่สุดอามีนะห์ก็ทำได้โดยยกเงินเดือนให้แม่ ดังตัวอย่าง

อามีนะห์เรียนจบคอร์สเสริมแล้ว และไปทำงานที่ใหม่ วันนี้เป็นวันเงินเดือนออก โนรีอารมณ์ดีเป็นพิเศษ เพราะลูกสาวหยิบยื่นเงินเดือนเดือนแรกให้ เป็นจำนวนเงินไม่น้อยทีเดียว จนทำให้โนรีตกใจ แต่อามีนะห์บอกหล่อนว่าให้เก็บไปผ่อนหนี้ โนรีจึงเสียบลงไปได้

(ทางบุญ. 2559 : 280)

จากตัวอย่างตอนนี้แสดงให้เห็นถึงความรักที่ลูกมีต่อพ่อแม่ผ่านการกระทำ โดยให้สิ่งที่พ่อแม่ต้องการแม้พ่อแม่ไม่ได้ร้องขอจากลูก และยังสะท้อนถึงความผูกพันห่วงใยซึ่งกันและกันระหว่างแม่กับลูก เห็นได้จากในตอนนี้นี่ลูกอยากช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของแม่ตน จึงมอบเงินให้เป็นจำนวนมาก แต่ขณะเดียวกันผู้เป็นแม่ก็ห่วงใยลูกกว่าหากช่วยแม่เป็นจำนวนเงินที่มากแล้ว ตัวลูกเองจะมีเงินเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตหรือไม่ จึงสะท้อนให้เห็นว่าต่างฝ่ายต่างรักและห่วงใยซึ่งกันและกันเพียงใด

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงหยองกับแก้วเป็นพี่น้องกันทั้งสอง ทำงานหนัก และใช้จ่ายอย่างประหยัดมาก เพื่อเก็บเงินให้พ่อแม่ใช้ ดังตัวอย่าง

บ้านเกิดและถิ่นที่จากมา เหมือนแก้วมือเรียกจากขอบฟ้า
 หยองกับแก้วใช้กระเป๋าดำเดินทางใบเดิม ข้าวของมีเพียงน้อย สองพี่น้อง
 ประหยัดอดออมอย่างถึงที่สุด เบิกเพิ่มจากเงินวัดก็เพื่อส่งกลับบ้าน
 ไปให้พ่อแม่ ส่วนแบ่งที่เหลือรวมกันสองคนกว่าแก้วหมื่นบาท
 หม่อมน้อยหัวหยิกกระเป๋าดำยืมเบิกบาน เงินจำนวนมากที่สุดในชีวิต
 เมื่อกลับถึงบ้านเกิด พอที่จะให้พ่อแม่เอาไปใช้ทำอะไรได้หลายอย่าง
 ไม่ว่าจะปลูกบ้านหลังใหม่หรือลงทุนการค้า ทำสวนและจัดงานบวช
 ให้พี่ชาย

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 289)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ความรักที่ลูก ๆ มีต่อพ่อแม่ก็นั้นก็มีมากเช่นกัน โดยในสังคมไทย ส่วนใหญ่ลูก ๆ จะรักและเป็นห่วงพ่อแม่ของตนเมื่อท่านอายุมากขึ้น ดังนั้น เมื่อลูก ๆ โตพอที่จะออกไปทำงานแล้ว มักจะทำงานและเก็บเงินไว้สำหรับให้เป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ที่เลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็ก ทำให้พ่อแม่ไม่ต้องทำงานหนักตอนอายุมากแล้ว

ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงครอบครัวนางย้อย ลูกของนางย้อยไม่เคยขัดใจกับพ่อแม่ ดังตัวอย่าง

ปฐมได้ยืมแม่เอ๋ยชื่นชมเรณูไม่ขาดปากก็ยิ้มกริม
 เพราะแววตาของแม่นั้นดูมีความสุข
 แม่มีความสุขเขาก็มีความสุข อะไรที่แม่เห็นดี พวกเขาก็ว่าดี
 ไม่เคยขัดกันมาแต่ไหนแต่ไร เพราะที่พ่อแม่เหนียวยากกันมามาก
 เป็นเพราะรักพวกเขาเหล่านั้นเอง พวกเขารู้กันดี

(กรงกรรม. 2560 : 303)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ที่ดีของแม่ลูก ไม่ได้เกิดจากเงินทอง แต่เป็นความรัก ความรู้สึกดี ๆ ที่มีต่อกัน อีกทั้งลูกยังเข้าใจและเชื่อฟังพ่อแม่ ทำให้ไม่เกิดการทะเลาะกันขึ้นอีกด้วย และเห็นได้ว่าตัวคนเป็นลูกนั้น มีความหวังดีต่อแม่ เมื่อเห็นว่าแม่มีความสุขกับสิ่งที่ได้รับ ลูกก็พร้อมจะยินดีไปด้วยเช่นกัน นั่นจึงเป็นความรักที่ลูกมีต่อแม่

3) ความรักระหว่างพี่น้อง

ความรักระหว่างพี่น้องในนวนิยายที่นำเสนอเป็นความรักที่บริสุทธิ์จริงใจของคนในครอบครัวเดียวกัน เป็นความรักความเสียสละที่แสดงออกเป็นการมอบสิ่งดีให้โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงโลลา ซึ่งเป็นพี่สาวของโนรี โลลารู้ว่าน้องอยากไปทำพิธีฮัจย์ แต่ไม่มีเงิน โลลาจึงตั้งใจเก็บเงินให้โนรีเพื่อเป็นค่าเดินทางไปทำพิธีฮัจย์ แต่สุดท้าย โลลากลับโดนรถชนเสียชีวิต สามีของโลลาจึงนำเงินนี้มาให้แกโนรี ดังตัวอย่าง

“เงินนี้เป็นส่วนที่โลลาตั้งใจเก็บไว้ให้แกสองคน” เขาบอก
น้ำเสียงและสีหน้าเลื่อนลอยพอ ๆ กัน “ขอมาฮัจด้วยที่ไม่ได้ให้แต่
แรก พูดตรง ๆ เลยก็คือ บังเอาเงินนี้ไปทำทุนหาเสียดีก่อน ตอนนี้มี
เงินแล้วเอามาคืนให้ อย่าโกรธนะ”

“ทำไมมากขนาดนี้”

“ตอนแรกก็ไม่มากเท่านี้หรอก โลลาตั้งใจให้เป็นค่า
เดินทางไปทำฮัจย์ แต่พอบังเอาไปหมุนก็เลยเหนียดไว้ว่าถ้าทำ
สำเร็จจะเต็มยอดให้จนเต็มพอให้แกสองคนไปทำฮัจย์ได้...”

(ทางบุญ. 2559 : 352)

จากตัวอย่างตอนนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่พี่อยากช่วยน้องผ่านความรักที่มีความเข้าใจในตัวน้องสาวด้วย ทั้งยังสะท้อนถึงจิตใจที่กว้างขวางของพี่สาวที่ไม่เพียงเก็บออมเงินให้น้องสาวเท่านั้น แต่ยังเผื่อแผ่เก็บออมเงินส่วนของน้องเขยด้วย เพราะเข้าใจในตัวน้องสาวอย่างดีว่าน้องสาว ไม่กล้าเดินทางคนเดียว ดังนั้น จึงยอมเสียสละยอมเหนื่อยมากขึ้นเพื่อเก็บออมให้เพียงพอสำหรับการเดินทางของคนสองคน เพื่อให้ความฝันของน้องสาวเป็นจริง

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงอามีนะห์กับอาลี ซึ่งเป็นพี่น้องสองคนที่ไม่เคยพูดคำว่ารักแก่กัน แต่ความจริงแล้ว พี่น้องสองคนนี้รักกันมาก แม้แต่อาลีทำเรื่องผิดกฎหมายต้องติดคุก พี่ก็ไม่ได้ทิ้งน้องไป ดังตัวอย่าง

หล่อนพูดทั้งน้ำตาว่า “นี่ไม่เคยบอกว่ารักแก ... แต่นี่รัก
แกนะ”

ขอบตาของอาลีแดงเรื่อขึ้น เขาพยายามกลบเกลื่อนด้วย
การหัวเราะเบา ๆ

“ไม่เอาน่า ... ทำเป็นซึ่งแบบนี้ เค้กกลับเข้าไปโดนเพื่อน
ลื้อแยชี”

“แกก็เป็นชะเจี้ย” หล่อนบ่นอุบอิบ พร้อมกับหยิบ
ผ้าเช็ดหน้าราคาแพงออกมาเช็ดน้ำตา โนรีมองการสนทนาของลูก
ทั้งสอง หัวใจของเธอเปี่ยมไปด้วยความรักและอ่อนโยน อย่างน้อย...
ลูกก็ไม่ทิ้งกัน

(ทางบุญ. 2559 : 355)

จากตัวอย่าง สะท้อนถึงธรรมชาติการแสดงออกความรักของคนไทยส่วนใหญ่ ซึ่งมักจะไม่ได้แสดงออกด้วยคำพูดว่ารัก รู้สึกเขินอายเมื่อต้องพูดคำว่ารักออกมา แต่มักจะแสดงออกโดยพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นความรักที่ผูกพันไม่ทอดทิ้งกัน แม้พี่น้องนั้นจะพลาดกระทำผิดความผิดก็ยังคงรัก ยังคงความเป็นพี่น้องกัน ไม่ตัดขาดความเป็นพี่น้อง ซึ่งก็ไม่ได้หมายถึงว่าจะเห็นด้วยกับความผิดนั้น แต่จะแนะนำและให้กำลังใจเพื่อให้เริ่มต้นดำเนินชีวิตต่อไป

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ยังกล่าวถึงเรณูกับวรรณมาเป็นพี่น้องกัน วรรณมาอยู่กับเรณู เรณูได้ทำเรื่องที่ไม่ดีมาหลายเรื่อง จนทำให้คนในชุมชนซุบซิบเกี่ยวกับเรื่องของเรณู ทำให้วรรณรู้สึกอายคนอื่น แต่ยังไม่ไว้วางใจไม่ได้รังเกียจเรณู ดังตัวอย่าง

“ถ้าเอาตามตรง ฉันก็รู้สึก... เอ้อ ...” วรรณรู้สึกว่ามี
มันพูดออกไปได้ยาก เห็นดังนั้นเรณูจึงบอกว่า

“อาย แกอายที่เป็นน้องสาวพี่ มาอยู่กับพี่ อายที่มีพี่ชั่ว ๆ
จนไม่อยากกินข้าวด้วย”

“ฉันอายคนอื่นก็จริง แต่ฉันไม่ได้รังเกียจพี่ หรือโกรธพี่
หรอกนะ ฉันห่วงพี่ต่างหาก ฉันคิดว่าพี่พี่ไลกับคนบ้านนั้น เขาคง
ไม่อยู่เฉย ๆ กันหรอก ป่านนี้ก็คงหาทางแก้ลำกันแล้วแหละ
พี่ต้องระวังตัวให้ดีนะ”

(กรงกรรม. 2560 : 401)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนเป็นพี่น้องกันแท้ๆ ไม่ว่าจะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเคยมีประสบการณ์อะไรที่ไม่ดีมาก็ตาม แต่อย่างไรความสัมพันธ์ของพี่น้องก็ไม่สามารถตัดขาดกันได้ ทั้งยังมีความเป็นห่วงซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ดังนั้น ไม่ว่าจะคนเป็นพี่หรือน้องจะอยู่ในสถานะใด อีกฝ่ายก็ยังคงรักและเป็นห่วงอยู่เหมือนเดิม

4) ความรักระหว่างสามีภรรยา

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติพ.ศ. 2560-2562 สะท้อนภาพความรักระหว่างสามีภรรยา ซึ่งเป็นความรักที่เกิดจากการใช้ชีวิตร่วมกัน เสียสละ ช่วยเหลือ ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน จนไม่อาจแยกจากกันได้

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงสมหวังกับโนรี ซึ่งทั้งสองคนนี้เป็นสามีภรรยา กันเมื่อเพิ่งแต่งงานกันแรก ๆ นั้นยังไม่ได้ชอบกันมาก แต่เมื่อทั้งสองคนได้ผ่านเรื่องมากมายมาด้วยกัน จึงทำให้ทั้งสองคนนี้รักกัน เมื่อถึงตอนนี้ ทั้งคู่ต่างก็ไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากกันและกันแล้ว อย่างตอนที่มิชโมยเข้าห้อง โนรีก็ไม่อยากให้สมหวังต้องเสี่ยงอันตรายเพียงคนเดียว ดังตัวอย่าง

“อยู่ในห้อง ...” เขาลังเลียงเบา ลงจากเตียงแล้วเดินย่อง
ด้วยปลายเท้าไปที่ประตูห้อง

โนรีไม่คิดจะทำตามคำสั่งอยู่แล้ว หล่อนล้วงมือลงไปหยิบ
 มีดดาบเล่มยาวที่หล่อนซ่อนไว้ใต้เตียงขึ้นมาถือไว้บ้าง แลเห็นคม
 ดาบขาววับอยู่ในความมืด ย่องตามไปยืนอยู่ด้านหลังเขา
 หล่อนไม่มีวันยอมให้สมหวังเสียงอันตรายคนเดียวอย่าง
 แน่นนอน

(ทางบุญ. 2559 : 180)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความรักความห่วงใยของสามีภรรยาที่ต่างฝ่ายต่างรักกัน
 ไม่ใช่ความรักแบบฝ่ายเดียว สะท้อนออกมาเมื่อประสบสถานการณ์ความเป็นความตาย ที่ต่างฝ่าย
 ต่างต้องการจะเสียสละเพื่ออีกฝ่าย อย่างในเนื้อหาตอนนี้ที่สามีต้องการสละชีวิตตนเองเพื่อปกป้องภรรยา
 ในขณะที่ภรรยาเองก็เป็นห่วง ต้องการร่วมเป็นร่วมตายกับสามี แสดงถึงการยินดีร่วมทุกข์ ร่วมสุข
 ไม่ทอดทิ้งกันของสามีและภรรยาคุณ

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงเจ้าแก้วแข่งกับนางย้อยเป็นสามีภรรยากัน
 สนับสนุนกันผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากมาด้วยกัน ซึ่งพวกเขารักกันโดยไม่คำนึงถึงรูปร่างหน้าตา
 ดังตัวอย่าง

จิตใจใหญ่เจ้าแก้วแข่งคู่ทุกข์คู่ยากของนางย้อยก็เดินเข้ามา
 ในร้าน เนื้อตัวนั้นยังคงมอมแมมเพราะทำงานหนักตั้งแต่เช้าจรดเย็น
 กลิ่นขี้หมูยังคงติดตัวอย่างที่นางย้อยคุ้นชิน แต่นางไม่เคยนึก
 รังเกียจเลยสักนิด แม้กาลเวลาจะทำให้รูปร่างหน้าตาของเขา
 เปลี่ยนไป แต่ความรักความห่วงใยที่มีให้กันไม่เคยเสื่อมคลาย
 ความรัก ความซื่อสัตย์ ความดีและความขยันขันแข็งของ
 เขาก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้นางย้อยใช้ชีวิตในทุกวิถีทางจนมีวันนี้
 มาได้

(กรงกรรม. 2560 : 48)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึง ความรักความสัมพันธ์ของคู่รักสามีภรรยาที่ดี ถึงแม้ว่า
 รูปร่างหน้าตาของฝ่ายตรงข้ามจะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาสักเพียงไหน ความสัมพันธ์ของพวกเขาก็ยังคง
 มั่นคงเหมือนเดิม และไม่ว่าจะต้องผ่านความยากลำบากแค่ไหนก็ยังคงรักกันอยู่ เนื่องจากต่างฝ่าย
 ต่างมีความรัก ความซื่อสัตย์ ความดี ความขยันขันแข็ง และฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยกัน ซึ่งเป็นตัวยึดเหนี่ยว
 ความสัมพันธ์ของคู่รักเอาไว้นั่นเอง

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย ไม่ว่าจะเป็น
 ความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก ความรักที่ลูกมีต่อพ่อแม่ ความรักระหว่างสามีภรรยา หรือความรักระหว่างพี่น้อง
 ต่างสะท้อนให้เห็นถึงความอบอุ่นและความผูกพันที่เหนียวแน่นของสมาชิกในครอบครัว

3.2.3 การอบรมสั่งสอนลูกหลานในครอบครัวไทย

แม้การเลี้ยงดูลูกหลานของครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานของแต่ละบุคคล แต่การอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานของตนเป็นคนดีมีคุณภาพ มีจริยธรรมจรรยาบรรณ รู้ผิดชอบชั่วดี มีจิตสำนึกที่ดี เป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นความรับผิดชอบของครอบครัวที่จะต้องอบรมสั่งสอนปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงการอบรมสั่งสอนลูกหลานอย่างถูกต้องเหมาะสมของบางครอบครัว ซึ่งสั่งสอนด้วยความรักและสติปัญญา ไม่ใช่ด้วยอารมณ์

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงสิ่งหักกับเพื่อนไปยิงนก ได้นกหนึ่งตัว แต่นกปีกหักก็เลยเอากลับบ้านรักษา ยาก็สั่งสอนหลานไม่ให้ฆ่าสัตว์ ดังตัวอย่าง

“ยิงมันทำไม ไม่สงสารมันบ้างหรือ เห็นไหมว่ามันเจ็บ”
 ย่าพูดเหมือนจะดุ แต่เป็นน้ำเสียงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งทำให้ผมรู้สึกผิด
 รู้สึกเสียใจขึ้นมา

“ทีหลังอย่ายิงมันอีก ยิ่งไปก็กินไม่ได้ บาบเวรเปล่า ๆ” ย่า
 พูดและสอนอีกหลายอย่างถึงเราสองจะไม่เข้าใจทั้งหมด แต่ผม
 เข้าใจว่าเราไม่ควรยิงนกอีก ยิ่งแล้วต้องมานั่งเฝ้าดูความเจ็บปวด
 ของมัน ต้องคอยดูว่ามันจะรอดหรือตาย รู้สึกไม่สนุกเหมือนตอน
 ยิ่งแค่เฉียด ๆ ให้นักตื่นหนี

(บ้านในโคลน. 2559 : 41)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า วิธีการสั่งสอนลูกหลานในนวนิยายเรื่องนี้สะท้อนภาพสมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ใหญ่ มีหลักการ มีเหตุผลในการสั่งสอนเด็ก ๆ เกี่ยวกับบาปกรรมที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ มีการใช้น้ำเสียงที่อ่อนหนักอ่อนเบา ไม่ใช่เสียงดังหรือตะคอก และให้เหตุผลที่เหมาะสมในการสั่งสอนเด็ก ไม่ใช่ใช้วิธีการดุด่าลูกหลานหรือใช้ความรุนแรง แต่เน้นให้ลูกหลานรู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำมากกว่าจะใช้ความรุนแรงทางอารมณ์

นอกจากย่าแล้ว ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงพ่อก็สั่งสอนลูกหลายอย่าง ทั้งเรื่องมารยาท เรื่องความเป็นผู้ชาย สอนว่าเป็นผู้ชายต้องเข้มแข็ง ไม่ร้องไห้ ดังตัวอย่าง

“พ่อไม่อยากให้มันตายหรอก แล้วพ่อก็ไม่อยากให้ลูกร้องไห้ด้วย”
 พ่อลูบหัวผมเบา ๆ “ลูกผู้ชายเขาไม่ร้องไห้ ลูกต้องเข้มแข็ง โตขึ้น
 จะได้เป็นนักมวย”

ผมเงยหน้าตอบพร้อมยกมือปาดน้ำตา

“ลูกอยากเป็นนักมวยใช่ไหม”

“ใช่ครับ พ่อผมอยากเป็นนักมวย”

“ถ้าอย่างนั้นต้องหยุดร้องคนจะเป็นนักมวยต้องเข้มแข็ง” คำพูด
ของพ่อทำให้ผมต้องกลืนน้ำตาให้หยุดไหล

(บ้านในโคลน. 2559 : 61)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงภาพสมาชิกครอบครัวที่มีความเป็นผู้ใหญ่ ค้นหาวิธีการสั่งสอนที่เหมาะสมกับเด็ก ๆ ให้มากที่สุด โดยการที่ใช้ความฝันของเด็ก ๆ เพื่อบอกและแนะนำเด็ก ๆ ว่าต้องทำอะไรให้บรรลุความฝันนั้นของตนเองได้ ซึ่งพฤติกรรมของตนเองและผู้ใหญ่จะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก ๆ เหล่านั้น พ่อเคยมีอาชีพเป็นนักมวย ถ้าหากว่าลูกอยากเก่งเหมือนกับพ่อก็จะต้องเข้มแข็งและอดทน

ในนวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ กล่าวถึงน้องแป้งลูกสาวลุงศักดิ์ทำน้ำหกโดนกางเกงของพี่กันต์ ลุงศักดิ์สั่งสอนลูกให้ขอโทษกันต์ ดังตัวอย่าง

“ขอโทษพี่เขาหรือยัง แป้ง พ่อสอนไว้ไม่ใช่หรือว่าทำผิดต้องขอโทษ” ลุงศักดิ์พูดเสียงเข้ม จ้องหน้าลูกสาวด้วยสายตาดำหนิ น้องแป้งพอเห็นผู้เป็นพ่อทำหน้าที่ดุก็รีบยกมือเล็ก ๆ สองมือประกบกันหันหน้ามาทางผม

“ขอโทษค่ะ พี่กันต์” เสียงแจ้ว ๆ นั้นสลดลงไปเล็กน้อยเท่าที่ผมสังเกตเห็นน้องแป้งกลัวลุงศักดิ์อยู่ไม่น้อยเลยที่เดียว ลุงศักดิ์เป็นคนเดียวที่ทำให้เด็กเราเรงอย่างน้องแป้งถึงกับนั่งตัวสับได้สงบเสงี่ยมน่าดู

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 105)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การอบรมสั่งสอนลูก ๆ ของผู้เป็นพ่อที่ดี มักจะเป็นการพูดด้วยน้ำเสียงที่ดุตันและท่าทางที่น่าเกรงขามเพื่อให้ลูกเคารพและเชื่อฟัง พร้อมอธิบายให้รู้ว่าการทำผิดต่อใคร ควรจะต้องขอโทษในทันที นี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ลูกเชื่อฟังและปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดี

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การอบรมสั่งสอนลูกหลานของคนในครอบครัวคนไทย ผู้ใหญ่มักจะสั่งสอนลูกหลานด้วยวิธีที่เหมาะสม มีหลักการและเหตุผลในการสั่งสอนเด็ก ๆ มีการใช้น้ำเสียงที่อ่อนหนักอ่อนเบา สั่งสอนด้วยความรักและสติปัญญา ไม่ใช่ด้วยอารมณ์และความรุนแรง ซึ่งการอบรมอย่างมีเหตุมีผลจะส่งผลดีให้เด็กที่ได้รับการอบรม รู้จักคิด ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ และเติบโตขึ้นมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น รู้จักแก้ปัญหา รู้จักอดทน และห้ามปรามตนเองไม่ให้ทำผิดศีลธรรม อีกทั้งยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นต่อไปได้อีกด้วย

3.3 คุณธรรมในสังคมไทย

คุณธรรมเป็นหลักของความดีงามและความถูกต้องที่ได้แสดงออกมาผ่านการกระทำทั้งทางกายและทางจิตใจของแต่ละคน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม ส่งผลให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความอบอุ่น และความมั่นคงในชีวิต สังคมไทยมักจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนถึงคุณธรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย ดังนี้

3.3.1 ความขยัน

ความขยัน คือ ความตั้งใจ ไม่ว่าจะในการศึกษาหรือการทำงาน ความขยันมักจะ สามารถแก้ปัญหาหรือเกิดผลสำเร็จได้ ซึ่งความขยันหมั่นเพียรของบุคคลแต่ละคนก็ไม่เท่ากัน พื้นฐาน ฐานะของครอบครัวก็อาจส่งผลต่อความขยันหมั่นเพียรของคน

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงแม่ของโนรี มีลักษณะเป็นคนขยันหมั่นเพียร ไม่เคยหยุดนิ่งในการทำมาหาเลี้ยงชีพ เพื่อช่วยเหลือหลานหลายคน รวมทั้งยังต้องรับผิดชอบทำงานบ้านด้วย ดังตัวอย่าง

มะเป็นคนที่ไม่เคยหยุดนิ่ง พอหลานหลับก็ทำงานบ้าน
ไปเรื่อย ๆ ทำได้เร็วจนมีเวลาเหลือพอจะทำขนมง่าย ๆ ให้สมาชิก
ในครอบครัวได้ชิม แม้จะทำงานหนัก แต่มะไม่เคยบ่นทุกข์ใจ นั่น
อาจเพราะเป๊าะไม่เคยนอกใจ

(ทางบุญ. 2559 : 355)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความขยันของคนไทย ที่ต้องใช้เวลาอย่างเกิดประโยชน์ และเกิดผลสูงสุด ซึ่งนอกจากต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวแล้ว ยังต้องเลี้ยงหลานและทำงานบ้านอีกด้วย และหากมีเวลาพอก็มักจะทำขนมให้ลูกหลานได้กินด้วย การใช้เวลาอย่างคุ้มค่าที่สุดและไม่หยุดนิ่ง หรือหยุดพักนี้ เป็นเพราะความขยันหมั่นเพียรและความตั้งใจที่ต้องการจะช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว แบ่งเบาภาระของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเพื่อครอบครัวแล้วแม้จะต้องทำงานหนักเพียงใดก็ไม่ย่อท้อ

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงป้านาไม่ยอมอยู่ในเมือง กลับมาอยู่บ้านตนเองซึ่งเป็นบ้านที่อยู่ชนบท เลี้ยงหมูกับพ่อสิงห์ ดังตัวอย่าง

“อยู่ในเมืองหลายปีก็เบื่อ อยากทำอะไรบ้างดีกว่าอยู่เฉย ๆ
วันก่อนมีงบอกพี่ว่าเลี้ยงหมูกำไรดี พี่มีเงินเก็บอยู่บ้าง เลยอยาก
เอามาลงทุน ถ้าได้กำไรเราค่อยมาแบ่งกัน”

“พูดง่าย ๆ ว่าพี่ยังอยากลำบาก มากกว่าอยู่สบาย”

พ่อพูดจบแล้วหัวเราะชอบใจ ป้านาหัวเราะตาม

(บ้านในโคลน. 2559 : 143)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความขยันของคนไทย ซึ่งมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานหารายได้อยู่ตลอดเวลา ไม่ต้องการอยู่เฉย มีความคิดในการทำธุรกิจอยู่เรื่อย ๆ ทุกคนล้วนตั้งใจทำงาน หารายได้มาเลี้ยงปากท้องของตัวเองและคนในครอบครัว ยิ่งทำงานหนัก ก็จะได้เงินเยอะ ซึ่งนั่นก็จะทำให้สมาชิกครอบครัวอยู่อย่างสุขสบายมากขึ้นเท่านั้น จึงทำให้พวกเขาไม่ยอมอยู่เฉย ๆ มักจะหางานทำหรือหาธุรกิจมาสร้างรายได้ให้ตัวเองมากขึ้น บางคนถึงแม้ว่าตัวเองจะมีเงินทองมากมาย พออยู่พอกินแล้ว แต่ก็ยังทำงานหนักอยู่ นั่นอาจจะสืบเนื่องมาจากตัวเองทำงานหนักมาแต่ไหนแต่ไร หากหยุดทำงานเขาก็จะไม่ชอบนั่นเอง

ในนวนิยายเรื่อง กระจกกรรม ได้กล่าวถึงอาซา เป็นคนที่ขยันทำงานมาก แม้จะมีลูกจ้างแล้ว ก็ยังลงไปทำงานกับลูกจ้างด้วย ดังตัวอย่าง

ด้วยเป็นช่วงกำลังเก็บเกี่ยว เขาจึงต้องออกจากบ้านไปกับนางสมพรเพื่อเรียนรู้งานในนาข้าว แม้ว่านางสมพรจะเป็นแค่คนคอยบงการให้คนงานลงแรงทำกัน แต่เขาเป็นผู้ชายและคุ้นเคยกับการทำงานมาตลอดชีวิต เขาจึงยืนตุนั่งเฝ้าเพียงอย่างเดียวไม่ได้แล้วเตี้ยก็พร่ำสอนเขาตลอดว่า อย่าได้ไว้ใจลูกจ้างทั้งหมด เพราะถ้าขาดเขาเราจะไม่ได้อยู่ไม่ได้ เขาจึงต้องลงมือฝึกนาบข้าวในตอนเช้ามืด เพื่อให้ต้นข้าวนั้นล้มแล้วลงแขกเกี่ยวในตอนเช้า

(กระจกกรรม. 2560 : 334)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ผู้คนที่ขยันทำงาน จะคุ้นเคยกับการทำงานมาก หากต้องเปลี่ยนมาเป็นเพียงผู้ดูแลอย่างเดียว ไม่ได้ลงไปทำด้วยตัวเอง คนเหล่านี้จะรู้สึกไม่คุ้นเคยที่จะต้องมองดูอยู่หนึ่งๆ และยิ่งได้รับคำสอนจากพ่อมา จะยิ่งมีสำนึกมากขึ้นไปอีกว่าไม่ควรอยู่เฉย ตนเองก็ควรทำงานเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้ชายในสังคมไทยมีความขยันขันแข็งกันมาก ทั้งยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ มากมาย ทำให้ไม่อาจอยู่นิ่งเฉยกันได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า คุณธรรมที่สำคัญในสังคมไทย คือ ความขยันหมั่นเพียร คนในสังคมไทยขยันทำงานต่อสู้ชีวิต ไม่เคยหยุดนิ่งในการทำมาหาเลี้ยงชีพ มีความเพียรพยายามในการงาน ใช้เวลาอย่างเกิดประโยชน์และเกิดผลสูงสุด ความขยันทำให้คนไทยและคนในสังคมไทยมีการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

3.3.2 ความกตัญญู

ความกตัญญูต่อบิดามารดา เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่พึงมี เนื่องจากบิดามารดานั้นทำทุกอย่างเพื่อให้สิ่งที่ดีที่สุดแก่บุตรของตน ผู้ที่เป็นบุตรก็ควรจะต้องออกถึงความกตัญญูต่อบิดามารดาเช่นกัน ซึ่งสามารถทำได้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดูยามแก่เฒ่า ดูแลยามบิดามารดาเจ็บป่วย หรือช่วยเหลือเมื่อท่านเหล่านั้นประสบปัญหาหรือความทุกข์ยาก นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัจปาหัด

หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ได้สะท้อนภาพความกตัญญูของคนในสังคมไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงพ่อของสมหวังป่วยมานานแล้ว สมหวังกับพ่อไม่ได้อาศัยอยู่บ้านเดียวกันแต่สมหวังก็พยายามหาเวลาไปดูแลพ่อ ดังตัวอย่าง

ฮัจยีวาไฮป่วยกระเสาะกระแสะมาหลายปีแล้ว สมหวังจะต้องไปนอนเป็นเพื่อนพ่อวันเว้นวัน เพื่อผ่อนเบาภาระน้องชายและน้องสะใภ้ โนรีเองก็เห็นด้วยต่อการกระทำนี้ มุสลิมถูกสอนให้เคารพพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ การดูแลพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่จึงเป็นหน้าที่ที่บุตรหลานต้องกระทำ

(ทางบุญ. 2559 : 260)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยมุสลิมก็มีพื้นฐานของความเป็นคนกตัญญูรู้คุณ การไปอยู่ดูแลนอนเป็นเพื่อนพ่อสลับวันเว้นวัน ก็เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อพ่อ แม้ว่าลูก ๆ จะแต่งงานมีครอบครัวกันแล้วและไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน ก็ยังพยายามดูแลพ่อแม่ตนเองให้เต็มที่ที่สุดเท่าที่ตนเองสามารถทำได้ ทั้งยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของน้องชายด้วย แสดงถึงการเป็นครอบครัวที่มีความรักสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างพี่น้องด้วย

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน กล่าวถึงพ่อของสิงห์ชื่อของไปฝากปู่ของสิงห์ ดังตัวอย่าง

ผมเลือกได้ชุดทหารมาชุดหนึ่ง พ่อได้เสื้อเชิ้ตสีขาวแขนยาวหนึ่งตัว พ่อซื้อผ้าขาวม้าไปฝากปู่อีกผืน พ่อบอกผ้าขาวม้าปูพื้นที่ใช้อยู่เก่าใกล้จะขาดเต็มที ผมเห็นด้วยกับพ่อและนึกถึงรอยยิ้มของปู่เมื่อเห็นผ้าขาวม้าผืนใหม่

(บ้านในโคลน. 2559 : 201)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ความกตัญญูที่ลูกมีต่อพ่อแม่ในครอบครัวไทย แม้ว่าจะแต่งงานออกไปมีครอบครัวเป็นของตนเองแล้ว แต่ก็ไม่ได้ลืมพ่อแม่ตนเอง ยังให้ความใส่ใจพ่อแม่ ปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่เช่นเดิม แม้ตัวเองจะกลายเป็นพ่อคนแล้ว แต่ก็ไม่เคยละเลยหน้าที่ของความเป็นลูก ความกตัญญูที่ลูกมีต่อพ่อแม่ในครอบครัวไทยสะท้อนให้เห็นคุณธรรมของคนในสังคมไทยที่มีต่อพ่อแม่ของตนเป็นอย่างมาก

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงเรณูเป็นคนที่มีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ ดูแลแม่ของสามีตัวเองได้อย่างดี ดังตัวอย่าง

ช่วงที่ดูประกวดนางงาม นางย้อยบอกว่าตนเองมีปัญหาเรื่องปวดเบาบ่อย ๆ แม้ห้องน้ำจะอยู่ไกลจากเวที เรณูก็ลุกออกไปกับนางย้อยทุกครั้ง ค็นั่นตอนทีไปส่งนางย้อยที่บ้านของพี่ชาย

เจ้าเซ็ง เรณูก็ถามนางย่อยว่า จะให้อยู่หมวดขาให้ก่อนไหม ดีแต่ว่า
นางย่อยปฏิเสธ เพราะเห็นว่าดีแล้วอยากให้เรณูพาวรรณาที่
เหนือมาทั้งวันกลับไปพักผ่อน

(กรงกรรม. 2560 : 364)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าจะเป็นความสัมพันธ์แบบลูกสะใภ้และแม่สามี
และเคยมีปัญหากันมาก่อน แต่ลูกสะใภ้ก็มีความกตัญญูต่อผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ เต็มใจที่จะดูแลช่วยเหลือ
แม่สามีโดยไม่รังเกียจและไม่จำเป็นต้องมีอะไรมาแลกเปลี่ยน ดังนั้น การทำดีด้วยการแสดงความกตัญญู
ต่อผู้ใหญ่ในครอบครัว จึงเป็นสิ่งที่ทำได้ทุกคน ไม่จำเป็นต้องเลือกปฏิบัติ

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาเป็นพื้นฐานคุณธรรม
และเป็นค่านิยมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน แม้หลายคนอาจไม่กล้าแสดงออกด้วยคำพูด แต่ก็
สามารถแสดงออกด้วยวิธีอื่นได้หลากหลายวิธี เช่น ดูแลยามบิดามารดาเจ็บป่วย ซื่อซื่อของไปฝากผู้ใหญ่
และให้ความใส่ใจพ่อแม่ ปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี การแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ทำให้ครอบครัวมีความสุข
มากขึ้น ทำให้ครอบครัวดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น

3.3.3 ความอดทน

ความอดทนคือการอดกลั้น พยายามต่อสู้กับสิ่งที่ทำให้รู้สึกลำบาก ซึ่งความอดทนนี้
จะต้องอาศัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้สิ่งที่ตัวเองพบเจอผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงคุณย่าของสิ่งที่ยกย่อง ในตอนกลางคืนที่
มีอากาศหนาวมาก ดังตัวอย่าง

ย่าจะย่อลงจากเรือน ส่องไฟฉายฝ่าสายลมฝนไปในความมืด
ย่าจะไปนั่งยกยอริมคลอง ย่าจะนั่งทนสู้กับความหนาวตลอดทั้งคืน
จะกลับมาตอนใกล้สว่างพร้อมกับปลามากมาย แทบทุกตัวมีไข่
เต็มท้อง

(บ้านในโคลน. 2559 : 191)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความอดทนของคนไทยในการดำรงชีพท่ามกลางอากาศ
ที่หนาวเหน็บ ที่คุณย่าต้องฝ่าความหนาวช่วงค่ำคืนเพื่อออกไปจับปลาทำอาหารและเอาไปขาย
นอกจากขาดสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านกายภาพแล้ว บางพื้นที่ยังต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ
เช่น จากภูมิอากาศ ซึ่งการที่ต้องเผชิญกับความลำบากทั้งสภาพแวดล้อมและความขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะดวกต่าง ๆ ทำให้คนไทยถูกฝึกให้ต้องมีความอดทนทั้งในด้านกายภาพและจิตใจเพื่อให้
ดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์เหล่านี้

ในนวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึงหมเป็นลูกเรือ ซึ่งเป็นงานที่ต้อง
ใช้แรงกายในการทำงาน และเป็นงานที่หนักมาก และเขาก็ขำพิการด้วย เขาเทียมที่เขาใส่ทำให้ขาข้าง

หนึ่งของเขาไม่สามารถรับน้ำหนักได้มากนัก ทำให้เขาเจ็บขาข้างนั้นในตอนทำงานบนเรือ แต่ไม่ว่าจะเจ็บแค่ไหน เขาก็อดทนและทำงานต่อไป ดังตัวอย่าง

ธมเข้ากะถือท้าย เขายืนบนขาเทียมซึ่งหลายครั้งทำให้เขา
ขบฟันยามที่ถ่วงน้ำหนักตัวลงไปความเจ็บแปลบแล่นจับชั่วคราวใจ
เขาหมุนพวงมาลัยรับคลื่นที่โถมเข้าหาทางฝั่งตะวันออก ขบฟันอีก
ครั้งขณะโถมน้ำหนักตัวลงบนขาข้างซ้าย

(ในกัปดักและกลางวงล้อม. 2561 : 102)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่มักจะมีความอดทน ทำหน้าที่ของตัวเองจนสำเร็จ ถึงแม้ว่าร่างกายจะไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่ออยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบก็จำเป็นที่จะต้องอดทนทำให้เสร็จสิ้นตามเป้าหมาย ดังนั้น ความอดทนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน และสามารถปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้คนอื่นเห็นและทำตามได้

ในนวนิยายเรื่อง กรรมกรรม ได้กล่าวถึงนางย้อยได้แต่งงานกับเจ๊กเซ่งแล้ว แต่แม่ของเจ๊กเซ่งไม่ชอบนางย้อย ซึ่งให้นางย้อยไปทำงานที่โรงสี ทั้งเลี้ยงหมูและเปิดโก่ ทำงานหนักและต้องทนต่อกลิ่นเหม็นทั้งวันทั้งคืน แต่นางย้อยก็ยังอดทนไหว จนถึงสุดท้ายได้ย้ายออกมา ดังตัวอย่าง

พอเห็นสภาพโรงสีที่ยังถือเป็นกงสีของครอบครัว นางย้อย
ก็ถึงกับถอนหายใจเบา ๆ คนงานที่ต้องหุงข้าวเลี้ยงนั้นมีเป็นสิบ
โหนดจะต้องเลี้ยงหมูที่กลิ่นเหม็นทั้งวันทั้งคืน โหนดจะเปิดโก่ที่เต็มไปด้วย
ด้วยตัวไรที่นางแพ้วจนผื่นขึ้นเต็มตัวไปหมด นางต้องลับปลาทูป
หอยเลี้ยงเปิดมานับจำนวนไม่ถ้วน ตื่นแต่เช้ามีดเพื่อหุงข้าว
และนอนตึกเกือบทุกวัน

นางย้อยเกือบจะทนไม่ไหวอย่างที่ถูกรามาสไว้ ดีแต่ว่า
คำหวานหูของสามีทำให้นางมีแรงฮึดสู้ต่อ

(กรรมกรรม. 2560 : 32)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าคนในสังคมไทยมักจะต้องเจอปัญหาเกี่ยวกับความไม่เข้าใจกันระหว่างลูกสะใภ้และแม่สามี ทั้งยังต้องไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี พบเจอปัญหาที่กระทบจิตใจมากมายในแต่ละวัน แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นที่ต้องอดทนสู้ต่อไปเพื่อให้ทุกอย่างราบรื่น นอกจากนี้ สิ่งสำคัญอีกหนึ่งอย่างที่ทำให้คนที่พบเจอปัญหาอุปสรรคนั้นมีกำลังใจในการสู้ต่อไปได้ก็คือคำปลอบใจและกำลังใจที่ดีจากผู้ที่เป็นที่รักของตนเอง

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความอดทนก็เป็นอีกหนึ่งอุปนิสัยที่ดีของคนไทย คนไทยมีความพยายามในการต่อสู้กับความยากลำบาก อดทนต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี และความเจ็บป่วย

ทางร่างกาย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทั้งร่างกาย แรงใจ และความมุ่งมั่นเพื่อจะฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ ความอดทนส่งผลให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง และก้าวข้ามปัญหาต่าง ๆ ได้

3.3.4 การช่วยเหลือกัน

การช่วยเหลือ คือ การกระทำที่อาจทำได้โดยสละเงิน แรง ความสามารถ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งที่เป็นของเราเพื่อเกื้อกูลหรือส่งต่อให้ผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่นถือว่าเป็นสิ่งที่ดีและน่าชื่นชม เป็นการกระทำที่ดีงามของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงตอนน้ำท่วม ลุงหมี และลุงแมวไปช่วยคนที่จมน้ำลอยมา แม่น้ำน้ำแรงมาก พวกเขาเสียสละไปช่วยคนอื่น ดังตัวอย่าง

“แม่ไม่ต้องห่วงหรอก ผมยังไหว ผมยังมีแรงช่วยเขาได้
เสียงเขาร้องให้ช่วย ผมจะทนฟังอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ตราบไคที่ผมยังคง
ว่าช่วยได้” ลุงหมียืนย่นหนักแน่น

“มีงูแล้วหรือ ว่าเสียงเขาดังมาจากตรงไหน” ลุงแมวถาม

“ในสวนยาง” ลุงหมีชี้ออกไป

“ไป กูจะไปด้วย” ลุงแมวพูดพลางเดินขึ้นบนสะพานไม้

(บ้านในโคลน. 2559 : 263)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือกันในสังคมไทย คุณย่ารู้สึกกังวลเมื่อหลาน และญาติพี่น้องคิดหาทางจะเข้าไปช่วยผู้ที่กำลังประสบความเดือดร้อน เพราะการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เพียงแต่ต้องมีจิตใจอารีย์หรือความปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังต้องมีจิตใจที่กล้าหาญ ประกอบอยู่ด้วย เพราะในบางสถานการณ์ เป็นสถานการณ์ที่อาจเป็นภัยอันตรายถึงชีวิตหรือเสี่ยงต่อการได้รับบาดเจ็บ ซึ่งหมายถึงว่า ตัวผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือเอง ก็ต้องเสี่ยงกับภัยอันตรายนั้นด้วยเช่นกัน แต่ก็ยังมีใจมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือคนอื่นที่กำลังเดือดร้อน

ในนวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงหลังครุใหญ่เสียชีวิต ชาวบ้านจึงรวมตัวเป็นทีมกันเพื่อไปช่วยหาหลักฐาน ดังตัวอย่าง

ชาวบ้านยอมตกลงช่วยเหลือคนละไม้คนละมือ เริ่มออก
ค้นหาตั้งแต่ตอนนั้นเลย โดยเริ่มจากชายป่าหลังวัดซึ่งเป็นจุด
พบศพ อันที่จริงตำรวจลงค้นบริเวณนั้นดูแล้ว แต่ในเมื่อไม่เจอ
อะไร การค้นอีกรอบโดยได้ชาวบ้านจำนวนมากมาช่วยอาจทำให้
เจอสิ่งที่หลงหูหลงตาไปก็ได้ จากนั้นก็ค่อยกระจายรัศมีการค้นหา
ออกไปเป็นวงกว้างขึ้น ออกตามริมถนน ตรอกซอกซอย กระทั่งคู
คลอง จับกลุ่มค้นหาเป็นกลุ่มละสองถึงสามคน เพื่อความเป็น
ระเบียบ และทำให้ช่วยเหลือกันได้ โดยไม่เกิดค้นหาซ้ำซ้อนกันขึ้น

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 48)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนในสังคมไทยส่วนใหญ่จะมีน้ำใจช่วยเหลือกัน หากเห็นว่า สิ่งที่ต้องช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ก็จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือโดยไม่ต้องร้องขอ ถึงแม้ว่า เป็นเรื่องนี้อาจจะทำให้ได้รับอันตราย บางคนก็ยังสมัครใจเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นแล้วน้ำใจ ในการช่วยกันนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ปัญหาหรืออุปสรรคทุกอย่างผ่านไปได้อีกด้วย

ในนวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงลูกเรือออกทะเลไปทำงาน แต่มี ลูกเรือ 4 คนหนีไป จึงเหลือไม่กี่คน ซึ่งรัมย์ นาท ธม และพายลงมาช่วยกันดองปลา ดังตัวอย่าง

จำนวนคนน้อยลง ทั้งรัมย์ นาท ธม และพาย ต้องมา
ช่วยกันดองปลา บ้างก็แทรกเข้าไปในแถวสาวอวน ความรู้สึกที่
หลายคนได้ซึมซับเรียนรู้ระหว่างสาวอวนเปล่า ๆ กับที่มีปลาคาบ
ติดขึ้นมา อวนเบา แต่ไร้หวังนั้นไม่มีแรงส่งอื่นใด ขณะทำงานหนัก
ซึ่งไม่รู้จะจบลงเมื่อใด ถึงจะเหนื่อยและเจ็บ แต่พลังแห่งความมุ่งมั่น
ในใจกลับหักเหิมตลอดเวลา

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 115)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ต่างคนต่างมีหน้าที่ของตนเอง แต่ทุกคนก็มีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงานที่งานค่อนข้างหนัก ทำให้ทุกคนต่างก็เข้ามาให้ความช่วยเหลืออย่างสมัครใจ แม้งานจะหนักมากแต่เมื่อหลายคนพร้อมใจเข้ามาช่วยกัน ก็ทำให้ทุกคนมีกำลังใจที่ดีที่จะทำงานต่อไป ดังนั้น น้ำใจและความช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการทำงานร่วมกัน

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การช่วยเหลือกันของคนในสังคมไทย มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งช่วยด้วยแรงกายและด้วยความสามารถ ซึ่งหากเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ก็จะเข้าไปช่วยเหลือโดยไม่ต้องร้องขอ การช่วยเหลือกันทำให้เกิดความรักและสามัคคีต่อกัน ผู้ที่มีความเดือดร้อนได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และยังช่วยให้สังคมส่วนรวมมีความสงบเรียบร้อย ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขอีกด้วย

3.4 วัฒนธรรมในสังคมไทย

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมในการแต่งงาน วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมจึงสะท้อนให้เห็นสภาพต่าง ๆ ของสังคมมนุษย์ ในหลายรูปแบบ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีหลายด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 การนับถือศาสนาในสังคมไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้สิทธิเสรีในด้านการนับถือศาสนา ในสังคมเดียวกัน จึงปรากฏคนที่มีนับถือศาสนาต่างกัน แต่อยู่ร่วมกันมากมายหลายแห่งในสังคมไทย ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนภาพการนับถือศาสนาของคนไทย ดังนี้

1) การนับถือศาสนาพุทธ

โดยทั่วไปคนไทยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ และก็ได้นับถือสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นศาสนาหลักของชาติไทย

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงครอบครัวสิงห์และเพื่อนบ้านนับถือศาสนาพุทธ ไปทำบุญที่วัดบ่อย ๆ และสวมเครื่องรางเพื่อปกป้องตัวเอง เมื่อเป็นวันพระก็จะไปทำบุญที่วัด ดังตัวอย่าง

วันนี้เป็นวันพระขึ้นสิบห้าค่ำ ย่าพาผมไปวัด แดงขอตามไปด้วย เป็นปกติที่ย่าหิ้วปืนโตไปวัดในวันแปดค่ำสิบห้าค่ำ ย่าหุงข้าวทำแกงแล้วปลุกผมให้ตื่นตั้งแต่รุ่งสางออกเดินไปวัด พอกลับออกจากสวนยางแล้วจะขับรถไปรับเรา ผมชอบวันพระ เพราะจะได้กินของอร่อย ๆ หลังพระฉันข้าวเสร็จ ตอนทุกคนที่มาทำบุญ ล้อมวงเปิดปืนโต ข้าวแกงขนมหวานและผลไม้มากมายมีให้เลือกกิน ไม่มีใครหวงของในปืนโต

(บ้านในโคลน. 2559 : 132)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่คนไทยมักจะนับถือศาสนาพุทธเป็นที่พึงพอใจ หากวันใดที่เป็นวันสำคัญอย่างเช่นวันพระ คนไทยมักจะรวมตัวกันเพื่อไปทำบุญที่วัดด้วยกันทุก ๆ วัน ขึ้นสิบห้าค่ำ ซึ่งเป็นวันพระ คนไทยก็จะเตรียมหิ้วปืนโตที่ภายในบรรจุอาหาร ขนมหวานเต็มไปหมดพร้อมทั้งน้ำดื่มและดอกไม้ด้วย เมื่อเตรียมของที่จะถวายเสร็จเรียบร้อยก็จะพากันเดินทางไปวัดใกล้ ๆ บ้านเพื่อถวายสิ่งของที่ได้เตรียมมาให้แก่พระสงฆ์เพื่อเป็นการทำบุญนั่นเอง และหลังจากพระฉันอาหารเสร็จแล้ว ก็ยังนำอาหารที่ถวายพระแล้วหรือที่เตรียมมาเพิ่มแบ่งกันกินอีกด้วย เพราะฉะนั้น การเข้าวัดทำบุญและการแบ่งปันอาหารให้แก่กันจึงเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของไทยมาอย่างยาวนาน

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงแม่เฒ่าให้พระห้อยคอสิงห์ไว้เพื่อปกป้องคุ้มครองให้สิงห์ปลอดภัย ดังตัวอย่าง

“สิงห์มีพระห้อยคอแล้วหรือยัง ” แม่เฒ่าถามขณะ

เดินกลับ

“ผมเคยมีครับ ย่าเคยให้ผมห้อยพระ แต่ตอนนี้ไม่มีแล้วครับ

มันหล่นหายไปตั้งนานแล้ว”

“แม่เฒ่าจะให้สิ่งทีไปห้อยองค์หนึ่ง แต่อย่าทำให้หล่นหาย
อีกนะ” แม่เฒ่ายิ้ม

“พระอะไรหรือครับ”

“เหรียญพ่อท่าน สิ่งจะได้ห้อยพ่อท่านติดตัว พ่อท่านจะ
ได้ปกป้องคุ้มครอง”

“พ่อท่านจะปกป้องคุ้มครองสิ่ง” แม่เฒ่าพูดพร้อมลูบ
หัวผมเบา ๆ

“เวลาเจอภัยอันตรายใด ๆ ก็ให้นึกถึงพ่อท่าน แล้วท่าน
จะปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัย

(บ้านในโคลน. 2559 : 103)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้ใหญ่ในสังคมชนบทที่นับถือศาสนาพุทธ มักจะมีพระ
ห้อยคอมาสวมให้ลูกหลานของตน เนื่องจากเชื่อว่าพระพุทธรูปเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นตัวแทนของ
พระพุทธเจ้าที่สวมติดตัว เพื่อให้ปกป้องและคุ้มครองตัวเองให้ปลอดภัย เมื่อเจอภัยอันตรายใด ๆ
ทั้งปวง โดยพระที่สวมใส่ให้กัน มักจะไม่ได้เป็นพระจากวัดหรือแหล่งที่มาเดียวกัน ครอบครัวของ
แต่ละคนจะเลือกพระที่พวกเขาเชื่อมั่น นับถือ และให้ความเคารพมาก มาสวมคอของลูกหลาน
เพื่อปกป้อง คุ้มครองลูกหลานของตนให้แคล้วคลาดปลอดภัย เมื่อนำพระมาคล้องคอให้เรียบร้อยแล้ว
ก็อวยพรให้ลูกหลานด้วย

ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงนางย้อยแม้จะแต่งงานกับลูกคนจีนแล้ว แต่ก็
ยังนับถือศาสนาพุทธ และปฏิบัติได้อย่างดี ดังตัวอย่าง

เดินมาถึงวัด นางย้อยก็พบว่าพระลูกชายนั่งอ่านหนังสือ
อยู่ที่ศาลาข้างรั้ว

แม้จะขึ้นชื่อว่าเป็นคนโลกมาก อยากรได้ใครดี อยากรมี
อยากรเป็น โดยไม่นึกถึงจิตใจของคนอื่น แต่เรื่องเข้าพระเข้าเจ้า
นางย้อยปฏิบัติได้อย่างไม่ขัด ไม่เขิน เมื่อพระลูกชายนั่งอยู่บนเก้าอี้
นางย้อยก็ทรุดตัวลงนั่งที่พื้นไม้ยกสูงจากพื้นดินประมาณหนึ่งศอก
อย่างไม่กลัวว่ากางเกงสีกรมท่าที่ตนสวมอยู่จะเประอะเปื้อน

(กรงกรรม. 2560 : 19)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็น คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ โดยส่วนใหญ่มักจะให้
ความสำคัญกับการเข้าวัด ทำบุญ ไหว้พระ ซึ่งสำหรับสังคมไทยจะต้องให้ความเคารพ นับถือพระสงฆ์มาก
ไม่ทำท่าทีที่ใกล้ชิดและไม่มีการยาท และถึงแม้ว่า พระรูปนั้นจะเป็นลูกของตัวเองก็ตาม แม่ยังคงต้อง
นั่งเว้นระยะห่างและนั่งต่ำกว่าพระลูกชาย ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อลูกเหมือนพระสงฆ์ทั่วไป

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ หลังจากครุใหญ่เสียชีวิตไปแล้ว มีชาวบ้านบอกว่าได้เห็นผี ซึ่งทำให้ชาวบ้านหลายคนกลัว ชาวบ้านต้องการหาที่พึ่งทางใจ จึงไปหา หลวงพ่อที่วัด หลวงพ่อจึงสอนชาวบ้าน ดังตัวอย่าง

“หากเราปฏิบัติตัวดี อยู่ในศีลในธรรม ก็ไม่จำเป็นต้องกลัวผีนางไม้ อะไรหรอกโยม ต่อให้พวกเขาจริง ก็อยู่คนละโลกกัน เขาเสียอีกต้องขอพึ่งบุญจากเรา ไม่ทำร้ายเราหรอก” หลวงพ่อเทศน์ด้วยน้ำเสียงเยือกเย็น ชวนให้เลื่อมใสศรัทธาหลาย คนฟังแล้วก็เกิดสบายใจ ไม่หวาดกลัวอะไรอีก หากก็ยังมีอยู่ไม่น้อยที่ยังค้างคาใจ หวังให้หลวงพ่อบอกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือของปลุกเสกด้วยมนตราปกป้องตัว

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 86)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนในสังคมไทยที่นับถือศาสนาพุทธ เมื่อพบเจอเรื่องที่ทำให้จิตใจวิตกกังวล หวาดกลัว มักจะหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อทำให้ความกลัวและความกังวลหายไป นั่นก็คือพระสงฆ์ในพุทธศาสนานั้นเอง พระสงฆ์ก็ทำหน้าที่สั่งสอนคนทั่วไป ปลอดภัยให้คลายจากความกลัว คำสั่งสอนของพระสงฆ์ ผู้เป็นนักบวชในศาสนาพุทธก็ทำให้ความกลัวในจิตใจของคนทั่วไปลดลงได้ โดยนำคำสอนในศาสนาพุทธที่เน้นย้ำให้ทุกคนปฏิบัติดี คิดดี มีจิตใจที่ดี ไม่คิดร้าย หรือทำร้ายใคร อยู่ในศีลในธรรมมาเป็นหลักในการสั่งสอนคนทั่วไป

2) การนับถือศาสนาอิสลาม

ในสังคมไทยมีกลุ่มคนนับถือศาสนาอิสลามอยู่จำนวนหนึ่ง คนที่นับถือศาสนาอิสลามจะเรียกตนเองว่าชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงครอบครัวโลลา ซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิม พวกเขาพยายามเก็บเงินไว้สำหรับเดินทางไปร่วมพิธีฮัจญ์ที่นครเมกกะ ดังตัวอย่าง

นางเราะห์ยากรู้เหมือนกับที่โลลารู้ แต่สำหรับมุสลิมทุกคน การได้ไปทำฮัจญ์แม้จะยากลำบากถึงขั้นต้องขายที่ขายทางที่มีเพื่อการนี้ ก็ดูไม่เป็นเรื่องเลวร้ายกว่าแรง ทุกคนต้องการอย่างน้อยสักครั้งในชีวิตเพื่อไปทำฮัจญ์ให้ได้

(ทางบุญ. 2559 : 166)

จากตัวอย่างแสดงถึงความเชื่อที่เหนียวแน่นของมุสลิม ที่ไม่ว่าจะต้องยากลำบากเพียงใด หรือถึงกับต้องขายที่ดิน ก็ยินดีทำเพื่อจะได้มีโอกาสเดินทางไปร่วมพิธีฮัจญ์ที่นครเมกกะสักครั้งหนึ่งในชีวิตให้ได้ ถึงแม้ว่าโดยหลักศาสนาอิสลามจะเรียกร้องให้เฉพาะผู้ที่มีกำลังกายกำลังทรัพย์เพียงพอ แต่ดูเหมือนชาวมุสลิมทุกคน ไม่ว่าจะมีฐานะดี หรือยากจนขั้นแค้นเพียงใดก็ไม่มีใคร

ยกเป็นข้ออ้างในการไม่ต้องไปร่วมพิธีฮัจญ์จากความจำกัดของตนเองได้ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่เข้มแข็ง และความมุ่งมั่นตั้งใจจริงของชาวมุสลิม

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงครอบครัวสมหวัง ซึ่งเป็นชาวมุสลิม หลังลูกชายของเขาเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตไป สมหวังก็ทำทุกอย่างตามศาสนาอิสลาม ดังตัวอย่าง

“ในกลุ่มเพื่อน มีใครเป็นเจ้าของหลุมศพบ้างไหมครับ หรือว่าเขาเคยหยิบยืมข้าวของของใครบ้างแล้วยังไม่ได้คืนให้ บอกนะครับผมจะได้ใช้คืนให้” คำถามของสมหวังทำให้เพื่อน ๆ ของเขาหันไปกระซิบกระซาบกันก่อนจะพากันปฏิเสธ สมหวังจึงค่อยโล่งใจไปได้

หากคนตายติดค้างหนี้สินจากภพนี้หรือที่มุสลิมเรียกว่า คุณยา หนี้สินนั้นจะต้องถูกนำไปชดใช้ให้กันในวันอาคีเราะห์ ที่ทุก ๆ ดวงวิญญาณจะต้องมารับการพิพากษาความดีความชั่วที่ได้กระทำเมื่อตอนมีชีวิต ผู้ตายที่มีหนี้สินค้างชำระ จึงเป็นหน้าที่ของญาติพี่น้องจะต้องชดใช้แทน เพื่อมิให้เขาต้องทุกข์ทรมานในวันอาคีเราะห์จากหนี้สินที่ตนยังไม่ได้ใช้คืนแก่เจ้าหนี้

(ทางบุญ. 2559 : 267)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ตามความเชื่อของศาสนาอิสลาม การชดใช้หนี้สินแทนผู้ตายนั้นเป็นความเชื่อที่ต้องปฏิบัติตาม เพราะชาวอิสลามเชื่อว่าหากคนตายมีหนี้สินติดค้างอะไรไว้ ญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตต้องชดใช้คืนให้ เพื่อให้ผู้ตายไม่ต้องทุกข์ทรมานจากสิ่งที่ตนเองไม่ได้ชดใช้ เห็นได้ว่าชาวอิสลามมีความเชื่อและให้ความสำคัญกับเรื่องชีวิตหลังความตายเช่นกัน

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า สังคมไทยมีการนับถือศาสนาที่หลากหลาย มีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะยึดศาสนาพุทธเป็นที่พึ่งทางใจ นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอบพระกับพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เชื่อและปฏิบัติตามคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด และมีความต้องการสูงสุด คือ การไปร่วมพิธีฮัจญ์ที่นครเมกกะให้ได้สักครั้งหนึ่งในชีวิต

3.4.2 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธในสังคมไทย

คนไทยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ จึงมีประเพณีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามากมาย ประเพณีที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 คือ ประเพณีการทำบุญตักบาตร และประเพณีการบวช

1) การทำบุญตักบาตร

ประเพณีตักบาตรเป็นประเพณีแต่โบราณของชาวพุทธ เนื่องจากพุทธศาสนามีกฎหมายพระภิกษุเก็บอาหารข้ามคืน จึงมีการบิณฑบาตรอาหารทุกเช้า ยกเว้นวันพระที่จะเป็นการทำบุญตักบาตรที่วัด

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงตอนเช้าสิงห์กับแม่เฒ่าเตรียมอาหารไปทำบุญตักบาตรที่หน้าบ้าน พร้อมด้วยอาหาร ดังตัวอย่าง

“ไปใส่บาตรกัน” แม่เฒ่าชวน ผมตามลงจากเรือน
แกบอกให้ผมเด็ดดอกดาวเรืองติดมือไปด้วย ทุ่งนาเต็มไปด้วยสาย
หมอกขาว ๆ แนวป่าทิศตะวันออกดวงอาทิตย์กำลังส่องผ่านม่าน
หมอกลงมา ใบหน้าผมสัมผัสได้ถึงความเย็นชื้น สายหมอกจาง
ไปที่ละน้อยเมื่อเราเดินมาถึงถนน

เมื่อพระสามรูปห่มจีวรสีหมากสุกเดินอุ้มบาตรใกล้เข้ามา
ใกล้เข้ามา เด็กชายอายุมากกว่าผมสักปีสองปีหิ้วปืนโตสองแถวเดินตาม
(บ้านในโคลน. 2559 : 100)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธตอนเช้าจะมีกิจวัตรของตนเอง คือ การทำบุญตักบาตร ซึ่งคนไทยจะปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน โดยจะมีพระสงฆ์เดินรับบิณฑบาตผ่านบ้าน หรือถนนใกล้บ้านชาวบ้านทุกวัน คนไทยจะได้ทำบุญตักบาตรกับพระที่เดินมารับบิณฑบาต สิ่งที่ต้องเตรียมไปในการทำบุญตักบาตร คือ อาหารและดอกไม้

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงแม่เฒ่าสิงห์สอนชั้นตอนตักบาตรให้สิงห์ แสดงความเคารพถึงพระด้วยการพูดและการทำให้สิงห์ทำตาม ดังตัวอย่าง

เมื่อพระมาหยุดตรงหน้าแม่เฒ่า แม่เฒ่าย่อเข้าลงนั่ง
ผมนั่งตาม

“สิงห์มาตักข้าวใส่บาตรพระ” แม่เฒ่าถือถาด ผมตักข้าว
จากโถใส่บาตร

“ตักสามครั้ง” แม่เฒ่าบอก ผมตักบาตรจนครบสามรูป
แม่เฒ่าเอาถ้วยแกงยื่นให้ศิษย์วัด เขาเทแกงใส่ในปืนโตแล้ว
ประกอบกลับอย่างชำนาญ

“นั่งลงรับพร” แม่เฒ่าพูดพร้อมนั่งพนมมือ ผมรีบทำตาม
พระสามรูปให้พรพร้อมกัน ผมฟังคำพระไม่ออก จำได้แต่ตอนจบ
“อายุวัฒน สุขัง พลัง” ให้พรเสร็จพระสามรูปก็เดินรับบิณฑบาต
จากชาวบ้านที่ยืนรออยู่ข้างหน้า

(บ้านในโคลน. 2559 : 101)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า คนไทยให้ความสำคัญกับทำบุญตักบาตรในยามเช้าของทุก ๆ วัน ชาวบ้านจะเตรียมของที่ไว้สำหรับทำบุญตักบาตรด้วยความตั้งใจ และการทำบุญตักบาตรนี้ก็มีหลายขั้นตอนกว่าจะเสร็จสิ้นในการทำกิจวัตรประจำวันสิ่งนี้ เมื่อพระภิกษุเดินเข้ามาใกล้ ผู้ตักบาตรจะยกถ้วยอาหารจบศีรษะ จนเมื่อพระภิกษุมาหยุดตรงหน้าผู้ตักบาตร ผู้ตักบาตรจะทำการตักข้าวใส่บาตร แล้วหยิบอาหารอย่างอื่นใส่บาตรตาม จากนั้นผู้ตักบาตรจะพนมมือรับพรจากพระภิกษุ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ง่ายเพียงแต่เห็นคนแก่ทำให้อุทิศก็ทำตามการกระทำของคนแก่ได้เลยในทันที ในครั้งต่อไปก็สามารถทำได้เองโดยไม่ต้องมีใครทำให้ดูแล้วก็ได้

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงเรณูจะไปทำบุญที่วัดเพื่ออุทิศให้กับแม่ของติ่มที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเรณูซื้อของหลายอย่างมาเตรียมทำอาหาร ดังตัวอย่าง

เมื่อวาน หลังไปติดต่อกับทางวัดเรื่องที่จะมาทำบุญ โดยการถวายสังฆทานปิ่นโต อุทิศให้กับแม่ของติ่มที่ล่วงลับไปแล้ว ในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นเช้าวันนี้ เรณูก็พาประนอมกับยืมกลับมาตลาดเพื่อซื้อปิ่นโต 4 ถาด ซื้อผลไม้ ซื้อของมาเตรียมทำอาหารใส่ปิ่นโต

(กรงกรรม. 2560 : 158)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญในการทำบุญตักบาตรมาก และยังมีกรใส่บาตรเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วอีกด้วย โดยเชื่อว่าหากหมั่นทำบุญสร้างบุญกุศล และแผ่กุศลให้กับเจ้ากรรมนายเวร จะทำให้เรามีชีวิตที่ดี มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง แคล้วคลาดปลอดภัย และนอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตายอีกด้วย โดยเชื่อกันว่าหากทำบุญไปให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว จะทำให้วิญญาณของผู้ตายได้รับผลบุญกุศลและไม่ทรมาน อีกทั้งยังเป็นการระลึกถึงบุคคลนั้นด้วย

2) การบวช

สังคมไทยมีความผูกพันใกล้ชิดกับวัดและพุทธศาสนาอย่างยาวนาน ประเพณีการบวชก็เป็นอีกหนึ่งประเพณีของไทยที่มีมาแต่โบราณ ด้วยเชื่อว่า จะทำให้ทั้งตนเองและบุพการีได้รับ ผลบุญจากการบวชนี้ การบวชพระจึงเป็นที่นิยมกันมากมายในสังคมไทย ประเพณีการบวชมักประกอบไปด้วยพิธีกรรมและแบบพิธีต่าง ๆ

นวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงพิธีอัฐตตสันใจบวช และปุ่ยาคีใจที่ลูกหลานตตสันใจบวช ดังตัวอย่าง

ปุ่ยาบวชที่ไหนก็ดีทั้งนั้น ขอให้ได้บวช และที่พิธีอัฐตตสันใจ บวชก็เพราะบนบานศาลกล่าวไว้ที่นั่น ถ้าแม่หายป่วยแล้วจะบวช

ให้ปู่บอกกับย่าอีกว่า หลานบวชตามสัญญา กับสิ่งครุฑธำเถื่อนเป็น
เรื่องดี ไม่ต้องคิดให้มาก บวชที่ไหนก็ได้บุญเท่ากัน

(บ้านในโคลน. 2559 : 187)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการบวชในสังคมไทย นอกจากจุดประสงค์เรื่องการดำรง
รักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้สืบต่อไปแล้ว ก็ยังมีจุดประสงค์ในการเตรียมความพร้อมสำหรับชายหนุ่ม
ที่เป็นพุทธศาสนิกชนด้วย ผู้ชายบางคนก็อาจจะมิเฝ้าไขว่ไขว่บวชเป็นอย่างอื่น เช่น การบวชเพื่อแก้
บน เพราะมีการบนบานขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ ส่วนสถานที่การบวชไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญ บวชที่ไหนก็ได้บุญ
เท่ากัน การบวชเป็นเรื่องที่ดี และเป็นเรื่องที่น่ายินดีสำหรับทุกคนในครอบครัวด้วย ผู้ใหญ่ในครอบครัว
ดีใจที่ลูกหลานตัดสินใจบวช

ส่วนรายละเอียดขั้นตอนในพิธีบวชของไทยนั้น อาจแตกต่างกันไปในแต่ละภาค
หรือท้องถิ่น แต่มักจะต้องมีขั้นตอนของการเตรียมตัวท่องหนังสือก่อนบวช ขั้นตอนพิธีการโกนผม
ขั้นตอนแห่ขันนาค ฯลฯ ซึ่งเรื่องราวการบวชของชายหนุ่มชื่ออัฐในตอนนี้ ก็แสดงถึงพิธีบวชในสังคมไทย
ที่มักทำพิธีกันอย่างเรียบง่าย ดังตัวอย่าง

ผมเข้าไปพูดคุยกับเจ้านาคที่ห่มชุดขาวสะอาด พี่อัฐตลก
เมื่อโกนหัวและนุ่งผ้าถุง ผมอยากหัวเราะหัวล้านเหม่งของแก
เหลือเกิน แต่ก็ไม่กล้า ผมมองหัวแหลม ๆ เหลือง ๆ แล้วแอบยิ้ม
อยู่คนเดียว พ่อกับปู่ตรงเข้าไปคุยกับพี่อัฐและเรียกแกว่า “นาค”
ปู่ถามด้วยใบหน้านัยน์ยิ้มว่าแกจะบวชกี่วัน พี่อัฐตอบว่ายังไม่แน่
ไม่นานขอบวชอยู่ไปก่อนเรื่อย ๆ แกจะลองดูว่าจะอยู่ได้นานแค่ไหน
ไหน พ่อบอกเจ้านาคให้บวชไปนาน ๆ เลยยิ่งดี บวชให้ได้เป็น
สมภารยิ่งดีใหญ่ พี่อัฐยิ้มอย่างเขิน ๆ

ในงานเลี้ยงบ้านลุงนี้ก็มีเพื่อนบ้านและญาติ ๆ มาร่วม
มากมาย ลุงหมี่ตามหลังเรามากับพี่บอลและป้าภา ลุงแมวมากับเอก

(บ้านในโคลน. 2559 : 187-188)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การบวชมักมีขั้นตอนโกนหัวและนุ่งผ้าถุง และเรียก
ชายหนุ่มที่เตรียมบวชว่า “นาค” ระยะเวลาที่จะบวชเป็นพระว่าจะบวชนานแค่ไหน พระสามารถเลือก
ได้ และยังแสดงภาพบรรยากาศความปิติยินดีของครอบครัวและญาติมิตรเมื่อบุตรหลานได้เข้าพิธีบวช
สะท้อนให้เห็นว่า การเข้าพิธีบวชนั้นเป็นเรื่องที่น่ายินดีสำหรับทุกคนในครอบครัว และเป็นอีกหนึ่งงาน
พิธีที่สร้างโอกาสให้บรรดาญาติสนิทมิตรสหายได้มาพบปะสังสรรค์กัน

ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงนางย้อยมีลูกชาย 4 คน ซึ่งนางย้อยตั้งใจจะ
ให้ลูกทุกคนได้บวช ดังตัวอย่าง

“เพิ่งจะสืบทอดสืบทอดเค้า จะรับมีไปไหน ยังไม่ได้บวชเลย”

“นี่แม่ย่อยกะจะให้ลูกบวชหมดทุกคนเลยรี”

“ฉันเป็นคนไทย พี่ชายฉันก็บวชก่อนออกเรือนทุกคน
ฉันก็เลยประกาศว่าก่อนจะมีเมียต้องบวชให้ฉันเสียก่อน คัดเลือก
ทหารให้เสร็จซะก่อน มันจะได้ไม่มีภาระห่วงหน้าพะวงหลัง”

(กรงกรรม. 2560 : 67)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การบวชเป็นประเพณีหนึ่งที่คนในสังคมไทยที่นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญมาก โดยเฉพาะผู้ที่เป็นพ่อแม่มักจะคาดหวังให้ลูกชายออกบวชให้เรียบร้อยก่อนแต่งงาน มีครอบครัวใหม่ของตัวเอง เนื่องจากมีความเชื่อว่าการบวชให้พ่อแม่ นั้น จะทำให้ทั้งตัวลูกชายและพ่อแม่ได้รับบุญกุศลและยังเป็นการสร้างผลบุญเพื่อตอบแทนพ่อแม่อีกด้วย ดังนั้นประเพณีการบวชจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากของชาวพุทธ

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธที่ปรากฏในนวนิยายคือ การทำบุญตักบาตรและการบวช การทำบุญตักบาตรเป็นประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งคนไทยจะปฏิบัติเป็นกิจวัตร ส่วนการบวชนั้นมีหลากหลายเหตุผล บางคนบวชเพื่ออุทิศผลบุญต่อตนเองและพ่อแม่ หรือบวชเพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี และเป็นเรื่องที่น่ายินดีสำหรับทุกคนในครอบครัวด้วย ซึ่งการกระทำนี้ปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน อยู่คู่คนไทยมาแต่โบราณและสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง

3.4.3 ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลามในสังคมไทย

ชาวไทยมุสลิมมีประเพณีทางศาสนามากมาย ดังที่ถูกล่ามถึงในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีประเพณีการทำบุญโกนผมไฟ และประเพณีงานแต่งงาน ประเพณีงานศพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ประเพณีทำบุญโกนผมไฟ

ประเพณีทำบุญโกนผมไฟเป็นความเชื่อของคนโบราณที่เชื่อกันว่าการโกนผมไฟหรือการทำบุญโกนผมไฟจะเป็นการนำสิ่งดี ๆ มาสู่ชีวิต

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงสมหวังกับโนรีมีลูกคนแรกเป็นลูกชาย หลังกลับจากโรงพยาบาลที่บ้านก็จัดทำบุญโกนผมไฟขึ้น เชิญญาติพี่น้องมาร่วมงาน ดังตัวอย่าง

เมื่อได้เวลา บรรดาแขกชายจะขึ้นไปนั่งรวมกันบนเรือน
ชั้นบนเพื่อร่วมกันทำพิธีโดยทั่วไปอิหม่ามของแต่ละมัสยิดจะทำ
หน้าที่เป็นผู้นำในการนี้ อิสลามไม่มีพระ อิหม่ามไม่ใช่พระ แต่เป็น
ผู้นำทางจิตวิญญาณ มุสลิมทุกคนจึงต้องปฏิบัติศาสนกิจ ถือศีล
และขอพรด้วยตัวเอง เมื่อมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา แยก

ผู้ชายที่รับเชิญมาจึงมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันขอคุณารีให้แก่
เจ้าภาพ

(ทางบุญ. 2559 : 25)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงประเพณีทำบุญโกนผมไฟที่ปฏิบัติตามหลักศาสนา
อิสลาม ซึ่งจะแตกต่างกับประเพณีทำบุญโกนผมไฟของศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลามนั้นไม่มีพระสงฆ์
แต่จะมีอิหม่ามเป็นผู้ประกอบพิธีให้ อิหม่ามเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของผู้เชื่อในศาสนาอิสลาม
และผู้ชายมุสลิมทุกคนมักจะได้รับความรู้ในพระคัมภีร์อัลกุรอาน เนื่องจากในพิธีทำบุญโกนผมไฟ จะมี
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ผู้คนที่มาร่วมงานร่วมกันอธิษฐาน ขอความเมตตาจากอัลลอฮ์และขอพร
ให้แก่เจ้าภาพของงาน

2) ประเพณีงานแต่งงาน

การแต่งงานเป็นเรื่องที่สำคัญของคนในสังคม คนส่วนใหญ่มักจะจัดพิธีแต่งงาน
ตามศาสนาที่นับถือ และขั้นตอนในพิธีแต่งงานของแต่ละสังคมนั้นก็ไม่เหมือนกัน มักจะจัดตาม
ประเพณีของสังคมนั้น ๆ ซึ่งประเพณีงานแต่งงานของชาวไทยมุสลิมก็เช่นกัน ชาวไทยมุสลิมจัดงาน
แต่งงานตามหลักศาสนาอิสลาม

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงอาลีพาผู้หญิงคนหนึ่งมาพบพ่อแม่ และต้องการให้
พ่อช่วยจัดงานแต่งงานให้ ซึ่งพ่อแม่ก็ได้จัดงานแต่งงานให้อาลีอย่างเร่งด่วน โดยได้มีการเชิญอิหม่าม
และญาติพี่น้องมาร่วมงานด้วย ดังตัวอย่าง

นอกจากสินสอดหนึ่งร้อยยี่สิบห้าบาทตามกฎหมายแล้ว
อาลียังมอบเงินใส่ซองสีน้ำตาลหนาไม่ระบุจำนวนให้พ่อแม่ของ
เจ้าสาวอีกต่างหาก และเปิดกล่องกำมะหยี่สีม่วงเข้มเก็บสร้อยทอง
สร้อยข้อมือและแหวนเพชรเข้าชุดกันออกมาสวมให้เจ้าสาวเป็น
สินสอด ท่ามกลางเสียงพึมพำอย่างทิ้งของญาติที่มาร่วมงาน

(ทางบุญ. 2559 : 305)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงประเพณีงานแต่งงานของชาวไทยมุสลิม ในงานแต่งงาน
ของชาวไทยมุสลิม ฝ่ายชายมอบสินสอดเป็นจำนวนเงิน 125 บาท ให้แก่ฝ่ายหญิงตามกฎหมายอิสลาม
สะท้อนให้เห็นว่า ประเพณีงานแต่งงานของชาวไทยมุสลิมปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด
นอกจากนี้ เจ้าบ่าวได้มอบเงินจำนวนหนึ่งแก่พ่อแม่ฝ่ายเจ้าสาวด้วย เนื่องจากปัจจุบันสินสอดจำนวน
เงิน 125 บาท ไม่เป็นมูลค่าที่เหมาะสมแล้ว เจ้าบ่าวจึงเพิ่มสินสอดให้พ่อแม่เจ้าสาวอย่างเหมาะสมมาก
ขึ้น และในงานแต่งงานเจ้าบ่าวมักมีเครื่องประดับที่ทำด้วยทองมอบแก่เจ้าสาว เช่น สร้อยทอง แหวน
สร้อยข้อมือ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความรักที่มีให้ต่อฝ่ายหญิง

3) ประเพณีงานศพ

แม้จะเป็นพิธีที่ไม่พึงปรารถนาของผู้คน แต่ทุกคนล้วนหนีไม่พ้นที่วันสุดท้ายของชีวิตจะต้องมาถึง ซึ่งแต่ละศาสนาก็จะมีความเชื่อและการประกอบพิธีศพที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็ด้วยความเชื่อที่ว่าพิธีศพที่ทำให้อย่างถูกต้องนั้น จะมีส่วนในการส่งผลให้ผู้วายชนม์ได้ไปอยู่ในภพภูมิที่ดีหลังความตาย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงแม่ของสมหวังเสียชีวิตแล้ว ทางบ้านจัดงานศพให้นางตามประเพณีงานศพของศาสนาอิสลาม ดังตัวอย่าง

ตามบทบัญญัติของอิสลามเมื่อมีคนตายจะต้องฝังหลังการตายภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง ญาติพี่น้องที่พากันทราบข่าวการตายของฮัจยะห์ไมมูเนาะห์ต่างทยอยกันมาเยี่ยมแสดงความเสียใจ โดยทั่วไปคนมุสลิมจะไม่ชื่นชอบเรียกผู้ตายว่าศพแต่จะใช้คำว่า มัยยิตแทน

(ทางบุญ. 2559 : 56)

จากตัวอย่างแสดงถึงพิธีศพของชาวมุสลิมที่ใช้วิธีการฝัง โดยต้องฝังภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังเสียชีวิต ซึ่งเป็นกฎที่ได้มีการบัญญัติไว้ในหลักศาสนาอิสลาม เช่นเดียวกับศาสนาอื่น ในพิธีศพจะมีญาติพี่น้องและมิตรสหายมาร่วมแสดงความเสียใจในงานพิธีหรืออาจร่วมช่วยเหลือในงานพิธีด้วย แต่สำหรับผู้ตาย ศาสนาอิสลามจะไม่เรียกว่าศพ แต่จะใช้คำว่า “มัยยิต” แทนคำว่าศพ “มัยยิต” เป็นคำเรียกเฉพาะของภาษาที่ใช้ในศาสนาอิสลาม ชาวอิสลามเคร่งครัดในศาสนาเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงใช้ภาษาอิสลามเป็นเหมือนภาษาทางการในศาสนา

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม มีประเพณีการทำบุญ โกงนผมไฟ ซึ่งเชื่อว่าการทำบุญ โกงนผมไฟจะเป็นการนำสิ่งดี ๆ มาสู่ชีวิตลูก ๆ ประเพณีการแต่งงานที่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ชายจะต้องให้ค่าสินสอด 125 บาท และเครื่องประดับแก่ฝ่ายหญิง ประเพณีงานศพใช้วิธีการฝัง โดยต้องฝังภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังเสียชีวิต ชาวไทยมุสลิมอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

3.4.4 ความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับว่าเรื่องราวต่าง ๆ นั้นมีอยู่จริง เกิดขึ้นจริง และส่งผลได้ทั้งเรื่องดีและไม่ดีต่อการดำเนินชีวิต โดยแต่ละสังคมนั้นจะมีความเชื่อที่เป็นเหตุเป็นผลกัน ความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่มักจะเป็นความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ปรากฏความเชื่อต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความเชื่อเรื่องผี

คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีมาช้านาน เรื่องผีนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นเรื่องจริงหรืออุบายของคนเล่าเรื่องเท่านั้น แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีอยู่

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงเพียงเพ็ญทองกับก้าน แต่ต้องแต่งงานกับกมล ก่อนงานแต่งเพียงเพ็ญแพ้วทอง มีอาการหนัก ป้าของเพียงเพ็ญกังวลว่าคนอื่นจะรู้ว่าเพียงเพ็ญทอง คิดหาวิธีแก้ไขด้วยการไหว้ผีบ้านผีเรือน ผีบรรพบุรุษ ดังตัวอย่าง

“นังหนู พอลูกไว้ไหม”

“มีอะไรหรือป้า”

“แข็งใจออกไปข้างนอก ไปจุดธูปบอกกล่าวผีบ้านผีเรือน
ผีบรรพบุรุษสักหน่อย แล้วก็ไปห้องพระจุดธูปเทียนไหว้พระอีกนิด”

“โอ๊ย ป้า คนแพ้วทองมันก็เป็นเรื่องของร่างกาย มันจะไป
เกี่ยวอะไรกับผีบ้านผีเรือน พระพุทธเจ้าล่ะ”

“นะ ... ลองวิธีนี้ดูสักหน่อย บางทีเป็นเพราะเราทำผิด
ผีสา่งฟ้าดินเลยลงโทษ”

(กรงกรรม. 2560 : 297)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่เกิดในยุคเก่าจะเชื่อเรื่องผีสา่งอย่างมาก ซึ่งผี ในความคิดของชาวไทยมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นบางคนจึงมองว่า หากเกิดอะไรที่ไม่ดีขึ้นกับตัว ก็จะมีถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งทางใจก่อน และคิดว่าอาจจะเป็นเพราะผีสา่งกลั่นแกล้งเพราะไปทำผิดอะไรมา หรือประพุดิตัวไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาพุทธ ทำให้ผีเจ้าที่หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ไม่พอใจ จึงจัดการลงโทษแต่ในขณะเดียวกันคนรุ่นใหม่ก็จะมี ความเชื่อเรื่องผีน้อยลงเช่นกันเพราะเริ่มมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มากขึ้น

2) ความเชื่อเรื่องกรรม

ความเชื่อเรื่องกรรมเป็นอีกหนึ่งความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ โดยกรรมนั้น หมายถึงการกระทำที่แบ่งได้ทั้งกรรมดีและกรรมที่ไม่ดีหรือเรียกอีกอย่างว่าบาปกรรม โดยชาวไทย จะปลูกฝังลูกหลานมาตั้งแต่เล็กเสมอว่า กรรม คือ การกระทำสิ่งใดก็ตามย่อมส่งผลกลับมาตาม การกระทำเสมอ

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงพิไลมีเรื่องที่น่าใจ จึงไปปรึกษาหลวงพ่อ หลวงพ่อบิยายเรื่องกรรมให้แก่พิไล ดังตัวอย่าง

“หนักจะได้เป็นเบา เบาก็อาจจะคลายได้ อำนาจพุทธคุณ
ธรรมคุณนั้นยิ่งใหญ่ไม่มีประมาณ แต่ว่ามันก็ขึ้นอยู่กับกรรมเวร
ของเขาด้วย”

“แล้วที่เขาว่ากันว่า คนดวงตก ผีเข้าตัวพลอยละลายคะ ...
เป็นอย่างไร”

“ถ้าให้ตอบ.. ก็จะตอบว่า คนเรามันประกอบด้วยกรรมดี
และกรรมไม่ดีทั้งที่ระลึกได้ในชาตินี้ และที่ระลึกไม่ได้ว่าทำมา
ตั้งแต่ชาติไหน ๆ กรรมดีส่งผลเราก็สุขสบาย เจริญด้วยอายุ
วรรณะ สุขะ พละปฏิภาณ ธนสารสมบัติ ลาภยศ และสรรเสริญ
แต่ถ้ากรรมชั่วที่ทำไว้ส่งผล ชีวิตมันก็ต้องเจอกับเรื่องตรงกัน
ข้าม ประมาณนั้นแหละ”

(กรงกรรม. 2560 : 349)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวพุทธส่วนใหญ่มักจะมาขอคำปรึกษา ขอวิธีแก้ดวง
จากพระสงฆ์ หรือทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้เป็นที่พึ่งทางใจเสมอ
เมื่อเจอเรื่องไม่ดี เนื่องจากชาวไทยมีความเชื่อเรื่องการทำบาปกรรม และคิดว่าสิ่งไม่ดีที่ต้อง พบเจอ
อาจจะเป็นผลจากการกระทำของตนจากชาติก่อนหรือในชาตินี้ก็ได้ ดังนั้น จึงเชื่อว่าการสร้างบุญ
สร้างกุศลอาจจะช่วยให้บาปกรรมใด ๆ เบาลงก็เป็นได้

3) ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง

ตามความเชื่อของชาวไทย แม่ย่านาง คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยคุ้มครองเรื่องการเดินทาง
ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางโดยรถยนต์หรือทางเรือ และช่วยเรื่องอื่น ๆ ที่ขอตามศรัทธาได้อีกด้วย

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึงสมเป็นลูกเรือ เมื่อออกทะเล
และยังจับปลาไม่ได้มากพอ สมจึงร้องเพลงอัญเชิญแม่ย่านางกับเพื่อน หวังให้ทำงานได้อย่างราบรื่น
มากขึ้น ดังตัวอย่าง

เสียงเฮฮาเจียบลงชั่วคราว พวกเขาสาวอนเปล่าขึ้นจากน้ำ
สมคิดปอบใจเพื่อน ๆ ว่าปลาไม่ได้คาบติดขึ้นมาทุกตัวหรือ
ที่ไม่ได้วิ่งชนอวนมันก็ยังอยู่ในน้ำ ถ้าเป็นแสนโลหรือหมื่นโล
อีกหน่อยก็จะเห็นเอง ว่าแล้วเขาก็เป็นต้นเสียงทางด้านกาบขวา
ให้จิ้งหะด้วยเพลงอัญเชิญแม่ย่านางซึ่งถูกดัดแปลงไปตามแต่จะ
นึกขึ้นได้

ทองพันชั่งของแม่ ...

ของแม่ ... ยาเลลลล ...

ขอให้แม่ช่วยลูก ...

ช่วยลูก ... ยาเลลลล ...

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 100)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวเรือนับถืออย่างมากก็คือแม่ย่านาง ซึ่งชาวไทยที่ต้องเดินทางไกลเป็นระยะเวลาานาน มักจะนึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างแม่ย่านางเพื่อเป็นกำลังใจให้ช่วยคุ้มครองความปลอดภัย และช่วยดลบันดาลให้ทำงานได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า จากในเรื่องการทำประมงจะต้องออกเรือไกล และทำงานระหว่างที่อยู่บนเรือตลอดเวลาจึงต้องการที่พึ่งทางใจสำหรับความปลอดภัยและความราบรื่นในการทำงานสูง ดังนั้น ชาวประมงจึงมีเพลงร้องเพื่ออัญเชิญแม่ย่านางมาช่วยให้การทำงานประมงประสบผลสำเร็จมากขึ้น

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในสังคมไทยมีความเชื่อมากมาย คือ ความเชื่อเรื่องผี เชื่อว่าผีจะลงโทษผู้ที่กระทำผิด ความเชื่อเรื่องกรรม เชื่อว่าการกระทำทุกอย่างย่อมส่งผลกลับมาตามการกระทำของตน และความเชื่อเรื่องแม่ย่านางที่ช่วยคุ้มครองเรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง โดยได้รับการปลุกฝังและสืบทอดความเชื่อต่าง ๆ กันมาอย่างช้านาน และความเชื่อเหล่านี้เป็นพลังอย่างหนึ่งที่ผลักดันให้การดำเนินชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นหลักปฏิบัติที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

จากการศึกษาพบว่า นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนภาพสังคมไทยในอดีต ช่วง พ.ศ. 2510 ถึงช่วง พ.ศ. 2550 สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยในด้านต่าง ๆ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมชนบทใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ส่วนสังคมเมืองมีความเจริญ มีวิถีชีวิตที่รีบเร่ง ด้านอาหารการกินคนไทยมักประกอบอาหารกินเอง และวัตถุดิบส่วนใหญ่มาจากธรรมชาติหรือหาได้ง่ายจากธรรมชาติ ส่วนอาชีพของคนไทยมีหลายประเภทตามภูมิศาสตร์และภูมิภาค และการเดินทางของคนไทยค่อนข้างสะดวก ในด้านครอบครัว ครอบครัวไทยเป็นครอบครัวที่มีความรัก ผู้ใหญ่มีวิธีสั่งสอนลูกหลานที่เหมาะสม นอกจากนี้ คนไทยมักมีความขยัน ความกตัญญู ความอดทน และความช่วยเหลือกันอยู่เสมอ ในด้านวัฒนธรรม มีการนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม อีกทั้งยังมีความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องกรรม และความเชื่อเรื่องแม่ย่านางด้วย

บทที่ 4

ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในนวนิยาย ที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

การวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทยไว้ในแต่ละหัวข้อดังนี้

4.1 ปัญหาในสังคมไทย

4.1.1 ปัญหาครอบครัว

- 1) ความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรส
- 2) ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว
- 3) การเงินในครอบครัว

4.1.2 ปัญหาอาชญากรรม

- 1) การฆ่าคน
- 2) ยาเสพติด
- 3) การพนัน
- 4) การชิงทรัพย์
- 5) การโกงเงิน
- 6) การขโมย
- 7) การใช้ความรุนแรง

4.1.3 ปัญหาการคอร์รัปชัน

- 1) นักการเมือง
- 2) ตำรวจ
- 3) นายอำเภอ

4.1.4 ปัญหาความยากจน

- 1) การมีรายได้ต่ำ
- 2) การมีหนี้สิน

4.1.5 ปัญหาเยาวชนหนีเรียน

4.1.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- 1) ภัยธรรมชาติ
- 2) มลพิษทางน้ำ

4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาลังคมไทย

4.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน

4.2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน

4.2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัญหาในสังคมไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาลังคมไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ผลการศึกษาพบว่าสังคมไทยมีปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาความยากจน ปัญหาเยาวชนหนีเรียน และปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาครอบครัว

ปัญหาครอบครัวเกิดได้กับทุกคนในสังคม เพราะในครอบครัวประกอบไปด้วยคน หลายคน และหลายช่วงอายุ ซึ่งอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งปัญหาครอบครัวที่ประสบอยู่ อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวได้ ปัญหาครอบครัวไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 พบปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรส ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และปัญหาการเงินในครอบครัว ดังนี้

1) ความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรส

ความซื่อสัตย์เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความมีศีลธรรม ไม่โกหก หลอกหลวง แสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือได้ ความน่าไว้วางใจ ซึ่งเมื่อคู่สมรสไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน อาจนำมาสู่การทะเลาะเบาะแว้ง การโกหก ปิดบัง ทำให้คู่สมรสเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงทางความรู้สึก ความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรสที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลจากงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ดังต่อไปนี้

1.1) สามีนอกใจภรรยา

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงสมหวังกับโนรีเป็นสามีภรรยา กัน แต่มีปัญหากันเพราะสมหวังไปหลงรักฮัสนานี ลูกสาวของคนรวย พ่อแม่ของฮัสนานีสัญญาว่า หากสมหวังแต่งงานกับฮัสนานี พวกเขาจะลงทุนให้สมหวังเป็นผู้รับเหมา แต่สมหวังไม่ได้บอกให้โนรีรู้ว่าเขามีผู้หญิงใหม่ จนโนรีได้รู้เรื่องนี้จากคนอื่น ดังตัวอย่าง

“ทำไม ...” หล่อนกระซอกเสียงถาม “ทำไมแกทำกับฉันแบบนี้” แม้แต่คำเรียกเขาก็เปลี่ยนไป

“โนรี.. ใจเย็น ๆ บังยังไม่ทำอะไรสักหน่อย” สมหวัง
พยายามทำใจดีสู้เสือ

“ไม่ได้ทำงั้นหรือ คนรู้จักกันทั้งคลองแล้วมีแต่ฉันไม่รู้ ยังพูด
อีกว่าไม่อะไร ถ้าไม่มีอะไรแล้วทำไมกลับตีกทุกวันไม่เคยสนใจลูก
เมียว่าจะอยู่กันยังไงในบ้านนี้” โนรีแหวัดสวนคำเขา

สมหวังอึ้ง ... เขารอมานานเหมือนกันที่จะสารภาพกับโนรี
แต่ไม่ใช่ในสภาพนี้

(ทางบุญ. 2559 : 80)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงปัญหาระหว่างสามีกับภรรยาที่เกิดจากการนอกใจ
ของสามี ในตอนนี้ผู้เป็นสามีได้ไปมีผู้หญิงใหม่ แต่โกหกและปกปิดภรรยามาเป็นเวลานาน จนกระทั่ง
ภรรยาไปรู้ความจริงจากคนอื่นว่าสามีของตนแอบไปมีผู้หญิงอื่น ทำให้ภรรยาโกรธ เนื่องจากรู้สึก
สามีไม่ยอมรับผิดชอบที่ไม่รับผิดชอบครอบครัว ไม่ดูแลลูกและภรรยา ซึ่งทำให้เกิดความผิดหวังเสียใจ
อย่างรุนแรงแก่ผู้เป็นภรรยา

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงปัญหาสามีนอกใจภรรยา มักจะส่งผลกระทบต่อ
ต่อสมาชิกของครอบครัว สมหวังกับโนรีซึ่งเป็นสามีภรรยาด้วยกัน สมหวังนอกใจไปมีผู้หญิงใหม่ เมื่อโนรีรู้
เรื่องนี้แล้วทั้งสองคนจึงทะเลาะกันใหญ่โต สมหวังจึงทิ้งภรรยาและลูกของตนไปนอนค้างที่บ้านผู้หญิงใหม่
ซึ่งไม่ได้สนใจภรรยาและลูกของตนว่าเป็นอย่างไรบ้าง โนรีต้องทำงานและดูแลลูกคนเดียว จนวันหนึ่ง
ลูกสาวคนสุดท้ายต้องป่วยหนักมาก โนรีดูแลคนเดียวไม่ไหว จึงขอความช่วยเหลือจากแม่ แต่ในที่สุดลูก
ก็เสียชีวิต ดังตัวอย่าง

นางเราะห์ยาเข้าไปกอดโนรีไว้กักบอก นางร้องไห้ร่วมกับ
ลูกสาวด้วยความสงสารจับใจ คนเราไม่น่าจะต้องรับทุกข์ในเวลา
ไล่เลี่ยกันเช่นนี้เลย

“ใครไปบอกพ่อมันด้วย”

นายเตาเฟกพูดต่อด้วยน้ำเสียงแค้น ๆ ...หากพ่อมันไม่ทิ้ง
ไปมีเมียใหม่บางทีอัลเลาะห์อาจจะทรงเมตตาไม่พาลูกมันกลับคืน
สู่พระองค์ก็เป็นได้

(ทางบุญ. 2559 : 132)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสามีนอกใจภรรยาเป็นปัญหาใหญ่ สามารถ
ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวได้ การที่ทิ้งภรรยาและลูกของตนไป ไม่ดูแลครอบครัวของตน
แม้ในระยะเวลาอันสั้น ก็จะสามารถส่งผลกระทบต่อลูกสาวของตนได้ นวนิยายได้นำเสนอผล

ของปัญหาสามีนอกใจภรรยาที่เป็นผลกระทบที่รุนแรงมาก คือ การเสียชีวิตของลูก ที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อที่นอกใจภรณยานั้นเอง

นวนิยายเรื่อง กระจกเงา ได้กล่าวถึงเรณูกับปฐมเป็นสามีภรรยา กัน ปฐมเป็นทหาร จึงไม่ค่อยได้อยู่บ้าน เรณูเป็นคนที่รับผิดชอบครอบครัวคนเดียว แม้ว่าแม่ของปฐมไม่ชอบเรณู แต่เรณูก็ดูแลแม่ของสามีเป็นอย่างดี ตอนปฐมได้เจอผู้หญิงที่ร่ำรวย เขาก็ทิ้งเมียกับลูกไปอยู่กับผู้หญิงคนนั้น เรณูจึงต้องทำงานเลี้ยงลูกคนเดียว ดังตัวอย่าง

แต่หลังจากวันนั้น อรพรรณก็ไม่ยอมให้เขาคลาดสายตา เธอขอให้เขาเป็นคนขับรถให้ พวกกลับไปที่บ้านกรุงเทพฯ อีกครั้ง พร้อมกับประกาศตัวให้ญาติข้างแม่รับรู้อย่างไม่สนใจสายตาและความรู้สึกของใคร เธอพาเขาไปเปิดหูเปิดตา พาไปเที่ยวเตร่ตามสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เขาหลงใหลกับทรัพย์สินเงินทอง เพื่อทำให้เขาลืมเมีย ลืมลูก ลืมแม่ ลืมบ้านที่อยู่ข้างหลัง โดยที่เขาที่ไม่เคยรู้สึกลืม

(กระจกเงา. 2560 : 761)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสามีนอกใจภรรยา นอกจากจะเกิดจากจิตใจของฝ่ายชายเองที่ไม่มั่นคงและซื่อตรงแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่เกิดจากบุคคลที่สามได้อีกด้วย ที่พยายามตามติดและหาวิถีทางกลอุบายมาใช้เพื่อทำให้ฝ่ายชายเคลิบเคลิ้มไปกับสถานการณ์อย่างถอนตัวไม่ได้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาครอบครัว และเกิดการละเลยหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา หน้าที่ของพ่อที่มีต่อลูก และหน้าที่ของลูกที่มีต่อแม่ได้

1.2) ภรรยานอกใจสามี

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงหลิวเป็นลูกเรือประมง ต้องออกทะเลไปทำงานเป็นเวลายาวนาน จึงไม่ค่อยได้อยู่บ้าน มีครั้งหนึ่งที่เขากลับบ้านมาแล้วเห็นเมียของเขามีชู้ ทั้งสองจึงเลิกกราหย่าร้างกัน ดังตัวอย่าง

นั่นคือจุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ของชีวิต ภาพเมียคบชู้ผู้ชาย ตัดตาฝังใจเขามาเท่านั้น และเปลี่ยนเขาจากชายหนุ่มผู้เปี่ยมด้วยความฝันกลายเป็นคนเฉื่อยชา ทำงานตามหน้าที่ไปอย่างซังกะตาย หลังกลับสู่สถานภาพโสด รัมย์เที่ยวช่องเป็นครั้งแรก แล้วเขาก็แอบอวยชายหน้าต่อหญิงคู่เขา ที่แทบไม่ทันได้ลงมือทำอะไรเลยเขาก็ถึงปากอ่าว

ความอับอายกลายเป็นความแค้นที่ต้องการเอาคืน มีคนแนะนำให้เขาใช้ยาทน ทดสอบไปสองสามครั้งไม่ประสบ

ความสำเร็จ ยาทนทำให้เขาแทบหมดสมรรถภาพ ปลุกปล้ำ
อย่างไรก็ไม่ยอมโง่หัวขึ้นสู่อ่อนปวกเปียกเป็นมะเขือเผาะอย่างน่า
อนาถใจ จนกระทั่งมีคนแนะนำวิธีการที่ทำให้เขาลำเรียงบทรักได้
ยาวนานและดีมีค่าเป็นที่สุด

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 126-127)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับอาชีพลูกเรือประมงที่ต้องปล่อยภรรยา
ให้อยู่คนเดียวเป็นเวลานาน สมรรถภาพทางเพศของผู้ชายมีปัญหา ซึ่งทำให้ภรรยาอกใจสามีได้
จนทำลายความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาได้จนถึงขั้นต้องเลิกหากัน การมีชู้ของภรรยาได้ส่งผลกระทบต่อ
ต่อสภาพจิตใจของผู้เป็นสามี จนใช้ชีวิตอย่างไม่มีเป้าหมายและต่อมาก็คิดแก้แค้นภรรยาด้วย
ซึ่งกระทบไปถึงการดำเนินชีวิตและการทำงานด้วย

1.3) การเป็นชู้กันระหว่างน้องเมียกับพี่เขย

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงเรื่องกับพี่เขยแอบรักกันและมีเพศสัมพันธ์กัน
ซึ่งเป็นเรื่องผิดศีลธรรม จนเรณูตั้งท้อง คนในครอบครัวจึงรับรู้เรื่องนี้ ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีปัญหา
ในที่สุดเรณูต้องออกจากบ้านไปคลอดลูกที่อื่น ลูกก็ไม่ได้อยู่กับเรณู และไม่ได้เรียกเรณูว่าแม่ ดังตัวอย่าง

วันนั้นเรณูทอดกายให้เขาเซยชมหลังพวงห้อย เรณูรู้สึกถึง
ความเสียวซ่าปลดปล่อยความอึดอัดในวัยสาว ซึ่งถึงอารมณ์
คู่ฝั้วตัวเมียจนลืมนิดชอบชั่วดี

เมื่อมีครั้งแรกก็มีครั้งต่อ ๆ มา ตามแต่ทั้งคู่จะหาวิธีหลบ
หลีกสายตาของผู้ใหญ่และคนใกล้ตัวมาได้ และในที่สุดเรณูก็
ตั้งท้อง พี่ดำหวังจะเก็บเรณูไว้เป็นเมียอีกคน แต่พี่สายทองไม่ยอม
เรื่องนี้ทำให้บ้านหลังนี้ร้อนเป็นไฟ พี่สายทองจะให้เรณูทำแท้งแล้ว
ต้องไปจากที่นี่ เรณูไม่ยอมเพราะกลัวบาปกรรม แม่จึงให้เรณูไปอยู่
กับคนรู้จักกันที่ตำบลหัวหวาย อำเภอตากลี พอใกล้คลอดแม่ก็ไป
อยู่เฝ้า พอเรณูคลอดป๊อก แม่ก็อุ้มป๊อกกลับมาที่บ้าน โดยแม่บอก
กับคนอื่น ๆ ว่าป๊อกเป็นลูกหลง ทั้งที่คนอื่น ๆ ก็รู้ว่าอะไรเป็นอะไร

(กรงกรรม. 2560 : 114)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า บางครั้งมนุษย์ก็ลืมนิดที่ จะควบคุมอารมณ์ความรู้สึก
และผลทำตามสัญชาตญาณ จนลืมนึกถึงผิดชอบชั่วดี จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว ซึ่งเห็นได้
เป็นเรื่องของการแอบเป็นชู้กันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งนับว่าผิดศีลธรรมอย่างมาก นอกจากนี้
ในตัวอย่งยังกล่าวถึงเรื่องการพลาดตั้งครรรภ์แล้วจะให้ทำแท้ง ซึ่งการทำแท้งสำหรับชาวพุทธเป็น
อีกเรื่องที่ผิดบาปอย่างมาก เช่นเดียวกับการฆ่าอีกหนึ่งชีวิตที่ไม่ได้ทำอะไรผิด จึงเป็นเรื่องไม่สมควร

อย่างยิ่งสำหรับชาวพุทธ ดังนั้น ปัญหาการเป็นชู้กันของน้องสาวกับพี่เขยก็อาจนำไปสู่ปัญหาสังคมที่ยิ่งใหญ่มากขึ้นได้ด้วย

2) ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถานที่ที่สำคัญ สมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ด้วยกัน ซึ่งแต่ละคนอาจมีความคิดที่ไม่เหมือนกัน จนทำให้เกิดความขัดแย้งได้ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว ดังนี้

2.1) ความขัดแย้งระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงเรณูได้แต่งงานกับปฐมแล้ว แต่นางย้อยแม่ของปฐมไม่ชอบลูกสะใภ้คนนี้ เพราะปฐมมีคู่หมั้นที่แม่หาไว้ให้แล้ว และเป็นผู้หญิงที่มีฐานะที่ดี แต่เรณูมีฐานะไม่ดี เคยทำงานที่ตาคลี แม่สามีคิดว่าลูกสะใภ้เคยเป็นโสเภณี ซึ่งแม่สามีทำไม่ดีต่อลูกสะใภ้ไม่ให้ลูกสะใภ้เข้าบ้าน ดังตัวอย่าง

“เข้าบ้านไม่ได้จ๊ะ” เรณูหันไปกระซิบบอก

“อ้าว ทำไมล่ะ กุญแจบ้านหายรี”

“เปล่าหรอก กุญแจไม่หาย แต่แม่ฝัวหนูเขาเอากุญแจอีกดอกหนึ่งไปคล้องไว้ ไม่ให้หนูเข้าห้อง”

“อะไรนะ”

“เจี๊ฟงไม่ผิดหรอกจ๊ะ หนูกลับไปงานศพแม่ที่เกรียงไกรพอกกลับมา แกก็ปิดห้องไม่ให้เข้า ไม่รู้เป็นอะไรของแก พอเดินไปถามที่ร้าน ตงมาเปิดประตูรับหน้า แล้วตงก็ขึ้นไปขอกุญแจให้แกบอกกับตงมาว่า พรุ่งนี้จะเอาไปให้ที่โรงสีเอง”

“แบบนี้มันหาเรื่องกันชัด ๆ ทำไมถึงทำกันได้ถึงเพียงนี้ล่ะ แล้วคืนนี้จะนอนที่ไหนได้ล่ะเนี่ย”

(กรงกรรม. 2560 : 718)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้เกิดขึ้นจากความไม่พอใจในฐานะและอดีตของลูกสะใภ้ ความไม่พอใจของแม่สามี ทำให้เกิดการดูถูกและเกิดการกลั่นแกล้งขึ้นมาเพื่อแสดงความไม่พอใจ ดังนั้น ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดความขัดแย้งขึ้นมาเรื่อย ๆ ทำให้คนในครอบครัวไม่สบายใจกัน และทำให้ครอบครัวไม่มีความอบอุ่น เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันตลอดเวลา หากความสงบสุขไม่ได้

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม กล่าวถึงนางย้อยไม่ไวใจพิไลลูกสะใภ้คนที่สอง กล่าวพิไลจะยกยอกทรัพย์สินเงินทอง และปฏิบัติต่อลูกสะใภ้สองคนอย่างไม่ยุติธรรม ทำให้พิไลเกิดความไม่พอใจ จึงให้คนไปปล้นสร้อยลูกสะใภ้คนโต ดังตัวอย่าง

“ม้าทำอะไรกับฉันบ้างล่ะ ม้ามองฉันเป็นแค่ลูกสะไภ้
ม้าเคยไว้ใจฉันบ้างไหม ม้ากลัวแต่ว่าฉันจะยกยอกทรัพย์สิน
เงินทอง ยกย้ายถ่ายเทสมบัติ กลัวแต่ว่าฉันจะสุขสบาย กันฉันออก
ห่างจากเกาะเงินอย่างไม่สนใจความรู้สึกของฉันเลยสักนิด”

“พอแต่งเข้ามาฉันก็ต้องมาเห็นหน้าอีกคนที่มันแย่งทุกสิ่ง
ทุกอย่างของฉันไป งามใจตัวเองดูกันเถอะว่า ถ้าเป็นฉัน ทุกคนจะ
ทำกับอีเรณูอย่างไร มันได้เฮียใช้ไปเพราะเสน่ห์เล่ห์กล ม้ารังเกียจ
เดียดฉันที่มันแคไหนใคร ๆ ก็รู้แล้วมันก็ยังทำเสน่ห์ใส่ม้าอีก
หลังจากที่ม้าหลงใหลมันแล้วม้าให้อะไรมันบ้าง แก้วแหวน เงิน
ทอง มีคำพูดคำจาดี ๆ กับมัน ให้มันมีร้าน ให้ชีวิตใหม่มัน...”

(กรงกรรม. 2560 : 718)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความไม่ไว้วางใจต่อลูกสะไภ้คนที่สองทำให้
ลูกสะไภ้คนที่สองเสียความรู้สึกและยังรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมที่แม่สามีปฏิบัติต่อลูกสะไภ้ทั้งสอง
คนไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างแม่สามีและลูกสะไภ้ เนื่องจากฝ่ายแม่สามีถูกทำ
เสน่ห์ใส่ จึงทำให้เกิดความลำเอียงในการปฏิบัติต่อทั้งสองฝ่าย จนทำให้ลูกสะไภ้คนที่สองเกิดความ
ไม่พอใจแม่สามี แต่ส่งคนไปทำร้ายสะไภ้คนที่หนึ่งแทน

2.2) ความขัดแย้งระหว่างพี่สะไภ้กับน้องสะไภ้

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงเรณูกับพิไลเป็นพี่สะไภ้กับน้องสะไภ้กัน
พิไลเคยเป็นคู่หมั้นของปฐม แต่ถูกเรณูแย่งไป ซึ่งตอนนี้ปฐมเป็นสามีของเรณู เพื่อแก้ไขปัญหาแม่ปฐม
ให้พิไลแต่งงานกับตงน้องของปฐมแทน หลังแต่งงานเรณูกับพิไลมีความขัดแย้งกัน พิไลเกลียดเรณู
และดูถูกเรณู พิไลจึงหาเรื่องทะเลาะกับเรณูมาโดยตลอด ดังตัวอย่าง

“ใช่ กลับบ้านแกไปซะ ไปอยู่ในที่ที่ได้มาเพราะเสน่ห์
เล่ห์กลโน่น ที่นี้ไม่ยินดีให้แกมาเหยียบให้อัปมงคลมันเกิด” พิไลยั่ว
ประสาทไม่เลิก และมันก็ได้ผล เรณูเลือดขึ้นหน้าจึงผลักรอกแล้ว
บอกว่า

“อัปมงคลอะไร”

“แกก็รู้ว่ากะหรินะ เข้าไปที่ไหนอัปมงคลก็ลงที่นั่นแหละ
ยิ่งกะหรินใจคอสกปรกแบบแกด้วยแล้ว”

“อีพิไล!” ว่าแล้วเรณูผลักรอกพิไลอีกครั้ง ที่นี้เองก็เหมือน
รดน้ำมันลงกองไฟ แม้พิไลจะเพ็ลียงพลั่วเพราะตัวเล็กกว่า

แต่งงานนี้พี่ไผ่เชื่อมั่นว่าหญิงสาวจะได้คะแนนเห็นใจจากชาวตลาด
ชุมแสงเพิ่มอีกไม่น้อย
และที่สำคัญ คนกลางอย่างกมลจะต้องเลือกข้างด้วยว่า
งานนี้เขาจะอยู่ข้างใคร

(กรงกรรม. 2560 : 432)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายเกิดจากการแย่ง
ผู้ชายคนเดียว และการดูถูกที่มาของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งพยายามยั่วโมโหให้อีกฝ่ายเกิดความไม่พอใจ
จนถึงขั้นลงไม้ลงมือ ยิ่งไปกว่านั้นยังตั้งใจให้อีกฝ่ายดูแย่ขึ้นไปอีก เพื่อให้คนอื่นเข้าข้างตนเอง
และขับไล่ฝ่ายที่ลงมือก่อนไป ดังนั้นความขัดแย้งนี้จึงทำให้คนอื่น ๆ ในครอบครัวเกิดความอึดอัด
และไม่รู้จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร นอกจากอดทนและคอยห้ามปรามทั้งสองฝ่าย

2.3) การเลือกคู่ครองของลูก

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึง ฮัสวานีมีลูกสาวคนเดียว ซึ่งพวกเขาเป็น
ชาวไทยมุสลิม นับถือศาสนาอิสลาม เมื่อลูกสาวคบกับแฟนที่เป็นคนต่างศาสนา พ่อแม่จึงห้ามลูกสาว
คบกับผู้ชายคนนั้น จึงเกิดปัญหาขัดแย้งกัน จนทำให้ลูกสาวตัดสินใจฆ่าตัวตายในที่สุด ดังตัวอย่าง

“ทำไมถึงเป็นแบบนี้ได้ก็ไม่รู้” หล่อนรำพัน ร่ำโคลงเศร้า
จนญาติของหล่อนต้องส่งกระดาษเช็ดหน้าให้เช็ดน้ำตา “พ่อแม่
ห้ามไม่ให้มันคบหาเป็นแฟนกับคนต่างศาสนา เเท่านี้มันถึงกับฆ่า
ตัวตาย”

(ทางบุญ. 2559 : 195)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความคิดที่แตกต่างกันระหว่างพ่อแม่กับลูก สามารถ
ทำให้เกิดปัญหาการเลือกคู่ครองของลูกได้ สำหรับพ่อแม่แล้ว มองว่าการไม่ให้ลูกคบกับแฟนต่างศาสนานั้น
คือการทำเพื่อลูก โดยอาจจะคิดหรือเชื่อว่าเป็นการปกป้องความเชื่อทางศาสนาอิสลามของลูก แต่สำหรับ
ลูกที่ให้ความสำคัญกับความรักเหนือกว่าความเชื่อทางศาสนา ให้ความรักสำคัญที่สุด แต่เมื่อพ่อแม่
ไม่ยอมรับและห้ามไม่ให้คบ เท่ากับพ่อแม่ขัดขวางความรักของลูก ทำให้ลูกไม่มีทางออกและสภาพ
จิตใจแย่งแย่งจนนำไปสู่การหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย ซึ่งสร้างความเศร้าโศกเสียใจให้กับพ่อแม่เป็น
อย่างมาก

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงเพียงเพ็ญมีคนที่รักกัน และเพียงเพ็ญต้อง
กับผู้ชายคนนั้นแล้ว แต่พ่อแม่ของเพียงเพ็ญไม่เห็นด้วย เพราะผู้ชายคนนั้นเป็นคนจน ซึ่งพ่อแม่บังคับ
ให้เพียงเพ็ญแต่งงานกับกมล กมลเป็นผู้ชายที่มีฐานะที่ดี เหมาะสมกับเพียงเพ็ญ แต่สองคนนี้ไม่ได้รักกัน
แต่งงานไปแล้วรู้สึกทรมาน ไม่นานสองคนก็หย่ากัน ดังตัวอย่าง

“ทำไมพ่อไม่ถามหนูก่อนว่าหนูพร้อมจะแต่งงานหรือยัง”
 “ก็ไอ้ตอนที่หนูเรียกให้ออกไปคุย ทำไมมึงถึงไม่ออกไปล่ะ
 ที่คราวนี้ทำปากดีว่าทำไมไม่ถามมึงก่อน”

“พ่อ!”

“แกไขอะไรไม่ได้แล้ว ภูเก็ตลงกับผู้ใหญ่ทางนั้นไป
 เรียบร้อยแล้ว”

“หนูไม่ได้รักเขา เป็นตายร้ายดีอย่างไรหนูก็ไม่แต่ง”
 เพียงเพื่อเลี้ยงแข็งขึ้น แต่กำนันครหาได้สนใจไม่

“เดี๋ยวอาศรีจะให้คนไปรับช่างตัดชุดเจ้าสาวมาจาก
 ชุมแสง พรุ่งนี้เช้าจะมาละ ลินสอดทองหมั้นแม่ไม่มากเท่าพี่ ๆ ของ
 มึง แต่ก็สมน้ำสมเนื้อสมฐานะเรา แล้วมันก็ไม่น้อยเกินไปสำหรับ
 ลูกสาวคนเล็กของกำนันครหอรอก”

(กรงกรรม. 2560 : 253)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การเลือกคู่แต่งงานให้กับลูกโดยไม่ได้เกิดจากความ
 รักของทั้งสองฝ่ายเป็นการบังคับแต่งงานที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครอบครัวได้
 นอกจากนี้ ด้วยฐานะทางครอบครัวแล้ว เพื่อรักษาหน้าตาของครอบครัวและความสัมพันธ์ที่ดีของฝ่าย
 ตรงข้าม ดังนั้นผู้ใหญ่มักจะมีความคิดอยากให้ลูกในบ้านแต่งงานปรองดองเป็นครอบครัวเดียวกัน
 เพื่อให้สมศักดิ์ศรีกับฐานะของครอบครัว โดยไม่คำนึงถึงจิตใจของลูก จนทำให้ลูกไม่มีความสุข
 ตลอดเวลาที่ถูกบังคับให้แต่งงาน

3) การเงินในครอบครัว

การเงินในครอบครัวจะเริ่มต้นมาจากการที่พ่อกับแม่มีรายได้ หรือสมาชิกครอบครัว
 คนใดคนหนึ่งมีรายได้ แล้วจึงแบ่งเงินที่ได้รับมาเลี้ยงดูครอบครัว เป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน แต่หากการเงิน
 ในครอบครัวขาดสน รายได้ไม่ได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตของคนในครอบครัว จะส่งผลต่อชีวิตของสมาชิก
 ในครอบครัว และเกิดปัญหาครอบครัวได้

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงครอบครัวสมหวังว่า เมื่อสมหวังยังไม่แต่งงานมี
 ครอบครัว สมหวังจะให้เงินเดือนของตนแก่แม่ของเขาเสมอ แต่เมื่อแต่งงานมีครอบครัวมีลูกแล้ว
 สมหวังต้องเลี้ยงลูก เลี้ยงครอบครัวของตน แม่ของสมหวังก็ยังบังคับขอเงินจากสมหวัง แม่อ้างว่า
 จะช่วยพวกเขาเก็บเงินไว้ ถ้ามีเรื่องที่เร่งด่วนจะได้ใช้ แต่ความจริงแล้วแม่เอาเงินนี้ไปเที่ยว ไปซื้อของที่
 สวยงามให้แก่ตัวเอง ไม่สนใจความลำบากของลูก จนสมหวังมีเงินไม่พอใช้จ่าย ทำให้แม่กับลูกมีปัญหา
 กันในที่สุด ดังตัวอย่าง

“แค่นี้แหละ ...” นางมองธนบัตรในมือก่อนจะเงยหน้ามอง
สะใภ้ “มีงสองคนอยู่กินกับกู ให้ตั้งค้กูแค่นี้เองหรือไง”

“ฉันไม่ได้ทำงาน ไม่พอเลี้ยงลูก มะอย่าหาว่าฉันงี้เลย
ไว้ฉันปักผ้าได้เมื่อไหร่จะเพิ่มให้เท่าเดิม”

“ชะ...” หน้าแบน ๆ ของฮัจยะห์ไม่เหมาะห้คล้าจนแทบ
จะเขียวด้วยความโกรธ “มีงเห็นกูเป็นไงถึงคิดว่าจะให้ตั้งค้เท่าไร
ก็ให้ กูตะหากเป็นคนตัดสินใจจะเอาจากพวกมีงเท่าไร”

....

“นี่บ้านกู ... ใครไม่มีเงินมาให้ก็ไสหัวกันออกไป”

(ทางบุญ. 2559 : 33)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงปัญหาระหว่างพ่อแม่กับลูกในสังคมไทยที่เป็นผลมาจาก
ปัญหาสภาพทางการเงิน เมื่อลูกไม่สามารถให้เงินแก่แม่ได้เหมือนเดิมเนื่องจากปัญหาความจำกัด
ด้านรายได้ อีกทั้งยังมีสมาชิกในครอบครัวของตนที่ต้องดูแลเพิ่มขึ้น และภรรยาของตนก็ยังมีรายได้
จึงทำให้ลูกไม่สามารถจัดสรรการเงินให้เพียงพอต่อความต้องการของแม่ได้ จึงเกิดความขัดแย้งตามมา
ทำให้แม่กับลูกมีปัญหากัน ถึงขนาดที่แม่จะไม่ให้ลูกอยู่ร่วมบ้านเดียวกับแม่ได้อีก ดังนั้น ปัญหาการเงิน
จึงเป็นเรื่องใหญ่ในครอบครัวที่ถึงขนาดทำให้แม่ไล่ลูกหลานออกจากบ้านได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยมีความไม่ซื่อสัตย์ของคู่
สมรส พบปัญหาสามีนอกใจภรรยา ภรรยาอกใจสามี และการเป็นชู้กันระหว่างน้องเมียกับพี่เขย
ทำให้ครอบครัวมีความเดือดร้อน มีผลกระทบต่อลูก ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว
มีความขัดแย้งระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้ เกิดขึ้นจากความไม่พอใจในฐานะและอดีตของลูกสะใภ้
ความไม่พอใจของแม่สามี ทำให้เกิดการดูถูกและเกิดการกลั่นแกล้งขึ้นมา ความขัดแย้งระหว่างพี่สะใภ้
และน้องสะใภ้ สาเหตุจากการแย่งผู้ชายคนเดียวกัน จนถึงขั้นลงไม้ลงมือกัน ปัญหาการเลือกคู่ครอง
ของลูก สาเหตุจากความคิดที่แตกต่างกันระหว่างพ่อแม่กับลูก ทำให้ลูกฆ่าตัวตาย หรือแต่งงานไป
ก็ต้องเลิกหย่าร้างกัน การเงินในครอบครัว มีสาเหตุจากลูกไม่สามารถจัดสรรการเงินให้เพียงพอ
ต่อความต้องการของแม่ได้ จึงเกิดความขัดแย้งตามมา ทำให้แม่กับลูกมีปัญหากัน ถึงขนาดที่แม่จะ
ไม่ให้ลูกอยู่ร่วมบ้านเดียวกับแม่ได้อีก

4.1.2 ปัญหาอาชญากรรม

อาชญากรรม คือ การกระทำความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งมีผลกระทบต่อความปลอดภัย
ในชีวิตและทรัพย์สินของคนในสังคม ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน
สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีปัญหาการฆ่าคน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน
ปัญหาการชิงทรัพย์ ปัญหาการโกงเงิน ปัญหาการขโมย และปัญหาการใช้ความรุนแรง ดังนี้

1) การฆ่าคน

การฆ่าคนเป็นการกระทำที่ทำให้มนุษย์ถึงแก่ความตาย ถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดประเภทหนึ่ง ไม่ว่าจะตั้งใจฆ่าโดยเจตนา หรือไม่เจตนาก็ตาม ผู้ที่กระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงอุสมานลูกชายคนโตของโนรีโดนฆ่าบนรถประจำทาง จากเหตุการณ์ที่นักเรียนช่างกลทะเลาะกันและยิงกันบนรถประจำทาง อุสมานถูกนักเรียนช่างกลยิงตาย ดังตัวอย่าง

*ใครกันหนอช่างใจร้ายใจดำเสียเหลือเกิน ฆ่าคนที่ไม่เคย
รู้จักกันได้อย่างหน้าตาเฉยเพียงเพื่อสังเวทความห้าวเหี้ยมแห่งวัย
ลูกชายของหล่อนมีพ่อแม่พี่น้องเฝ้ารอคอยชื่นชมความสำเร็จของ
เขาอย่างจดจ่อ เขาตั้งใจเรียนแม้ฐานะจะไม่อำนวย แต่ด้วยความ
มุ่งมั่นและบากบั่นเขาก็สามารถทำได้*

(ทางบุญ. 2559 : 263)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งบางครั้ง เหตุการณ์เหล่านี้ก็อาจจะเกิดขึ้นได้โดยที่ไม่มีเหตุผลการรองรับก็ได้ อาจเกิดจากความคลุ้มคลั่ง และอาการหลอนจากยาเสพติด หรือการที่คน ๆ นั้นไม่สามารถยับยั้งชั่งใจตัวเองก่อนที่จะลงมือทำอะไร ลงไป แต่คนที่ทำร้ายร่างกายคนอื่นทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันและมีปัญหากันมาก่อน นับเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงและมีผลกระทบต่อจิตใจของผู้เสียชีวิตได้

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงครูใหญ่เป็นครูที่ดี เป็นคนที่รับผิดชอบ แต่ครูใหญ่ถูกคนฆ่าตัวตาย ตำรวจไม่สามารถหาฆาตกรได้ ทุกคนจึงสงสัยกันไปมาจนทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย ดังตัวอย่าง

*ไม่กี่ชั่วโมงต่อมา ท่ามกลางความสงสัยที่ก่อตัวขึ้นทุกหน
แห่งในตำบลงาหลง ข้อมูลที่หลุดออกมาจากปากเจ้าหน้าที่
ตำรวจถูกส่งข่าวต่อกันโดยชาวบ้านด้วยช่องทางทั้งในโลกจริงและ
โลกเสมือน กระจายให้ทราบกันทั่วว่าครูใหญ่เสียชีวิตเพราะ
กระตุกคอหัก แต่ไม่ใช่อุบัติเหตุ ร่องรอยชั่วรอบคอบ รวมทั้งจุดอื่น
ของร่าง ชี้ชัดว่าเป็นฝีมือของมนุษย์นำมาซึ่งความหวาดเกรงใน
จิตใจของชาวตำบล รวมทั้งผมเอง ความคิดแรกที่ผุดขึ้นในสำนัก
ของทุกคนคือ ...*

ใครบางคนในตำบลแห่งนี้เป็นฆาตกร

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 7-8)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกแห่ง และสามารถเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ชุมชน ยิ่งไปกว่านั้นฆาตกรยังสามารถเป็นคนใกล้ชิดหรือคนในพื้นที่นั้นๆได้อีกด้วย ซึ่งอาจจะเกิดจากคู่กรณีมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันมาก่อน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความรู้สึกขุ่นเคืองต่ออีกฝ่ายและอาจเกิดจากฆาตกรมีสภาพจิตใจที่ไม่ปกติ จึงทำให้เกิดเรื่องโหดร้ายอย่างนี้ขึ้นได้ ปัญหาการฆ่าคนเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่ส่งผลต่อคนทั้งตำบลโดยเฉพาะการถูกฆ่าตายที่ไม่รู้ว่าใครเป็นคนทำ ซึ่งส่งผลต่อความหวาดกลัวกันเองของคนทั้งตำบลไปด้วย

2) ยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงเช่นกัน สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ยาเสพติด คือ เกิดจากตนเอง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม เมื่อมีความอยากรู้ อยากลอง ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูงหรืออาจจะเกิดจากการถูกหลอกให้ลองเสพจนทำให้ติดสารเสพติด

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงชุมชนของสมหวังได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น แต่มี ปัญหาหลากหลายติดตามมา ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหายาเสพติด มีหลายคนติดยา ทำให้สังคม แยกต่างหาก ดังตัวอย่าง

ที่สำคัญที่สุดคือยาเสพติด

*ลูกชายเศรษฐีปากคลองรำลือกันว่าติดผงขาวกระทั่งหัวใจ
วายตาย ไม่นับลูกชายของใครต่อใครอีกหลายคน ที่พากันไปติดยา
จะด้วยความอยากลองหรือเห็นเป็นของโก้เก๋ที่สุดจะเดา ผลก็คือ
ยาเสพติดระบาดเข้ามาในชุมชนอย่างรวดเร็วราวกับโรคระบาด
ร้ายแรง*

(ทางบุญ. 2559 : 210)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยาเสพติดมีการขยายวงกว้างอย่างรวดเร็วในสังคมไทย คนที่เสพยาเสพติดส่วนมากจะเป็นคนที่มีฐานะทางบ้านที่ร่ำรวย เนื่องจากมีเงินในการซื้อยาเสพติดมาเสพ ไม่ต้องทำงานก็มีเงินใช้จ่าย หรืออยากทดลองยาเสพติดชนิดต่าง ๆ จนเกิดการติดยาขึ้นมา เมื่อสังคมนั้นมีคนที่ติดยาแล้ว ก็จะทำให้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกิดความอยากลองบ้าง จึงทำให้เป็นการระบาดไปในวงกว้าง และทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดยากขึ้น

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงยาเสพติดมีการขยายวงกว้างอย่างรวดเร็วในสังคมไทย และให้โทษที่รุนแรงมาก มีหลายคนค้าขายยาเสพติด อาลีเป็นอีกคนหนึ่งการค้าขายยาเสพติด แต่มีครั้งหนึ่งโดนตำรวจจับได้ ดังตัวอย่าง

*เขาทำหน้าที่ถือ ‘ของ’ ปกติให้คนอื่นทำแทน แต่เพราะ
รอบนี้ของเยอะจึงต้องคุมเอง ส่วนนุชจะไปเก็บเงินจากผู้ซื้อที่อยู่
อีกที่หนึ่ง เมื่อนุชตรวจนับเงินเรียบร้อยว่าครบ หล่อนจะโทรศัพท์*

บอกเขา อาลีจึงค่อยส่งมอบ 'ของ' ให้ผู้ซื้อที่รออยู่ที่นั่น ก่อนจะแยก
จากกันไป

อาลีเชื่อว่า ไม่มีเงินอยู่กับตัว ตำรวจค้นตัวเขาก็ไม่สามารถ
ทำอะไรได้ หนนี้เขาส่งห้าหมื่นเมียด จำนวนมันมากโขจนน่ากลัว
แต่ค่าตอบแทนก็คุ้มกับความเสี่ยง เขาจึงทำ และเขาไม่ได้มา
คนเดียว มีคนติดตามมาด้วยคนหนึ่ง ส่วนอีกสองคนนั้นไปเป็นบอดี
การ์ดให้ชตอนรับเงิน

(ทางบุญ. 2559 : 338)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ทุกคนรู้ว่าการค้าขายยาเสพติดเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย
แต่ก็มีหลายคนที่ลองเสี่ยงไปค้าขายยาเสพติด เนื่องจากได้ค่าตอบแทนสูง และหลายคนมักคิดว่า
หากโดนจับได้ ก็ไม่เป็นอะไร เพราะตำรวจไม่มีหลักฐาน และการค้าขายยาเสพติดมักจะมีกันเป็นขบวนการ
มีหลาย ๆ คนช่วยกันในการป้องกันและดูแลตลาดเถา ทุกคนมีหน้าที่เป็นของตนเองเพื่อไม่ให้โดนตำรวจ
จับได้

นวนิยายเรื่อง ในกบดักและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงหลิวติตผงขาวเป็นเวลานาน
เลิกฉีตผงขาวไม่ได้ จนทำให้เขากลับไปเยี่ยมบ่าไม่ได้ กลัวถูกตำรวจจับและกลัวบ่าเป็นห่วง เขาตัดสินใจ
จะเลิกใช้ยา แต่ในที่สุดก็เลิกไม่ได้ ดังตัวอย่าง

ช่วงหน้าร้อนเมื่อสามสี่ปีที่แล้ว เขาตั้งใจจะกลับไปเยี่ยม
บ้านหลังเรือลื่นน้ำและแบ่งเปอร์เซ็นต์ เลิกฉีตผงขาวสักเดือนคง
ไม่ลงแดงตายเพื่อบ่าผู้มีพระคุณ เขาควรต่อสู้เอาชนะตัวเอง
ครั้งนี้เรือถึงฝั่งเงินถึงมือ เขาก็เที่ยวเตร่และแหวะตรอกเล็ก ๆ ซื้อง
มาฉีตเข้าเส้นอีกหลายครั้ง สุดท้ายเขาก็พ่ายแพ้แก่ความต้องการ
เบื้องต้นของตัวเองอีกคำรบ

(ในกบดักและกลางวงล้อม. 2561 : 160-161)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนที่เสพติดสารเสพติดไปเป็นระยะเวลาแล้ว
จะเลิกได้ยากมาก ถึงแม้ว่ามีความคิดอยากที่จะเลิกเพื่อคนสำคัญหรือเพื่อตนเอง ไม่ว่าจะเลิกชั่วคราว
หรือเลิกถาวรก็ตาม แต่เมื่อมีเงินอยู่ในมือพอที่จะซื้อสารเสพติดมาปรนเปรอตนเองได้ก็ทำให้จิตใจของ
ผู้ที่เสพติดนั้นพ่ายแพ้ต่อความต้องการเสพยา เนื่องจากสารเสพติดมีฤทธิ์ต่างๆที่ทำให้ร่างกายรู้สึก
ดีกว่าปกติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้ร่างกายรู้สึกขาดสารเสพติดไม่ได้

3) การพนัน

การพนันถือเป็นอบายมุข เป็นสิ่งที่ไม่ดี นอกจากจะทำให้หน้ามืดตามัวจากความโลภ ความต้องการที่ไม่รู้จักพอแล้ว ยังทำให้สูญเสียทรัพย์สินเงินทองไปโดยไม่รู้ตัว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด ปัญหาความรุนแรง การขโมย การปล้นชิงทรัพย์ได้อีกด้วย

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึงลูกเรือออกทะเลไปทำงาน เจตต์และหมงแทงเงินเล่นกัน เสียเงินไปมากมาย และยังไม่ยอมเลิกแทง ใช้สิ่งของไปจำนองเพื่อเล่น ต่อได้ ดังตัวอย่าง

“เจ้ามือเหลือเค้าเท่าไร”

รัมย์ล้วงเงินออกจากกระเป๋าส่งให้หมง เจตต์เป็นคนตอบ

“แทงมาได้เลย เค้าเราไม่อัน ที่ห้องนายท้ายเราฝาก นานพิกาวัวห้าสิบกว่าเรือน เอามาตีเป็นเงินได้อีก”

ทันทีที่เค้าเปิดกว้าง ลูกขาทั้งสองผลัดกันกระหน้าแทงจน หน้าตักนานพิกาวัวเปลี่ยนข้างไปอย่างรวดเร็ว เค็ดร่อนไปถึงข้อมือที่ ต้องวางเปลาลงทั้งเจตต์และหมง ร่มยนั่งตาปริบ ๆ อยู่ทางด้านไกล

เจตต์ขยับเข้ามานั่งแทนหมง เขาพูด “เราเหลือมอเตอร์ไซค์ อีกคันหนึ่ง ”

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 192)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การพนันทำให้มนุษย์พ่ายแพ้ให้ต่อความโลภในใจ ตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อมีเงินมาล่อหน้าล่อตาก็ทำให้คนเหล่านี้ตาลุกวาว มีความสนใจอยากเล่น อยากลอง เพราะคิดว่าเป็นการเสี่ยงดวงไม่เสียหายอะไรและยังจะได้กลับคืนมาเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้น จึงทำให้หลาย ๆ คนหลงระเริงอยู่กับการพนัน หน้ามืดตามัวพยายามหาสิ่งของมีค่าอื่น ๆ มาแลกแทนเงิน จนในที่สุดก็หมดตัวไปกับการพนันโดยไม่รู้ตัว

4) การชิงทรัพย์

การช่วงชิงทรัพย์ คือ การปล้นจี้สิ่งของจากผู้อื่นอย่างซิ่ง ๆ หน้า เป็นการกระทำที่ ผิดศีลธรรมเช่นเดียวกับการขโมยของ แต่การปล้นนั้นเป็นการเผชิญหน้าระหว่างผู้ร้ายและเหยื่อโดยตรง ดังนั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงตามมาหลังจากการปล้นชิงทรัพย์แล้ว

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงเรณูใส่สร้อยคอทองคำไปขายของที่ตลาด แต่ถูกปล้นสร้อยทองไป ดังตัวอย่าง

เข้าวันนั้น พอรู้ว่าเรณูที่หาบขนมออกมาจากบ้านตั้งแต่เช้าตรู่ ถูกปล้นจี้ชิงสร้อยคอทองคำหนักสองบาทไป ชาวบ้านร้านตลาด ต่างก็กล่าวขานกันไปทั่ว

(กรงกรรม. 2560 : 368)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การใส่สร้อยคอทองคำออกไปนอกบ้านนั้นมีความอันตรายในการถูกลั่นสูงมาก ซึ่งปัญหาการชิงทรัพย์เป็นปัญหาที่นับว่ามีโอกาสเกิดขึ้นได้บ่อยมาก โดยสามารถเกิดจากการสวมใส่ของมีค่าที่ไปในเวลาเข้ามีดหรือเวลาค่ำ ทั้งยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาการทำร้ายร่างกายได้อีกด้วย

นอกจากปล้นของแล้ว บางคนยังข่มขู่คนด้วย นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงคนร้ายที่ปล้นของเรณูไปแล้ว นอมเพื่อนของเรณูบังเอิญเจอคนร้ายคนนั้น ได้ซื้อสร้อยคอจากเขาเพื่อเอามาเป็นหลักฐาน แต่เมื่อคนร้ายรู้เรื่องนี้ คนร้ายก็ปล้นสร้อยคออีกครั้ง และข่มขู่ไม่ให้แจ้งตำรวจดังตัวอย่าง

“ตอนแรกมันจะฆ่ากุละมั้ง แต่พอตีมันคั่นเจอว่าในกระเป๋ายังมีทองเส้นนั้นอยู่ มันเลยเอากลับไปด้วยเท่ากับว่า ตอนนี้เราไม่มีหลักฐานอะไรแล้ว”

“แล้วนี่พี่ไปแจ้งความหรือยัง”

“ไม่ได้ไปหรอก มันขู่กูไว้ว่าถ้ากูไปแจ้งความ ถ้ามันต้องหนีตำรวจหัวซุกหัวซุน ช่วงมันหนี มันจะตามเก็บพี่ ๆ น้อง ๆ ของกูที่ยังอยู่ที่ชุมแสงทีละคน แล้วมันก็อดสั่งสอนให้รู้ว่ามันไม่ได้แค่ขู่ แต่มันเอาจริง ๆ มันว่าถ้ามันต้องติดคุก กูจะต้องตายเสียก่อน แล้วมันก็บอกกับกูว่า ไม่ให้ยุ่งกับเรื่องของมึงอีก มันร้ายกว่าที่คิดไว้เยอะเลย”

(กรงกรรม. 2560 : 581)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การปล้นการชิงทรัพย์ ไม่เพียงแต่จะถูกแย่งชิงทรัพย์ที่อยู่กับตัวเท่านั้น แต่ยังมีโอกาสสูงที่จะถูกทำร้ายร่างกาย เป็นการข่มขู่เหยื่อไม่ให้ไปแจ้งตำรวจเพื่อเอาตัวรอด ซึ่งปัญหาการปล้นชิงทรัพย์เป็นการขโมยทรัพย์กันต่อหน้าต่อตา ไม่ใช่การแอบขโมยอย่างเงียบ ๆ ทำให้เกิดการแย่งชิง ชัดขึ้นเกิดขึ้น ดังนั้นจึงเกิดปัญหาความรุนแรงตามมาอีกเช่นกัน นอกจากนี้จากการข่มขู่ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงนี้ยังสามารถลุกลาม ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ๆ ในครอบครัวได้ หากไม่ทำตามและระวังตัวเองให้ดี

5) การโกงเงิน

การโกงเงิน คือ วิธีการที่เอาเงินของคนอื่นมาเป็นของตนด้วยวิธีที่ผิด หรือไม่ก็จ่ายเงินค่าจ้างที่คนอื่นควรได้รับไม่ครบถ้วนเพื่อให้ตนเองได้เงินมากขึ้นกว่าเดิม

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงแม่ของสมหวังฝากให้ยี่สาคนที่รู้จักกันมานาน ขายนายให้ยี่สาหลอกแม่สมหวังให้เปลี่ยนชื่อของเจ้าของนาเป็นของเขา ก่อน เพราะเขา รู้จักคนร่ำรวยมากมาย และสามารถขายได้ในราคาสูง แต่ในที่สุดยี่สาขายนายไปแล้วก็ไม่ได้ให้เงินแก่แม่ของสมหวัง

เขาโกงเงินไป สุดท้ายแม่ของสมหวังได้แค่เงินมัดจำ เพราะฝากยืมชานาโดยไม่มีหลักฐานใด ๆ เลย
ดั่งตัวอย่าง

“มันบอกว่ามันขอให้ใส่ชื่อมันไปก่อน มันจะขายผ่านชื่อ
มัน นายมันจะได้ให้ราคาดี ๆ ” นางหน้าแห้ง ไม่นึกไม่ฝันว่าคน
กันเองแท้ ๆ จะหลอกกัน

“มันหลอก ... มะก็เชื่อด้วยหรือ” สมหวังโมโหแม่จนพูด
ไม่ออก

“กูจะไปรู้หรือไม่ว่ามันจะหลอกกูเข้าด้วย” นางพูด
เสียงสั่นน้ำตาร่วงเป็นเม็ด ๆ ก่อนจะไหลพรากออกมาเป็นสาย ร้อง
ห่มร้องไห้ด้วยความเสียดายที่ดิน ซึ่งขายได้เพียงเงินมัดจำเท่านั้น

(ทางบุญ. 2559 : 42)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนบางคนมีจิตใจไม่ตืออยากจะทำร้ายเงินทอง จนใช้วิธี
ที่ผิด ในการหาเงินด้วยการโกงเงินขายที่นาของคนอื่น คนเหล่านี้มักจะหลอกคนใกล้ชิด คนกันเองก่อน
เนื่องจากมีความไว้วางใจกันอยู่แล้ว เมื่อถูกโกงไปจึงเสียใจที่เชื่อใจคนที่รู้จักกันมานาน

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึง สามียของฮั้ววานีโกงเงินของคนอื่น ว่าจะพาคน
ไปทำฮัจย์ เขาได้รับเงินวางมัดจำมา แต่พาไปไม่ได้ เงินก็ไม่มีคืน สุดท้ายจึงถูกจับ ดั่งตัวอย่าง

“ซื้อหาฉ้อโกง เขาพาคนไปทำฮัจย์ รับเงินวางมัดจำ
มาแล้ว แต่พาไปไม่ได้ เงินไม่มีคืนก็เลยโดนจับ”

....

“แล้วเงินที่เขาได้ไปไหนหมด” สมหวังประหลาดใจ ฟัง
แล้วคิดว่าเงินน่าจะยังอยู่

“เขามีเมียอีกคนนึงเป็นนักร้อง เงินที่เอาไปจากบ้านฉันก็
เอาไปเลี้ยงเมียน้อยนั่นแหละ พอมีเรื่องเมื่อกี้ทั้ง ... ส่วนทางบ้าน
ฉันก็พลอยหมดตัวตามไปด้วย ทุกวันนี้ฉันไม่ได้กลับบ้านเก่าแล้วนะบัง
ขายไปหมด แล้วไปซื้อทาว์นเข้าสองชั้นอยู่ มะก็เจ็บปวด ๆ แอด ๆ
เยาะห์เสียไปสามสี่ปีแล้ว บังคงไม่รู้

(ทางบุญ. 2559 : 220)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า มีการโกงเงินด้วยการหลอกลงว่าจะพาไปทำฮัจย์
จนคนหลงเชื่อวางเงินมัดจำกันหลายคน คนที่โกงนั้นใช้วิธีการโกงเงินทุกรูปแบบ แม้แต่เรื่องเกี่ยวกับ
ศาสนา ก็นำมาสร้างเรื่องโกงเงินได้ เมื่อคนคดโกงถูกจับได้ก็ถูกลงโทษตามกฎหมาย แต่คนที่ถูกโกง
เงินไปก็ไม่ได้รับเงินคืน เพราะคนโกงใช้เงินไปหมดแล้ว คนถูกโกงจึงสูญเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์

6) การขโมย

การขโมย คือ การนำเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปเป็นของตนโดยเจตนา ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินไม่ได้อนุญาตหรือยินยอมให้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทางเจ้าของสามารถดำเนินคดีเพื่อเอาผิดกับผู้ที่นำทรัพย์สินของตนเองไปได้ โทษจะหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับสิ่งของที่ขโมยหรือว่าความตั้งใจในการขโมย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงมีหัวขโมยเข้าบ้านโนรีเพื่อขโมยสิ่งของ ถูกโนรีกับสมหวังจับได้ แต่สมหวังถูกหัวขโมยทำร้ายร่างกาย ดังตัวอย่าง

“นั่นใคร”

เท่านั้นเอง ความโกลาหลก็เกิดขึ้น หนึ่งในพวกนั้นกระโดด
พรวดลงทางหน้าต่าง สมหวังกับโนรีรีบวิ่งเข้าไปจับคนที่เหลือซึ่ง
กำลังปีนตาม ซุลงจนโนรีไม่กล้าใช้ดาบกลัวพลาดฟันผัวตัวเอง
เข้า หมอนั้นตื่นก่อนจะใช้ไขควงในมือแทงสมหวัง

“โอ๊ย” สมหวังร้องก่อนจะเซถอยออกมา ปีนในมือร่วง
หลุดลงไปที่พื้นโนรีรีบก้มลงเก็บปืน เป็นจังหวะเดียวกันกับที่เจ้า
หัวขโมยกระโดดลงไปถึงพื้นดินข้างล่างเสียงดังดับ

(ทางบุญ. 2559 : 180)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการขโมยสิ่งของภายในบ้านเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้
ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน เพราะทุกคนนอนหลับพักผ่อนกันไปแล้ว หัวขโมยมักจะร่วมมือ
ทำกันหลายคน เพื่อช่วยกันดูลาดเลา แม้แต่ช่วงเวลาที่มีคนอาศัยอยู่ในบ้านก็กล้าเข้าไปขโมยสิ่งของ
ต่าง ๆ และมักจะพกสิ่งป้องกันตัวและขมขู่เจ้าของบ้านได้อีกด้วย หากถูกเจ้าของบ้านจับได้ ก็จะทำร้าย
ร่างกายเจ้าของบ้านจนหลบหนีไปได้ ปัญหาการขโมยได้ส่งผลให้เจ้าของบ้านต้องสูญเสียทรัพย์สิน
และจะต้องเจ็บตัวจากการถูกทำร้ายด้วย

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงลุงเด่นเข้าไปทำความสะอาด
ห้องครูใหญ่ และเห็นรูปปั้นของครูใหญ่สวย จึงขโมยมาเป็นของตัวเอง แต่สุดท้ายก็ถูกคนอื่นจับได้
ดังตัวอย่าง

“สารภาพมาเสียเถอะ ลุงเด่น ลุงเข้าไปหยิบของนี้ในห้อง
ครูใหญ่มาใช้ไหม หรือว่าจะไปพูดที่โรงพัก” ครูสมคิดขู่

“โอ๊ย อย่าให้ถึงขั้นนั้นเลยครับ ผมยอมรับแล้ว ผมเอามาเอง
ที่แรกผมแค่จะเข้าไปทำความสะอาดห้องครูใหญ่แะ เห็นห้องทิ้งไว้
นานแล้ว” ตาเด่นยกมือไหว้ หน้าตาหวาดกลัวเต็มทีเมื่อถูกกว่าจะ
พาไปโรงพัก“เห็นมันสวยดี ผมคิดว่าครูใหญ่ไม่ใช่แล้วก็เลย ... ”

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 166)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เหตุการณ์การขโมยในบางครั้งก็อาจจะเกิดจากความไม่ตั้งใจของตัวผู้ร้าย โดยเกิดจากความคุ้นเคยในพื้นที่ที่ทำงานประจำแห่งหนึ่ง และทราบถึงสถานการณ์ของสิ่งของนั้น ๆ ที่อาจจะถูกปล่อยทิ้งไว้ที่เดิมจนทำให้เข้าใจผิดว่าเจ้าของไม่ต้องการแล้ว ซึ่งทำให้หยิบออกมาเป็นของตนเองโดยคิดว่าไม่ใช่การขโมย ดังนั้น การหยิบของผู้อื่นออกมาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของจึงถือเป็นการขโมยเช่นกัน ซึ่งปัญหาการขโมยแบบไม่ตั้งใจนี้จะส่งผลต่อตัวคนขโมยเองที่จะหวาดกลัวและเป็นทุกข์ใจต่อความผิดที่ไม่ได้ตั้งใจในครั้งนี้

7) การใช้ความรุนแรง

ความรุนแรง คือ การใช้กำลังทำร้ายร่างกาย หรือการใช้กำลังทำลายทรัพย์สิน ปัญหาความรุนแรงสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี โดยส่วนใหญ่มักเกิดจากปัญหาความขัดแย้งที่คนทั้งสองฝ่ายไม่ลงรอยกัน มีความคิดที่ไม่ตรงกัน หรือเกิดจากการขัดผลประโยชน์กัน ซึ่งนำมาสู่การทำร้ายร่างกายกัน ทำลายทรัพย์สิน สร้างความเสียหายทั้งทางตรงหรือทางอ้อมเป็นการข่มขู่ และทำให้เกิดความสูญเสียและเกิดเป็นปัญหาความรุนแรงขึ้น

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงครูใหญ่ถูกคนฆ่าตาย ครูใหญ่เป็นลุงของพล พลคิดว่านักธุรกิจสนามกอล์ฟเป็นฆาตกร นักธุรกิจสนามกอล์ฟยังทำหลายอย่างที่ผิดกับชาวบ้าน เช่น กั้นน้ำไม่ให้ชาวบ้านใช้น้ำเป็นต้น ซึ่งทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันไปประท้วง หน้าสนามกอล์ฟจนเกิดการปะทะและทำร้ายกันใหญ่โต ดังตัวอย่าง

วันนั้นพี่พลพาชาวบ้านที่กำลังฮึกเหิมเต็มทีบุกฝ่าแนวพนักงานรักษาความปลอดภัยของสนามกอล์ฟ หวังจะเข้าไปทำลายคั่นกั้นน้ำต้นเหตุให้สิ้นเรื่องสิ้นราวกันไป แต่พนักงานรักษาความปลอดภัยก็เตรียมพร้อมมาเป็นอย่างดีเพราะได้รับคำสั่งว่าอาจจะเกิดความรุนแรงได้ทุกขณะ แต่ละคนมีกระบองเป็นของตัวเอง พร้อมใช้งานโดยไม่ลังเล พอชาวบ้านวิ่งมาถึงต่างก็โดนทำร้ายกันถ่วนหน้า จนเกิดการตะลุมบอนกันขึ้น สุดท้ายเสียงปืนดังขึ้นหนึ่งนัด ไม่รู้ว่ามาจากฝ่ายไหน โชคดีที่ตำรวจมาถึงทันเวลาเลยแยกสองฝ่ายออกจากกันโดยไม่มีใครได้รับบาดเจ็บร้ายแรง ไม่แน่ว่าถ้ามาช้ากว่านี้อีกนิด ระหว่างชาวบ้านเดือดร้อนกับยามของเฮียสุรเดชที่มีอาวุธเตรียมพร้อม คงได้เกิดความสูญเสียขึ้นมากมาย

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561:265-266)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา นำพามาซึ่งความเสียหายมากมาย และเนื่องจากการใช้อารมณ์และความแค้นที่มีอยู่ในการตอบโต้ จึงก่อให้เกิด

ปัญหาความรุนแรงขึ้น ทางการปะทะกันของคู่อริทั้งสองฝ่าย แม้ว่าจะมีอาวุธหรือไม่มีอาวุธก็ตาม สามารถเกิดความเสียหายได้ทั้งทางกายและทางทรัพย์สินได้ อีกทั้งยังไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งใด ๆ ได้เลย

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงหลิวเป็นหัวหน้าลูกเรือตอนทำงานบนเรือ มีลูกเรือมีปัญหาเกี่ยวกับหลิว ซึ่งหลิวถูกลูกเรือแทงจนบาดเจ็บหนัก ดังตัวอย่าง

พายตะโกนไม่ได้ศัพท์ จากท่าทีสีหน้าตื่นตระหนกของ
เขา บอกให้คนบนฝั่งที่อยู่หน้าเรือรู้ว่าเหตุไม่ปกติได้เกิดขึ้นแล้ว
ไต่พจน์ปรีดงเรือไปดูว่าเกิดอะไรขึ้น บัณ สมคิด อีกสามและสี่คน
ตามมา รั่มย์โผล่หัวขึ้นจากห้องเครื่อง

ข้างถ้งน้ำจืดท้ายเรือ ร่างสันทัดของหลิวนอนจมกองเลือด
ใบหน้าลั่นระริก ปากส่งเสียงร้องคราง มีดใบเลื่อยเล่มยาวถูกถอน
ออกไปแล้ว ทิ้งไว้เพียงแผลที่ช่องท้องซึ่งคายนลิ้มเลือดทะลักออกมา
ไม่หยุด พายบอกกับไต่พจน์ “หัวหน้าหลิวถูกแทง”

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 142)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นคนที่ทำงานอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด แต่เมื่อมีปัญหา ความขัดแย้งเกิดขึ้นก็สามารถเกิดการทะเลาะวิวาทถึงขั้นใช้อาวุธทำร้ายกันได้ จากเหตุการณ์นี้เรียกได้ว่าเป็นการพยายามฆ่าโดยใช้อาวุธทำร้าย ถึงแม้ว่าผู้ถูกทำร้ายยังไม่ถึงแก่ชีวิต แต่ก็นับว่าเป็นอาชญากรรมเช่นกัน ดังนั้น ไม่ว่าจะอยู่กับคนใกล้ชิดตัวอย่างไรก็อาจเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้นได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทยมีการฆ่าคน ปัญหาการฆ่าคน เกิดจากความโกรธแค้น มีปัญหาในการทำงาน ทำให้หลายคนต้องเสียชีวิต ปัญหายาเสพติด เกิดจากการถูกชักจูงและจิตใจอ่อนแอ เชื่อคนง่าย คนเสพยาเสพติดจะมีร่างกายอ่อนแอเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน และการค้าขายยาเสพติดมีค่าตอบแทนที่สูง ซึ่งมีหลายคนที่ลองเสี่ยงไปค้าขายยาเสพติด จึงทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดยากขึ้น การพนัน มีสาเหตุจากผู้คนมีช่วงเวลาว่างเหลือเยอะ จึงหากิจกรรมทำแก้เบื่อ เพื่อหาความสนุกและความโลภ ทำให้มนุษย์พ่ายแพ้ให้ต่อความโลภในใจตนเอง จนในที่สุดก็หมดตัวไปกับการพนันโดยไม่รู้ตัว การชิงทรัพย์ มีสาเหตุมาจากความต้องการเงิน ทำให้หลายคนเสียทรัพย์สิน การโกงเงิน มีสาเหตุจากความโลภ ความต้องการเงินมากขึ้น คนถูกโกงก็สูญเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ การขโมย มีสาเหตุจากความโลภ ส่งผลให้ผู้คนต้องสูญเสียทรัพย์สิน และอาจต้องเจ็บตัวจากการถูกทำร้ายด้วย การใช้ความรุนแรง มีสาเหตุจากผู้คนหาวิธีที่เหมาะสมแก้ไขปัญหาไม่ได้ จึงใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ทำให้หลายคนเสียชีวิต

4.1.3 ปัญหาการคอร์รัปชัน

การคอร์รัปชันคือการทุจริตในหน้าที่ ใช้น้ำที่ในทางมิชอบเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ ส่วนตน นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึง ปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทยในกลุ่มบุคคลหลายกลุ่ม ดังนี้

1) นักการเมือง

นักการเมืองเป็นผู้นำทางการเมือง หรือบุคคลทางการเมือง โดยมาจากวิธีการเลือกตั้ง แต่นักการเมืองมีการคดโกงเงิน เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ หรือการฉ้อโกงเอาเงินสาธารณะมาเป็นของตน และพรรคพวก หรือหาประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งการทุจริตนี้อาจมิใช่เป็นตัวเงิน แต่ยังรวมถึงวิธีการที่ใช้ อาจจะมีผิดกฎหมาย การกระทำของนักการเมืองคือการคอร์รัปชันที่ทำให้สังคมแย่ลง

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงชุมชนของสมหวังแย่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากการมี นักการเมืองที่โลภโงกกิน ยักยอกเงินของประชาชนมาเป็นของตนเอง และไม่ทำหน้าที่ของตนให้ดี ดังตัวอย่าง

“นักการเมืองโงก ประชาชนไม่พอใจเรียกให้ทหารออกมา
ปฏิวัติ ทหารก็เลยยึดการเมืองไว้เป็นของตัวเอง ประชาชนไม่พอใจ
ออกมาไล่ทหาร นักการเมืองกลับเข้ามาใหม่ โงกกินใหม่ประชาชน
ก็ออกมาเรียกทหารใหม่ วนเวียนกันแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ไม่จบสิ้น”
อุสมานเอ่ยยิ้ม ๆ เขาเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่สนใจเรื่องการเมือง
ไม่ใช่แค่เรียนเพียงอย่างเดียว

(ทางบุญ. 2559 : 188)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า มีนักการเมืองบางคนที่มีความโลภในเงินทองของประเทศ โงกกิน ยักยอก เมื่อประชาชนรู้เรื่องเข้าจึงเกิดการไม่พอใจและประท้วงเพื่อต้องการให้นักการเมือง เหล่านั้นออกจากหน้าที่ ซึ่งทหารก็เข้ามาโค่นอำนาจของนักการเมืองเหล่านั้น แต่ภายหลังเมื่อทหาร ยึดอำนาจได้แล้วก็หลงระเหิงไปกับอำนาจและเงินทองที่มากมาย เกิดการโงกกิน ยักยอก เมื่อประชาชนรู้ เข้าก็จะอยากให้นักการเมืองรุ่นใหม่เข้าไปล้มอำนาจ และเหตุการณ์แบบนี้ก็วนเวียนต่อกันไปไม่รู้จบ

2) ตำรวจ

ตำรวจมีหน้าที่รักษาเสถียรภาพทางสังคมและปกป้องประชาชน และมีหน้าที่จับ คนผิดมาดำเนินคดี แต่ตำรวจบางคนเพื่อประโยชน์ของตัวเอง ทำการคอร์รัปชันด้วย การกินสินบน จากคนที่ทำผิด ไม่ได้ทำหน้าที่ของตน ทำให้สังคมตกอยู่ในความวุ่นวาย

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงปัญหาตำรวจ ตำรวจเข้าไปยุ่งกับการตัดสิน ความผิดที่เป็นหน้าที่ของอัยการ ทูกออาซีพล้วนมีหน้าที่เฉพาะเป็นของตัวเอง ตำรวจมีหน้าที่จับคนผิด

มาดำเนินคดี อัยการมีหน้าที่ตัดสินความผิดว่าควรมีบทลงโทษอย่างไรกับสิ่งที่คนผิดทำลงไป ไม่ควรเข้าไปยุ่งกัน ดังตัวอย่าง

“ผมอ่านบทความ เขาบอกว่าบ้านเมืองเรานั้นถ้ากลไกกฎหมายปฏิบัติเที่ยงตรงเสมอหน้ากัน ก็จะไม่มีปัญหา ทุกวันนี้ ตำรวจที่เป็นตัวสำคัญไม่ทำหน้าที่ให้สมกับที่เป็นตำรวจ ส่วนอัยการแทนที่จะดูแลการทำงานของตำรวจกลับไปผสมโรงด้วย พอส่งเรื่องไปศาล ศาลก็ต้องตัดสินความตามที่ตำรวจกับอัยการเสนอมา ถ้าเป็นพวกของตำรวจหรืออัยการก็พ้นผิด แต่ถ้าเป็นชาวบ้าน ไม่มีเส้นสาย ไม่มีเงินก็ติดคุกไป”

(ทางบุญ. 2559 : 189)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาตำรวจคือตำรวจเข้าไปยุ่งกับการตัดสินความผิดที่เป็นหน้าที่ของอัยการ และคอร์รัปชันด้วยการรับเงินจากคนที่ทำผิดกฎหมายแต่มีเงินทอง มีอำนาจ เพื่อลดความผิดหรือลบล้างความผิดได้ การที่ไม่ทำหน้าที่ของตนจึงทำให้ประชาชนเกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องความยุติธรรม หากคนไหนมีเงินทอง มีอำนาจ อาจจะแอบให้เงินผู้เกี่ยวข้องเพื่อลดความผิดหรือลบล้างความผิดได้ คอร์รัปชันของตำรวจทำให้คนในสังคมไม่ได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้คนดีท้อแท้ คนชั่วไม่กลัวความผิดและทำผิดมากขึ้นโดยไม่กลัวสิ่งใด

3) นายอำเภอ

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงปัญหานายอำเภอนักธุรกิจสร้างสนามกอล์ฟที่หมู่บ้าน และกั้นน้ำไม่ให้ชาวบ้านใช้ ทำให้ชาวบ้านไม่มีน้ำรดสวนผลไม้ ซึ่งชาวบ้านไปหาความช่วยเหลือจากนายอำเภอ นายอำเภอเข้าข้างนักธุรกิจ ไม่ช่วยเหลือชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจกับการกระทำของนายอำเภอ ดังตัวอย่าง

“นายอำเภอบอกว่าทางนั้นทำถูกต้องตามกฎหมาย
ทุกอย่าง เป็นสิทธิ์ของมัน เพราะคลองนั้นไหลผ่านที่ดินของมันก่อน”
เสียงแสดงความโกรธแค้นดังขึ้นไม่ได้ศัพท์ อื้อถึงตัวบ้าน
ขนาดไม่ใหญ่นักของลุงศักดิ์ มีบางคนเสนอทางเจรจากับนายทุน
ท้องถิ่น หากส่วนใหญ่จะสรรเสริญเจ้าหน้าที่รัฐผู้ให้การหนุนหลัง
ด้วยถ้อยคำหยาบคาย ให้สมกับความเคืองแค้นที่สุ่มในใจจาก
ความอยุติธรรมที่ได้รับ

“เข้าข้างกันนี้หว่า ผิดชัด ๆ เลื่อกบอกว่าไม่ผิด ถ้าใครก็
สามารถกันน้ำไว้ใช้ส่วนตัวได้ แล้วจะมีคำว่าส่วนรวมไว้เพื่ออะไร”
ชาวบ้านคนหนึ่งโยย

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 18)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในสังคมมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นระหว่างนายอำเภอ
กับนักธุรกิจ จึงทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นในสังคม โดยที่ค่าให้การจากฝ่ายข้าราชการฟังดูไม่ถูกต้อง
ไม่ใช่เหตุผลที่สมควร เหตุผลมีความเอนเอียงไปอีกทางหนึ่งมากกว่า ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีความเป็นไปได้
ได้ว่า ทางฝ่ายข้าราชการอาจจะได้รับสินบนมาเพื่อให้ช่วยอีกฝ่าย หรือทำเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายตนเอง
ดังนั้น จึงเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นและยิ่งทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความขุ่นเคืองต่อหน้าที่ข้าราชการ
มากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัญหาการคอร์รัปชัน ไม่ว่าจะป็นนักการเมือง ตำรวจ
หรือนายอำเภอ คนทั้งสามกลุ่มนี้ไม่ได้ทำหน้าที่ของตน นักการเมืองมีการคดโกงเงินของรัฐบาลที่ให้มา
เพื่อแก้ปัญหาส่วนตัว มีสาเหตุมาจากมีนักการเมืองบางคนที่มีความโลภในเงินทองของประเทศ โกงกิน
ยกยอก ตำรวจเข้าไปยุ่งกับการตัดสินความผิดที่เป็นหน้าที่ของอัยการ และรับเงินจากคนที่ทำผิด
กฎหมายแต่มีเงินทอง มีอำนาจ เพื่อลดความผิดหรือลบล้างความผิด มีความเอนเอียงทางคนที่มีความ
และคนที่มีความอำนาจ การที่ไม่ทำหน้าที่ของตนจึงทำให้ประชาชนเกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องความยุติธรรม
การกระทำของคนสามกลุ่มนี้เป็นการคอร์รัปชัน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความลำบาก ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะอาด การคมนาคม เทคโนโลยี หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ไม่เกิดขึ้น เพราะถูกชะลอให้ช้าลง

4.1.4 ปัญหาความยากจน

ความยากจน คือปัญหาที่เกิดจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะ
จะเป็นปัญหารายได้ต่ำ ค่าครองชีพสูง ปัญหาหนี้สิน ล้วนเป็นปัญหาความยากจนทั้งสิ้น ความยากจน
ทำให้มีความลำบากในการดำรงชีวิต ปัญหาความยากจนที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์
หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 คือ ปัญหารายได้ต่ำ ปัญหาหนี้สิน ดังนี้

1) การมีรายได้ต่ำ

โดยทั่วไปคนไทยส่วนใหญ่ที่เป็นชนชั้นแรงงานมีรายได้ต่ำ ทำงานหนักแต่รายได้
ไม่พอกับการใช้จ่าย ซึ่งรายได้ต่ำเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาความยากจน

นวนิยายเรื่อง ในกับัดกและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงลูกเรือออกเรือทำงาน ทำงานหนัก
และใช้เวลานาน แต่ได้รับรายได้อย่างไม่มั่นคง หากไม่ได้ปลาจำนวนมากพอ ลูกเรือแค่ได้คาร์ลหาร้อย
บาทต่อการทำงานหนึ่งปี ดังตัวอย่าง

เรย์เจียบไปชั่วคราว หรือตาไปอีกทาง ขณะฟุ้งไฟกัลไปยังท่าที่

ชิงซังของนกยักซ์

“ก็หลายล้าอยู่” เรย์ตอบเสียงแผ่ว “ถ้าหาปลาได้ไม่พอ
แบ่ง เถ้าแก่ก็จะล้มบัญชี อย่างน้อยก็มีเงินค่ารถกลับบ้าน”

“ค่ารถห้าร้อย” นายักษ์ยิ้มที่มุมปาก “ห้าร้อยกับทำงาน
ปีหนึ่งพวกมึงเอาหรือ ... ”

(ในกัณฑ์ดักและกลางวงล้อม. 2561 : 164)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ โดยรายได้จะขึ้นอยู่กับปริมาณปลาที่หาได้จากการออกเดินเรือ แต่ถ้าเมื่อไหร่ที่หาปลาได้ไม่พอรายได้ก็จะถูกลดลงไปอีก หรืออาจไม่มีรายได้เลย ทำให้ชาวประมงต้องพยายาม อดทน ดิ้นรนทำงานหนักเพื่อให้ได้รายได้ที่เหมาะสม ดังนั้น เมื่อรายได้ไม่มากพอหรือน้อยเกินไปทำให้เกิดปัญหาความยากจนขึ้นได้ การใช้ชีวิตจึงยากลำบากไปด้วย

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์ดักและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงหลิวเป็นลูกเรือ ได้เงินไม่เยอะ ตอนถูกคนอื่นแหวงเข้าโรงพยาบาล หลิวต้องจ่ายค่ารักษาทุกอย่าง ในที่สุดไม่เหลืออะไร ทั้งที่ทำงานหนักมาหลายปี ดังตัวอย่าง

กางเกงเปื้อนเลือดไม่เหลือสภาพจะเก็บไว้ มันถูกทิ้งไป
เหลือเพียงตัวอักษรระบุไว้ในบัญชีทรัพย์สินหนึ่งเดียวของคนใช้
เขาไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพียงแต่อดสะท้อนใจไม่ได้ ทำงานหนัก
มาหลายปี ไม่น่าเชื่อว่าเขาจะยากจนถึงขนาดไม่เหลือแม้แต่
กางเกงชิ้นใน

(ในกัณฑ์ดักและกลางวงล้อม. 2561 : 165)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาความยากจนนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับหลายคนที่ เป็นกลุ่มคนชั้นแรงงาน คนเหล่านี้มีรายได้ต่ำ ไม่พอกับค่าครองชีพ ทำให้ไม่ค่อยมีเงินเก็บ เมื่อเจ็บป่วยขึ้นมาต้องมีการใช้จ่ายเงินจำนวนมาก ต้องเข้ารับรักษาในโรงพยาบาล ทำให้ไม่เหลือเงินเก็บเลย ดังนั้น ความยากจนจึงยังอยู่ถึงแม้จะทำงานมาหลายปีแล้วก็ตาม

นอกจากทำงานหนักแล้วได้รายได้ต่ำ บางที่ทำงานอยู่ดี ๆ แต่แล้วโรงงานก็ ล้มละลายอย่างกะทันหัน ทำให้หลายคนตกงาน ตั้งตัวไม่ทัน นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงโนรี ทำงานที่โรงงานเย็บผ้า ทำงานหนักแต่รายได้ต่ำ มีวันหนึ่งโรงงานก็ปิดไป ทำให้หลายคนตกอยู่ในสภาวะ ลำบากไม่มีรายได้เลย ดังตัวอย่าง

โนรีนึกถึงตอนที่หล่อนกับพี่สาวทำงานโรงงานเย็บผ้า
ด้วยกัน พอถูกลอยแพก็เคืองแค้นใจเกือบตั้งตัวไม่ติด ดีที่ยังมี
บ้านช่องอยู่เอง เพื่อนร่วมงานบางคนถึงกับร้องไห้ เพราะมีเงินกู้ที่
ต้องส่งดอกเบี้ย บ้านต้องเช่า ข้าวต้องซื้อทุกอย่างเป็นเงินทั้งสิ้น

(ทางบุญ. 2559 : 170)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำมักจะมีปัญหาความยากจนติดตัวมาด้วย คนเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ปัจจัยสี่ เหมือนคนทั่วไปเช่นกัน แต่ไม่สามารถเก็บเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉินได้ ดังนั้น เมื่อเกิดเรื่องอย่างการถูกไล่ออก หรือโรงงานถูกปิดไม่มีงานทำกระทันหัน ทำให้คนเหล่านี้ตั้งตัวไม่ทัน แก้ไขปัญหาไม่ได้ ที่อยู่ดี ๆ ก็ไม่มีรายได้ จากที่รายได้ไม่ค่อยพอจ่ายก็ยิ่งกลายเป็นไม่มีรายได้มาใช้จ่าย ความยากลำบากในชีวิตก็มากขึ้นอีก

2) การมีหนี้สิน

ปัญหาหนี้สินเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น บางคนมีรายจ่ายมากกว่ารายรับก็อาจต้องกู้หนี้ยืมสินผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายของครอบครัวหรือของตนเอง มีบางคนที่มีหนี้สินไม่ได้เกิดจากสาเหตุความขัดสนทางการเงินเนื่องจากภาวะจำเป็น แต่เกิดจากความโลภ ความไม่พอใจในสิ่งที่ตัวเองมี จนเกิดมีหนี้สินขึ้น สร้างความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเอง

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงครอบครัวของสมหวัง ซึ่งมีลูก 3 คน สมหวังกับโนรีต้องส่งลูก 3 คนนี้ไปเรียนหนังสือ จึงต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก พ่อแม่ของลูก ๆ ทั้ง 3 นี้จึงต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินส่งเสียลูกเรียนให้ได้ แต่เมื่อลูกคนโตสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยในคณะแพทยศาสตร์ได้ ก็ยังต้องใช้เงินมากขึ้นจนพ่อแม่หาเงินไม่ทัน ทำให้ต้องไปหยิบยืมเงินจากพี่น้องดังตัวอย่าง

“ทำไงดีแก” หล่อนปรึกษาพ่ออย่างกังวลใจ “พຽນนี้สุสมาน
จะมาเอาเงินไปจ่ายค่าหอพักค่าอะไรต่ออะไร ... ยังหาได้ ไม่ครบเลย”

“ไปขอยืมเยาะห่มาก่อนดีไหม”

โนรีส่ายหน้า

“หนก่อนก็ไปเอามาแล้วยังไม่ได้ใช้คืนไม่กล้าไปเอาอีก
รอบ”

“พี่ ๆ น้อง ๆ เขาก็ให้เรายืมมาจนรอบแล้วจะไปเอาอีก
ก็อายใจ เขาก็ไม่ได้รวยไปกว่าเรา”

(ทางบุญ. 2559 : 209)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยหลายคนยังมีปัญหาหนี้สิน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีลูกหลายคน เนื่องจากภาระค่าครองชีพที่สูง และยิ่งเมื่อต้องส่งลูกหลายคนเข้าเรียนจนหลายครอบครัวมีปัญหาไม่มีเงินพอสำหรับค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ซึ่งสิ่งที่มีจะทำกันคือการขอหยิบยืมจากญาติพี่น้องก่อน โดยหากญาติพี่น้องไม่ได้มีฐานะทางการเงินที่ดี ก็อาจจะหยิบยืมจากญาติหลาย ๆ คนเฉลี่ยกันไป บางทีหนี้เดิมก็ยังไม่ได้อคืน หนี้ใหม่ก็เกิดขึ้นอีก แม้การเป็นหนี้จะเป็นภาวะและความทุกข์ที่หนัก แต่เพื่อให้คนในครอบครัวได้บรรลุความฝันของตน พ่อแม่ก็ยอมเป็นหนี้เพื่อการศึกษาของลูก

นอกจากการยืมเงินจากญาติพี่น้องแล้ว บางครั้งก็ต้องหาทางออกวิธีอื่นด้วย หากเงินที่หยิบยืมจากญาติพี่น้องนั้นไม่เพียงพอต่อภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ดังนั้น หลายคนเมื่อหมดหนทางในการหยิบยืมก็มักจะไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ซึ่งโดยมากมักจะเป็นการกู้ยืมนอกระบบ แม้จะรู้ว่า มีดอกเบี้ยที่สูงและไม่เป็นธรรม แต่ความจำเป็นในชีวิตก็บีบบังคับให้ต้องทำ ดังตัวอย่าง

“แกคิดยังไงจะไปกู้เงินอู้เจ้า มันเอาดอกด้วยนา” โสลา
เดือนอย่างไม่สบายใจเรื่องกู้เงินเป็นเรื่องใหญ่สำหรับหล่อนเพราะ
การกู้ยืมมีดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายคืนด้วย

“ถ้าไม่กู้เจ้าแล้วจะกู้ใคร แถวนี่มีหรือที่จะยอมให้ฉัน
กู้เงิน ... ถ้าเอาโฉนดไปไว้ เขาก็จะให้ขายฝาก หาเงินไปไถ่ไม่ทัน
กำหนดก็ถูกยึดไป นี่แค่ไปจำนำ ถ้าฉันหาเงินส่งดอกได้ทัน ยังไงก็
ยังเป็นของฉันใจใหม่”

(ทางบุญ. 2559 : 210)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การกู้เงินเป็นสิ่งที่จำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับบางคนที่มีภาระความจำเป็นต้องใช้เงินแต่รายได้ของตนไม่เพียงพอ แม้จะรู้ถึงผลเสียที่จะตามมาจากดอกเบี้ยที่สูงไม่เป็นธรรมและเสี่ยงต่อการถูกยึดทรัพย์สินที่ตนนำไปจำนองไว้เพื่อกู้เงินก็ตาม ทำให้ลูกหนี้ผู้กู้เงินนั้นต้องทำงานอย่างหนักเพื่องานำเงินมาจ่ายดอกเบี้ยเท่านั้น จึงทำให้ทุกคนที่เป็นหนี้ นั้นมักจะต้องวนเวียนอยู่กับการทำงานหาเงินจ่ายแต่ดอกเบี้ยจนไม่สามารถหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ได้ จึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาสังคมของไทยที่แก้ไขได้ยากยิ่ง

นวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้กล่าวถึงครอบครัวติม แม่ของติมป่วย ต้องใช้เงินมากมาย แต่ติมไม่มีเงิน ซึ่งพ่อไปกู้เงิน สุดท้ายบ้านถูกยึดไป ดังตัวอย่าง

“แม่พี่ล้มป่วย พ่อไปกู้เงินมันมารักษาแม่ กูมาใช้จ่าย ชื่อของ
ในร้านมันมาเลี้ยงลูก พ่อพี่ไม่รู้หนังสือหรือ มันให้พ่อพิมพ์
ลายนิ้วมือใส่กระดาษเปล่า พ่อแม่พี่ตายมันก็เอากระดาษแผ่นนั้น
ซึ่งกลายเป็นสัญญาจำนองบ้านไปแจ้งความ ว่าพ่อเอาบ้านเข้า
จำนองกับมัน มันก็ยึดบ้านพี่ แล้วก็ไล่เจ้าของเดิมออกจากบ้าน
ในทันที”

“ขนาดนั้นเลยเธอ แล้วพี่ไปอยู่ที่ไหนกัน”

“ไปอาศัยบ้านพี่สะใภ้อยู่ที่เกษไชย ที่นั่นพ่อพี่ตกต้นไม้
มาหลังเสีย เดินไม่ได้ ช่วงนั้นลำบากมากสุดท้ายพอมมีคนชวนพี่มา
อยู่ที่นี้ พี่ก็มา”

(กรงกรรม. 2560 : 42)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการกู้ยืมหนี้สินสามารถส่งผลกระทบต่อเสียหายในระยะยาวได้ หากผู้ขอกู้ไม่มีความรู้ อ่านหนังสือไม่ออก เนื่องจากการกู้ยืมเงิน จะต้องมี การเซ็นชื่อหรือทำสัญญา ดังนั้น เพื่อให้ลูกคู่สัญญาหลอก ผู้ขอกู้จำเป็นต้องมีความรู้และอ่านหนังสือออก ไม่เช่นนั้นจะส่งผลให้เกิดปัญหาการโกงยึดทรัพย์ที่ราคาสูงกว่าเงินที่กู้มาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเดือดร้อนกับตัวเองมากยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อทั้งครอบครัวกลายเป็นหนี้ จนต้องเสียบ้านเพื่อใช้หนี้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า สังคมไทยมีปัญหาความยากจน นอกจากรายได้ต่ำแล้วยังมีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้เงินไม่พอใช้ และยังมีหนี้สินด้วย คนไทยส่วนใหญ่ที่เป็นชนชั้นแรงงานมีรายได้ต่ำทำงานหนักแต่รายได้ไม่พอกับการใช้จ่าย การมีหนี้สินมีสาเหตุจากภาระค่าครองชีพที่สูง ต้องส่งลูกหลายคนเข้าเรียน ต้องจ่ายค่ารักษาที่โรงพยาบาล ต้องยืมเงินจากญาติพี่น้องหรือกู้เงินจากเจ้าหนี้ยนระบบ

4.1.5 ปัญหาเยาวชนหนีเรียน

เยาวชนเป็นคนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้ที่อยู่ในวัยเรียนเริ่มเข้าช่วงวัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยรุ่นตอนกลาง เด็กในวัยนี้ เป็นวัยที่รักสนุก ชอบอยู่กันเป็นกลุ่มกับเพื่อน และเริ่มมีความสนใจในเพศตรงข้าม ซึ่งในวัยนี้ยังไม่มีประสบการณ์ ไม่สามารถแยกแยะสิ่งถูกผิดได้ ทำให้เกิดเป็นปัญหาหลายอย่างตามมา ปัญหาเยาวชนที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีปัญหาหนีเรียน ดังนี้

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงปานเป็นเด็กหญิงอายุสิบสองปี มีหน้าตาที่สวยงาม แต่ไม่สนใจเรื่องเรียน หนีเรียนไปเที่ยวกับผู้ชาย ดังตัวอย่าง

สำหรับเด็กรุ่นเดียวกัน สังคมมันเล็กนิดเดียว เราต่างล่วงรู้ถึงพฤติกรรมของปานจนชินตา เธอเอาแต่สนใจเรื่องเพศตรงข้ามตามอย่างทีลุงศักดิ์ดำทอนันท์แหละ เป็นความจริงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าปานแอบโดดเรียนไปเที่ยวกับเด็กเกเรจนครูหลายคนเรียกไปตำหนิ ถ้าหากไม่เกรงใจว่าเป็นลูกสาวกำนัน คงมีการไล่ออกเกิดขึ้นแล้ว เพราะปานเข้าเรียนน้อยมาก จนแทบไม่มีสิทธิ์เข้าสอบเสียด้วยซ้ำ

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 113)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เด็กในวัยเรียนมักมีปัญหาเกี่ยวกับการหนีเรียนหนีเที่ยวอยู่ไม่น้อย เด็กผู้หญิงในวัยนี้นับเป็นการเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มมีความสนใจเพศฝ่ายตรงข้าม ไม่ชอบฟังใคร ชอบทำอะไรตามใจตัวเองโดยไม่คำนึงถึงผิดชอบชั่วดี ยิ่งไปกว่านั้น หากไม่มีการลงโทษ ไม่มีบทเรียนให้รู้สำนึก ด้วยเหตุผลว่าเป็นลูกหลานของคนใหญ่คนโต ก็จะทำให้เด็กไม่กลัว และยังคงหนีเรียนต่อไป

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงอาสินะห์เรียนไม่เก่ง ไม่สนใจเรื่องการเรียนและหนีเรียนไปเที่ยวนอกโรงเรียน เมื่อถูกแม่จับได้ก็ยิงโกหกแม่ ดังตัวอย่าง

“กลับบ้านเย็น ๆ แบบนี้นึกบ้างไหมว่าพ่อแม่จะห่วง”
 “หนูก็ได้ไปไหนนี่ อยู่โรงเรียน” หล่อนเถียงแต่ไม่สบตา”
 “อย่ามาโกหก” โนรีตวาดแว๊ด “อยู่ทำอะไรที่โรงเรียน เย็นอย่าไม่
 กลับบ้าน มีคนบอกมะว่าเห็นแกอยู่ทีลานสเก็ต จริงไหม”
 อามีนะห์ก้มหน้า
 หล่อนใช้เวลาทั้งวันอยู่ที่นั่น เล่นสเก็ตบ้าง คุยสนุกกับเพื่อนที่หนี
 โรงเรียนไปด้วยกัน และได้พบกับกลุ่มเพื่อนใหม่ต่างโรงเรียน มีทั้ง
 ที่เรียนหนังสือและที่ไม่ได้เรียน ทุกคนมีเรื่องสนุกมาเล่าให้ได้เฮฮา
 หน้าซำยังมีหนุ่ม ๆ น่าสนใจรวมอยู่ในกลุ่มนั้นด้วย
 (ทางบุญ. 2559 : 178)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการหนีเรียนของเด็ก ๆ ในวัยนี้ เป็นวัยที่รักสนุก
 ติดเพื่อน ยังไม่เข้าใจและยังไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น จึงถูกดึงความสนใจจากเพื่อน ๆ
 และสถานบันเทิงต่าง ๆ ที่สร้างความสนุกได้มากกว่านั่งในห้องเรียน ทำให้เกิดเป็นปัญหาการหนีเรียน
 ออกมาได้ เมื่อถูกผู้ใหญ่จับได้ก็ยังไม่ยอมรับความจริง ยังคงโกหกเพื่อเอาตัวรอดต่อไปปัญหาการหนีเรียน
 จะส่งผลให้เยาวชนไม่รู้หน้าที่ของตนเอง และขาดการเรียนรู้และฝึกความคิดในวัยที่เหมาะสมและจะไม่มี
 วุฒิความรู้ไปศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปด้วยและจะส่งผลให้ไม่มีความรู้ไปประกอบอาชีพที่ดีในสังคมอีกด้วย

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัญหาเยาวชนคือปัญหาหนีเรียน มีสาเหตุจากเยาวชนยังไม่
 ค่อยได้รับรู้สิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ และอยากรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่สนุกสนานกว่าการเรียน
 ปัญหาหนีเรียนจะส่งผลให้เยาวชนไม่มีพื้นฐานความรู้ที่ดีพอจะศึกษาต่อในระดับสูงหรือทำงานที่ดี
 ในสังคมได้

4.1.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีสาเหตุจากธรรมชาติและมนุษย์ ที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น ไฟป่า น้ำท่วม
 แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น ที่เกิดจากมนุษย์ เช่น ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ตัดต้นไม้ทำลายป่า เป็นต้น
 ภัยธรรมชาติทุกรูปแบบล้วนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างมากมายปัญหาสิ่งแวดล้อม
 ที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีปัญหาภัยธรรมชาติ
 และปัญหามลพิษทางน้ำ ดังนี้

1) ภัยธรรมชาติ

ภัยธรรมชาติ คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่สร้างความเสียหายต่อชีวิต
 และทรัพย์สินของมนุษย์ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว น้ำท่วม เป็นต้น ซึ่งภัยธรรมชาติมีหลายรูปแบบ
 แตกต่างกันไป บางอย่างร้ายแรงน้อยบางอย่างร้ายแรงมาก

ในนวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงหมู่บ้านที่สิงห์อาศัยอยู่ ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำ ลำคลองและภูเขา ในช่วงฤดูฝนฝนตกหนักทำให้น้ำท่วม เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ร้ายแรงมากซึ่งสร้างผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน ดังตัวอย่าง

ผมมองออกไปที่ประตู กระแสน้ำสีเหลือง ๆ ไหลแรงจน น่าตกใจ ท่อนไม้ลอยมากับกระแสน้ำเข้ามาปะทะต้นเงาะใหญ่ หน้าเรือนจนลั่นสะท้าน ท่อนซุงมากมายไหลมากระแทกต้น ยางพาราที่ยืนเรียงแถว เกิดเสียงดังน่าตกใจ ตามด้วยเสียงดัง ครืน ๆ ไกลออกไป เสียงกระทบและเคลื่อนตัวของบางอย่าง เหมือนเสียงหินก้อนโตกำลังชนกันใต้น้ำไกล ๆ เสียงต้นไม้หักล้ม กระแสน้ำส่งเสียงอื้ออึงดังมาตลอดเวลา

(บ้านในโคลน. 2559 :232-233)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีเหตุการณ์ภัยธรรมชาติก็คือ น้ำท่วม ซึ่งเหตุการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ร้ายแรงเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนไทยมักจะอาศัยอยู่ริมแม่น้ำและใกล้ ภูเขาและคนไทยตัดต้นไม้ทำลายป่า ทำให้ในช่วงฤดูฝนจะมีฝนตกหนัก ซึ่งนั่นจะทำให้น้ำในแม่น้ำมี ระดับสูงขึ้น เมื่อไปรวมกับน้ำที่ไหลลงมาจากภูเขาก็คงทำให้น้ำมีปริมาณมากขึ้นและรุนแรงขึ้น น้ำท่วม ครั้งนี้ร้ายแรงจนถึงบ้านเรือนลั่นสะท้าน พังหลายกระจัดกระจายมากมายท่อนไม้ท่อนซุง สิ่งของมากมาย ลอยไปลอยมาเต็มไปหมด ทำให้มนุษย์ต้องสูญเสียทรัพย์สิน คือ บ้านและข้าวของในบ้านและอาจสูญเสีย ชีวิตได้ด้วย

น้ำท่วมที่มีความรุนแรงมาก จะสร้างผลเสียต่อชีวิตและสิ่งของเครื่องใช้ของคน ในสังคมไทยเป็นอย่างมาก มีคนจำนวนมากเสียชีวิตในภัยธรรมชาติครั้งนี้ บางครอบครัวสูญเสียคน ในครอบครัว บางคนสูญเสียของใช้ส่วนตัว สูญเสียบ้านเรือน สูญเสียเงินทอง บางครอบครัวยังหาศพ ของคนในครอบครัวไม่เจอ หมู่บ้านที่อาศัยอยู่ริมคลองก็ล้นเปลี่ยนแปลงไปหมด ดังตัวอย่าง

“บ้านผมที่เพิ่งสร้างเสร็จยังไม่ได้เข้าอยู่ก็พังหมด บ้านพ่อ บ้านพี่ ๆ ก็ลอยน้ำหมด คนแถว ๆ บ้านก็หายไปกับน้ำหลายคน แต่ที่ห้วยโกเห็นเขาวัวหนักเหมือนกัน ที่นั่นวัดหายเหลือแต่เมรุ คน ก็หายไปมาก บ้านหลายร้อยหลังจมอยู่ในโคลน” พ่อตอบพร้อมทั้ง ดัดมวนใบจากออกจากมือไปตกในโคลน

“ ที่นี้ก็เหมือนกัน มีคนจมอยู่ในโคลนมากมาย หากศพเจอ แล้วก็ไปร้อย ที่ยังไม่เจอก็ไม่กล้านับจำนวน พวกพี่เลยชวนกัน ออกมาช่วยค้นหากศพที่ยังติดอยู่ในโคลน ” ชายหัวหยิกพูดจบ ทั้งลี

เดินลงไปโคลน ปีนขึ้นท่อนซุง มุ่งหน้าไปช่วยกันค้นหาคนที่

สูญหาย

(บ้านในโคลน. 2559 : 332)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า น้ำท่วมมักจะสร้างผลเสียต่อทรัพย์สินและบ้านเรือนของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมคลองเป็นอย่างมากทุก ๆ อย่างล้วนเปลี่ยนแปลงไปหมด แต่คนก็ไม่สามารถทำหรือแก้ไขอะไรได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นภัยพิบัติที่ไม่สามารถเตรียมตัวได้ตั้งแต่เนิ่น ๆ และเพราะการที่ชาวบ้านไม่สามารถเตรียมตัวได้นานนัก จึงทำให้ภัยพิบัติอย่างน้ำท่วมนี้มีความรุนแรงและสร้างผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านอีกด้วย มีคนจำนวนมากมาสูญเสียชีวิตในครอบครัวในภัยธรรมชาติ คนที่เหลืออยู่จึงช่วยได้เพียงการค้นหาศพผู้ที่จมอยู่ในโคลนเพื่อนำศพคืนแก่ญาติพี่น้องต่อไป

นอกจากชนบทแล้ว ในเมืองก็มีปัญหาภัยธรรมชาติ นวนิยายเรื่อง ทางบุญได้กล่าวถึงในเมืองจะมีน้ำท่วมสูงเสมอในทุกหน้าฝน นำความไม่สะดวกมาสู่ชีวิตของผู้คน ดังตัวอย่าง

แม้จะลำบากกว่าเดิม แต่เมื่อโนรีนำไปเปรียบเทียบกับพวกที่อยู่ตึกแถวหรืออยู่ร้านค้าที่ตลาดหล่อนเห็นว่าหล่อนยังโชคดีกว่าหลายเท่า ตรงที่น้ำท่วมดินทำหน้าบ้านไม่สกปรกเหมือนน้ำท่วมในตลาด อันเป็นที่รวมของสารพัดสิ่งของและเชื้อโรครวมมาปีทีแล้วหล่อนมีธุระต้องไปติดต่อที่ว่าการอำเภอซึ่งอยู่ใกล้ตลาดสด น้ำท่วมถนน เดินไม่ได้ จำเป็นต้องเดินไปตามสะพานไม้ที่ทางเขตนำมาตอกทอดติดกับล้งไม้ฉำฉาให้คนเดินเป็นช่วง ๆ เพื่อหลีกน้ำท่วม

(ทางบุญ. 2559 : 198)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า น้ำท่วมมักจะเกิดขึ้นทุกปีในสังคมไทย เนื่องจากประเทศไทยมีฤดูฝน เมื่อถึงหน้าฝน ฝนตกหนัก ถนนหนทางในเมื่อมีระบบระบายน้ำไม่ดีจึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำท่วมแบบนี้อาจไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้คน แต่จะทำให้เกิดความไม่สะดวกต่อการเดินทาง น้ำท่วมจะทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้คน และยังสามารถนำพาโรคและเชื้อโรคมากับน้ำสกปรกที่ท่วมขังอยู่ในเมืองด้วย

2) มลพิษทางน้ำ

ปัญหาทางน้ำมีสาเหตุสำคัญมาจากการทิ้งทุกสิ่งลงน้ำ ก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำทำให้เกิดผลเสียต่อน้ำทั้งเรื่องกลิ่น และสีของน้ำที่เปลี่ยนไป ซึ่งจะต้องหาวิธีเพื่อรักษาแก้ไขให้น้ำมีคุณภาพที่ดีขึ้น

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงชุมชนของสมหวังได้พัฒนาขึ้น แล้วมีคนเข้ามาทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมามากมาย ชาวบ้านทิ้งขยะลงน้ำ น้ำในคลองเน่าเสีย ดังตัวอย่าง

“มันเปลี่ยนในทางที่ดีก็คงดีอยู่หรอก แต่นี่ข้ารู้สึกว่ามันแย่ง ... เองง่าย ๆ น้ำคลองเดี๋ยวนี้มันสกปรกกว่าแต่ก่อนเยอะ”

“มันก็แบบนี้อยู่แล้ว คนย้ายเข้ามาอยู่กันมากขึ้น ต่างคนก็ทิ้งขยะทิ้งน้ำเน่าลงคลองกันทั้งนั้น ใครมีอะไรไม่ใช้ก็โยนลงคลอง ... มันจะทนทานไหวหรือเล่า”

(ทางบุญ. 2559 : 201)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในสังคมไทยมีปัญหามลพิษทางน้ำ เมื่อสังคมมีประชากรเพิ่มขึ้น มีสิ่งปลูกสร้าง มีของใช้ส่วนตัวเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีขยะมากตามไปด้วย เมื่อขยะมากแต่ไม่มีแหล่งทิ้งขยะที่ถูกต้องและเหมาะสมให้พวกเขาได้ทิ้ง จึงเลือกความสะดวกสบายในการปิดความรับผิดชอบด้วยการทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง เมื่อหลาย ๆ คนทำแบบนี้จึงทำให้ขยะล้น น้ำในแม่น้ำลำคลองเกิดการเน่าเสีย มลพิษทางน้ำจึงเกินขึ้นและส่งผลให้ไม่สามารถใช้น้ำในคลองมากินและใช้ได้อีกต่อไป

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยมีปัญหาภัยธรรมชาติทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สร้างผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาภัยธรรมชาติมี 2 สาเหตุ คือ สาเหตุจากธรรมชาติ ฝนตกหนักในฤดูฝน และสาเหตุจากมนุษย์ ตัดต้นไม้ ทำลายป่า ปัญหามลพิษทางน้ำมีสาเหตุจากมนุษย์ ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสียใช้ประโยชน์ไม่ได้อีกต่อไป

4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย

ปัญหาสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาความยากจน ปัญหาเยาวชนหนีเรียน ปัญหาสีขี้เถ้า ล้วนแต่เป็นปัญหาที่มีมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ปัญหาสังคมไทยเหล่านี้หมดไป โดยในแต่ละปัญหานั้นได้มีแนวทางการแก้ไขที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้พบว่า จากนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ได้สะท้อนภาพแนวทางการแก้ไขปัญหาแต่ละประเด็นไว้ ดังนี้

4.2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

ปัญหาครอบครัว จากการวิเคราะห์ปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 พบว่าการแก้ไขปัญหาคู่ครอบครัว สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหามีนอกใจภรรยาด้วยตัวเอง

ทุกคนเป็นสมาชิกของครอบครัว และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา หากการกระทำของตนเองทำให้เกิดปัญหา ต้องหาทางคลี่คลายหรือแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนตนเอง โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายหนึ่งแก้ไขก่อน

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงสมหวังชอบผู้หญิงคนใหม่ ทางครอบครัวของผู้หญิงคนใหม่นั้นสัญญาว่า หากแต่งงานกับลูกสาวของเขาจะให้เงินเขาเพื่อลงทุนเป็นผู้รับเหมา ซึ่งสมหวังก็อยากเป็นคนที่ร่ำรวย อยากรู้สึกว่าตัวเองประสบความสำเร็จ แต่เมื่อไปอาศัยอยู่กับครอบครัวนั้นแล้ว สมหวังรู้สึกเขาทำผิด จึงกลับไปอยู่กับภรรยาของตน ดังตัวอย่าง

ตลอดระยะเวลาที่คบหากับธิดานีจนกระทั่งย้ายไปค้างบ้าน
หล่อน สมหวังพบว่ายิ่งนานไป เขาก็ยิ่งหมดความนับถือตนเอง แม้
จะพยายามคิดเข้าข้างตัวเองว่า สักวันเมื่อเขากลายเป็นผู้รับเหมา
ร่ำรวยแล้ว ใครต่อใครก็จะเกรงใจเขา แต่วันนั้นก็ยังไม่ถึง
ระยะทางกว่าจะไปถึง ยิ่งพบว่าทำร้ายตนเองโดยใช่เหตุ

ที่ทางของเขาอยู่ตรงนี้...ลูกเมียของเขาก็อยู่ตรงนี้ แม้เขา
จะทำลายลงไปบางส่วนด้วยความโง่เขลา แต่สมหวังก็คิดว่า
จะได้รับโอกาสใหม่จากโนรี เขาไม่อยากเสียมากไปกว่านี้อีก

(ทางบุญ. 2559 : 135)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหามีนอกใจภรรยาโดยตัวสามียอมรับผิด กลับตัว ขอโทษและรอรับการให้อภัยจากภรรยา การทิ้งภรรยาไปอยู่หวังร่ำรวยนั้นไม่มีจริง จึงตัดสินใจกลับไปอยู่กับภรรยาและลูก ๆ เหมือนเดิม เนื่องจากรู้ว่าภรรยา มักจะให้โอกาสใหม่สุดท้ายครอบครัวสมหวังดีกันเหมือนเดิม จึงเป็นการแก้ปัญหาคด้วยตัวของสามีเอง

2) การแก้ไขปัญหาการเงินในครอบครัวด้วยผู้ใหญ่ในครอบครัว

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ยังกล่าวถึงครอบครัวสมหวังมีปัญหาด้านการเงินระหว่างพ่อแม่กับลูก แม่ของสมหวังบังคับขอเงินจากสมหวัง จนสมหวังมีเงินไม่พอใช้จ่าย แม่สมหวังทะเลาะกับลูกสะใภ้ว่า หากไม่มีเงินก็ย้ายออกจากบ้านเขา ทำให้ 2 ฝ่ายไม่สบายใจ พ่อของสมหวังจึงหาวิธีแก้ไขปัญหาคโดยให้เงินไป สมหวังสร้างบ้านของตัวเอง ดังตัวอย่าง

“มึงกับโนรีน่าจะปลูกบ้านอยู่เองได้แล้ว อยู่บ้านแม่ยายก็
แคบ อยู่ที่นี่ก็ลำบากใจ มะมึงไม่เหมือนคนอื่น” เขาว่า ไม่ได้ตำหนิ
เมียมากมายอันใด

“จะเอาเงินที่ไหนล่ะเป๊าะ” สมหวังถอนใจ ร้อนใจไปหมด
เมื่อโนรีทิ้งเขาไป

“กูมิให้ แต่มีงอย่าบอกมะมีงละกัน เป็นเงินที่กูแอบ
เค้าไว้” เขากระซิบทำให้สมหวังยิ้มออกมาอย่างโล่งอกที่แก้ปัญหา
ทั้งหมดลงได้

(ทางบุญ. 2559 : 34)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการแก้ไขปัญหาด้านการเงินระหว่างพ่อแม่กับลูกโดย
ผู้ใหญ่ช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งคือพ่อเข้าใจลูก ๆ ไม่อยากให้ลูกลำบากใจ และไม่ยอมให้แม่กับลูก
มีปัญหาอีก จึงหาวิธีแก้ไขคือ การให้เงินลูกไปสร้างบ้านอยู่เอง ย้ายออกจากบ้านพ่อแม่เนื่องจากรู้ว่า
ลูกไม่มีเงินพอที่จะสร้างบ้านได้ การกระทำของผู้ใหญ่ซึ่งแก้ไขปัญหทั้งหมดลงได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคครอบครัวสามารถแก้ไขได้ด้วย
ตัวเองและผู้ใหญ่ในครอบครัว การแก้ไขปัญหามีนอกใจภรรยาโดยตัวเองยอมรับความผิดของตน
ทำให้ครอบครัวได้กลับมาเหมือนเดิม การแก้ไขปัญหาคการเงินในครอบครัวด้วยผู้ใหญ่ในครอบครัว
ช่วยเหลือทางการเงิน เข้าใจลูก ๆ จนแก้ไขปัญหทั้งหมดลงได้

4.2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาคอาชญากรรม

การแก้ไขปัญหาคอาชญากรรม สามารถแก้ไขได้โดยให้ทางเจ้าหน้าที่จากราชการเข้าไป
อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และการระวังตัวจากภัยอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชนมากขึ้น อีกทั้งยัง
ควรเพิ่มมาตรการเฝ้าดูแลการเกิดอาชญากรรมอย่างรัดกุมมากขึ้นด้วย แนวทางแก้ไขปัญหาคอาชญากรรม
ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหายาเสพติด

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 พบการแก้ไข
ปัญหายาเสพติดด้วยตัวเองและตำรวจ ดังนี้

1.1) การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตัวเอง

นวนิยายเรื่อง ในกับัดกและกลางวงล้อม ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาค
ยาเสพติดโดยตัวเอง หลิวติดยาเสพติดเป็นเวลานานยาว ตอนหลิวถูกคนแหงเข้าโรงพยาบาล หลิวคิดถึง
ชีวิตของเขา ตอนออกโรงพยาบาลแล้วหลิวจึงตัดสินใจเริ่มต้นชีวิตใหม่ จนในที่สุดเขาเลิกใช้ยาเสพติดได้
ดังตัวอย่าง

ถึงห้องชั้นสองที่เขาเคยนอน หลิววางเบ้ใบเล็กลง นอกจาก
บิลค่ายาและของใช้ส่วนตัวแล้ว อุปกรณ์การแพทย์ที่เพิ่งซื้อมา
ไม่ได้ใช้รวมทั้งบัตรคนไข้มีข้อความสีแดงคำว่า “-”
เขาหย่อนทั้งสองอย่างนั้นทิ้งลงไปในถังขยะ
หลิวกำขั้วตัวเองในใจอีกครั้งชีวิตใหม่ของเขาควรเริ่มต้น
เสียที

(ในกับัดกและกลางวงล้อม. 2561 : 168)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด สามารถแก้ไขได้โดยปรึกษาแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการบำบัดอาการเสพติดยา และยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่จะช่วยให้หายจากอาการเสพติดยาได้ คือ จิตใจที่เข้มแข็งแน่นแฟ้นของคนไข้ ดังนั้น หากคนไข้ต้องการเริ่มชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น จำเป็นต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน ฝึนให้ร่างกายอดทนต่อผลข้างเคียงหลังจากการหยุดเสพยาให้ได้ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้

1.2) การแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยตำราวจ

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยตำราวจ อาลีเป็นคนขายยาเสพติด ตำราวจแต่งตัวเป็นคนชื่อยา ในที่สุดจับตัวอาลีกับลูกน้องของอาลีได้ อาลีติดคุกตลอดชีวิต ดังตัวอย่าง

“เฮ้ย” เสียงลูกน้องของอาลีร้องดังขึ้นอย่างตกใจ

อาลีเห็นแล้วว่าผิดท่า เขาหันหลังกระโจนหนีแต่ไม่พ้น เสียงร้องตะโกนเอ็ดตะโร เสียงคนวิ่ง มีมือแข็งแรงหลายมือ กระชากเขากลับจนหางยกลงไปนอนบนพื้นถนน พร้อมกับเท้าในรองเท้าหนังหุ้มข้อของตำราวจก็เหยียบลงมาบนอกเขา ปีนหลายกระบอกจ่ออยู่ที่หน้า ชัดเจนเสียจนอาลีเหวี่ยงแตก

ลูกน้องของเขาเองก็มีสภาพไม่ต่างกัน ทั้งคู่ถูกกระชากให้ลุกขึ้นยืนเอามือไขว้หลังแล้วจับกระแทกกับตัวถึงรดย่างแรงเพื่อตรวจค้นร่างกาย ปีนและทรัพย์สินต่าง ๆ ถูกตรวจยึดไปหมด

ท่ามกลางความตื่นตระหนกที่กลายเป็นช็อก อาลีมองหน้าทุกคนพบว่านอกจากพ่อค้าปลาหมึกปั้งและพ่อค้าข้าวโพดคั่วที่กลายเป็นตำรวจ ลูกค้าและคนกวาดถนนก็เป็นตำรวจด้วยเช่นกัน

(ทางบุญ. 2559 : 339)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การค้ายาหรือเสพยาเป็นเรื่องผิดกฎหมายอยู่แล้ว และเพื่อแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดให้น้อยลงอีกหนึ่งวิธี คือ การให้ตำรวจเข้ามาทำหน้าที่ปราบปรามพ่อค้าขายยาเสพติด ด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแอบตามเบาะแสที่มาของยาเสพติด หรือการแฝงตัวเข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้เสพติดยา เพื่อให้ทราบถึงตัวผู้เสพติดที่จะต้องปราบปราม ดังนั้นการจับกุมผู้เสพยาจึงเป็นหน้าที่ของตำรวจตามกฎหมาย ที่จะสามารถช่วยแก้ปัญหายาเสพติดให้ลดลงได้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตัวเองและตำรวจ ตัวผู้เสพยาเสพติดเองต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน ฝึนให้ร่างกายอดทนต่อผลข้างเคียงหลังจากการหยุด

เสพยาให้ได้ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ส่วนผู้ขายยาเสพติดต้องแก้ไขโดยตำรวจเข้ามาทำหน้าที่ปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง พ่อค้ายาเสพติดจึงจะหมดไปจากสังคม

4.2.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน

แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันมีหลายวิธี เช่น เพิ่มความเข้มงวดในการใช้กฎหมาย การสร้างความโปร่งใสในการทำงานให้เข้าถึงและตรวจสอบได้ อีกทั้งข้าราชการก็ควรทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม แนวทางแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีดังนี้

1) แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันด้วยนักข่าว

นวนิยายเรื่อง ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของข้าราชการด้วยนักข่าวที่ทำหน้าที่กระจายข่าวให้คนในสังคมรู้ ในตอนที่นักธุรกิจปิดกั้นทางน้ำไม่ให้ชาวบ้านได้ใช้น้ำ ข้าราชการเข้าข้างนักธุรกิจ ไม่ได้ช่วยประชาชนแก้ไขปัญหาก็ทำให้ประชาชนเข้าต่อสู้กับนักธุรกิจ จนมีหลายคนเสียชีวิต จึงทำให้ข่าวนี้ดังขึ้น ในที่สุดรัฐบาลเอาเรื่องนี้เข้าประชุมเร่งด่วน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวทันที ดังตัวอย่าง

เหตุการณ์วุ่นวายอันนำมาซึ่งความสูญเสียแก่ทุกคนนั้น นำพาผลดีเพียงอย่างเดียว สิ่งที่ชาวบ้านเรียกร้องมาโดยตลอด ได้รับการเหลียวแล เสียงร้องที่ไม่เคยไปถึงไหนกลับดังเสียงจนคนทั้งประเทศได้ยิน สื่อมวลชนรับรู้ถึงเหตุร้ายนำเสน่อออกมาเป็นข่าวใหญ่ บอกเล่าให้คนส่วนอื่นของประเทศรู้ว่าเศรษฐีนักธุรกิจผู้มีสายสัมพันธ์กับคนใหญ่คนโตระดับประเทศสร้างโครงการทรูทำลายป่าไม้ ทั้งยังเก็บกักน้ำจากแหล่งธรรมชาติไว้ใช้ส่วนตัว ขณะที่ชาวบ้านปลายน้ำต่างเดือดร้อนกันถ้วนหน้า ข้าราชการระดับสูงประจำจังหวัดต่างสนับสนุนการกระทำผิดนั้นไม่เหลียวแลความลำบากยากเข็ญของประชาชน

(ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่. 2561 : 276)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของข้าราชการด้วยการมีสื่อมวลชนต่าง ๆ ช่วยกันเสนอข่าวผ่านหลากหลายที่ กระจายข่าวใหญ่ให้คนทั่วประเทศรับรู้ ความไม่เป็นธรรมนี้ ซึ่งวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวจะช่วยให้เสียงเรียกร้องจากผู้เดือดร้อนนั้นดังขึ้น และสามารถทำลายภาพลักษณ์ทางธุรกิจของนักลงทุนและข้าราชการเหล่านี้ได้มาก การที่มีนักข่าวนำเสนอข่าวนี้ทำให้รัฐบาลรีบแก้ไขปัญหานี้โดยทันที ดังนั้น นักข่าวผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีให้สังคมจึงเป็นกระบอกเสียงที่ดีที่ทำให้ปัญหาที่ชาวบ้านเผชิญอยู่ได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว

4.2.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจน

ปัญหาคความยากจนเป็นปัญหาที่แก้ได้ยาก เนื่องจากในสังคมยังไม่มีคความเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังนั้น รัฐบาลและประชาชนจึงพยายามหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างหลากหลายวิธี แนวทางแก้ไขปัญหาคสังคมไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 พบว่า การแก้ไขปัญหาคความยากจนสามารถแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหานี้สินด้วยตัวเอง

ปัญหานี้สินเป็นปัญหาที่สำคัญในครอบครัวไทย ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้สินอาจจะใช้เวลานานและต้องใช้คความพยายามของทุกคน การแก้ปัญหานี้สินมีหลายวิธี นวนิยายที่ได้รับรางวัลสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 นำเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินโดยด้วยตัวเอง

นวนิยายเรื่อง ทางบุญ กล่าวถึงครอบครัวโนรีมีปัญหานี้สิน ซึ่งอำมีนะห์ลูกสาวของโนรีหาวิธีต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหานี้สิน อำมีนะห์เลือกวิธีแก้ไขคือการเป็นเมียน้อยของคคนรวยเพื่อได้เงินไปแก้ไขปัญหานี้สิน ในที่สุดอำมีนะห์เอาเงินไปปลดหนี้ได้ ดังตัวอย่าง

“เค้ารู้ณะว่านี่ไปทำอะไรมา”

“แกว่าฉันไปทำอะไรมา ... พุดมาเลย” อาลีลดเสียงต่ำลง

เปลี่ยนเป็นกระซิบเบา ๆ ว่า

“เพื่อนเค้าเห็น ... นิซึ้นรถเบนซ์ไปกับใคร”

อำมีนะห์ก็ดริมฝีปาก นิ่งเฉย

“นี่ไปทำอะไรมา”

“อย่าถาม ... ” หล่อนกัดฟันพุดออกมา “แล้วก็อย่าปากโป้งบอกให้ใครรู้ด้วย ... แกดูเอาละกันว่าถ้าเราปลดหนี้ได้ บ้านเราจะมีคความสุขขนาดไหน นิทำได้ทั้งนั้นแหละ ถ้าทำเพื่อครอบครัวเราได้มีคความสุขสบาย”

(ทางบุญ. 2559 : 288)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการแก้ไขปัญหานี้สินด้วยตัวเอง ด้วยการเป็นเมียน้อยของคคนรวย ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง การเป็นเมียน้อยนั้นไม่ใช่เรื่องที่พุดคุยกับคคนอื่นได้ โดยเฉพาะกับพ่อแม่ของตน แต่เพื่อแก้ไขปัญหานี้สิน เพื่อคความสุขของครอบครัว และเพื่อพ่อแม่ จึงมีคคนที่หาทางออกไม่เจอแล้วจึงเลือกวิธีการที่ไม่ถูกต้องนี้ เพื่อปลดหนี้ให้ได้ในที่สุด

4.2.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อม

หลังจากเกิดปัญหาล้างแ้วดล้อมต่าง ๆ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หลายคนเสียชีวิต เสียบ้านและไม่มีอาหาร หลังเกิดปัญหาแล้ว หน่วยงานหลายฝ่ายต้องช่วยกันแก้ปัญหโดยเฉพาะรัฐบาล ดังนี้

1) การแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อมด้วยรัฐบาล

นวนิยายเรื่อง บ้านในโคลน ได้กล่าวถึงชุมชนของสิ่งเกิดปัญหาล้างแ้วดล้อมธรรมชาติ น้ำท่วมที่นำมาทั้งน้ำและโคลนที่ร้ายแรงมากทำให้เกิดผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน หลังจากน้ำท่วมแล้ว ผู้ประสบภัยไม่มีอาหาร ไม่มีที่อยู่ ซึ่งหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือ ดังตัวอย่าง

ลุงแมวบอกว่า ตอนนี้มีคนจากที่อื่น มากับเครื่องบิน
เขาเอาข้าวของมาแจกจ่าย หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัย ข้าวสาร อาหารแห้ง ยารักษาโรคกับของใช้จำเป็น
เอามาแจกจ่ายช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างพวกเรา

(บ้านในโคลน. 2559 : 295)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลเป็นหน่วยงานสำคัญในการแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อม รัฐบาลให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ภัยพิบัติ ถึงแม้ว่าปัญหาจะไม่สามารถแก้ไขได้อย่างสมบูรณ์ ในระยะเวลาอันสั้น แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อมและการดำรงชีวิตของผู้ประสบภัย และปกป้องชีวิตของประชาชนในขั้นแรกได้ สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อมหลังเกิดภัยธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาล้างแ้วดล้อมของสังคมไทย ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมไทย ในหลายด้าน ด้านปัญหาครอบครัวในสังคมไทย มีความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรส สามีนอกใจภรรยา ภรรยาอกใจสามี และการเป็นชู้กันระหว่างน้องเมียกับพี่เขย ทำให้ครอบครัวมีความเดือดร้อน มีผลกระทบ ต่อลูก ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว มีความขัดแย้งระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้ เกิดขึ้นจากความไม่พอใจในฐานะและอดีตของลูกสะใภ้ ความไม่พอใจของแม่สามี ทำให้เกิดการดูถูกและเกิดการกลั่นแกล้งขึ้นมา ความขัดแย้งระหว่างพี่สะใภ้และน้องสะใภ้ สาเหตุจากการแย่งผู้ชายคนเดียวกัน จนถึงขั้นลงไม้ลงมือกัน ปัญหาการเลือกคู่ครองของลูก สาเหตุจากความคิดที่แตกต่างกันระหว่างพ่อแม่กับลูก ทำให้ลูกฆ่าตัวตาย หรือแต่งงานไปก็ต้องเลิกหย่าร้างกัน ด้านปัญหาอาชญากรรม มีปัญหา การฆ่าคน ซึ่งมีเหตุมาจากความโกรธแค้น และมีปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน ปัญหายาเสพติด เกิดจากการถูกชักจูงและจิตใจอ่อนแอ เชื่อคนง่าย คนเสพยาเสพติดจะมีร่างกายอ่อนแอเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน และการค้าขายยาเสพติดมีค่าตอบแทนที่สูง ซึ่งมีหลายคนที่ลองเสี่ยงไปค้าขายยาเสพติด จึงทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดยากขึ้น การพนัน มีสาเหตุจากผู้คนมีช่วงเวลาว่างเหลือเยอะ

จึงหากิจกรรมทำแก้เบื่อ การชิงทรัพย์ มีสาเหตุจากความต้องการเงิน ทำให้หลายคนเสียทรัพย์สิ้น การโกงเงิน มีสาเหตุจากความโลภ ความต้องการเงินมากขึ้น คนถูกโกงก็สูญเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ การขโมยมีสาเหตุมาจากความโลภ ส่งผลให้ผู้คนที่ต้องสูญเสียทรัพย์สิ้น และอาจต้องเจ็บตัวจากการถูกทำร้ายด้วย การใช้ความรุนแรง มีสาเหตุจากผู้คนหาวิธีที่เหมาะสมแก้ไขปัญหาล้มเหลว จึงใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ปัญหาการคอร์รัปชัน ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ตำรวจ หรือนายอำเภอ คนทั้งสามกลุ่มนี้ไม่ทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้อง ด้านปัญหาความยากจน มีสาเหตุจากการมีรายได้ต่ำและปัญหาหนี้สิน ด้านปัญหาเยาวชนหนีเรียน มีสาเหตุจากเยาวชนยังไม่ค่อยได้รับรู้ว่สิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ และอยากรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่สนุกส่นกว่าการเรียน ปัญหาหนีเรียนจะส่งผลให้เยาวชนไม่มีพื้นฐานความรู้ที่ดีพอจะศึกษาต่อในระดับสูงหรือทำงานที่ดีในสังคมได้ ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีปัญหาภัยธรรมชาติ และปัญหามลพิษทางน้ำ มีสาเหตุจากธรรมชาติและสาเหตุจากมนุษย์ตัดต้นไม้ทำลายป่า แนวทางการแก้ไข ปัญหาสังคมไทยมีวิธีหลากหลาย การแก้ไขปัญหามีนอกใจภรรยาด้วยตัวเองยอมรับความผิดของตน การแก้ไขปัญหาการเงินในครอบครัวด้วยผู้ใหญ่ช่วยเหลือทางการเงิน การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตัวเอง และตำรวจ ตัวเองมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน และตำรวจเข้ามาทำหน้าที่ปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดด้วยวิธีต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันด้วยนักข่าว โดยมีนักข่าวนำเสนอข่าวผ่านสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายช่องทาง การแก้ไขปัญหานี้สินด้วยตัวเอง ใช้วิธีการเองตัวเองเข้าแลก แต่ก็ปลดหนี้ให้พ่อแม่ได้ การแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติด้วยรัฐบาลช่วยเหลือประชาชน แก้ไขปัญหาอาหารและการดำรงชีวิตของผู้ประสบภัยธรรมชาติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 โดยศึกษาวิเคราะห์นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 จำนวน 5 เรื่อง สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนภาพสังคมไทยใน 4 ด้าน คือด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านครอบครัว ด้านคุณธรรม ด้านวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้

1. ด้านชีวิตความเป็นอยู่ นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทย 4 ด้าน ดังนี้

1) ที่อยู่อาศัย ผลการวิจัยพบว่า ในด้านที่อยู่อาศัย มีทั้งที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท และที่อยู่อาศัยในสังคมเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมชนบทและในสังคมเมืองนั้น มีความแตกต่างกัน ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบทส่วนใหญ่มักจะสร้างบ้านอาศัยอยู่กันเป็นหลัง ๆ ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นไม้ นิยมการสร้างบ้านขนาดใหญ่ มักจะอาศัยอยู่รวมกันหลายคนในบ้านหลังเดียวกัน และคนไทยในสังคมชนบทนิยมปลูกต้นไม้และผลไม้ไว้รอบตัวบ้าน บ้านของสังคมไทยในชนบทมักจะนิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูง เนื่องจากช่วงหน้าฝนอาจเกิดน้ำท่วมขึ้นได้ เพื่อเลี้ยงวัวและเก็บของได้อีกด้วย สังคมเมืองมีความเจริญ บ้านเรือนมักสร้างด้วยปูน คนในสังคมเมืองที่มีฐานะร่ำรวยจะสร้างบ้านโดยมีการตกแต่งทั้งภายในภายนอกหรูหราตามสมัยนิยม และมีราคาสูง โดยเฉพาะตึกสูงใหญ่มาก แต่คนในเมืองที่มีฐานะยากจนมักจะอาศัยอยู่ในพื้นที่แออัด คับแคบ บ้านมีขนาดเล็ก สร้างแบบง่าย ๆ ให้พออยู่ได้เท่านั้น ในสังคมเมืองจึงปรากฏภาพความแตกต่างด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนรายกับกลุ่มคนยากจนได้อย่างชัดเจน

2) อาหารการกิน นวนิยายได้สะท้อนให้เห็นภาพด้านอาหารการกินของคนไทย ที่มักจะประกอบอาหารกินเอง คนไทยทำอาหารไทยพื้นบ้านเพื่อกินด้วยกันในครอบครัว ส่วนวัตถุดิบของอาหารที่ทำก็มักเป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายตามธรรมชาติ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้กับข้าวซึ่งเป็นอาหารคาวแล้ว คนไทยยังชอบทำขนมเพื่อกินเล่นหรือหลังกินอาหารคาวอีกด้วย

3) ด้านอาชีพ สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีอาชีพหลากหลาย แต่ละอาชีพก็มีความแตกต่างกัน มีอาชีพเกษตรกร ชาวประมงที่ต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ อาชีพช่างสร้างบ้าน ช่างซ่อมรถที่ทำงานด้านการช่าง อาชีพครู พ่อค้าแม่ค้าที่ต้องมีความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับงาน และอาชีพรับจ้างที่ต้องใช้แรงกายด้วย ซึ่งความยากง่ายของงานที่ไม่เหมือนกัน รายได้ของแต่ละอาชีพมักจะขึ้นกับประสบการณ์และความชำนาญของแต่ละอาชีพ

4) การคมนาคม สะท้อนให้เห็นว่า การคมนาคมในสังคมไทยมีหลายประเภทเพื่อรองรับกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินที่แตกต่างกัน เช่น รถไฟ เรือ และรถประจำทางที่มีค่าบริการไม่แพง เพื่อรองรับกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย และสำหรับผู้ที่มีรายได้มากก็ซื้อรถจักรยานยนต์ไว้ใช้เองได้ คนในสังคมไทยจึงมีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลายและสะดวกสบาย

2. ด้านครอบครัว นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นครอบครัวไทยใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) โครงสร้างของครอบครัวในสังคมไทย ผู้ชายมักจะเป็นผู้นำของครอบครัว มีหน้าที่นำพาครอบครัวของตนเองให้เจริญก้าวหน้า มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อครอบครัว เลี้ยงดูครอบครัว เป็นคนที่ต้องตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว นอกจากนี้ ครอบครัวไทยมักนิยมมีลูกมากกว่าหนึ่งคน

2) ความรักของสมาชิกในครอบครัวไทย ไม่ว่าจะเป็นความรักที่พ่อแม่มีต่อลูก ความรักที่ลูกมีต่อพ่อแม่ หรือความรักระหว่างพี่น้อง ต่างสะท้อนให้เห็นถึงความอบอุ่นและความผูกพันที่เหนียวแน่นของสมาชิกในครอบครัว

3) การอบรมสั่งสอนลูกหลานของคนในครอบครัวไทย ผู้ใหญ่มักจะสั่งสอนลูกหลานด้วยวิธีที่เหมาะสม มีหลักการ และเหตุผลในการสั่งสอนเด็ก ๆ มีการใช้น้ำเสียงที่อ่อนหนัก อบอุ่นเบา สั่งสอนด้วยความรักและสติปัญญา ไม่ใช่ด้วยอารมณ์และความรุนแรง ซึ่งการอบรมอย่างมีเหตุมีผลจะส่งผลดีให้เด็กที่ได้รับการอบรม และเติบโตขึ้นมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น

3. ด้านคุณธรรม นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นคุณธรรมในสังคมไทย 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ความขยัน คนในสังคมไทยขยันทำงานต่อสู้ชีวิต ไม่เคยหยุดนิ่งในการทำมาหาเลี้ยงชีพ มีความเพียรพยายามในการทำงาน ใช้เวลาอย่างเกิดประโยชน์และเกิดผลสูงสุด ความขยันทำให้คนไทยและคนในสังคมไทยมีการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

2) ความกตัญญู ความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาเป็นพื้นฐานคุณธรรมและเป็นค่านิยมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน แม้หลายคนอาจไม่กล้าแสดงออกด้วยคำพูด แต่ก็สามารถแสดงออกด้วยวิธีอื่นได้หลากหลายวิธี เช่น ดูแลยามบิดามารดาเจ็บป่วย ซื่อซื่อไปฝากผู้ใหญ่ และให้ความใส่ใจพ่อแม่ ปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี การแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ทำให้ครอบครัวมีความสุขมากขึ้น ทำให้ครอบครัวดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น

3) ความอดทน ความอดทนก็เป็นอีกหนึ่งอุปนิสัยที่ดีของคนไทย คนไทยมีความพยายามในการต่อสู้กับความยากลำบาก อดทนต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี และความเจ็บป่วยทางร่างกาย ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทั้งพละกำลัง แรงกาย แรงใจ และความมุ่งมั่นเพื่อจะฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ ความอดทนส่งผลให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง และก้าวข้ามปัญหาต่าง ๆ ได้

4) การช่วยเหลือกัน การช่วยเหลือกันของคนในสังคมไทย มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งช่วยด้วยทางร่างกาย และด้วยความสามารถ ซึ่งหากเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ก็จะเข้าไปช่วยเหลือโดยไม่ต้องร้องขอ การช่วยเหลือกันทำให้เกิดความรักและสามัคคีต่อกัน ผู้ที่มีความเดือดร้อนได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และยังช่วยให้สังคมส่วนรวมมีความสงบเรียบร้อย ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขอีกด้วย

4. ด้านวัฒนธรรม นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในสังคมไทยใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) การนับถือศาสนาในสังคมไทย สังคมไทยมีการนับถือศาสนาที่หลากหลาย มีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะยึดศาสนาพุทธเป็นที่พึ่งทางใจ นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอพรกับพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เชื่อและปฏิบัติตามคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน มีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด และมีความต้องการสูงสุด คือ การไปร่วมพิธีฮัจญ์ที่นครเมกกะให้ได้สักครั้งหนึ่งในชีวิต

2) ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธในสังคมไทย มีการทำบุญตักบาตรและการบวช การทำบุญตักบาตรเป็นประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งคนไทยจะปฏิบัติเป็นกิจวัตร ส่วนการบวชนั้นมีหลากหลายเหตุผล บางคนบวชเพื่ออุทิศผลบุญต่อตนเองและพ่อแม่ หรือบวชเพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี และเป็นเรื่องที่น่ายินดีสำหรับทุกคนในครอบครัวด้วย ซึ่งการกระทำนี้ปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน อยู่คู่คนไทยมาแต่โบราณ และสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง

3) ประเพณีเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม มีประเพณีการทำบุญโกนผมไฟ ซึ่งเชื่อว่าการทำบุญโกนผมไฟจะเป็นการนำสิ่งดี ๆ มาสู่ชีวิตลูก ๆ ประเพณีการแต่งงานที่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่ผู้ชายจะต้องให้ค่าสินสอด 125 บาท และเครื่องประดับแก่ฝ่ายหญิง ประเพณีงานศพ

ใช้วิธีการฝัง โดยต้องฝังภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงหลังเสียชีวิต ชาวไทยมุสลิมอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมตามหลักศาสนาอิสลาม และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

4) ความเชื่อ ในสังคมไทยมีความเชื่อมากมาย คือ ความเชื่อเรื่องผี เชื่อว่าผีจะลงโทษผู้ที่กระทำความผิด ความเชื่อเรื่องกรรม เชื่อว่าการกระทำทุกอย่างย่อมส่งผลกลับมาตามการกระทำของตน และความเชื่อเรื่องแม่ย่านางที่ช่วยคุ้มครองเรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง โดยได้รับการปลุกฝังและสืบทอดความเชื่อต่าง ๆ กันมาอย่างช้านาน และความเชื่อเหล่านี้เป็นพลังอย่างหนึ่งที่ผลักดันให้การดำเนินชีวิตเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นหลักปฏิบัติที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

5.1.2 ภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทย สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาสังคมไทย

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมไทยมี 6 ด้าน ดังนี้

1) ปัญหาครอบครัว พบปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ของคู่สมรส มีปัญหาสามีนอกใจ ภรรยา ภรรยานอกใจสามี และการเป็นชู้กันระหว่างน้องเมียกับพี่เขย ทำให้ครอบครัวมีความเดือดร้อนและมีผลกระทบต่อลูก ความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว พบความขัดแย้งระหว่างแม่สามีและลูกสะใภ้ เกิดขึ้นจากความไม่พอใจในฐานะและอดีตของลูกสะใภ้ ความไม่พอใจของแม่สามี ทำให้เกิดการดูถูกและเกิดการกลั่นแกล้งขึ้นมา ความขัดแย้งระหว่างพี่สะใภ้และน้องสะใภ้ สาเหตุจากการแย่งผู้ชายคนเดียวกัน จนถึงขั้นลงไม้ลงมือกัน ปัญหาการเลือกคู่ครองของลูก สาเหตุจากความคิดที่แตกต่างกันระหว่างพ่อแม่กับลูก ทำให้ลูกฆ่าตัวตาย หรือแต่งงานไปก็ต้องเลิกหย่าร้างกัน การเงินในครอบครัวมีสาเหตุจากลูกไม่สามารถจัดสรรการเงินให้เพียงพอต่อความต้องการของแม่ได้ จึงเกิดความขัดแย้งตามมา ทำให้แม่กับลูกมีปัญหากัน ถึงขนาดที่แม่จะไม่ให้ลูกอยู่ร่วมบ้านเดียวกับแม่ได้อีก

2) ปัญหาอาชญากรรม พบปัญหาการฆ่าคน ปัญหาการฆ่าคนเกิดจากความโกรธแค้น มีปัญหาในการทำงาน ทำให้หลายคนต้องเสียชีวิต ยาเสพติด เกิดจากการถูกชักจูงและจิตใจอ่อนแอ เชื่อคนง่าย คนเสพยาเสพติดจะมีร่างกายอ่อนแอเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน และการค้าขายยาเสพติดมีค่าตอบแทนที่สูง ซึ่งมีหลายคนที่ลองเสี่ยงไปค้าขายยาเสพติด จึงทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดยากขึ้น การพนัน มีสาเหตุจากผู้คนมีช่วงเวลาว่างเหลือเยอะ จึงหากิจกรรมทำแก้เบื่อ เพื่อหาความสนุกและความโลภ ทำให้มนุษย์พ่ายแพ้ให้ต่อความโลภในใจตนเอง จนในที่สุดก็หมดตัวไปกับการพนัน โดยไม่รู้ตัว การชิงทรัพย์ มีสาเหตุจากความต้องการเงิน ทำให้หลายคนเสียทรัพย์สิน การโกงเงิน

มีสาเหตุจากความโลภ ความต้องการเงินมากขึ้น คนถูกโกงก็สูญเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ การขโมย มีสาเหตุจากความโลภ ส่งผลให้ผู้คนที่ต้องสูญเสียทรัพย์สิน และอาจต้องเจ็บตัวจากการถูกทำร้ายด้วยการใช้ความรุนแรง มีสาเหตุจากผู้คนหาวิธีที่เหมาะสมแก้ไขปัญหามิได้ จึงใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ทำให้หลายคนเสียชีวิต

3) ปัญหาการคอร์รัปชัน นักการเมืองมีการคดโกงเงินของรัฐบาลที่ให้มาเพื่อแก้ปัญหาส่วนตัว มีสาเหตุจากมีนักการเมืองบางคนที่มีความโลภในเงินทองของประเทศ โกงกิน ยักยอก ตำรวจ ตำรวจเข้าไปยุ่งกับการตัดสินความผิดที่เป็นหน้าที่ของอัยการ และรับเงินจากคนที่ทำผิด กฎหมายแต่มีเงินทอง มีอำนาจ เพื่อลดความผิดหรือลบเลือนความผิดนายอำเภอ มีความเอนเอียงไปทางคนที่มีเงินและคนที่มีอำนาจ การที่ไม่ทำหน้าที่ของตนจึงทำให้ประชาชนเกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องความยุติธรรม การกระทำของคนสามกลุ่มนี้เป็นการคอร์รัปชัน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความลำบาก ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคม เทคโนโลยี หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ไม่เกิดขึ้นถูกชะลอให้ช้าลง

4) ปัญหาความยากจน พบปัญหาการมีรายได้ต่ำ คนไทยส่วนใหญ่ที่เป็นชนชั้นแรงงานมีรายได้ต่ำ ทำงานหนักแต่รายได้ไม่พอกับการใช้จ่าย การมีหนี้สิน การมีหนี้สิน มีสาเหตุจากภาระค่าครองชีพที่สูง ต้องส่งลูกหลายคนเข้าเรียน ต้องจ่ายค่ารักษาที่โรงพยาบาล ต้องยืมเงินจากญาติพี่น้องหรือกู้เงินจากเจ้าหนี้ยนอกระบบ

5) ปัญหาเยาวชนหนีเรียน พบว่า มีสาเหตุจากเยาวชนยังไม่ค่อยได้รับรู้ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ และอยากรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่สนุกสันทนาการกว่าการเรียน ปัญหาหนีเรียนจะส่งผลให้เยาวชนไม่มีพื้นฐานความรู้ที่ดีพอจะศึกษาต่อในระดับสูงหรือทำงานที่ดีในสังคมได้

6) ปัญหาสิ่งแวดล้อม พบปัญหาภัยธรรมชาติ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สร้างผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาภัยธรรมชาติมี 2 สาเหตุ คือ สาเหตุจากธรรมชาติ ฝนตกหนักในฤดูฝน และสาเหตุจากมนุษย์ตัดต้นไม้ทำลายป่า ปัญหามลพิษทางน้ำ มีสาเหตุจากมนุษย์ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสียใช้ประโยชน์ไม่ได้อีกต่อไป

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมไทย 5 ด้าน ดังนี้

1) แนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน พบว่า การแก้ไขปัญหามีนอกใจภรรยา โดยตัวเองยอมรับความผิดของตน ทำให้คอร์รัปชันได้กลับมาเหมือนเดิม การแก้ไขปัญหาการเงินในครอบครัวด้วยผู้ใหญ่ในครอบครัว ช่วยเหลือการทางการเงิน เข้าใจลูก ๆ จนแก้ไขปัญหาลงมือได้

2) แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยตัวเอง และตำรวจ ตัวผู้เสพยาเสพติดเองต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน ฝืนให้ร่างกายอดทนต่อผลข้างเคียง หลังจากการหยุดเสพยาให้ได้ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ส่วนผู้ขายยาเสพติดแก้ไขโดย

ตำรวจต้องเข้ามาทำหน้าที่ปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง พ่อค้ายาเสพติดจึงจะหมดไปจากสังคม

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันด้วยนักข่าว โดยมีสื่อมวลชนต่าง ๆ ช่วยกันเสนอข่าวผ่านหลากหลายช่องทาง กระจายข่าวใหญ่ให้คนทั่วประเทศรับรู้ความไม่เป็นธรรมนี้ ทำให้รัฐบาลรีบแก้ไขปัญหานี้โดยทันที

4) แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน การแก้ไขปัญหานี้สินด้วยตัวเอง ใช้วิธีการเอาตัวเองเข้าแลก แต่ก็ปลดหนี้ให้พ่อแม่ได้

5) แนวทางการแก้ไขปัญหารักษาธรรมชาติด้วยรัฐบาล รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ภัยพิบัติ แก้ไขปัญหาอาหารและการดำรงชีวิตของผู้ประสบภัยธรรมชาติ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 ที่ว่า เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าผลสรุปงานวิจัยที่เด่นที่สุด คือ นวนิยายได้นำเสนอภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมของคนไทย ได้แก่ ด้านการนับถือศาสนา มีทั้งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม คนไทยปฏิบัติตามหลักศาสนาได้ดีเป็นอย่างมาก ด้านประเพณี มีประเพณีการบวชเพื่อผลบุญต่อตนเองและพ่อแม่ ประเพณีงานแต่งงานที่ปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม ด้านความเชื่อ มีความเชื่อเรื่องผี เชื่อว่าผีจะลงโทษผู้คนที่ทำความเชื่อเรื่องกรรม เชื่อว่าการกระทำทุกอย่างย่อมส่งผลกลับมาตามการกระทำ และความเชื่อเรื่องแม่ย่านางที่ช่วยคุ้มครองเรื่องการเดินทาง ทั้งนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ลึกซึ้งมากขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องแนวคิดของ ชิตฐิตา นาคเกษม (2550, น. 92) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นเครื่องบันทึกความเป็นไปของสังคม และเป็นเครื่องบันทึกวัฒนธรรมของชาติให้ชนรุ่นหลังได้รู้จัก วรรณกรรมจึงเปรียบเสมือนกระจกส่องให้เห็นสภาพสังคมของชนชาตินั้น ๆ และมีความผูกพันกับสังคม การสะท้อนสภาพสังคมของวรรณกรรมแต่ละเรื่องก็ไม่เหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ CHEN XIAOYUN (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย คือ คนที่มีฐานะดีจะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่หรูหรา มีบ้านหลังใหญ่ และมีคนรับใช้ ส่วนคนที่ไม่มืฐานะจะอยู่บ้านไม้หลังเล็ก และยังคงสะท้อนด้านวัฒนธรรมไทย มีทั้งด้านประเพณีและความเชื่อของคนไทย ประเพณี ได้แก่ การบวช การทำบุญตักบาตร ลอยกระทง

การแต่งงาน และงานศพ ยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทย ซึ่งมีความเชื่อเรื่องกรรม การเกิดใหม่ ความฝัน และผีเจ้าที่อีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีความแตกต่างจากเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก เนื่องจากนวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการนับถือศาสนาหรือประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ทำให้ผู้คนเข้าใจวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนามากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมไทย ทั้งนี้เนื่องจากวรรณกรรมสร้างขึ้นจากภาพจริงของ สังคมนั่นเอง

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2 ที่ว่า เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทย ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่โดดเด่นที่สุด คือ ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย มีปัญหาสามีนอกใจภรรยา ปัญหาด้านการเงินระหว่างพ่อแม่กับลูก ปัญหาการเลือกคู่ครองของลูก ความขัดแย้งระหว่างแม่สามี และลูกสะใภ้ ความขัดแย้งระหว่างพี่สะใภ้และน้องสะใภ้ ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวคือการมาอยู่ร่วมกัน ของคนหลายคนและหลายรุ่น ซึ่งแต่ละคนอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ในครอบครัวได้โดยง่าย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท สมัครการ, สุพรรณิ ไชยอำพร (2548, น. 49-63) ได้กล่าวถึงรูปแบบของปัญหา แบบที่สืบเนื่องมาจากโครงสร้างหรือองค์การของสังคม ปัญหาสังคมอาจเกิดขึ้นจากความบกพร่องในการทำหน้าที่ของโครงสร้างสังคมหรือองค์การทางสังคม รูปธรรมของโครงสร้างสังคมมีมากมาย เช่น องค์การทางด้านครอบครัวและเครือญาติ องค์การ ทางด้านการศึกษา องค์การทางด้านการสาธารณสุข องค์การทางด้านเศรษฐกิจ หากองค์การไหน ทำผิดพลาดจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ MO LINGFEN (2560) ศึกษาเรื่อง ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 ผลการศึกษาได้พบปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย ได้แก่ ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาเกิดจากการรับค่านิยมจากตะวันตกที่เห็นว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ ปัญหาเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาเกิดจากพื้นฐานวิถีชีวิตแตกต่างกัน ทำให้มีปัญหาในการปรับตัว ซึ่งผลการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับ รางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 มีความแตกต่างจากเรื่อง ปัญหาครอบครัว ในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 เนื่องจากนวนิยายที่ได้รับรางวัล งาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่ไม่ได้ รับอิทธิพลจากตะวันตกหรือปัจจัยภายนอก ซึ่งผลการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

สอดคล้องแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนปัญหาสังคมไทย เป็นเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นมักมีอยู่ในสังคมไทย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรศึกษาภาพสะท้อนของสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลอื่น เช่น รางวัลแว่นแก้ว รางวัลซีไรต์ เป็นต้น
2. ควรศึกษานวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ในด้านอื่น ๆ เช่น กลวิธีการแต่ง การใช้ภาษา ความขัดแย้ง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ คเชนทร. (2559). *บ้านในโคลน*. นครศรีธรรมราช: แมวบ้าน.
- โกศล วงศ์สวรรค์, สถิต วงศ์สวรรค์. (2543). *ปัญหาสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *มนุษย์กับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จุฬามณี. (2559). *กรงกรรม*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ชัมย์พร มาลัยทัต. (2559). *ทางบุญ*. กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี.
- ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์. (2549). *คมความคิดในวรรณกรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ชัยวัฒน์ ไชยสุข. (2558). *กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของ มกุฏ อรฤดี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- จิตฐิตา นาคเกษม. (2550). *ไทยศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์ เสียงประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2541). *วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชาคม ลุนาชัย. (2561). *ในก้นดักและกลางวงล้อม*. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2544). *บทบาทของวรรณคดีต่อชีวิตและสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปองวุฒิ รุจิระชาคร. (2561). *ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่*. กรุงเทพมหานคร: แพรว.
- ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ. (2548). *ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโศตัมตามแนววาทกรรมวิเคราะห์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรรณทิตา ปานเอี่ยม. (2554). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว ปี พ.ศ.2552* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- พิชัย ศรีภูไฟ. (2542). *วรรณคดีสังคมและการเมือง*. อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พิทยา ว่องกุล. (2540). *พลาณภาพแห่งวรรณกรรม*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุล. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2547). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. (2546). *วรรณคดีการเมืองกับสังคมนิรันดร์* (พ.ศ. 2418-2421). ปทุมธานี: วิชญา.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิภา กงกะนันทน์. (2540). *กำเนิดนวนิยายในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- สนิท สมัครการ, สุพรรณิ ไชยอำพร. (2548). *แนวความคิดและแนวทางการศึกษาปัญหาสังคมกับปัญหาสังคมไทย และมาตรการป้องกันแก้ไข*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมจิตนา วิศิษฏ์อนุพงษ์, วิชาญชูช่วย. (2546). *ชีวิตและวัฒนธรรมไทยรหัส 3000-1301*. กรุงเทพมหานคร: ประสานมิตร.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- สาริตา เขี้ยววง. (2559). *ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในสารคดีเรื่อง เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็กของ ทิพย์วาณี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สิทธา พิณจิวาดล. (2540). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุเทพ สุวีรางกูร. (2551). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุภัตรา สุภาพ. (2543). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัฐพล ส่งแสง. (2545). *ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่างพุทธศักราช 2538-2542* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2558). *เลื่อมลายสายรุ้ง: ภาพสะท้อนสังคมนวนิยายปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2552). *นวนิยายนิทัศน์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- CHANG XIAOQU. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- CHEN XIAOYUN. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LAN QIAO. (2563). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LI JIAJIA. (2562). *ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยาย ของ สถาพร ศรีสัจจัง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LIU SUNYUE. (2558). *การวิเคราะห์สารคดีที่ได้รับรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ.2553-2556* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LU YANWEI. (2562). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ด พ.ศ. 2558-2560* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LU ZUOXI. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมไทยเยาวชนไทยในวรรณกรรมรางวัลแว่นแก้ว ประเภทนวนิยาย พ.ศ. 2556-2557* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- MO LINGFEN. (2560). *ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- QIN HONGBO. (2555). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้า พ.ศ.2550-2553* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- QIN SIYAN. (2561). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ.2548-2550* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- SHI WEIHONG. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ZHANG XIAOJIAO. (2558). ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ.2556-2557 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

ฐานข้อมูลออนไลน์

การประกวดหนังสือดีเด่น. (2563). ความเป็นมาของการประกวดหนังสือดีเด่น. ค้นคืนจาก <http://www.lib.obec.go.th/portal/node/5>





ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย



เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 12 ตุลาคม 2563

ชื่อเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MISS HUANG FANGHUA

คณะวิชา/หลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
ประกาศเสลซิงกิ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(อาจารย์ ดร.วิรัตน์ ทองรอด)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 12 ตุลาคม 2563

เลขที่รับรอง

อ.1011/2563

วันที่ให้การรับรอง: 12 ตุลาคม 2563

วันหมดอายุใบรับรอง: 11 ตุลาคม 2565

ภาคผนวก ข

เรื่องย่อนวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562

นวนิยายที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2562 ที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 5 เรื่อง มีเรื่องย่อดังนี้

1. ทางบุญ (พ.ศ 2560)

นวนิยายนำเสนอเรื่องราวของครอบครัวเล็ก ๆ ที่ดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม โนรีและสมหวังเป็นตัวแทนของชาวมุสลิม ซึ่งเป็นคนธรรมดาสามัญทั่วไป เห็นรถเข็นขายของและรับจ้างทั่วไป ทั้งสองสามีภรรยาที่มีความฝันร่วมกันว่าสักวันหนึ่งทั้งสองคนจะไปทำฮัจญ์ที่นครเมกกะด้วยกัน จึงเก็บเงินใส่กระบอกไม้ไผ่ที่ทำเป็นกระปุกออมสินมาตลอด แต่เมื่อลูก 3 คนโตขึ้น ต้องใช้เงินมากขึ้น จึงมีปัญหาหนี้สิน และสามีก็เกิดการนอกใจภรรยา เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทในครอบครัว อูสมานลูกชายคนโตก็ถูกฆ่าตาย ครอบครัวจึงต้องหาวิธีแก้ไขปัญหา อาหมินะห์ลูกคนที่สองจึงไปเป็นเมียน้อยของคนรวยเพื่อแก้ไขปัญหานี้สิน อาลีลูกคนที่สามค้าขายยาเสพติดเพื่อให้ชีวิตของครอบครัวดีขึ้น แต่ก็ถูกจับเข้าคุก ในที่สุดโนรีได้รับเงินก้อนหนึ่งจากพี่สาว โนรีและสมหวังจึงไปทำฮัจญ์ที่นครเมกกะด้วยกัน

2. บ้านในโคลน (พ.ศ 2560)

นวนิยายนำเสนอประสบการณ์ชีวิตในวัยเยาว์ของสิงห์ ผู้อาศัยอยู่ในท้องถิ่นภาคใต้ วิถีชีวิตชนบทของครอบครัวใหญ่ที่มีความรักและความผูกพันในครอบครัวความรักถิ่นฐานบ้านเกิดและธรรมชาติ แต่มีเหตุการณ์ภัยพิบัติโคลนถล่มครั้งใหญ่ นำความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านในหุบเขาเกาะทูน ห้วยโก จังหวัดนครศรีธรรมราช โศกนาฏกรรมครั้งนั้นทำให้เห็นการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้รอดชีวิต ความมีน้ำใจช่วยเหลือกันในหมู่ชาวบ้าน แม้จะต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจนแทบสิ้นเนื้อประดาตัว หลังจากภัยธรรมชาติ รัฐบาลก็มาช่วยเหลือประชาชน ในที่สุดสิงห์กับพ่อแม่ก็ย้ายไปอยู่กับยายที่อีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งเป็นที่สิงห์เคยอยู่ตอนเป็นเด็ก

3. กรงกรรม (พ.ศ 2561)

นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวของบ้านตระกูลแบ้ แห่งอำเภอชุมแสงครอบครัวนางย้อยมีลูกชาย 4 คน คือ ปฐม ประสงค์ กมล และมงคล เรณูเป็นโสเภณีสาวสุดแซบและหลงรักปฐมลูกชายคนโตของนางย้อย แต่ปฐมมีคู่หมั้นแล้ว คือ พิไล เมื่อเรณูย้ายเข้ามาชุมแสง ย้อยพยายามขับไล่เรณูออกไปจากชีวิตปฐม เรณูจึงต้องไปขายขนมที่ตลาดเพื่อให้อยู่ที่ชุมแสงได้ และไปหาหม่อมทำของใส่ย้อยด้วยจะด้วยถูกใส่ของหรือความดีของเรณู ย้อยจึงเปลี่ยนไปทำดีต่อเรณู และยอมรับเรณู แต่ปฐมเกิดการนอกใจเรณู เรณูถูกชาวชุมแสงขับไล่ เพราะจับได้เรื่องทำของใส่นางย้อย เรณูจึงย้ายไปที่อื่น มีลูกกับปฐม 1 คน แต่ไม่ได้อยู่กับปฐม ปฐมแต่งงานใหม่กับอรพรรณณี แต่พอปฐมเกิดอุบัติเหตุ อรพรรณณีก็ทิ้งปฐมไป เรณูไปดูแลปฐม ทั้งสองคนจึงกลับมารักกันเหมือนเดิม ย้อยจับประสงค์ลูกชายคนที่ 2

สีกจากการเป็นพระมาแต่งงานกับพิไลแทนปฐม หลังแต่งงาน ประสงค์ไม่มีความสุข และพิไลมีปัญหา กับย้อยและเรณู สุดท้ายสองคนก็เลยหย่าร้างกัน ประสงค์แต่งงานกับบุญปลูก เด็กลูกจ้างในบ้านแบที่ นางย้อยเลี้ยงมาตั้งแต่เด็ก นางย้อยจับให้กมลลูกชายคนที่ 3 แต่งงานกับเพียงเพ็ญ แต่เพียงเพ็ญรักกับกำน และตั้งท้องกับกำนด้วย หลังแต่งงานไม่นาน กมลรู้ความจริง ทั้งสองคนจึงหย่าร้างกัน สุดท้ายกำนกลับมา อยู่กับเพียงเพ็ญ เจ๊กเซ่งสามีของนางย้อยก็เป็นมะเร็งปอดและตายไป ต่อมากมลได้แต่งงานกับจันทา ผู้หญิงที่เขารัก ย้ายไปค้าขายอยู่เชียงใหม่ ต่อมาก็ย้ายกลับมาเปิดร้านที่นครสวรรค์ เพื่ออยู่ใกล้นาง ย้อยที่ชุมแสง มงคลลูกชายคนสุดท้ายต้องไปเรียนหนังสือที่ปากน้ำโพ และคบกับมาลาไม่นานมาลา ก็ต้อง มงคลไม่ยอมกรับผิดชอบและขอให้มาลาไปทำแท้ง มาลามหาความช่วยเหลือจากย้อย แต่ย้อยไม่เชื่อ และให้มาลาสาบาน มาลาจึงกล่าวสาบานกับเจ้าพ่อชุมแสง ไม่กี่วันต่อมามงคลก็จมน้ำตาย หลังคลอด ลูกแล้ว มาลาก็กมาทักลูกไว้ให้ย้อยเลี้ยง ในตอนจบ นางย้อยเลิกขายของ ยกกิจการทุกอย่างให้ลูกทำ นางย้อยมีลูกหลานหลายคน ทุกคนมักมารวมกันที่บ้านนางย้อยในวันหยุดและไม่มีใครในครอบครัว นางย้อยที่จะขัดแย้งกันอีกเลย

4. ณ ที่ซึ่งความจริงไม่อาจดำรงอยู่ (พ.ศ 2562)

นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวในตำบลแห่งหนึ่ง โดยเริ่มต้นเรื่องด้วยการพบศพครูใหญ่ ผู้คนเริ่มค้นหาตัวคนร้าย โดยเฉพาะคนที่มีความเกี่ยวข้องกับครูใหญ่ ซึ่งจะเป็นสุรเดชคนรวยที่ต้องการที่ดิน แห่งนี้ และยังสร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้านอีกด้วย กั้นน้ำไม่ให้ชาวบ้านใช้ จึงเกิดการประท้วง และกดดันตำรวจ แต่ก็ไร้วิ้วคนผิด จากนั้นได้พบศพของคนในหมู่บ้านเพิ่มอีกหนึ่งราย แต่ผู้คน ก็ค้นหาตัวคนร้ายไม่ได้ เมื่อหาความยุติธรรมให้ครูใหญ่และชาวบ้านไม่ได้ จึงเกิดความรุนแรงขึ้น จนต้องมีคนแลกชีวิตเพื่อให้ชาวบ้านได้รับความยุติธรรม สุดท้ายได้แก้ไขปัญหาการใช้น้ำของชาวบ้าน แต่ยังไม่รู้ว่าใครเป็นคนร้ายที่ฆ่าครูใหญ่และชาวบ้านอีกคนหนึ่ง

5. ในกับดักและกลางวงล้อม (พ.ศ 2562)

เรื่องราวของบรรดาหนุ่มต่างถิ่นที่ถูกนายหน้าหางานเถื่อนหว่านล้อมให้มาร่วมทำงาน ในเรือประมงอวนล้อมขนาดใหญ่ที่เพิ่งออกทะเลครั้งแรก คนเรือหลายคนเป็นผู้บกพร่องทางร่างกาย ทั้งพายนี้วขาดเกือบหมดหัวนี้้วที่มีข้อข้างหนึ่ง นาหมีแขนคด ธมใส่ขาเทียมข้างหนึ่ง เรย์เป็นคนตาเหล่ และไตพจน์เองก็มีตาข้างเดียว พวกเขาออกทะเลไปวางอวนที่ขั้วแรกแทบไม่ได้ปลา จนลูกเรือ หน้าใหม่เหล่านี้เกือบเสื่อมศรัทธา แต่พวกเขาก็พยายามหาทางเอาตัวรอด ทำผลงานได้เหนือ ความคาดหมายในการออกทะเลครั้งถัด ๆ ไป และทุกคนก็ได้รับเงินส่วนแบ่งที่ควรได้ ถึงแม้ชีวิต ของพวกเขาตกอยู่ในวังวนของยาเสพติด การพนัน การเที่ยวผู้หญิงบนฝั่ง แต่พวกเขาก็ฝ่าฟันมาได้ และได้เรียนรู้การสู้ชีวิตให้พ้นกับดักและวงล้อมไปสู่อิสรภาพ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	MISS HUANG FANGHUA (ส้มแก้ว)
วัน เดือน ปีเกิด	21 กรกฎาคม 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน	รานีแมนชั่น 104/5 ซอยสุขุมวิท81 ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260
ประวัติการศึกษา	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยไปเซ่อ สาขาวิชาการสื่อสารภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง

